דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

היום בד
השבוע /
בבאזל / חנ
יערי / אמי
יעל פישביין. דולצ ...ינוביץ
בימות / פסטרנק, ... אדמוני, מירי
דליה שרון. „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר ה...

יום ו', כ"ח בשבט תשמ"ז, 27 בפברואר 1987 • גליון 19054
היום 64 עמו...

מאמצים של הרגע האחרון לניסוח הודעה משותפת בקאהיר

הושגה הבנה עם מצרים: שיחות הכנה – בלי אש"ף

מצרים תנסה לתווך בין ישראל לירדן על הרכב הרשימה הפלשתינאית למשא"מ • פרס ומובארק – הבוקר לפגישה שלא תוכננה מראש

מאת יוסי מלמן, משרד המדיני של „דבר" המלווה את שר־החוץ

קאהיר (מיוחד ל„דבר"). – מאמצים של הרגע האחרון מתנהלים כדי להביא לניסוח של הודעה משותפת לישראל ומצרים, שתסכם את שיחותיו של שר־החוץ שמעון פרס עם נשיא מצרים חוסני מובארק – כך נודע אמש בקאהיר.

במקביל לכוונה לנסח הודעה כזו, שתדגיש את דבקות שתי המדינות בוועידה בין־לאומית, הושגה הבנה בין ישראל ומצרים, כי כאשר יחול בשיחות ההכנה, אפשר יהיה לקיימן בלי אש"ף.

פקיד ישראלי גילה ל„דבר", כי ישראל הצליחה לשכנע את מצרים להסיר את דרישתה הקודמת, שנציגי אש"ף ישתתפו בתהליך השלום מראשיתו, ובכלל זאת בשיחות ההכנה.

על הניסיונות לנסח את ההודעה עמלו עד אמש בחצות פקידי המשלחות משתי המדינות, וכן נדון הנושא בדיונים בין מנכ"ל משרד החוץ אברהם תמיר לשר־החוץ המצרי עיסמת עבדל מאגיד ויועצו המשפטי נביל אל־ערבי. יצויין, כי בפסגת אלכסנדריה בספטמבר לא הצליחו שתי המדינות להגיע לנוסח הודעה משותפת.

בשיחות בין פרס למובארק הוסכם עוד, כי מצרים תנסה לתווך בין ישראל לירדן בקשר להרכב של הייצוג הפלשתינאי, שישותף במשלחת משותפת עם ירדן בוועידה הבין־לאומית. כדי לתווך את ההבנה הזו, ייפגשו

(סוף בעמ' 4)

הנשיא חוסני מובארק (משמאל) וממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס קיימו אתמול פגישה בת שעה וחצי בארמון קובה הנשיאותי, בעיבורי קאהיר. לאחר פגישתם אירח הנשיא מובארק את פרס בארוחה חגיגית. (צילום: א.פ.)

השמיר: פרס לא מתקשר!

מאת עליזה ולך, כתבת „דבר" לענייני מפלגות

ראש הממשלה יצחק שמיר התלונן אתמול, על שאינו מקבל דיווח ממ"מ ראש־הממשלה על שיחותיו במצרים. בחוג מקורבי העיד שמיר באוזניהם, כי פרס הביע קורת־רוח מהגעת חיזוג ישיר בין מצרים לישראל, אך לא ניצל אותו ...

בחוג המקורבים שיחה ביטל שמיר גם את גרסתו של פרס, כי לא זוכה ... של ראש הממשלה משום שאת ביקורו הרשמי סיים בעצם אתמול את ... ימים לפני שובו לישראל, וציין שגם בימים האחרונים לא למעט ... בחיבוק ידיים.

מהיום: חיוג ישיר

מאת יוסי מלמן, משרד המדיני של „דבר"

קאהיר (מיוחד ל„דבר"). – קו חיוג אוטומטי ישיר ייפתח ... בין ישראל למצרים.

נשיא מצרים חוסני מובארק הודיע על כך אתמול בשיחתו עם ראש הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס ואמר, כי זהו „אקט ...ידידות".

הן... וייז... אין מנוס מבחירות

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

„פרס חייב לזכור, שוועידה בין־לאומית איננה מתנה ליום הולדת שאפשר להחזיר אותה עם הזה... ועידה בין־לאומית היא כרטיס במנה להכנעתה של ישראל, היא איננה עניין שלו היא יכולה להכריע את עתידנו, במחוזנו ואת עצם קיומנו, ומר פרס יוצא למצרים לקיים דיונים על נושא כה חשוב, ואפילו אינו מבהיק עד שובו של מר שמיר, אלא קם ובורח לו למצרים – מה הוא חושב לעצמו?"

„פרס גמר אומר בנפשו שצריך לפרק את ממשלת האחדות... אך אנו נעשה כל מאמץ כדי למנוע את פיצוץ הממשלה, המדינה לא תתנהל על־פי כצבי הרוח של מר פרס" – כך אמר

(סוף בעמ' 4)

„ישראל מילאה תפקיד מכריע בפרשה האיראנית וגררה לעיתים את ארה"ב"

דו"ח טאואר: האינטרס הישראלי – לבודד את ארה"ב במזה"ת • ניר – „שחקן מרכזי";

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – ביקורת חריפה על הנשיא רייגן, על המועצה לבטחון לאומי ועל תהליכי קבלת ההחלטות בבית הלבן נמתחה אתמול בדו"ח ועדת הבדיקה בפעולות המועצה לבטחון לאומי בפרשה האיראנית שמרכזה בוואשינגטון.

הוועדה בראשותו של הסנאטור הרפובליקאי לשעבר מטקסאס ג'ון טאואר קבעה, כי כגנון נשיאותו הרפה של רייגן, והבנתם של יועציו במועצה לבטחון לאומי והקפדתם על סודיות מופרזה – הביאו לשורה של כשלונות בפרשה האיראנית.

הדו"ח אומר עוד, כי לאחר שהפרשה התגלתה בעתונות, ביקש הנשיא ויועציו לא לספר את האמת על הפרשה. הדו"ח אומר, כי בניגוד לטענתו של הנשיא רייגן, שלפיה המהלך האיראני כוון ליצירת קשרים אסטרטגיים חדשים עם טהראן, האמת היא כי המניע האמיתי והעיקרי לקשרים עם איראן היה המאמץ לסחור בנשק, כדי להביא לשחרורם של בני הערובה האמריקאים שהוחזקו בלבנון.

הדו"ח מספר אומנם, כי עוד בשנת 1984 עשה הממשל מאמצים לחדש את הקשרים שלו עם איראן, אולם אלה לא העלו דבר עד ששותפו בעניין הישראלים.

הדו"ח מעלה את החשד, כי לישראל היו בפרשה אינטרסים משלה, שהלכו עמדו בסתירה לאינטרסים של ארה"ב. כך למשל קובע הדו"ח, כי ישראל ביקשה לבודד את ארה"ב בעולם הערבי על־ידי קרובה לאיראן, כך שישראל תישאר בעלת־הברית היחידה של ארה"ב באזור.

הדו"ח מציין אומנם, כי הרעיונות בדבר אספקת נשק לאיראן כבר עלו בבטחון האמריקאי עוד לפני המציה

(סוף בעמ' 4)

ישראל הציעה לארה"ב לשלוח יועצים ל„קונטראס"

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – בניגוד להכחשות חוזרות ונשנות של ישראל, מסתבר כי ישראל הציעה לארה"ב לשלוח כמה עשרות יועצים ומדריכים צבאיים, כדי שיאמנו את לוחמי ה„קונטראס". ישראל ביקשה לעשות זאת כחלק מעסקה שלפיה עמדה ישראל למכור טייסת של מטוסי „כפיר" להונדוראס בהסכמה אמריקאית ובמימון אמריקאי חלקי.

דברים אלה עולים ממסמך פנימי של המועצה לבטחון לאומי, המצוטט בדו"ח ועדת טאואר שפורסם אתמול.

הנשיא רייגן קיבל לידיו אתמול, בישבו בחדר הממשלה שבבית הלבן, עותק טרי של דו"ח ועדת טאואר. בצילום נראים (מימין לשמאל): יו"ר הוועדה ג'ון טאואר, הנשיא רייגן והסינאטור אדמונד מאסקי. (צילום: א.פ.)

שופרסל והיפרכל

מודיעים:

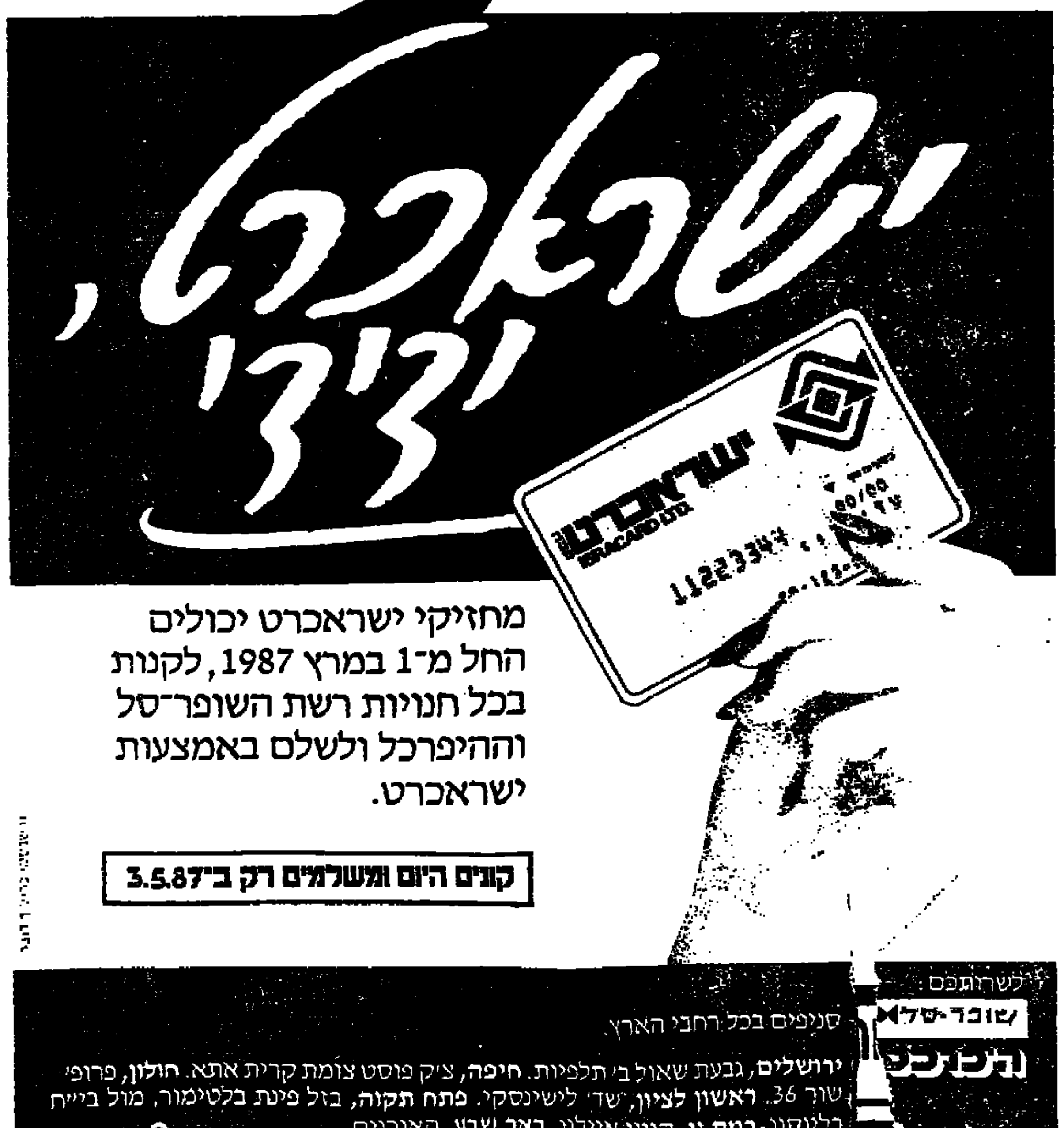

מחזיקי ישראכרט יכולים החל מ־1 במרץ 1987, לקנות בכל חנויות רשת השופר־סל וההיפרכל ולשלם באמצעות ישראכרט.

קונים היום ומשלמים רק ב־3.5.87

לשירותכם:
שופר־סל
היפרכל
סניפים בכל רחבי הארץ.
ירושלים, גבעת שאול ב׳ תלפיות. חיפה, צ׳ק פוסט צומת קרית אתא. חולון, פרופ׳ שור 36. ראשון לציון, שד׳ לישינסקי. פתח תקוה, בזל פינת בלטימור, מול בייח בלינסון. רמת גן, קניון איילון. באר שבע, האורגים.
ערד, כל סל רח׳ ירושלים. חיפה, היפרכלבו צומת הצ׳ק פוסט.
ישראכרט

האוצר דחה את הצעת ההסתדרות לשלם מקדמה – והשביתה בבתה"ח ליומה ה־5

שרת הבריאות קוראת לשמיר לפעול מיד לסיום השביתה; קיסר: תוספת רק לבעלי שכר נמוך

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

האוצר מנע אתמול את ההסתדרות מאפשרות להביא לסיום של שביתת עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים הממשלתיים, שנכנסת ליומה החמישי. נמסר, שהאוצר במקביל נתן הוראה לבצע ממשכורותם של העובדים, שתשולם באחד במארס, את ימי השביתה, שמסתכמים ב־32 אחוז משכרם החודשי.

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו חוששת, כי שלושת הוועדים הגדולים במערכת הבריאות – רופאים, אחיות ועובדי המינהל והמשק – עשויים להתלכד ולהשבית לחלוטין את בתי החולים הממשלתיים.

שרת הבריאות פנתה לראש

(סוף בעמ' 4)

הצווים של השביתה

מאת חיים ביאור

השביתה של עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים מיקדה את תשומת הלב בארבעה מושגים משפטיים:

צו מניעה – צו שמוציאה רשות משפטית, שתכליתו למנוע מאדם לבצע מעשה מסויים. הצו נועד להחזיר מצב לקדמותו ולמנוע נזק מאחד הצדדים, עד שתתברר התביעה העיקרית.

צו אכיפה – נועד להורות לאדם מסויים לבצע מעשה מסויים, כגון עבודה סדירה.

צו הבאה – מופעל במקרה שצד אחד נמנע מלהופיע לדיון משפטי ובית המשפט מחליט לחייב גם אותו להופיע בפניו. מימוש הצו נתון בידי המשטרה.

צו ריתוק – מוצא בתוקף תקנות שעת חירום. בדרך כלל מופעל צו זה כלפי שובתים או עובדים הנוטשים את מקום עבודתם, ומטרתו לחייבם להימצא בשטח המפעל ולהיבנע משיבושים בעבודה.

אסד עומד לצאת לברה"מ בחודש הבא

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

הנשיא אסד עומד לבקר במרוצת החודש הבא בברית־המועצות – מסר אתמול העיתון הכוויתי „אלקבס".

לדברי העיתון, ידון אסד עם צמרת הקרמלין בהיערכות הצבא הסורי במערב־ביירות ובהתפתחויות המלחמה בין איראן לעיראק. לאחרונה ביקר במוסקווה הרמטכ"ל הסורי, חיכמת שיהאבי, יחד עם סגן ראש הממשלה הממונה על ענייני כלכלה.

בינתיים, אמר אתמול הדיפלומאט המצרי מחמוד ריאד כי הוא ממשיך במאמציו לתווך בין מצרים לסוריה. בראיון לעיתון „אראיה", היוצא לאור במפרץ הפרסי, אמר ריאד כי הוא ממשיך בשליחות התיווך, למרות שזו עלתה לאחרונה על שרטון עקב סירובו של מובארק לבטל את הסכמי קמפ־דייוויד כדי לסלול את הדרך להתפייסות בינו לבין הנשיא הסורי.

לוינסקי ואורי גורדון הודיעו על מועמדותם ליו"ר ההנהלה הציונית

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

עקיבא לוינסקי ואורי גורדון, נציגי תנועת העבודה הציונית העולמית בהנהלה הציונית, הודיעו בימים אלה רשמית על כוונתם להתמודד על כהונת יו"ר ההנהלה הציונית.

הודעתו של יו"ר ההנהלה הציונית אריה דולצין על סיום כהונתו בקונגרס הציוני הקרוב זירזה את תחילת המירוץ לתפקיד.

איראן הודיעה במפתיע על סיום מתקפתה מול באצרה

ניקוסיה (א.פ.). – איראן הודיעה אמש, כי שמה קץ למתקפת „כרבלא 5", שאותה ניהלה בשעות השבועות האחרונים לכיבוש העיר העיראקית באצרה ומטעה, כי עלה בידיה לקטול או לפצוע לא פחות מ־2,000 חילים עיראקים בקרב האחרון שהתנהל באיזור הביצות שממזרח לעיר.

בהודעת הפתע, שהופצה על־ידי סוכנות הידיעות הממלכתית האיראנית, טענו האיראנים, כי השלימו את בינוי קו הביצורים של ראש הגשר לכוחותיהם, המשתרע במרחק 9 קילומטרים ממזרח לבאצרה, העיר השנייה בגודלה בעיראק.

קודם לכן טענו האיראנים, כי עלה בידם להדוף לחלוטין שתי מתקפות־נגד, שנועדו להסיג את אנשי „המשמרות המהפכניים" מעמדותיהם בראש הגשר.

סוכנות הידיעות העיראקית פרסמה אתמול הודעות רשמיות מבגדאד, שבהן נאמר, כי האיראנים היו התוקפים, אולם התקפותיהם נהדפו על ידי גיסות עיראק

יהלומים במיליון ד' נשדדו מהסוחר בצאתו מן הבורסה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

יהלומים גולמיים בשווי מיליון דולאר נגנבו אתמול בשעות הצהריים מחיים ויגר, סוחר יהלומים בבורסת היהלומים של רמת־גן, בעת שעמד בחניה של הבורסה בדרכו לביתו בפתח־תקווה. היהלומים לא אותרו.

המשטרה עצרה ארבעה חשודים מתל־אביב, והם שוחררו לאחר חקירה קצרה במשטרה.

אתמול בצהריים יצא סוחר היהלומים חיים ויגר בן ה־42 לרחבת החניה שליד בורסת היהלומים וביד התיק עם היהלומים. שני אלמונים ניגשו אליו לפתע ואחד מהם איים עליו באקדח. השני תקף את הסוחר וחטף ממנו את תיק היהלומים.

לשניים המתין על אופנוע בקרבת מקום שותף. אחד משומרי הבורסה החל לירות לעבר שני השודדים שנמלטו לכיוון האופנוע. אחד מהם השיב אש לעבר השומר, והשלושה נמלטו מהמקום לכיוון צפון תל־אביב.

כשעתיים אחר־כך הבחינו בלשי מחלק הבילוש באופנוע בו השתמשו השודדים כשהוא נטוש ברחוב בשכון בבלי. בדירה בקרבת מקום, נעצרו ארבעה חשודים ונלקחו לחקירה, אך כאמור הם שוחררו כמה שעות אחר־כך.

אגן יצרני כימיקלים בע"מ אשדוד
החל מיום ששי 27.2.87
יוחלפו מספרי הטלפון במפעל.
מרכזיה – 055־47211
מספר פקסימיליה – 055־47388
יש אפשרות לחיוג ישיר לשלוחות הפנימיות.

הסכמ... מן העיתון

אגרת הקודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש

(תרגום חפשי מאידיש)

ב"ה, בימים שבין יו"ד וט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות, התשמ"ז, ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מיום יו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, עדיין רעננו בזכרון הענין של נצחיות הנפש בכלל, ובפרט נצחיות נפשו של נשיא בישראל ואשר כל חייו בעולם הזה היו קשורים והודים בנצחיות התורה והמצוות, וביחוד, כיון שבעל ההילולא הקים רבו, והדי רבותו, של תלמידים וממשיכים ההולכים בדרכיו.

ובמיוחד כאשר המטרה העיקרית של עבודתו ופעילותו היתה הפצת התורה (הנגלית והפנימית) והמצוות בחוגים הרחבים ביותר של יהודים בכל מקום, עד שהדבר יקיף את כל יהודי ואת כלל היהודים, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו, בלי יוצא מן הכלל, ואדרבה "כולנו כאחד", ובאופן של "עמדו הכן כולכם" ולומר לה: "נעשה ונשמע" – את כל המצווה ואת כל התורה כולה, לנצח.

לפיכך, מופנית ההצעה והבקשה הכפולה דלהלן לכל אחד ואחת, יהודים בכל מקום שהם, והבקרוב:

כל שנה, וכשנה לשנה, ביום הילולא, צריכים להיות, והיים, כל ענייני בעל ההילולא, לא רק נמשכים, כי אם, ובעיקר, מתחדשים ביותר שאת וביתר עז, כפי שצריכים להיות כל ענייני הטוב והקדושה, כפי ההוראה "מעלין בקודש", ובפרט בעניינים כלליים ועיקריים.

התחדשות היא גם בעניינים שכבר היו מקודם, אלא שלפני כן לא היה הענין דבר עיקרי, או לא באותה הדגשה כפי שהיא מתבטאת באופן המחודש. ממילא מעוררת ההתחדשות, אצל אנשים בכלל, ואצל יהודים בפרט, כוחות רעננים, המתבטאים גם במעשה בפועל, והרי "המעשה הוא העיקר". כך בעשים העניינים המחודשים (גם אם אינם חדשים) "כחדשים", ועד לכדי התחדשות העושה אותם חדשים ממש.

★ ★ ★

טבע האדם, כפי שברא אותו הקב"ה, הוא שתופעה יומיומית, או אפילו תופעה שאינה תכופה אלא שהיא באה יחד עם, או בתוך, עניינים אחרים, ולא כדבר עיקרי – הרי אין היא מעוררת תשומת לב מיוחדת, גם אם העניין כשלעצמו יהיה חשוב ככל שיהיה.

שונה הדבר כאשר הדבר מופיע כדבר עיקרי, ובתוספת הדגשה מתאימה, שאז ההתייחסות אליו והתגובות הן באופן אחר לגמרי.

ובנוגע אלינו – עניין שכבר דובר עליו בעבר, אבל לא במלוא ההדגשה הנדרשת כשמדובר כדבר עיקרי כמעט יום יום:

לעשות כל בית יהודי ל"מקדש מעט", כפי שהדבר רמוז בציווי והבטחתו של הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כהדגשת חכמינו ז"ל שלא נאמר "ושכנתי בתוכו" (לשון יחיד: במקדש), אלא "בתוכם" (לשון רבים) – בכל אחד ואחת, ב"לבבך", "נפשך", "באודך־מאודך", בכל בית יהודי.

במלים פשוטות: באים לבטא במלוא ההדגשה כי יש לעשות את הענין של "ושכנתי בתוכם" – לדבר עיקרי, ולהתמסר לכך בפועל בהשתדלות הגדולה ביותר, במחשבה דיבור ומעשה, לשם הבאת הדבר להגשמה מעשית במידה המלאה ביותר.

ביתר בהירות ויתר פירוט: ה"מקדש מעט" – "ושכנתי בתוכם" – בלבו של כל יהודי ובכל בית יהודי, יהוו השתקפות ובבואה, כביכול, של המקדש הכללי, שכלל בתוכו, ושימש בזה מקור לכל העולם, את כל שלושת העמודים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים.

תורה – מודגשת בפרט הראשון של "ועשו לי מקדש" בהציווי: "ועשו ארון וגו' ונתת אל הארון את העדות" (התורה) – בקודש הקדשים של המשכן והמקדש.

ותיכף לאחר שהושלמה התורה (שבכתב) – בא הציווי והקיום של: "ושמתם אותו (את ספר התורה) מצד ארון ברית ה'" – בקודש הקדשים.

עבודה – "ביתי בית תפלה יקרא", "זה שער השמים", כל התפילות מכוונות ועולות דרך בית המקדש (וקודש הקדשים).

והרי "ועשו לי מקדש" בכלל הוא שיהא "בית לה' מוכן לך" מקריבים בו הקרבנות", כפי שמסביר הרמב"ם, כאשר הכוונה הפנימית של הקרבן הוא – "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'", להוי ה', עד לידי הקרבת הלבו ורצונו, תפלה במסירת הרצון והנפש.

גמילות חסדים – כפי הציווי הפרטי שמיד לאחר "ועשו לי מקדש" "ועשית שולחן וגו' ונתת על השולחן לחם", שבית הוא המקום שממנו השפיע הקב"ה את כל השפע מידו המלאה הקדושה והרחבה, בשביל העולם בכלל ובשביל בני ישראל במיוחד.

★ ★ ★

בכל האמור קיים ציווי של ה': "והלכת בדרכיו", כשם שהוא נקרא רחום וכו', אף אתה היה רחום, מה הקב"ה גומל חסדים וכו'. ה"מקדש מעט" בית יהודי צריך לגלם בתוכו את כל שלושת העמודים האמורים (ר"ל):

תורה: – "בית שמגדלין בו תורה", בית שבו לומדים תורה ובאופן של "מגדלין", גדלות בכמות ובאיכות, כולל גם ש... "בית מלא ספרים", שהספרים לא יתאבקו על המדף או בארון, הבית יהיה ממולא בתכנם של הספרים.

תפלה: – "בית שמגדלין בו תפלה", החל מפתיחת היום ב"מודה אני לפניך מלך" ועד ל"השכיבנו אבינו לשלום" בקריאת שמע שע... התפלה היא בצבור בבית הכנסת, אבל "מיד שיתעורר משנתו – יקום ויאמר: מודה אני וכו'", והיום מסתיים בקריאת שמע, ובינתיים כמה תפלות וברכות, ברכות לפני המזון ו... וכו'.

גמילות חסדים: – נוסף לקופת הצדקה שבבית, הרי זה בית אירוח בו הכנסת אורחים, גמילות חסדים בנפשו בגופו ובממונו ל... תמיכת החזקת מוסדות תורה, בתי כנסיות לתפלה, וכו'.

בית כזה – "מקדש מעט" – נמשל, כביכול, ל"מקדש א..." (בפרשת השבוע), הקשור, כאמור בפסוק הבא מיד לאחר... "לעולם ועד".

זה בית ש"מודה אני לפניך מלך" חודר בכל ענייני הבית... מוקד יסודית להנהגת הבית ובני הבית של היום, "לעולם ו..." והאי ישנם כל שלושת העניינים האמורים – תורה, ת... בבתי היהודיים, אך אין הדבר דומה למצב שבו עושים את... של כל ענייני הבית.

ומאחר שהקב"ה דורש מן האדם לעשות לפי כוחו – מובן שמה שהקב"ה דורש מכל יהודי, איש או אשה, הרי זה לגמרי במסגרת כוחותיו ואפשרויותיו לבצע. אבל כד בבד דורש הקב"ה שכל אחד יאחוז ינצל את כוחותיו בכל מלוא המדה, בהתאם למאמר הידוע ש"לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה" (כלומר, מיותר ובלתי ניתן לניצול), הוא מכוחה לפיכך שהכוחות אשר הוא בעניין ינוצלו במלוא המדה.

בכך נכללים גם הכוחות שהקב"ה מעניק ליהודי לקיים את הציווי להעלות בקודש – לא להסתפק במצב שבמדה, יהיה טוב ככל שיהיה, כי אם ללכת מחיל אל חיל, לעלות ולהתעלות יותר ויותר, מיום ליום, בכל העניינים של טוב וקדושה.

★ ★ ★

וכאן גם הקשר לראש השנה לאילנות, הלקח הנובע:

התורה אומרת "כי האדם עץ השדה", האדם נמשל לאילן. סימן לעץ חי הוא, שהוא צומח כל הזמן, ותכליתו של ה"עץ" היא להצמיח פירות טובים ופירי פירות, רבים יותר ככל האפשר וטובים יותר ככל האפשר.

נדרש מיהודי שיפעל באופן של צמיחה מתמדת, מוסיף והולך בכל ענייני טוב, המתבטאים וקשורים בשלושת העמודים, תורה, תפלה וגמילות חסדים (מצוות).

וכיון שכל העניינים האלה קשורים עם הקב"ה, אין סוף ברוך הוא, הרי ממילא גם הם אין סופיים, ותמיד יש מקום להוסיף בהם.

וגם להוספה ולעליה העניק הקב"ה את כל הכוחות הנחוצים, כאמור, ויותר מכך: לעשות ולפעול בכל האמור בשמחה ובטוב לבב.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יצליחו בכל האמור, שעל ידי כך יחיש עוד יותר את בנין בית המקדש, הרמוז בפסוק "מקדש אד' כוננו ידיך", בביאת משיח צדקנו, כאשר יקויים "ה' ימלוך לעולם ועד".

ויקויימו בשלמות היעודים: רצית ה' ארצך, ארצנו תתן יבולה, לשכון כבוד בארצנו, משום שיקויים: הראנו ה' חסדך, וישעך תתן לנו (חסדך וישעך שלך), ובאופן של "הראו", "וראו כל בשר" – לעיני בשר ממש.

בכבוד וברכה
וברכת הצלחה בכל האמור
מנחם שניאורסאהן

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש לילדי ישראל

ב"ה, בימים שבין יו"ד שבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות, התשמ"ז, ברוקלין, נ.י.

לכל ילדי ישראל
בכל מקום שהם
השם עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנוסף למכתב הכללי והכולל – באה כאן בפרט ההצעה והבקשה הכפולה אל כל אחד מכם, ילד וילדה, לעשות מן החדר שלכם, המטה, השולחן וכו' – "ביתי" של תורה, תפלה וגמילות חסדים: ללמוד בו כל יום תורה, לומר תפלה לה', לתת צדקה בקופת־צדקה, וכיוצא בה.

ולכל אחד מכם יהיה סידור (תפלה) משלו, חומש (או ספר אחר של תורה) משלו, וכן, להבדיל, קופת־צדקה משלו.

(ולרשום – על הדף שלפני התחלת הסידור או הספר – "לה' הארץ ומלואה" (או בראשי תיבות: "להו"י") ואת השם שלו, כמנהג ישראל, ואם אפשר – גם על קופת־הצדקה).

★ ★ ★

והשי"ת יברך ויצליח את כל אחד מכם "לצמוח" לגדול ולהתעלות בתורה ותפלה וגמילות חסדים ומצוות – בהתאם להרמז של ראש השנה לאילנות, ולהביא במשך כל השנה הרבה פירות טובים (מעשים טובים).

– כפי ברכותיו הרבות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ושתעשו את כל זה בבריאות טובה ובשמחה.

בברכת הצלחה רבה
בכל זה
מנחם שניאורסאהן

[illegible]

...שהודרך בישראל

...ך בשם עידשמר. היא מושקית בציוד השקייה וטכנולוגיה ישראלי ותוצאות השיטה הן ביכות בעליית היבולים.

במהלך הסיור הוא פגש במדריך חקלאי מצרי, שעבר השתלמות בארץ. "הייתי בנהלל", אמר המדריך חמד פואד. "אתה מתכוון לנהלל", תיקן אותו בחיוך שמעון פרס, והמצרי אמר כי ביקר בארץ במושבים וקיבוצים, אך הוא מעדיף את השיטה הקיבוצית. שר החוץ ניצל את ההזדמנות כדי להזכיר את בעיות הקיבוצים בארץ כיום.

"לבי התרחב והתמסס", אמר פרס בסיום הסיור, "כאשר שמעתי את דברי שר החקלאות ואלי, כי זהו המקום הישראלי היפה ביותר במצרים".

פרס גם שמח לשמוע, כי שר החקלאות המצרי, הנחשב לאחד הכוכבים העולים בשמי הפוליטיקה המקומית, שיבח את יכולתה הטכנולוגית־חקלאית של ישראל ואמר לו, כי היא המתקדמת ביותר בעולם ויכולה לשמש כמאגר המוקד הפיתוח של כל המזרח התיכון.

...ת ...ך ביקור ...ת. ...בקאהיר שר ...שהוקמה בעזרת ...מ עובדיי והוזה ואף קטף תפוחים ...ייה קודר, שהוא חקלאי ממושב בחבל לכיש, ...מקומיים. ...שיכות לשאת גם במצרים את שם הזן הישראלי "עדנה", וגם

...ה במצרים בשל הוויכוח בישראל על הוועידה הבינ"ל

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

הוויכוח בין הליכוד למערך בדבר היוזמה לכינוס ועידה בין־לאומית – מעורר מבוכה במצרים.

פרשן רדיו קאהיר אמר אתמול, כי בשל ויכוח זה מתקשה הממשל המצרי להבין, האם הוא נושא ונותן עם ממשלת ישראל או עם פלגים מסויימים בממשלה זו. יחד עם זאת קבע הפרשן, כי מבקודת ראותו של הממשל המצרי, המגעים המדיניים שקיים שר החוץ פרס בימים אלה בקאהיר מחייב את כל הפורום הממשלתי בישראל.

לסיכום דבריו רמז הפרשן, כי אם תיסוג ממשלת ישראל מהתחייבות שנתן בשעתו פרס לנשיא מובארק בדבר כינוס ועידה בין־לאומית – עלול הדבר לפגוע ביחסי שתי המדינות.

בינתיים כתב אתמול העיתון הקאהירי "אל־אחבאר", כי היוזמה לכינוס ועידה בין־לאומית עדיין נתקלת בשני קשיים עיקריים והם שיתופם של נציגים פלשתינים והסובייטים בוועידה.

שריר הודיע לשמיר על נכונותו להחזיר תיק המשפטים

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

שר המשפטים אברהם שריר הודיע אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר על נכונותו להחזיר לאלתר את התיק עליו הוא ממונה ואותו הגדיר "בפיקדון".

מקורות בלשכת ראש הממשלה אישרו את הידיעה ואמרו, כי ראש הממשלה "האזין לדברי שריר".

אם אכן יחליט שריר לעזוב סופית את התפקיד, כפי שהצהיר בימים האחרונים, עשוי להתפתח משבר קואליציוני סביב איוש התיק, זאת משום שהמערך אינו מוכן לאפשר את שובו של מודעי לתיק המשפטים, ואף מקורבי פרס הודיעו על כך נחרצות.

ההחלטה לוותר על תיק המשפטים בשלה אצל שריר מסיבות שונות. תחושתו היא, שמודעי "נושף בעורפו" בעזרת ידיעות שמפיצים מקורביו על הבטחה של שמיר להחזירו לתיק המשפטים.

מנכ"ל "תעוש" עומד להתמנות למנכ"ל רפא"ל

מאת מודיה אבנימלך

מנכ"ל "תעוש" בר־ציון בצלאל עומד להתמנות למנכ"ל רפאל.

בר־ציון בצלאל הוא מהנדס במקצועו, היה סמנכ"ל רפא"ל עד לפני כעשר שנים, אחר־כך שירת כקונסול כללי בשיקאגו ואחר־כך כמנכ"ל טלכור. בשנתיים האחרונות היה מנכ"ל "תעוש". המינוי טעון אישור הממשלה.

מנהל חטיבת מוצרים רפואיים ב"תעוש" שמואל ברייז פרש אף הוא מ"תעוש".

חריש נוטה לחקירה פלילית נגד הדיינים

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, נוטה לפתוח בחקירה פלילית נגד הדיינים ותומכי העצומה, הקוראת לא לכבד את הבג"צ בעניין שושנה מילר. זאת לאור מכתב התשובה של שר הדתות זבולון המר לחריש.

חריש יבקש ככל הנראה לפתוח בחקירה פלילית בחשד, כי הדיינים שיבשו הליכי משפט ופגעו בכבוד הרשות השופטת.

[illegible]

אפילו מידה של התרפסות", אמר המקור.

בפילהרמונית

אצבעות משדרות

מאת יהודה כהן

ושוב בא אלינו מנצח מצויין, קורט מאזור מגרמניה המזרחית, מנהלה של תזמורת גוואנדהאוז המפורסמת מלייפציג. אמנם שכולו מוסיקה ויודע למסור מבוקשו לתזמורת בדיוק, כשהוא אינו נוטל שרביט אלא משדר את הוראותיו באמצעות אצבעותיו, בידיו, בזרועותיו ובתנועות גוף. מבוקר ואסתטי, והוא מציג את היצירות במלוא יופיין. את הסימפוניה הקלאסית של פרוקופייב בחן רב ובהומור, ואת החמישית של בטהובן בעומק ובמתח ובמיגוון עשיר בדינמיקה, כפי שדורש המלחין, כשגם יתר הפרטים הדקיקות בתכליל באו לביטוי.

בין שתי היצירות ניגן עם התזמורת הפסנתרן האורח אלכסנדר טוראדזה את הקונצ'רטו השני של ליסט, המשול לפואמה סימפונית בעלת תפקיד מבריק לפסנתר, הממוזג עם התזמור. הפסנתרן הפגין שליטה וירטואוזית מפליגה, במקומות הליריים גילה לפעמים קצת סנטימנטליות יתרה. שיתוף הפעולה עם התזמורת בניצוח קורט מאזור היה מלא.

משפט עבדאללה מסתיים מחר כנראה עקב לחצים על צרפת

מאת גדעון קיץ, סופר "דבר" בפריס

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – גזר הדין במשפטו של ג'ורג' איברהים עבדאללה יינתן כבר מחר – כך מסרו אמש מקורות בבית המשפט. אתמול נשמעו בבית המשפט שמועות, שלפיהן נובע הדבר מלחצים על הממשל הצרפתי לסיים את המשפט עוד לפני סוף החודש, בעונש קל יחסית, כדי למנוע גל פיגועים חדש, או לאפשר החלפת עבדאללה בבן ערובה צרפתי.

התביעה האזרחית, המייצגת את אלמנת הנספח האמריקאי, ממשיכה להיות אופטימית ביחס לגזר הדין, אך הביעה את צערה על האפשרות שהמשפט יקוצר. "גם ההכנה היתה חפוזה", אמר עורך הדין קימן.

אתמול העיד במשפט הדיפלומט ז"ל סידני פרול, שנחטף במרץ 1984 בלבנון על ידי שני אחיו של עבדאללה, שאותם זיהה בוודאות, ועל־ידי דקלין אסבר, הרוצחת של יעקב ברסימנטוב, שבזיהוייה הוודאי התקשה, אף כי הדגיש את "דיכוי הרוצחת".

פרול סיפר, כי התרשם ששוחרר במסגרת עסקה. שוביו הודו בפניו באחריות למעשי הרצח של ברסימנטוב, וריי ותבעו את שחרור עבדאללה, אך בגלל "תקלה טכנית" הוא נפל לידי אירגון שהעבירו אותו לארגון "אמל", במקום שיימסר לידי מיפקד הכוח הסורי ואלג'בני.

צרפת לא הגישה את חלקה בעסקה, בגלל גילוי ממצאים מרשיעים נגד עבדאללה – אקדח הרצח בדירה ששכר. השופט שאל את פרול להתרשמותו אם היה עבדאללה "מפקד" או לא. פרול ענה, כי...

אמנם הגדירו אותו "רב שמר" אך לא מפקד. נקודה זו מכירה את עורכו משלושים של סגן מנהל שירותי הביטחון הצרפתיים. דברי פרול, שבהם הפחית מחשיבותו של עבדאללה ומערכו של המידע שקיבל מה"מוסד", עורר תדהמה בתקשורת ופרשנות על נסיון של הממשלה להשיג גזר דין קל.

שוטרים צרפתים סיפרו אתמול גם על כך שעבדאללה העביר את ההודעה על רצח ברסימנטוב באמצעות מאהבת צרפתיה ואיש ארגון הטרור הצרפתי "פעולה ישירה" להדפסה, ב"בית דפוס מחתרתי" בבלגיה.

המאהבת מרסין טולוט הופיעה בבית המשפט, אך סירבה להעיד על קשריה עם עבדאללה, משום שצפוי לה משפט נפרד.

בינתיים הואשמו אתמול ארבעת ראשי "פעולה ישירה", שנלכדו השבוע בעבירות קלות יחסית של אחזקת נשק ושימוש במסמכים מזוייפים, כדי שאפשר יהיה להמשיך את חקירתם במעשי הטרור המיוחסים להם.

על פי העדויות המצטברות, אין ספק באחריותם למעשי רצח כמו של מנכ"ל "רנו" ז'ורז' בס ועל סוחר הנשק גנרל אודרן.

חוקרים גרמנים, שהשתתפו בחקירה, מצאו ראיות לקשריהם עם אנשי "סיעת הצבא האדום הגרמני".

על רקע לכידת הארבעה, הותקף הנשיא מיטראן על ידי ראשי הימין, על כך [illegible] בחירתו ב־1981, ובכך הוא אחראי בעקיפין לפעולת הקבוצה.

במערכת הבטחון דוחים בלעג דברי עוזר תת־מזכיר ההגנה

ביקורת זקהיים – דברי־סרק סתמיים של איש מתוסכל!

מאת אריה אורן, סופר "דבר"

מקורות במערכת הבטחון דוחים בלעג את דברי עוזר תת־שר ההגנה האמריקאי דב זקהיים, כי עליונותו של ה"לביא" היא "על הנייר בלבד" וכי המשכת הפרוייקט עלולה לגרום לזה שישראל תובס במלחמה הבאה.

גורם בכיר בתחום התעופה אמר אתמול בשיחה עם סופר "דבר": "תסכולו של זקהיים מובן לנוכח ממצאי מבקר המדינה האמריקאי, שהפריך את כל חישוביו. במצב הקיים באמת לא נותר לו אלא להשמיע דברי־סרק סתמיים, חסרי ביסוס וחסרי שחר".

המקור מוסיף: "מרגע שהחלו טיסות הניסוי, שוב אין מדובר במטוס של נייר. אדרבא, במערך הניסויים הוכח, כי ה"לביא" אמנם יעמוד במיפרט הטכני שהוגדר לו וכי יהיה מטוס־קרב מן השורה הראשונה בעולם".

חוגים מוסמכים הביעו דעתם, כי זקהיים עוסק עתה במערכת־הסתה מכוונת, תוך התעלמות אפילו ממבקרי שלו, ודבריו על נחיתות ה"לביא" תמוהים במיוחד. לסופר "דבר" נודע, כי זקהיים עצמו קבע בדו"ח שלו, שביצועי ה"לביא" במשימות תקיפה אוויר־קרקע עולים ב־50 אחוז על נתוני ה"אף־16" וה"אף־18", שהם תוך־התנית של חיל־האוויר האמריקאי, ואילו במשימות יירוט עולה ה"לביא" על חלופותיו ב־20 אחוז.

גם ביחס למחירן של החלופות התברר, כי זקהיים היטה את הנתונים כרצונו. כבר בבדיקה שטחית התברר, כי ה"אף־16", שאותו הציג זקהיים כחלופה זולה בהרבה מה"לביא", יעלה למעשה, פי שניים מהמטוס הישראלי.

ה"אף־18", שהוצג גם כן כחלופה אפשרית על־ידי זקהיים, יעלה 27 מיליון דולר. אפילו מטוס מיושן ובלתי־מתאים לחלוטין לצורכי חיל־האוויר הישראלי, דוגמת ה"הארייר", שהוצע על־ידי זקהיים, אמור לעלות 20 מיליון דולר לפחות.

בהפריכו לחלוטין את נתוני הפנטאגון על עלות ה"לביא", הגיע מבקר המדינה האמריקאי למסקנה, כי אפילו לפי שיטתו של זקהיים, יעלה ה"לביא" רק 17.8 מיליון דולר – 4.3 מיליון פחות מתחשיבו של זקהיים. המבקר קיבל, למעשה, את התחשיב הישראלי, והעמיד את מחיר המטוס על 17.3 מיליון דולר בלבד.

ראש מינהלת הפרוייקט במשרד הבטחון תא"ל מנחם עיני אמר אתמול בכינוס השנתי ה־29 לתעופה ואווירונאוטיקה: "זקהיים הוא בחור יהודי טוב, אפילו חובש כיפה, המחלק לנו ציונים וגורם לנו נזקים אדירים". בהתייחסו ליהדותו של זקהיים, הוסיף תא"ל עיני: "מהרסיך ומחריביך ממך ייצאו".

מ"מ נשיא הטכניון פרופסור בר"ג אמר: "הדיון הנוקב וההחלטות שיתקבלו בעקבותיו נוגעים לא רק ל"לביא"... לעתיד התעשייה הישראלית – ובמיוחד לתעשייה עתירת־הידע ולפאקולטה לאווירונאוטיקה – אלא ישקפו את מה שחושבים מנהיגינו על עתיד החברה הישראלית, איזה מין ישראל הם רואים לעתיד. הייתי הרבה יותר שקט, אילו באספו מנהיגינו לכנס והמהנדסים היו מקבלים את ההחלטות".

הרמטכ"ל: השאלה מה מוכנים להשקיע

הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי אמר אתמול, כי ה"לביא" הוא פרוייקט לאומי חשוב, אולם הוא לא יהיה המטוס היחיד שלנו. אין הוא מסכים שהוא יהיה גם המטוס היחיד לחיל האוויר החזק של ישראל. ל"לביא" יש תחליפים, אמר רב־אלוף לוי.

הרמטכ"ל אמר את דבריו בהופעה בלשכת המסחר והתעשייה ישראל־אמריקה, שהיתה במלון "רמדה קונטיננטל" בת"א.

הרמטכ"ל הוסיף, כי אם יקצצו תקציבים, יהיו יותר בעיות בייצור ה"לביא". "כאשר מפתחים מטוס, ייצורו עולה יותר, ויש להשקיע בכך". לייצור ה"לביא" יש יתרונות גם מעבר להיבט הצבאי, ויתרון זה צריך לעלות כסף", ציין הרמטכ"ל.

ביחס לדבריו של דב זקהיים על ה"לביא", שהוא מסכן את נצחון ישראל במלחמה הבאה, אמר הרמטכ"ל: "זקהיים מייצג את העמדה האמריקאית, והבעיה אינה מה חושב זקהיים, אלא מה אנו מוכנים לשלם בשביל ה"לביא", וזאת הנקודה".

ב"ה
זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע
פרשת משפטים

	ערש"ק	מוצ"ש
ירושלים	4.57	6.11
תל־אביב	5.15	6.09
חיפה	5.06	6.10

משרד הבטחון / אגף השיקום
היחידה להנצחת החייל
טקס אזכרה לחללי מערכות ישראל שמקום קבורתם לא נודע
יערך ביום ראשון – ז' באדר תשמ"ז, ה־8.3.87, בשעה 11.00,
בבית העלמין הצבאי הר־הרצל, ירושלים.
בהשתתפות: המשפחות השכולות, נשיא המדינה, יו"ר הכנסת,
שר הבטחון, הרמטכ"ל, קציני צה"ל ואישי ציבור.
מוקירי זכרם מוזמנים.

עירית רמלה
מודיעים בצער על פטירתו של
מאיר מלמד ז"ל
ראש העיריה הראשון
אזרח הכבוד של העיר
ארונו יוצב בחצר עירית רמלה היום, יום שישי כ"ח בשבט תשמ"ז
27.2.87 בין השעות 12.00 – 10.00.
מסע ההלויה לבית העלמין הישן יצא בשעה 12.00
תנחומינו למשפחה המתאבלת
יורם דבי
ראש העיריה

דבר DAVAR
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
סגני העורכת מרדכי ברקאי
עורך "דבר־השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג' טלפון 242203 ת.ד. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111 ת.ד. 33104

כמה כסף קיבלת במטרה להגיד שאיוואן האיום נהרג – שאל רוזנברג את פרידמן

סיקור המשפט ברדיו ובטלוויזיה יורחב, מסכי ענק יוצבו בחזית בנייני האומה בירושלים

מאת אוריאל בן־עמי, כתב „דבר"

העד אליהו רוזנברג נחקר אתמול בחקירה נגדית על־ידי סנגורו של ג'ון דמיאניוק ותקף את טוביה פרידמן על שזייף כביכול את עדותו מ־1947. לפי העדות המזויפת כביכול נהרג איוואן האיום כנורד בטרבלינקה.

במשך ישיבת אתמול השיב רוזנברג לשאלותיו של מרק אוקונור. הסנגור טען, שרוזנברג העיד ב־1947 בווינה, כי המתקוממים בטרבלינקה הרגו את איוואן האיום בשנתו.

רוזנברג הכחיש שנתן עדות כזאת. „סיפרתי (לפרידמן) שפגשתי חברים והם סיפרו לי – 'פרצנו לצריף של האוקראינים ושם ישן איוואן'". רוזנברג טען, שלא אמר כי רצחו את איוואן, אלא שהיכוהו מכות־רצח.

הוא זעם על טוביה פרידמן וטען, כי זייף את עדותו. הוא נוקף על שיחה טלפונית שניהל עם פרידמן, בעקבות מסיבת־עיתונאים שניהלו אוקונור ופרידמן לקראת המשפט.

„אמרתי לו (לפרידמן): בארץ רשות הזדמנה אמרת, שאיוואן נהרג או שאני הרגתי אותו. אתה בן־בליעל, איך אתה מעז להגיד זאת? הוא אמר לי שזה כתוב שחור על גבי לבן, ואמרתי לו 'שקרן, אלוהים יעניש אותך. כמה כסף קיבלת מאוקונור כדי להגיד את זה?'"

בתום הדיון אתמול הודיע אב בית הדין השופט דב לוין, כי אסור באיסור מוחלט לפנות לשופטים בכל הנוגע למשפט, בין באופן ישיר ובין באופן טלפוני, לא בכתב ולא בעל־פה.

לוין התייחס למכתב של טוביה פרידמן, בו הוא דורש מהשופט לבודד את הנאשם, ולא להתיר לבנו לשבת מאחוריו במהלך הדיונים. פרידמן טען, שהמשפט נערך באווירה של בית־קפה, ויש להפסיק זאת מיד.

טוביה פרידמן יוזמן להעיד מטעם ההגנה במשפט, שיתחדש בשבוע הבא. אתמול החלו ההכנות להכשרת רחבת בנייני האומה להקרנת המשפט על גבי מסכי־ענק למבקרים מחוץ לאולם מוסר מקום.

לא קראתי המסמך

(ע). – קודם לכן סיפר העד על נסיבות עדותו שנאמרה לפרידמן ב־1947. הוא אמר, כי דיבר על מה שקרה לו באידיש, וטוביה פרידמן כתב את הדברים במכונת כתיבה בגרמנית.

הסנגור: „במסמך שלפניך אתה יכול לזהות חתימות על כל דף ודף?"

תשובה: „כן. אלה החתימות שלי על דפי העדות".

שאלה: „אתה קראת כל מלה ומלה והבנת מה שכתוב שם?"

העד: „לא קראתי ולא ראיתי".

שאלה: „אם לא קראת, למה חתמת?"

העד אמר, כי נתבקש לחתום, ולכן חתם.

העד נשאל עוד, אם מסר עדויות נוספות, על מה שעבר עליו במחנה המוות. הוא סיפר, כי לאחר שברח מהמחנה והתגייס לצבא הפולני, הוא נפגש עם אשה שעבדה עם השלטונות הפולנים בלובלין. האשה ביקשה, כי ירשום את אשר עבר עליו בטרבלינקה, והוא עשה זאת, כתב את הדברים באידיש ומסר לה.

שאלה: „האם אתה ראית מאז את המסמך הזה?"

תשובה: „לא ראיתי את המסמך הזה מאז, וגם אינני יודע מה קרה לו. שמעתי, כי הוא הועלה כעדות במשפטי נירנברג. אני עצמי לא העדתי במשפטים אלה".

העד נשאל, אם הוא כתב את זכרונותיו מתוך יוזמה עצמית והוא אמר: „אני לא רציתי לכתוב. זה נמצא אצלי בפנים. כואב לי מספיק גם ככה. זה רווי בדם שלי. אם מבקשים ממני שאני אספר, אני תמיד מוכן לספר על כך, וכך אני גם עושה בפני קבוצות שונות, ועשיתי זאת בפני ועדות חקירה".

פרידמן שיקר

מרק אוקונור חזר ושאל את העד על שיחתו בטלפון עם טוביה פרידמן, וביקש לדעת מדוע כעס עליו.

אליהו רוזנברג השיב בכעס רב: „הוא שיקר במסיבת העיתונאים בה הופיע, קודם אמר, שאני הרגתי את איוואן, אחר־כך טען, כי אמרתי לו שהרגו אותו בזמן ההתקוממות. הוא גם היה בטוח, שאני כבר לא בחיים ואינני יכול לאשר את דבריו".

שאלה: „האם הבנת, כי פרידמן התבטא שאתה הרגת את איוואן?"

תשובה: „הוא התבטא כאילו אמרתי: 'אנו פרצנו לצריף בו ישן איוואן ושהוא נהרג שם'".

הסנגור חזר ושאל את העד: „האם לא אמרת לטוביה פרידמן: 'אנחנו פרצנו פנימה והרגנו את איוואן כשהיה ישן'?"

תשובה: „אני אמרתי לו, שנאמר לי באידיש, כי המורדים פרצו לצריף של האוקראינים, והרגו שם אוקראינים, ושם גם ישן איוואן".

העד נשאל במהלך החקירה, אם עסק במחנה ההשמדה בהסוואה, התבקש למסור פרטים.

רוזנברג סיפר, כי הגרמנים עשו מאמץ להסוות את מחנה ההשמדה העליון בטרבלינקה, כדי להפרידו לחלוטין מן המחנה התחתון. הוא סיפר, כי השתמשו לשם כך במחסים של עצי אורן ואשוח. הוא ויתר אסירי הכפייה במחנה העמידו מחסי אורן ועלים על הגדרות, שהקיפו את מחנה ההשמדה העליון, והיסוו אותו בדרך זו.

העד נתבקש במהלך החקירה הנגדית לזהות מתקנים אחרים

(סוף בעמ' 4)

אליהו רוזנברג בחקירה הנגדית, אתמול (צילום: יצחק הררי)

המדינה נגד דמיאניוק

אוריאל בן־עמי

מאבק של ניצולים

עכשיו בא הסניגור מרק אוקונור ומתעתע בזכרון האימה. במשך יום שלם של חקירה נגדית, מנסה לבלבל את אליהו רוזנברג ולהוציאו משיווי־משקלו.

אוקונור יודע היטב כי מי שהצליח לצאת משם, נושא עמו צלקות שלעולם לא יגלידו. אוקונור בונה על הסיוטים האלה את הסתירות, שהוא מוצא בעדויות.

אתמול הסב אוקונור את האשמה מג'ון דמיאניוק ל„מלחמת יהודים". הוא שאל את רוזנברג על עדות, שנתן לטוביה פרידמן ב־1947, שלפיה נהרג איוואן האיום. רוזנברג נזעק.

רוזנברג תוקף בתגובה את טוביה פרידמן ומכנה אותו „שקרן". הוא זועק מול דוכן העדים אל טוביה פרידמן, שאינו נוכח באולם „אלוהים יעניש אתך, כמה קיבלת מאוקונור כדי להגיד את זה?"

הספק המקנן במשפט הזה מאז תחילתו, באשר לזהותו האמיתית של הנאשם – מתחזק. שלשום עצר הקהל את נשימתו כשרוזנברג זעק לעבר דמיאניוק: „זה איוואן ללא צל של ספק. אני מזהה את העיניים הרצחניות האלה".

פתאום יש כאן איזו מבוכה, כמעט משתקת. רוזנברג יוצא משיווי־משקלו, ואיננו איננו עוד האיש על ספסל הנאשמים. איבו הוא יהודי, שגם הוא מילט את נפשו מהתופת.

טוביה פרידמן אמור להעיד מטעם ההגנה במשפט. אתמול הוא שיגר מכתב לבית־המשפט, שבו הוא דורש לבודד את הנאשם מבנו ולהפסיק את אווירת „בית הקפה", שבה מתנהל לדבריו המשפט.

באכסדרות האולם מתגודדים אנשים בהיסטריאוניות. תחושת הבטחון באשר לזהותו של „איוואן האיום" משתנה מרגע לרגע, והדיבורים על זהותו הפכים למוקד המשפט.

אוקונור מרוויח זמן. עתה הוא מבקש להוכיח, כי אליהו רוזנברג אינו אמין בעדותו, ולשם כך הוא נעזר בטוביה פרידמן, והמשתמש בו נגד רוזנברג. פרידמן כועס, שיתבע דיבה את רוזנברג על שכינה אותו „שקרן".

נכון לאתמול לא היה זה משפט המדינה נגד דמיאניוק. אתמול היו אלה שני יהודים הנאבקים על האמת שלהם ומוכנים, כך נראה, ליהרג עליה אחרי שניצלו מכל האימה.

חייל לבנוני מאחורי שקי חול בעמדה על הקו הירוק, המפריד בין שני חלקי העיר. יחידות מוסלמיות של הצבא הלבנוני נכנסו אתמול לעמדות של „אמל", במסגרת תוכנית השקטת הקרבות בעיר, שמנהלים עתה הכוחות הסוריים. (צילום: א.פ.)

הסורים השלימו היערכותם ברוב חלקי מערב־ביירות

מאת דן אבידן, כתב „דבר" לענייני ערבים

כוח המשלוח הסורי במערב־ביירות ויחידות צבא והז'אנדרמריה של צבא לבנון השלימו אתמול את היערכותם ברוב חלקי העיר המערבית, למעט בפרבר הדרומי, המהווה מעוזן של תנועת „אמלי החיזבאללה".

החיילים הסורים נערכו בכל השכונות הציוניות של מערב ביירות, ולאורך חוף הים, ואילו חיילי הצבא הלבנוני השלימו את היערכותם לאורך שלושה קילומטרים בקו המגע המפריד בין ביירות המוסלמית לביירות הנוצרית.

כוחות הז'אנדרמריה הלבנוניים הקימו מספר מאחזי קבע בצמתים חשובים בעיר המערבית, לצד הכוחות הסוריים.

הגנראל גאזי כנעאן, אחד ממפקדי חיל המשלוח הסורי, הבריז כי כוחותיו השתלטו על 75 משרדים של המיליציות המוסלמיות. הוא קרא לנציגי המדינות הזרות לפתוח מחדש את שגרירויותיהם במערב־ביירות, נוכח הרגיעה היחסית שהשתררה בעיר.

הרגיעה התבטאה בשיפור ניכר בערך הלירה הלבנונית לעומת הדולר ובחידוש פעילותם של בתי הספר.

בתוך כך המשיכו הסורים לבצע סריקות אחר אנשי המיליציות המוסלמיות ולחפש מצבורי נשק שהוחבאו במקומות מסתור. דובר מטעם אש"ף טען, שהסורים עצרו מאות פלשתינים תומכי ערפאת ואנשי מיליציה לבנונים ששיתפו עימם פעולה.

אמש נמסר, כי הכוחות הסוריים הקימו עמדות באזורים הגולשים על מחנה הפליטים שאתילה. הגנראל כנעאן הבהיר לאחרונה, כי לוחמי „אמל" לא יסירו את המצור מעל מחנות הפליטים כל עוד לא יפנו תומכי ערפאת מחנות אלה ויעבירו את תפקיד ההגנה במחנות לידי הארגונים הפלשתיניים הסרים למרותה של סוריה.

לעומת זאת איפשרו הסורים ביממה האחרונה הכנסת מזון ותרופות למחנות בורג' אל־בראג'נה ושאתילה.

מסיגים מתיחויות עם הסורים

בינתיים נמשכת הכוננות בקרב לוחמי תנועת החיזבאללה הערוכים בפרבר הדרומי של מערב־ביירות. לוחמים אלה חוששים, שהכוחות הסוריים ישתלטו על מאחזיהם בפרבר, חרף טענותיו של הגנראל כנעאן, כי אין בכוונת אנשיו לעשות זאת.

מתיחות ביחס לבני הערובה

עדויות שונות נמסרו אתמול בנוגע לגורלם של בני הערובה הזרים המוחזקים בידי החיזבאללה. הגנראל כנעאן טען, שאין אמת בשמועות כי שלושה מבין בני הערובה האמריקאים ואזרח הודי שוחררו על־ידי החיילים הסורים.

לעומת זאת, אמר אבס אבו איאד, אחד ממנהיגי אש"ף, כי „בתוך כמה ימים ימסרו הכוחות הסורים החונים במערב ביירות את שלושת המרצים האמריקאים והמרצה ההודי לידי השלטונות האמריקאיים".

ביקורת בליכוד על הטלוויזיה: 7 דקות לפרס, רק דקה לשמיר

מאת יעל ארטמן, כתבת „דבר" בירושלים

[illegible] ביקורת קשה על הטלוויזיה, אשר לא כיסתה את שובו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, ממסעו באה"ב.

לטענת אותם גורמים, שידרו שלשום ב„מבט" שבע דקות שרנו בביקורו של פרס במצרים ו„הקשו" דקה על הודעו של שמיר ארצה". ע"ד אהרן פאפו הציע, כי שרי הליכוד וחברי־הכנסת מן התנועה הליכוד יכריזו חרם על הטלוויזיה, לא ישתפו עימה פעולה ולא יעניקו ראיונות. יועץ ראש הממשלה לענייני תקשורת, יוסי אחימאיר, אמר אתמול כי במלקת החדשות בטלוויזיה עשתה כל מאמץ לסקר את שובו של שמיר. „התקשרתי מיומתי [illegible] ושוחררלרפיק חלכי והודיתי להם על המאמץ שעשו. מטוסו של ראש הממשלה נחת באיחור ולמרות שהיתה זו כמעט הדקה ה־90 הם עשו מאמץ והכניסו למהדורה שתי שאלות מצולמות של כתב הטלוויזיה. אם המטוס היה נוחת כמתוכנן ניתן היה לצפות לסיקור נרחב יותר, אך בהתחשב באילוצים הטכניים והאחרים עשתה הטלוויזיה עבודה טובה", אמר אחימאיר.

דוברת רשות השידור, אריאלה רביל, אמרה כי הטלוויזיה כיסתה בצורה נאותה את מסעו של שמיר.

ברעם: הירידה מהארץ הפכה לנורמה בקרב הציבור הישראלי

מאת יצחק פרידור, סופר „דבר" בעמק

„החברה הישראלית נותנת לגיטימציה לירידה – והיא הופכת נורמה מקובלת", כך אמר מזכיל מפלגת העבודה חיים עוזי ברעם, בשיחה עם תלמידי בית־הספר כדורי שבגליל התחתון.

ברעם ציין, כי התופעה המדאיגה היא שהיורד המצליח מושך אחריו את משפחתו. „קיים תהליך של איחוד משפחות", אמר ברעם.

ברעם אמר, שמהציבור הדתי אין כמעט ירידה. „אין פירוש הדבר שעלינו להפוך את כל הנוער בארץ חינוך דתי, אבל זה מראה שהמסורות האידיאולוגיים של מה שלא דתי הלכו והצטמקו.

לדברי ברעם, הבעיה היא לא רק בעיה של ערכים, אלא של נורמות. „אם לא נוכל להתמודד עם הנורמות החדשות האלה, תיהפך, לדעתי, תופעת הירידה לתופעה המובנית", אמר מזכ"ל העבודה.

ברעם הוסיף, כי הירידה תשפיע על כוח המיקוח של ישראל. „העובדה שבשנתיים האחרונות יש לנו מאזן הגירה שלילי מהווה צל מאיים על כוח המיקוח שלנו בנושא השלום ובנושא הבטחון עם העולם הערבי", סבור מזכ"ל מפלגת העבודה.

„קרנבל האיידס" נפתח ביום א' בריו־דה ז'ניירו

(א.פ.). – הקרנבל של ריו־דה ז'ניירו, הנחשב להיגגה הגדולה שבעולם, שייפתח ביום ראשון, יעמוד השנה ללא ספק בסימן הפחד מפני מחלת ה„איידס".

אחרי היסוסים רבים, החליטו בסופו של דבר שלטונות בראזיל לפתוח במערכת אזהרה מפני סכנות ההידבקות, מערכה המכוונת בעיקר כלפי התיירים הרבים, הנמשכים לקרנבל בשל המתירנות המינית המוחלטת הנהוגה, לפי המסורת, בימי חגיגות אלה.

עלון בפורטוגלית, צרפתית, אנגלית וספרדית, שהודפס בחצי מיליון עותקים, מחולק זה ימים מספר בנמל התעופה של ריו דה ז'ניירו לתיירים המגיעים מחו"ל.

„הקרנבל הוא ללא ספק התקופה הנוחה ביותר של השנה להפצת האיידס", הדגיש דובר בכיר של שירותי הבריאות, כדי להסביר יוזמה זו, העלולה להבריח תיירים לא מעטים.

הקרנבל הוא השיא של עונת התיירות הברזילאית, והשנה מצפים לבואם של 400,000 תיירים מן העולם כולו.

כבר בשנה שעברה, שורד בימי הקרנבל תשדיר פרסומת בטלוויזיה וברדיו: כוכב הכדורגל סוקראטס, רופא במקצועו קרא בו לברזילאים להשתמש בקונדומים, כדי להימנע מהידבקות במחלה. בראה, כי התושבים לא התייחסו בכובד ראש לאזהרה זו.

בראזיל תופסת כעת את המקום השלישי בעולם, אחרי ארה"ב וצרפת, במספר מקרי האיידס המוצהרים (1381) לפי ארגון הבריאות העולמי.

אולם, מכבע לגילוי ברזילאים הנושאים את הנגיף בגופם עודנו בראשיתו, ובחוגים רפואיים בברזיל אין מהססים לדבר על חששות שהמגיפה תגיע לממדים שקיבלה באפריקה.

במדינה זו, שבה הדו־מיניות היא נפוצה מאד, והזנות הגברית מתורה בה בזנות הנשית, אין להקל ראש בסכנה של התפשטות של מחלת ה„איידס", אמרו מומחים ברזילאים.

מוקד שנערך לאחרונה העלה, כי המחצית מבין הקוקסינלים בסאו פאולו, העיר הגדולה במדינה (14 מיליון תושבים) המוקד הראשי של ה„איידס", נגועים בנגיף המחלה.

מכיוון שלקוחותיהם הם, לעיתים תכופות, גברים נשואים, קיימת סכנה ניכרת של התפשטות מהירה של המחלה אל מחוץ לקבוצות המסורתיות.

בית־המשפט: אורי מילשטיין לא נהנה מתמלוגי רחל המשוררת

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

בסוף עצות חלושה הסתיים אתמול בבית־משפט השלום בהרצליה משפט הדיבה של ד"ר אורי מילשטיין נגד עיתון „על המשמר" ורחל סבוראי, שפירסמו כי מילשטיין נהנה מתמלוגים על שיריה של דודתו, רחל המשוררת, בעוד אחותה של רחל, שושנה בלובשטיין, סיימה את חייה בעוני רב.

שופטת השלום מרים ריבון חייבה את העיתון ואת רחל סבוראי לפרסם התנצלות על האשמות אלה (שפורסמו בספטמבר 1985 ב„דף הירוק") ולשלם לד"ר אורי מילשטיין הוצאות משפט בסך 8,700 ש"ח.

ד"ר מילשטיין אמר בתחילת שלב ההוכחות, כי אין הוא נהנה עם יורשיה של המשוררת רחל, ועל כן לא קיבל ולא נהנה מעולם מכספי התמלוגים על שיריה.

השאלה המעניינת במשפט היתה אם אולצה רחל המשוררת לעזוב את דגניה א' לאחר שחלתה, כטענת ד"ר מילשטיין בספרו, או שעזבה מרצונה, כטענת התבעים. כדי לחזק את קביעתו, כי רחל הוצאה מדגניה א', ציטט מילשטיין מסמך ובו מתארת דבורה דיין, אמו של משה דיין, את הוצאת רחל מדגניה א': „לא ידענו לשמור על רצונה של רחל להיות בכפר. אין להתיר מעצמנו את הלילה הנורא. הרבה פעמים סיפרה רחל על הלילה הזה...עגן ירד עלי ורציתי לצעוק".

מספר היהודים באוכלוסיית ישראל יירד: 76.3 אחוז בשנת 2010

מאת אמנון אמור, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

חלקם של היהודים באוכלוסיית ישראל ילך ויירד בשנים הבאות. תחזיות שהכינה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראות, כי בשנת 2010 יגיע חלקם של היהודים בכלל אוכלוסיית ישראל ל־76.3 אחוזים, לעומת 82.5 אחוזים בסוף 1985.

מהתחזיות עולה, כי בשנת 2000 תמנה אוכלוסיית ישראל כ־5.4 מיליון נפש, מהם 4.2 מיליון יהודים, ואילו בשנת 2010 תמנה האוכלוסיה 6.16 מיליון נפש – מהם 4.7 מיליון יהודים.

עוד עולה מהתחזיות, כי בשנים הבאות צפוי שינוי בהרכב הגילים באוכלוסיה. חלקם של הילדים עד גיל 15 יירד, תיסמר יציבות בחלקם של הקשישים, ואילו בחלקם של בני 45 עד 64 תירשם עלייה.

משמעות נתון זה היא, שהיחס בין האוכלוסיה התומכת לבין האוכלוסיה בגיל העבודה ילך ויקטן.

בהתערבות ההסתדרות נדחה הדיון בהשעיית סווירי

מאת יעל ארטמן, כתבת „דבר" בירושלים

בעקבות התערבותה של ההסתדרות, נדחה הדיון המשמעתי בבית־הדין לעבודה בענייניו של ציון סווירי. הדיון אמור היה להתקיים ביום א' הקרוב והוא נדחה ללא קביעת תאריך חדש.

מכבאי הטלוויזיה הביעו אתמול קורת־רוח מדחיית הדיון המשמעתי, אך ציינו כי אם לא יוליט הוועד המנהל של רשות השידור בישיבתו הקרובה לבטל את השעייתו של סווירי מהעבודה, יקיימו המכבאים אסיפת עובדים ולא יקומו לעבודה.

כזכור, איימו המכבאים כי אם לא יקיים ההסכם שהושג בין ההסתדרות לרשות השידור, על־פיו „ישאר ההליך בבית־הדין המשמעתי נגד ציון סווירי תלוי ועומד, ורשות השידור לא תתנגד לבקשת ההסתדרות לדחות את הדיונים בבית־הדין. אתמול פנתה ההסתדרות בבקשה לדחות את הדיון המשמעתי וביה־הדין נעתר.

גדעון בן־ישראל – יו"ר האגודה לחקר יחסי עבודה

(עשית). – חבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, גדעון בן־ישראל, נבחר אמש ליו"ר האגודה לחקר יחסי עבודה על־ידי האסיפה הכללית של האגודה, במסגרת הכנס השנתי המדעי ה־17 שלה.

בדברי ברכתו עמד בן־ישראל על תרומת האגודה בתחום המחקר ביחסי עבודה וציין כי יתבקש ביישום מרבי של המחקרים וההגברת השפעת האגודה על מדיניות יחסי העבודה בישראל, שתסייע לבעצבי המדיניות ולמקבלי ההחלטות.

100 אלף ד' מקרן הגמלאות לשיפוץ מועדון הגמלאים ב"ים

מועדון הפנסיונרים הראשון של קרן הגימלאות המרכזית, השייך למועצת פועלי ירושלים, נחנך אתמול בהשתתפות אישי ציבור שהגיעו מכל חלקי הארץ.

הממונה על הנכסים בהסתדרות בירושלים נפתלי סמורם אמר, כי קרן הגימלאות המרכזית תרמה 100 אלף דולר ומשען 10 אלפים דולר, לשיפוצו וחידושו של מועדון הפנסיונרים – בשכונת קרית משה – אחת השכונות הותיקות בבירה.

לדבריו, במועדון הותקנו יוזמה ובחסבה רבה על מנת להקל על הפנסיונרים האמורים להשתמש בשרותיו.

ראשי 8 מדינות באפריקה יתכנסו במצרים

קאהיר (ע"ס). – מקורות במשרד החוץ המצרי מסרו לעיתון המצרי „אלקבס", כי האגודות ששיגר תשרא מובארק בשבוע שעבר לנשיאי אלג'יריה, קונגו, זמביה, מאלי, ג'יבוטי, זאיר, אוגנדה וסיירה־לאונה כללו הזמנות לכינוס לשבת הארגון לאחדות אפריקה, שייערך ב־11 במארס, בקאהיר.

שינויים חידושים ושיפורים בקוי הנסיעות ברחבי הארץ החל מ־1.3.87

באישור המפקחים על התעבורה

שינויים במספרי קוים באזור הצפון

- קו 252 מאסף חיפה – כרמיאל וחזרה, מספרו יהיה מעתה 261.
- קו 252 אקספרס חיפה – כרמיאל וחזרה, מספרו יהיה מעתה 262.
- קו 271 אקספרס חיפה – נהריה וחזרה, מספרו יהיה מעתה 272.
- קו 501 אקספרס חיפה – קרית־שמונה מספרו יהיה מעתה 502.

אזור צפון

לנוחותך, מפעיל "אגד" קוים חדשים באזור הצפון

קו 844 קצרין – תל־אביב

מסלול הקו: מקצרין עד ראש פינה במסלול קו 056, מראש פינה לתל־אביב במסלול קו 845/מהיר.
לוח זמנים: מקצרין בימים א'־ה' בשעה 07.30, במוצ"ש בשעה 17.00.
מתל־אביב בימי א' בשעות 10.15, 16.00, בימי ו' בשעה 12.15.

קו 016 טבריה – קצרין

הקו יפעל בימים א'־ה' בשעה 13.30 ובימי ו' בשעה 11.30.

- במרכזן יבוצעו שינויים ושיפורים במסלול הקוים ובלוחות הזמנים ברמת־הגולן. פרטים בלשכות המודיעין ובמרכזי המידע.

קו 337 – כפר מנדא – חיפה

הקו יסע מכפר מנדא לחיפה דרך שפרעם וחזרה.
לוח זמנים: ימים א'־ה' מכפר מנדא בשעה 06.00, מחיפה בשעה 15.50.

קו 362 צפת – חיפה וחזרה אקספרס

לוח זמנים: מחיפה בימים א'־ה' בין השעות 06.05־18.15, בימי ו' מ־06.05 עד 15.05.
מצפת בימי א' משעה 05.10, בימים ב'־ה' בין השעות 06.10־19.05, בימי ו' בין השעות 06.10־16.05.

- במסלול הקו מחיפה לצפת תתווסף תחנה ליד צומת בירייה.

קו 9 מצפה הילה – צומת מעיליא

הקו יסע ממצפה הילה דרך כביש נהריה – מעלות עד צומת מעיליא.
לוח זמנים: מצפה הילה בימים א'־ו' בשעה 06.00.
ממסעף מעיליא בימים א'־ה' בשעה 18.10, בימי ו' בשעה 13.20.

קו 260 כרמיאל – חיפה (מהיר)

הקו יסע מכרמיאל לחיפה דרך גוש שגב וצומת יגור.
לוח זמנים: בימים א'־ו' בשעה 06.45.

קו 27 פנימי בחיפה

מסלול הקו: אוניברסיטת חיפה, רח' חורב, רח' פרויד, מרכז הטניס, כפר סמיר וחזרה.
לוח זמנים: הקו יפעל בימים א'־ה' בשעות אחה"צ בלבד
מהאוניברסיטה – בשעות: 13.30, 14.30, 15.30, 17.30.
ממגרשי הטניס – בשעות: 15.10, 17.10, 19.10, 19.10.

בעקבות שינויים במעוך קוי חיפה והגליל:

קו 500 יאסוף נוסעים מכרמיאל לגליל העליון ומכרמיאל לחיפה.

קו 511 צפת – קרית־שמונה הנוסע דרך חצור יתוגבר מעתה בשני הכיוונים.
לוח הזמנים: בימים א'־ה' מצפת בשעות 06.15־20.00, בימי ו' בשעות 06.15־16.30.
מקרית שמונה בימים א'־ה' בשעות 06.00־18.05, בימי ו' בשעות 06.30־15.05.

קו 432 עמק הירדן – חיפה הנוסע דרך סמינר אורנים מסלולו יוארך ויתחיל מקבוץ גשר וימשיך דרך מנחמיה.
לוח הזמנים, מעמק הירדן בימים א'־ה' בשעה 06.40. מחיפה – לוח הזמנים ישאר כפי שהיה עד עכשיו.

קו 270 חיפה נהריה וחזרה (מהיר) במסלול הקו תבוטל התחנה בצומת קרית־מוצקין ותתווסף תחנה בצומת צבר בשני הכיוונים.

קוים 028, 298 מסלולי הקוים יוארכו ויגיעו עד בירנית.

אזור דרום

קו חדש 027 באר־שבע – מיתר

הקו החדש מבאר־שבע למיתר יכנס בדרכו גם לעומר.

קוים 393, 394 אילת – תל־אביב – אילת

קו 444 אילת – ירושלים – אילת

הנסיעות בקוים אלה יתוגברו.

- לתשומת לבכם: ניתן לקנות מראש כרטיסי נסיעה עם מקומות שמורים – בקופות אגד.

לתשומת לבכם:
לוחות הזמנים יהיו בתוקף מ־1.3.87 ועד 24.5.87 למעט בחג הפורים, פסח, יום העצמאות ול"ג בעומר, שלגביהם תפורסם הודעה בנפרד.

מרכזי מידע

למידע נוסף ולוחות זמנים מפורטים אנא פנה ללשכות המודיעין בכל תחנות אגד ולמרכזי המידע.

אנו מזכירים לציבור הנוסעים כי מספרי הטלפון של מרכזי המידע הם:
תל־אביב: 03־432777,
ירושלים: 528231/2, 02־523456,
חיפה: 04־549121.

דף מידע של קוי אגד

לנוחותך, דף מידע על קוי אגד במדריכי דפי־זהב החדש של הקיבוצים – מיד לאחר כפתח הסיומים.

אזור מרכז

קו חדש – 844 קצרין תל־אביב

ראה אזור צפון.

קו 421 תל־אביב – מרחצאות עין־גדי

בנוסף לנסיעה הקיימת מתל־אביב לשפך זוהר בימים א'־ה' בשעה 08.00, תתווסף נסיעה בשעה 10.00 עד למרחצאות עין־גדי – דרך ירושלים.

ראשון־לציון

קו פנימי 3א' מספרו יוחלף ויהיה מעתה קו מס' 33.

עוד שיפור למענך

אגד

هكذا من الأصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

הפיזיותרפיסטים נוקטים עיצומים

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

החל בבוקר זה, צפויים שיבושים חמורים, בטיפולים הפיזיותרפיים הניתנים במוסדות קופת־חולים הכללית. בכנס חירום, שנערך אתמול בתל־אביב, החליטו הפיזיותרפיסטים לפתוח בעיצומים מן הבוקר ובמשך עשרה ימים שבמהלכם יושבתו לסירוגין השירותים הפיזיותרפיים במוסדות שונים, ביחד בבתי־החולים והמכונים.

ההחלטה נתקבלה בתגובה ל„אדישותה של הנהלת קופת־חולים" לתביעת הפיזיותרפיסטים להעלאת התשלומים שהם מקבלים עבור הטיפולים הניתנים לחולים בביתם. התעריף לטיפול בית הוא 6.58 ש"ח, והאיגוד תבע עדכונו עוד לפני חמישה שבועות. הנהלת קופת־חולים לא נענתה לתביעה זו ומאז הפסיקו הפיזיותרפיסטים את טיפולי הבית. מבוטחי קופת־חולים המרותקים למיטה, ביניהם קשישים וילדים, נכים ומשותקים, נשארים זה יותר מחודש ללא הטיפולים החיוניים. בימים כתיקונם נתנו הפיזיותרפיסטים כ־6500 טיפולי בית.

נמסר, כי העיצומים בשירותים הפיזיותרפיים הניתנים במוסדות קופת־חולים הם מחאה על כי הנהלת קופת־חולים לא מצאה עד היום לנכון לבוא במגע עם נציגי העובדים ולדון איתם על תביעם. מן הבוקר לא יינתנו הטיפולים הפיזיותרפיים במשך שלושה ימים רצופים ב־15 מוסדות, ביניהם בתי־החולים בילינסון, כרמל, יוספטל, המכון ברמת אשכול ועוד. מיום ראשון יושבתו השירותים הפיזיותרפיים לשלושה ימים במוסדות אחרים.

נבון: התיאטרון לילדים ולנוער – לניהול עצמאי

(עתים) – סגן רה"מ ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון, הודיע אתמול להנהלת התיאטרון לילדים ולנוער, כי התיאטרון יתנהל מעתה באורח עצמאי, ככל התיאטרונים הציבוריים במדינה. המשרד ימשיך לתמוך בתיאטרון מבחינה תקציבית והצגותיו תובאנה לבתי־הספר, לאחר שתעבורנה אישור של ועדת הרפרטואר שליד המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך ואמנות לעם.

השר הודיע על כך בישיבה שקיים בלשכתו עם מנהלת התיאטרון הגב' אורנה פורת ונציגי העמותה.

שר החינוך הדגיש, כי לתיאטרון לילדים ולנוער יש תפקיד חינוכי ותרבותי ממדרגה ראשונה, ויש לטפחו ולעודדו אך אינו רואה סיבה, שהתיאטרון לא יתנהל באורח עצמאי, תוך כדי הבלטת ייחודו.

עיתונאי העיתונים הלועזיים הפגינו על תנאי העסקתם

מאת סופרת „דבר"

העיתונאים עובדי רשת העיתונים הלועזיים שבשליטתה של מפלגת העבודה הפגינו אתמול מול בניין המפלגה ברחוב הירקון במחאה על מה שהגדירו כתנאי העסקה משפילים.

המפגינים – רובם מבוגרים לפני גיל פרישה וחלקם עולים חדשים – הצטרפו כאות הזדהות עיתונאים מאמצעי התקשורת העבריים ונציגי אגודת העתונאים.

נציג האגודה זאב יפת קרא למזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם ליפגש עם המפגינים, אולם ברעם סירב. „אני לא חושב שיש מקום להפגנה", אמר ברעם.

ברעם מסר, כי נפגש עם נציגי העובדים ביחד עם נציגי אגודת העיתונאים וביקש בהם להסדיר את בעיית תנאי העבודה עם ההנהלה. „אם לא יגיעו העובדים לכלל הסכמה, הצעתי להם לפנות ליו"ר שמעון פרס. אני חושב שלהפגנה אין קשר למאבק על תנאי העבודה, אלא לבחירות הצפויות באגודת העיתונאים ב־6 במארס. אין לי כה לדבר אתם, במיוחד כשבעניינם נמצאת בדיון משפטי ובית הדין לעבודה", אמר ברעם.

ח"כ דוד ליבאי שבע את תביעות המפגינים והתערבותו הסביב ברעם לקבל את משלחתם.

הושגה הבנה עם מצרים

(המשך מעמ' 1)

שני האישים לשיחה נוספת הבוקר, שיחה שלא תוכננה מראש.

במהלך השיחות נודע עוד, כי ישראל ומצרים מגבשות את רשימת האישים הפלשתינים, שישתתפו בשיחות השלום, ושתי המדינות מנסות למצוא אישים שאינם חברי אש"ף או אנשי אש"ף מוצהרים, שיהיו מוסכמים על שתי המדינות ועל ירדן. לכשתגובש רשימה כזו, היא תועבר לאישורה של רבת־עמון.

במהלך השיחה הנוספת יועלו מה ששמעון פרס הגדיר כ„רעיונות חדשים", אך הוא סירב לגלותם.

לא לפרק הממשלה

אמש בתום שיחתו עם חוסני מובארק אמר שמעון פרס בראיון ל„דבר": „אני לא מציע לפרק את ממשלת האחדות הלאומית, ולא הצעתי משבר ממשלתי. הממשלה תצטרך להכריע ברגע שנגמור לברר לגבי ההסדר של תהליך השלום. נמשיך בשיחות ובדיונים להכין את הוועידה הבינלאומית בהשתתפות ייצוג פלשתיני מוסכם על כל הצדדים.

שר־החוץ אמר עוד, כי המלך חוסיין מסכים למו"מ ישיר, שייפתח בחסות מטריה בינלאומית, אך „לוועידה הבינלאומית לא תהיה זכות לכפות פתרון על משתתפיה".

השיחה בין פרס למובארק אתמול בארמון קובה נמשכה כשעה וחצי בארבע עיניים, והאורח הצטרפו אליה יועצים משתי המדינות לדיון נוסף של שעה.

שמעון פרס הדגיש, כי מכל הביקורים שביקר במצרים התנהל הביקור הנוכחי באווירה רגועה „חסרת להצים וידידותית". הם סקרו את המצב בלבנון ובסוריה ושמעון פרס התרשם, כי „ההתלהבות המצרים מסוריה היא ברמה נמוכה ביותר".

ישראל מילאה תפקיד

(המשך מעמ' 1)

הישראלית, אולם הוא קובע שישראל לחצה במשך כל התהליך על ארה"ב להמשיך במכירות הנשק, וכי כל אימת שהאמריקאים היססו בנושא, היה נשלח שליח מיוחד מישראל כדי לשכנע את האמריקאים להמשיך בעסקות.

במסיבת עתונאים שקיימו אתמול בוואשינגטון חברי הוועדה הם אמרו, כי לישראל היה חלק מכריע בעסקה ובחלק מן המקרים היא שהלכה בראש וגררה אחריה את ארה"ב.

הוועדה קבעה, כי הנשיא רייגן נתן אישור מראש למשלוחי הנשק באמצעות רוברט מקפארלין. הוועדה גם קובעת, כי לאחר שהתגלתה הפרשה, נעשה מאמץ בבית הלבן להתחמק מאחריות בנושא המשלוחים של קיץ 1985 ולהטיל את האשמה עליהם על ישראל בלבד.

ניר – שחקן מרכזי

תפקידו של עמירם ניר בפרשה האיראנית מתואר בהרחבה בדו"ח. הוא מוגדר כ„שחקן ראשי" בפרשה, שעבד קשה להחייאת העסקות, לחץ על האמריקאים להמשיך בהן וניהל בחשבון בנק בשווייץ חלק מהעברות הכספים.

הוועדה מספרת, כי ארה"ב סירבה תחילה לבקשתו של עמירם ניר להצטרף למשלחת האמריקאית בראשות רוברט מקפארלין, שיצאה לטהראן ב־28 במאי 1986. אולם שמעון פרס עירער בפני הממשל על ההחלטה, והאמריקאים הסכימו לצרף את ניר, והוא הוצג בפני האיראנים בטהראן כאמריקאי.

אין קביעה בנושא הקונטראס

הדו"ח משאיר שאלות אחרות פתוחות ובכללן את הקביעה הסופית בדבר המעורבות הישראלית, זאת מכיוון שפקידים ישראליים סירבו להעיד בפני הוועדה. הדו"ח אינו מגיע למסקנה בשאלה, מי הגה את הרעיון להפנות כספים מרווחי העסקה האיראנית ל„קונטראס", והוא מסתפק בציטוט עדותו של הקולונל נורת', כי היה זה עמירם ניר שהגה את הרעיון.

בוואשינגטון העריכו אתמול משקיפים, כי התוצאה המיידית הראשונה של הדו"ח תהיה העברתו מתפקידו של דונאלד ריגן בניסיון של הנשיא רייגן לגבש מחדש את צוות הבית הלבן. כמועמד לרשת את ריגן הוזכר בעיקר הסנאטור הרפובליקאי לשעבר פול לקסלט.

האוצר דחה את הצעת

(המשך מעמ' 1)

הממשלה יצחק שמיר מיד עם שובו לארץ וביקשה את התערבותו האישית במשבר. בשעות הערב פנתה השרה שנית לראש הממשלה וביקשה, שיזמן ללשכתו עוד בלילה את שר האוצר ואת מזכ"ל ההסתדרות כדי למצוא פתרון בדיון משותף ולסיים את השביתה כבר הבוקר.

השרה גם ביקשה מראש הממשלה לעכב את ישיבת בית־הדין האיזורי לעבודה בירושלים, שנתבקש על־ידי פרקליטות המדינה לדון בהטלת קנסות על 62 עובדי המינהל והמשק כדי לאכוף את צווי ההגבלה. שושנה ארבלי אלמוזלינו הוסיפה מהפרה סיכונית של החוק ומיצירת תקדים, שלפיו מובאים עובדים לבית־דין באכיפת ניירות הבכסרה.

ראש הממשלה השיב לשרת הבריאות, כי שבע כשר האוצר, שאם העובדים יחזרו לעבודה – יהיה אפשר להגיע להסדר חיובי. שמיר הבטיח לשקול את בקשתה של שרת הבריאות ולהשיב במאוחר יותר. בעת כסירת הידיעה החל הדיון בבית־הדין האיזורי לעבודה בירושלים בעניינים של העובדים. כל העובדים זומנו לדיון – הפיעו.

בישיבת עבודה של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד עם הממונה על השכר במשרד האוצר הלל דוראי אתמול הסתמנה אפשרות לסיום השביתה. השניים, שיושבים כ„ועדת מעקב", בדקו את חומר הדיונים של ועדת פרה ואת התקשרות שחלה בנושא.

על סמך הנתונים, נוצרה אפשרות לשלם כבר במשכורות חודש מארס מקדמת שכר על חשבון התשלומים, שיגיעו לעובדים לאחר השלמת עבודתן של ועדת פרה וועדת המעקב. ועדה זו הוסמכה לסכם את נושא עדכון תוספות התמריץ לבתי־חולים, שנשחקה בשנים האחרונות, וכן לפתור בעיות נוספות שלא היו בסמכותה של ועדת פרה.

בתום הישיבה הודיע הברפלד על הצעת תשלום המקדמה וקרא לעובדי המינהל והמשק לחזור מייד לעבודה תקינה בציינו, כי להערכתו הפתרון לבעיותיהם העיקריות יושג תוך פרק זמן קצר. כעבור שעות מעטות הודיע הלל דוראי, כי תשלום המקדמה אינו מקובל על משרד האוצר.

בהגיבו על התקפת שר האוצר אמר מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר, כי „הממשלה היא שמגלגלת אוזלת יד וחוסר אונים בתפעול תקין של מערכת הבריאות. במקום זאת – התריע קיסר – „מתחמקת הממשלה ושר האוצר מאחריותם למערכת הבריאות ומגלגלת את האחריות הזאת לפתחם של גופים אחרים".

מזכ"ל ההסתדרות חזר ואמר, שההסתדרות תומכת בכיבוד החוק הממלכתי, אף שבמקרה של סכסוכי עבודה יש להעדיף את המשא ומתן הישיר בין העובדים והמעסיקים ללא זיקה לכפייה של בית משפט. „כדי לשמור על יציבות המשק ועל השקט התעשייתי, מתחייבת עתה התחשבות מיוחדת בבעלי השכר הנמוך ומתן תוספות רק לקבוצות אלה", הדגיש קיסר.

כמה כסף קיבלת

(המשך בעמוד 3)

שונים במתנה. על פי צילום של דגם המחנה המוצג במוזיאון השואה של קיבוץ לוחמי הגיטאות, וכן על פי תרשים של הסנגוריה, שהוא העתק של תרשים ממסמכי דימיאניוק.

שאלה „האם אתה מאמין, שהדגם של מחנה טרבלינקה המוצג בלוחמי הגטאות משקף את המציאות?"

תשובה: „זה אכן משקף את המציאות, אבל לא במאה אחוז".

„יימשכו צילומי הטלוויזיה"

שר החינוך והתרבות, יצחק נבון הורה אתמול לטלוויזיה החינוכית להמשיך ולצלם את משפט ג'ון דמיאניוק עד לסיומו. השר הודיע, כי יימצא הכיסוי התקציבי למימון הצילומים, וזאת לאחר ששוחח בעניין עם שר האוצר משה נסים.

כזכור הודיעו ערב תחילת המשפט מנהלי הטלוויזיה הכללית והטלוויזיה החינוכית לשר החינוך, כי אין ברשותם תקציב לצילום מהלך המשפט. גם הנהלת „יד ושם" פנתה אל השר וביקשה התערבותו בעניין.

שר החינוך קבע, כי אינו מעלה על דעתו, שהמשפט לא יתועד למען הדורות הבאים, והורה לטלוויזיה החינוכית לצלם את המשפט מן היום הראשון, תוך הבטחה כי ידאג לכיסוי התקציבי.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 09/87 שהתקיימה ביום 26.2.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 543835

הפרס המצטבר בסך 300,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 500,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 783379.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 013307; 043185.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 001092; 021748; 035010; 071103; 074378; 081710; 115597; 122728; 142842; 198429; 229169; 273642; 288762; 339668; 375773; 391883; 393955; 417134; 447922; 495103; 499735; 587447; 551815; 583627; 598397; 650285; 692999; 698778; 717109; 779448; 818365; 847882.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 0067; 2253.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 280; 540.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 2 זכו בסך של 2.5 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 015; 157; 235; 239; 255; 279; 286; 392; 417; 446; 472; 499; 598; 694; 734; 775; 807; 820; 824; 900; 903; 932; 933; 962; 975; 992.

בסך 2.5 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 08; 12; 15; 16; 26; 36; 41; 42; 43; 46; 52; 59; 60; 61; 62; 65; 71; 75; 80; 83; 84; 85; 86; 88; 99.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

מילוא: פרס

(המשך מעמ' 1)

אמש ח"כ רוני מילוא, בכנס צירי „חירות" שהתקיים ב„אולמי גיל" במגדל העמק. מילוא הבטיח לבאי הכנס שכל עוד הליכוד בשלטון, לא תהיה ועידה בין־לאומית, שהליכוד מתנגד לה בכל כוחו.

לכנס, בו השתתפו עשרות צירים, רבים מהם צעירים ואחרים מוותיקי התנועה הרביזיוניסטית, הגיעו מברקים מבגין („מי יתן ותצליחו להעלות את תנועתנו על דרך המלך...") ומראש הממשלה, יצחק שמיר, שקרא לביטול המחנות השונים ב„חירות".

(עע) – „סיכויי הממשלה הזאת להוביל היום את תהליך השלום קרובים לאפס. גם תיפקודה בתחום הכלכלי לקוי ויש ספק בהצלחתה להתמודד עם בעיות השעה. לכן, לדעתי, אין מנוס מבחירות חדשות בשנת 1987", אמר אמש השר עזר וייצמן בכינוס הסיבוב של המשמרת הצעירה של חברי מפלגת העבודה.

השר וייצמן סבור, שלמפלגת העבודה יש הנתונים להוביל בנושא קידום תהליך השלום, ותיפקודה הלקוי של הממשלה בא לידי ביטוי בחוסר יכולתה להעביר את החלטותיה מהממשלה לכנסת, כגון לגבי חובות התק"ם.

בדחיית הפתרון של הבעיה הפלשתינאית, עלולה לדעתו של וייצמן להיווצר התגברות בינינו לבין עצמנו, כאשר „קשה יהיה לנו יותר לשכנע את כוחותינו בצורך לפתרון הבעיה". גורם הזמן מתחיל להיות משמעותי, ועל כן חובה עלינו לנהל מו"מ שלישי לפתרון הבעיה.

וייצמן ציין כי גם הפלשתינאים מדברים היום באופן שונה מאשר פעם, והוא סבור כי אם אש"ף יכיר בהחלטות 242 ו־338 יש לדעתו מקום להידבר עימם.

אנשים • אנשים •

תואר כבוד מיוחד

פרופסור מיכאל אבנארי, פרופ' לבוטניקה באוניברסיטה העברית בירושלים, המוכר לרבים כמי ששיחזר את שיטות החקלאות העתיקה של הנבטים, זכה באחרונה לכבוד מיוחד. ששים שנה לאחר שקיבל את תואר הדוקטור מאוניברסיטת פרנקפורט העניקה לו אוניברסיטה זו את התואר „אורח כבוד", שהוא תואר כבוד נדיר, המוענק פעם אחת בכל עשר שנים לערך. נשיא אוניברסיטת פרנקפורט, פרופ' קלאוס רינג, ודיקן הפקולטה לביולוגיה באוניברסיטת פרנקפורט, פרופ' בייטמיאן וינטר, הגיעו לארץ במיוחד כדי להעניק את התואר לפרופ' אבנארי בן ה־82. בטקס שהתקיים באוניברסיטה העברית סקר פרופ' אמנון פזי, נשיא ודקטור האוניברסיטה העברית, את הקריירה הארוכה של פרופ' אבנארי, שנמנה עם ראשוני הסגל האקדמי של האוניברסיטה, כיהן כראש המחלקה לבוטניקה והיה סגן נשיא האוניברסיטה בשנות ה־50 וחתן פרס ישראל השנה. בתמונה: פרופ' אבנארי לוחץ את ידו של פרופ' קלאוס רינג.

מתנות

שר־החוץ שמעון פרס (בתמונה) יגיש היום לנשיא מצרים חוסני מובארק את ספר המתורגם לערבית של הסופר אמנון שמוש „מישל עזרא ספרא ובניו". אתמול בפגישה הראשונה הוא מסר לו כשי תצלום שעליהם מוטבעות מטבעות מן התקופה הממלוכית, ואילו לשר־החוץ המצרי עיסמת עבדול מג'יד הוא הגיש מילון עברי־ערבי מאת דוד שגיב איש בית השידור הישראלי המשמש כיום נספח התרבות בשגרירות ישראל בקאהיר.

יוסי מלמן

יצא מגדרו

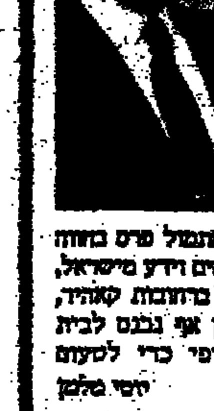

שר־החוץ שמעון פרס יצא אתמול בקאהיר מגדרו כדי לשבח את מארחו נשיא מצרים חוסני מובארק, ובתום הפגישה הוא אמר לעתונאים: „הנשיא מובארק עשה את עבודות הפיתוח הגדולות ביותר במצרים במאה הזו. בתקופתו נבנו גשרים, רשת החשמל שופרה, מערכת הטלפונים השתפרה ללא הכר והשגשוג הכלכלי מקבל תנופה רבה". כדי לקבל מושג על הפיתוח הזה ביקר אתמול פרס בחווה חקלאית שהוקמה בעזרת מומחים וידע מישראל, ולפנות ערב יצא לסיור קצר ברחובות קאהיר, ובניגוד לעצת אנשי הבטחון אף נכנס לבית הקפה הקאהירי הנודע גרופי כדי לטעום מעוגותיו המפורסמות.

יוסי מלמן

אנשים חשובים מכסף

„אנחנו זקוקים לאנשים יותר מאשר לכסף והייתי מוכן לוותר על כל כספי המגבית על מנת שהנושרים יבואו לישראל". דברים אלו אמר ראש הממשלה יצחק שמיר בהופיעו אתמול בפני מושב חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית. „עשינו טעות איומה מבחינה לאומית ופשע כלפי העם היהודי כשאפשרנו את התגברות הנשירה בקרב יהודי ברה"מ", אמר שמיר. הוא הוסיף כי נפגש עם ראשי הממשל בארה"ב ועם מזכיר המדינה שולץ והבהיר לו שמדינת ישראל רואה עלבון בכך שהיהודים היוצאים מברה"מ מוגדרים פליטים חסרי בית.

★ ★ ★

שאלת הטיפול ביהודי ברה"מ עלתה בשער אחד בכירי חבר הנאמנים כאשר הציג היום אהרון תוכנית להקמת רשות מיוחדת לטיפול בנושא זה. יו"ר תנועת העבודה הציונית העולמית, יחיאל לקט, שאל בתמיהה: „האם הסוכנות עדיין לא מכירה בממשלת ישראל?" „בממשלת ישראל, אמר לקט, היא האחראית לקליטת עולים והסוכנות צריכה רק לסייע לה להגשים את מדיניותה. הוא הביע את פליאתו על כך ששר הקליטה יעקב צור לא הוזמן לדיון והציע לכנס את המוסד לתיאום בין הממשלה והסוכנות לדיון בנושא. יו"ר חבר הנאמנים, [illegible] בנושא [illegible] את שר הקליטה יעקב צור כנציג ממשלת ישראל.

יקיר צור

מנכ"ל משרד התעשיה והמסחר, יורם בליזובסקי, בסיור בשבוע האופנה בת"א. תחזית משרד התעשיה לשנת 87 – יצוא מוצרי טקסטיל ב־24% מכלל היצוא. בתמונה: דוגמניות הבית מדגימות בפני מנכ"ל התמ"ס מדגמי השבוע.

צילום: יונתן טלינגר

המדור נערך ע"י אורה זרניצקי

כור הנפקות בע"מ

(להלן: „החברה")

הודעה בדבר פרסום תשקיף

נתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח – 1968 כי החברה פרסמה תשקיף בדבר

הנפקה של

סדרה של אגרות חוב רשומות על שם 1992–2001 (סדרה 5) נושאות ריבית בשעור של 8% לשנה צמודות קרן וריבית למדד המחירים לצרכן בערך נקוב כולל של 30,000,000 שקל חדש, מתוכן אגרות חוב בערך נקוב כולל של 29,600,000 שקל חדש, מוצעות לצבור בשני מכרזים, במחיר מינימלי השווה לערכן הנקוב (100%), כדלקמן:

1. אגרות חוב בערך נקוב כולל של 15,000,000 שקל חדש תוצענה לצבור ביום 5.3.87 (בתשקיף זה: „המכרז הראשון").

2. אגרות חוב בערך נקוב כולל של 14,600,000 שקל חדש ויתרת אגרות החוב אשר לא תמכרנה במכרז הראשון, אם תהיינה כאלה, תוצענה לצבור ביום 11.3.87 (בתשקיף זה: „המכרז השני").

מחירי ההנפקה שיקבעו בכל אחד מהמכרזים עשויים להיות גבוהים מהמחיר המינימלי.

כור השקעות בע"מ, חברה בת של חברת האם של החברה, התחייבה בהתקשרות מוקדמת, לרכוש למחרת סגירת רשימת החתימות במכרז השני, במחיר ההנפקה שייקבע במכרז השני, את אגרות החוב הנותרות, בערך נקוב כולל של 400,000 שקל חדש, וזאת כמלאי לצורך הבטחת מסחר סדיר באגרות החוב, כמובא בעמודים א־2 ו־א־6 בתשקיף.

אגרות חוב שלא תירכשנה על ידי הצבור במסגרת שני המכרזים, אם תהיינה כאלה, תוצענה לצבור אחרי סגירת המכרז השני, החל מיום 17.3.87 וכלה ביום 30.4.87, או ביום שבו תושלם מכירת כל אגרות החוב, המוקדם שביניהם (אך למעט בימים 8 עד 16 באפריל 1987), במחיר השווה לערכן הנקוב (100%), בתוספת ריבית והפרשי הצמדה שיצטברו עד ליום התשלום בעד אגרות החוב, כמפורט בתשקיף.

הרישום של אגרות החוב למסחר בבורסה מותנה בפזור נאות של אגרות החוב המוצעות.

כספי תמורת ההנפקה, מיועדים למתן הלוואות, לחברות מקבוצת כור תעשיות בע"מ לצורך השקעות, הון חוזר ושפור מבנה ההון של החברות האמורות, כמפורט בעמוד א־17 בתשקיף.

סך כל עמלות החיתום, ההפצה והרכוז וכן ההוצאות האחרות (לרבות ביול) שהחברה תשלם בקשר עם הנפקה זו לא יעלה על סך של 2.2 מיליון ש"ח.

הבטחון לטובת מחזיקי אגרות החוב הוא ערבות כור תעשיות בע"מ, החברה האם של החברה, שהיא ערבה לתשלום המלא של כל סכומי הקרן והריבית של אגרות החוב מסדרה זו, ומ־4 הסדרות הקודמות שהונפקו על ידי החברה. היתרה המשוערכת להאריך תשקיף של אגרות החוב מהסדרות הקודמות בהתאם לתנאי ההצמדה של אגרות חוב אלה היא 126,020,739 שקל חדש. הערבות אינה מובטחת בבטחונות.

הערב התחייב (כפוף לאמור בעמוד א־12 בתשקיף) לא ליצור כל שעבודים על רכושו ולגרום לכך כי החברות אשר להן תנתנה הלוואות מכספי תמורת ההנפקה, לא תיצורנה כל שעבודים על רכושן, מבלי ליצור בעת ובעונה אחת שעבודים מאותו סוג ובדרגה שווה, או שעבוד אחר להנחת דעת הנאמנים להבטחת תשלומי הקרן, הריבית והפרשי ההצמדה של אגרות החוב, אלא אם הנאמנים יסכימו אחרת. כן קיבל הערב על עצמו התחייבויות נוספות להגבלות שונות כמובא בעמודים א־12 וא־13 בתשקיף.

פרטים בדבר דרוג הערב בקשר לשטרי החוב שהונפקו על ידי הערב בארה"ב על ידי חברת סטנדרט אנד פורס אינטרנשיונל אינק, ובדבר הכללים לקביעת הדרוגים על ידי חברה זו, מובאים בעמוד א־13 בתשקיף ובנספח ב' לתשקיף.

ההון העצמי של כור תעשיות בע"מ – הערב

	31 בדצמבר 1985 (אלפי ש"ח מותאמים)	30 ביוני 1986 (אלפי ש"ח מותאמים)	31 בדצמבר 1985 (אלפי $ ארה"ב)	30 ביוני 1986 (אלפי $ ארה"ב)
הון, קרנות ועודפים	675,800	655,803	450,804	437,465
חלק המיעוט בחברות בנות שאוחדו	233,498	235,074	155,759	156,810
	909,298	890,877	606,563	594,275

החברה רשאית לסגור לפי שקול דעתה את רשימת החתימות, עקב סיבה שאינה חתומה יותר, לפני המועד שנקבע לסגירת הרשימה. במקרה זה תודיע זאת החברה לרשות ניירות ערך ולבורסה לפחות 24 שעות לפני סגירת רשימת החתימות ותפרסם על כך מודעה בשני עתונים עבריים יומיים הנפוצים בישראל.

בקשות לרכישת אגרות החוב במכרזים ובמסגרת ההצעה הרגילה יש להגיש לחברה באמצעות בנק הפועלים בע"מ (להלן: „הבנק המרכזי") באמצעות סניפיו וכן באמצעות סניפי החתמים האחרים, סניפי בנקים אחרים, או חברים אחרים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

על המבקשים שבקשותיהם תענינה במלואן או בחלקן, לשלם את מלוא התמורה שתגיע לחברה בגין בקשות אלה, למחרת סגירת רשימת החתימות בכל מכרז, בעבור הבקשות שהוגשה במסגרת כל אחד מהמכרזים האמורים, וביום העסקים הראשון שלאחר הגשת הבקשה, בעבור הבקשות שהוגשו במסגרת ההצעה הרגילה.

הבנקים וחברי הבורסה האחרים יהיו אחראים וחייבים כלפי החברה וכלפי הבנק המרכזי לתשלום מלוא התמורה שתגיע לחברה בגין בקשות שהוגשו באמצעותם ואשר נענו במלואן או בחלקן.

עותק מהתשקיף והעתק מההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.

עותקים מהתשקיף ניתן להשיג בבנקים ואצל חברים אחרים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

הנאמנים: חברת נאמנות של בנק הפועלים בע"מ**
חברה לנאמנות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ

הערב: כור תעשיות בע"מ***

החתמים: בנק הפועלים בע"מ** (מנהל הקונסורציום)
בנק דיסקונט לישראל בע"מ
בנק המזרחי המאוחד בע"מ

כ"ח בשבט תשמ"ז
27 בפברואר 1987

* חברה בת של כור תעשיות בע"מ.
** החברה והבנק זה נמנים עם קבוצת החברות של חברת העובדים.
*** החברה האם של החברה.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	-7	-4	מעונן
אמסטרדם	-8	3	בהיר
בואנוס איירס	20	28	גשום
הלסינקי	-19	8	בהיר
הונג קונג	16	17	מעונן
וינה	-5	4	בהיר
ז'נבה	-7	6	גשום
טוקיו	0	9	מעונן
טורונטו	-11	1	מעונן
יוהנסבורג	17	27	בהיר
לונדון	1	8	גשום
ליסבון	11	17	בהיר
מדריד	5	11	בהיר
מונטריאול	-2	13	מעונן
ניו יורק	-3	6	בהיר
סאן פאולו	29	31	מעונן
פאריס	4	7	מעונן
פרנקפורט	-2	4	מעונן
ציריך	2	6	גשום
ריו דה ז'נרו	21	36	בהיר
קופנהגן	-12	-3	בהיר
שיקאגו	-5	7	גשום

swissair

לחברנו
אפרים ברקוביץ'
השתתפותנו באבלך
על מות
אמך ז"ל
קואופרטיב עמק חפר
ההנהלה והעובדים

ללוי מוסן משה
במות עליך
אביך ז"ל
משתתפים באבלך
יאיר כהן – מנכ"ל
ועובדי חברת מפעלי
תרבות וחינוך בע"מ

ביום ראשון ל' שבט תשמ"ז 1.3.87
יום השנה לפטירת המנוחה
יפה טהרלב ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה
בשעה 14.00 בבית הקברות ביגור
המשפחה
ובית יגור

לחברנו שולה אולאי
אתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף גבעת אילנה
ההנהלה והעובדים

לחברנו רפאל כץ
אתך באבלך במות אחיך
יוסף
מרכז הסתדרות הגימלאים

בצער אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
זופיה (זוסיה) טאובר ז"ל
ההלוויה תיערך [illegible]
המשפחה

על מות
עשהאל כהן ז"ל
אבלים חברי ברודות
ומשתתפים בצער המשפחה.

ראיון עם נורית רמון, האשה שמאחרי דו״ח הוועדה לבדיקת תופעת הכתות בישראל/יעל פישביין

הכתות יוצאות לאור

לפני חמש שנים התמנה נורית רמון, מנחה בחוג לאנתרופולוגיה וסוציולוגיה באוניברסיטת ירושלים, לשמש כמתאמת המידע המחקרי של הוועדה לבדיקת תופעת הכתות בישראל. המשימות שהוטלו עליה נראו פשוטות לכאורה: לקרוא טקסטים, לסכם מחקרים, לאסוף קטעי עתונות, ולהגיש לחברי הוועדה חומר גלם שישמש בסיס להערכת התופעה. התפקיד שנראה פשוט לכאורה הפך לעבודת חיים שלמה אך בתוצרת עבת כרס המונה 500 עמודים ובהם שפע של עדויות, ניתוחי טקסטים, מסקנות והמלצות.

נורית, חניכת השומר הצעיר פתח תקוה, מתגלה על רציונליזם, ועל גישה ביקורתית אנושית פגיעה, פגשה באמצעות הטקסטים העשרות של עשרות בריאים, חלקם עוזבי כתות, וחלקם בני משפחה מודאגים של חברי כתות. עולם זה המונע על ידי אידיאולוגיות פאשיסטיות, הגופיעות כלפי חוץ כטכניקות תמימות שנועדו להרבות אושרם של בני אדם. ככל שהעמיקה בחקירת החומר כן התבהרה לה תמונת הסכנה הטמונה בדרך פעולתן של הכתות ואוזלת ידה של הדמוקרטיה להתמודד עם התופעה. היא הקדישה לילות ארוכים ללא שינה למסע אל תוך הטקסטים של האימון, הסיינטולוגיה, המדיטציה הטרנסצנדנטלית, המהגט, האסט, מאמיני האר״י קרישנה ואחרים. בסוף של המסע הזה, שארך כאמור חמש שנים, כשהיא מנסה להגדיר את התופעה בקיצור, היא אומרת: "זהו מעין התגשמות החזון האורוולי".

בחמש השנים הללו היו רגעים שהיא חשבה להפסיק, להסתפק בהגשת עבודה חלקית, לחדול מהעוצמות הגבוהות שהציבה בעבודה. רק הודות לעידודם של חברים בוועדה, בעיקר הד״ר עמירם רביב, הפסיכולוג הראשי של משרד החינוך, ויהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, היא המשיכה בעבודה.

יותר מכל, הדריכו אותה הפגישות והאישיות עם האנשים שהיו מוכנים להעיד בפני הוועדה. עוזבי כתות מבולבלים אובדי דרך, מתגוננים בין הנאמנות לכת לבין הביקורת העמוקה עליה, קרובי משפחה הורים מודאגים, התחושה המטרידה שמדובר כאן בניצול מאסיבי ושיטתי של תלמידים אנוש. היתה אם אחת ששפכה את לבה על דרך היסורים שעברה עם בתה, חברה ותיקה באחת הכתות. האם הזאת נרתעה ברגע האחרון ולא הופיעה בפני הוועדה, בגלל החשש שהבת תנתק כל קשר איתה אם תגנוב לאוזנה השמועה שאמה שיתפה פעולה עם הוועדה. זמן רב שמרה האם על קשר עם נורית בתקווה שמסקנות הוועדה יסייעו לה להוציא את הבת מאותה כת.

בחוץ לארץ הלך ונאסף ידע מחקרי עשיר על הכתות, רובן ארגונים בין־לאומיים רבי עצמה בעלי תשתית כלכלית ענפה, צבא מטושמע של מתנדבים ושאיפות התרחבות. התגלו גם מעשי שחיתות בכמה מן הכתות הבולטות. בצד הידע המחקרי, מצטבר גם נסיון טיפולי המסייע לאנשים שרוצים לעזוב את הכתות. אחת הבעיות הקשות שהעוזבים נתקלים בהן היא היעדר מסגרת חלופית לכת. בארץ נתפסים רבים מעוזבי הכתות לחזרה בתשובה, לא מעט מפני שהמסגרת הקהילתית החרדית משמשת מקלט לעוזבי כתות. עוזבי הכתות הם שהחזיקו את נורית במסעה אל מיצגות סוד כוחן. היא מקווה שעבודתה תדרבן את כל הגורמים להקים מסגרות קהילתיות טיפוליות בלתי תלויות, לנגמלי הכתות. קשה לאדם שהגיע לתלות כזאת בקבוצה או במנהיג לחזור לחיים במסגרת הרגילה.

ההוויה הבולטת במפגש עם כתבי הכתות לוותה בתחושת עמימות. החומר הכתוב, פרי רוחם של ראשי הכתות, שבו משתמשים לצורכי הדרכה, רצוף אמירות הסרות משמעות בצד אמירות בעלות משמעות עמוקה ונסתרת. מאוחר יותר, ככל שהמחקר העמיק, התברר שטכניקה זו אופיינית לכתבי הכתות. ריבוי משמעויות, מתח בין משמעות נגלה ומשמעות נסתרת, יוצרים אצל הקורא תחושת הידחות. המשמעות האמיתית המקמקה, ורק אחרי ניתוח טקסטואלי מדוקדק ניתן ללמוד על הכוונות המובלעות. ולכן יש קושי מהותי בפני מי שבא לנתח את תופעת הכתות. ברובד הגלוי מדובר, כביכול, בתנועה חברתית שניתן למצוא לה מקבילות בכל חברה דמוקרטית; ברובד הפנימי מתגלות תנועות המתנגשות עם הערכים הדמוקרטיים. הקושי לזהות את ה"רע" שבתנועה עלה גם מכיוונים אחרים. היו עדויות על חברי כת הסיינטולוגיה, שביצעו עבירות חמורות תוך כדי השתייכותם לכת.

14 מראשי הכת הורשעו בפריצה למשרדי הסי. איי. אי. כדי להעלים מסמכים מרשיעים ומפלילים נגד הכת. בעבירות ברורות כגון זו, יש לחוק כלים לטפל בעבירות, אבל מעשים רבים אחרים של הכתות מתרחשים בין הגבולות של החוק והחברה הדמוקרטית, נמנעת מלחוקק חוקים, אשר גם אם יסייעו ל"טפל" בתופעה זו, הם עלולים לפגוע באנשים שאינם מנצלים לרעה את החופש שנותנת החברה הדמוקרטית. הבעיה העיקרית היתה לאתר את הנזק הייחודי שגורמות כתות. כאן נתקלה נורית שוב ושוב בתחושת המקמקות של התופעה. הדברים התפרשו לכיוונים שונים.

לכאורה אין בכתות שום דבר שא.ב. חברה דמוקרטית הפלורליסטית. ההבדל העיקרי הוא ברמה הגבוהה של אינטנסיביות ופעולת הגומלין בין השיטות. שימוש המקסק בשפה חוזרות אינטופיות על אותם דברים ישנם גם בפרסומת; דרישה לציות קיימת גם בצבא; פסיכולוגים משתמשים בלחץ קבוצתי במדיטציה ובהיפנוזה. ההבדל הוא שבכתות מוצאים דברים כגון אלה ועוד רבים אחרים, הדברים נעשים על־ידי אנשים בלתי מיומנים שאינם קשורים לקודים אתיים וקיים ספק רב לגבי טיב המטרות. חברי הוועדה מצאו עצמם בודקים את גבולות הדמוקרטיה מבראשית. היו שם ויכוחים על גבולות הסובלנות בחברה הדמוקרטית, בדומה לאלה שהתעוררו בחברה הישראלית סביב כהנא. בסופו של דבר היתה מסקנה פחות או יותר מקובלת על הכל, שהרע הוא בציות לסמכות טוטאלית וקפריזית, שאינה כפופה לשום חוקים. רב, למשל, אינו יכול לבוא אל יהודי בתביעה לאכול חזיר. לציות יש גבולות. בכתות, הציות אינו מוגבל. חבר הכת צריך להישמע לגבוהים ממנו באופן עיוור וללא עוררין. כל מה שיוחלט על־ידי הבכירים מחייב את החברים הנדרשים לפעול במנותק מאמונותיהם ולקבל את רצון המנהיג ואת טובת הקבוצה.

נורית רמון. מתאמת המידע של הוועדה

"ההרגשה הראשונה היתה מעין הלם. כמו הר שנופל עליך פתאום. את צריכה להתמודד עם כל היבט בחיים שלך. עם כל ערך בתרבות ובחברה. לבדוק היכן עובר הגבול. שאלנו את עצמנו מו מה הרע בהם. מהו הדבר שצריך להדאיג אותנו כנציגי החברה? על מה אנחנו צריכים להתריע", נזכרת נורית.

לאט לאט התחוור שהגאוניות של הכתות היא בניצול כל פירצה אפשרית במבנה הדמוקרטי ובשימוש בטכניקות מקובלות של שכנוע הנמצאות בשפע בפרסומת ובתקשורת. ניצול הפרצות מצד הכתות מאפשר להן להונות את הקליינטים, "למכור", למשל טכניקות של שטיפת מוח כטכניקות של הרפיה. וגם כאן הגבול הוא דק ומה שמאפיין במיוחד את הכתות הוא השימוש הסימולטני בכל השיטות גם יחד.

לחץ קבוצתי, בלבול קונספטואלי, מדיטציה, היפנוזה, הסדרת נוהגי שינה, מין ואכילה. הפעלת שיטות שיווקיות ומערכת אירוח של יחסי ציבור. במרבית הכתות שומרים החברים בסוד על הנעשה בכת הן כשמדובר באידיאולוגיה והן בפרקטיקות ותכליתן. ישנה הפצה שיטתית של אינפורמציה מטעה. העמימות של תופעת הכתות יצרה אצל חברי הוועדה ואצל נורית תחושה של חוסר אונים. "נוכחנו לדעת עד כמה החברה הדמוקרטית שרוצה לשמור על צביונה הדמוקרטי אינה יכולה להתגונן מפני מקרי הגבול", היא אומרת.

כמתאמת המידע המחקרי, היא הלכה צעד נוסף מעבר לאיסוף העדויות והצטרפה למפגשים של האימון והאסט. באחד המפגשים נתקלה במכר שחזר עשר פעמים על שאלה שהטרידה אותו בקשר לכת. נראה היה שהוא מערער על ההגיון שבה. מאוחר יותר התברר לה שטעתה. אותו מכר הפך בבהירות לחבר נאמן של הכת. התופעה הדהימה אותה. אדם נחמד כמוך וכמוני נסחף כה מהר ונלכד ברשת של קורים המבטיחה תוצאות מופלאות של היפתחות, רכישה מיידית של בטחון עצמי, יחסים נבונים עם הזולת, אושר.

מאוחר יותר הבינה נורית את הטכניקה. תחילה מציעים לך לתקן כמה דברים, ובעקיפין מוקיעים את כל מה שקיים בחברה. דרך הביקורת והתיקון ההולכי נוצרת תשתית לקבלת הנורמות של החברה החדשה המיוצגת על־ידי הכת. הדרגתיות היא חלק מהסוד. כבר בפגישה הראשונה מלמדים את המצטרף להיכנע ללחץ הקבוצתי. זה נראה תמים. לענוד את תג האסט עם שמך, באימון אלה נוהגי ישיבה ודיבור הנראים כנימוס ותו לא. מאוחר יותר באות טכניקות של מעין שיפור עצמי. ישנן טכניקות של התרוקנות ממחשבה כמו המדיטציה, או טכניקות של "OVER LOUD", לחשוב על כל הפרטים הקטנטנים של החיים, לספר בלי הרף עצים, בתים, כל מה שהעין קולטת. לאט לאט האדם הולך ונסגר מפני חוויות העולם שמחוץ לכת.

על רקע של התכנסות והסתגרות מפני העולם שמחוץ לכת, מופיעות תביעות הציות המוחלט למנהיג או למורה, טיפוח תחושת המיוחדות של חברי הכת והבטחות לעתיד לבוא, תיאור מציאות שבה המיוחדות שהיום היא נסתרת וסודית תצא לאור ותוכיח את צדקתה ועליונותה על פני כל צורת חיים אחרת.

טכניקות הסוגסטיה הן רבות עוצמה. די בהשתקעות בקריאת כתבי הכתות כדי להיות מושפעים מהנאמר בהם. במיוחד אם את מקבלת על עצמך לבוא עם ראש פתוח מבלי לשפוט לחומרה את הנאמר, את נחשפת לאמיתות הכתובות. רק אחר כך תביני שהסוגסטיה פועלת. יש אנשים המוכנים לזרוק כל שיפוט ולהיפתח לאידיאולוגיה של הכת, והסוגסטיה היא כלי. היא עובדת גם על אנשים בדיוק כמוך, המחליטים, מסיבות שלהם, להיפתח אל המסר של כת זו או אחרת.

גם אנשים חושבים וביקורתיים עשויים למצוא עצמם מהרהרים שמא הדברים אינם הבל מוחלט. מכיוון שלכל כת יש כמה אמיתות שאכן יכולה לחשוב עליהן לפני שנכנסת לעסק, את עשויה פתאום לומר לעצמך שאולי הגזימו בהשחרת הדברים. רק חשיבה ביקורתית ושיטתית ומסקנית תעלה את הסתירות ואת הרעיונות האנטי־הומאניים והאנטי־דמוקרטיים המנחים את פעולתן של הכתות.

נורית ניתחה ברזומנית את הכתבים, את מפגשי הכתות שבהם נכחה, ועל סמך עשרות מחקרים שקראה היא אומרת, כי הלא ידוע מרובה על הידוע לגבי דרכי הפעולה. יודעים מה עושים בכתות, יודעים גם מה התוצאות, אבל שנים של מחקר דרושות כדי להבין מדוע ואיך פועלות השיטות. ברור שמדובר בהסרה שיטתית של מערכות הגנה, עליית תכנים מודחקים וניטרול כושר הביקורת והשיפוט; מה שלא ברור הוא האפקט המצטבר וההשפעה ההדדית של השימוש במספר גדול של טכניקות. לא ברור איך צומח הציות ואיך נולדת הערצת המנהיג. בירור הדינמיקה של התופעות הוא חיוני להבנת תופעות פאשיסטיות בתוך הכתות ולמציאת דרכי התגוננות מפניהן.

עוצמת הסוגסטיות היא מופלאה; אין כמעט עד שעוזב כת שחדל להאמין שהוא "רואה" באופן המיוחד לכתות השונות, ראיית אורות או ראיה אלקטרית, גם לאחר העזיבה. רוב העוזבים מרחפים בין תרבות הכת לתרבות הרגילה ועובר זמן רב עד שהם מבינים מה קרה להם. היעדר תוכנת הזדהות, בניגוד לחוזרים בתשובה, שלגביהם יש סימנים חיצוניים ברורים המסייעים להבחין כי עברו ל"דת" חדשה, המשתייכים לכתות אינם שונים מבני אדם "רגילים". זה יכול להיות כל אחד. המורה של הילד שלך, הגננת של הבת שלך, או המדריך שלך בקורס לידיעת הארץ. חברי הכתות אינם מזהים אלא אם כן הם חשים שאתה קליינט פוטנציאלי.

כיוון שיש להם נאמנות לכת יותר מאשר לכל ערך אחר, כולל הערכים שבשמם הם מתחייבים לפעול במסגרת עבודתם, יש חשש ממשי שחברי כתות המשמשים בתפקידי חינוך יעבירו מסרים חינוכיים לילדים מבלי שההורים יהיו מודעים למה שקורה. מכיוון שכיום ברור שהאידיאולוגיה המשותפת לכל הכתות שנסקרו במחקר של הוועדה הבין־משרדית היא טוטליטארית, ניתן להניח שמסרים ברוח זו יועברו על־ידי אנשי חינוך המשתייכים לכתות.

בהיסטוריה הלא רחוקה היתה האנושות עדה לכוח הרסני עצום שראשית צמיחתו בקבוצה קטנה, עם מנהיג מגוחך. כשנורית נשאלת מה ניתן לעשות במקרים כאלה, היא מהססת. בפועל, הוועדה לא דנה בנושא. היא מסכימה לתחושת הסכנה המתעוררת בקרב אנשי חינוך למקרא הדו״ח של הוועדה. ידוע שבשנות השבעים התאבדו 900 איש ממאמיני ג׳ים ג׳ונס בפקודת מנהיגם. חברי כת הקרישנה בארה״ב אוספים מצבורי נשק אדירים ומדברים על היום בו ינצחו את העולם. בכל הכתות מדובר על רצון השתלטות על העולם. המדיטציה הטרנסצנדנטלית, האסט, האימון, מדברים על עידן שבו העולם כולו יהיה מאוכלס בחברי הכת בלבד. בכולן יש אלמנטים גזעניים אליטיסטיים.

בחמש השנים בהן חקרה את התופעה, נוכחה נורית לדעת עד כמה קהילת אנשי המקצוע – מחנכים, פסיכולוגים ועובדים סוציאליים – אינם ערים לנעשה. אנשים שונים שהגיעו אל הוועדה רק מעידים על גודל הבורות. למשל, פסיכיאטר מפורסם שטיפל בחברת אחת הכתות שהגיעה למשבר פסיכוטי במהלך חברותה בכת. אבל הוא סירב לבקשת ההורים לקרוא משהו על הכת, מפני שלדעתו זה היה בלתי רלוונטי.

מפני שהכתות פועלות בשטחים האפורים של הדמוקרטיה, ומפני שפעולתן רוויה עמימות ודו־משמעויות, הדרך היחידה של החברה להתגונן מפניהן היא קודם כל חשיפת הנעשה בהן, חינוך מונע, ובמקרים של עוזבי כתות – הקמת מסגרות קהילתיות משקמות. בניגוד לאופן בו הכתות מציגות את עצמן, אין מדובר בתופעות "נחמדות", זוהי מערכת מגוונת של ארגונים מתוחכמים בעלי כוונות השתלטות המאיימים על ערכי הדמוקרטיה.

25 שנה לחברת פלסטקו

מאת מ. ליאב

חברת "פלסטקו", שהוקמה בראשית התפתחות התעשיה הכימית והפטרוכימית בישראל, חוגגת בימים אלה חצי יובל שנים להולדתה.

בשנת 1962 הקימה החברה האנגלית "פלסטיק־קונסטרקשנס" מפעל במפרץ חיפה ליצור ציוד לתעשייה זו, מחומרים פלסטיים. כחלוף שנה הצטרפו שני יזמים ישראלים, הירש זינגר וח. ברזילי. שם החברה הוסב ל"פלסטקו".

בשנת 1967 הורחב המפעל וכעבור עוד עשר שנים הועתק לאיזור התעשייה קרית־ביאליק על שטח כולל של 4500 מ״ר.

הביקוש הגואה למוצרי החברה בדרום הארץ גרם להקמת סניף בדימונה בשנת 1972. לפני כשנה הועבר הסניף לקרית־ביאליק, כשם בו מרוכזות עתה כל פעילויות החברה.

בשנת 1967 הוקמה חברת בת בשם "פלסטקו שיווק 1967", לשיווק מוצרים מחומרים מוגמרים וחצי מוגמרים כמו צנרת ואביזרים מחומרים תרמופלסטיים, ברזים מתוצרת "אסאי" ביפאן, מוטות לוחות וכו׳.

בשנת 1976 רכשה חברת האחזקות "טריאוסנס" משוויצריה שליש ממניות "פלסטקו" בידי ברזילי ובסוף 1982 נרכשו מניות "פלסטיק־קונסטרקשנס" בידי זינגר והחברה השוויצרית.

השנה הצטרף לחברה כשותף ומנהל אריה יונג, שכיהן בין השנים 1977–1982 כמהנדס המפעל. כיום מעסיקה החברה כ־45 עובדים והיקף המכירות השנתי בשוק המקומי כ־1.2 מליון דולר.

כמה מהעבודות הגדולות שביצעה החברה בארץ:

בשנים 1974–1977 נבנתה מערכת מעבלים משקעים פ.וי.סי בפוריין בפוליאסטר עם סיבי זכוכית עבור "חיפה כימיקלים". מפעל ראשון כסוגו בעולם, שנבנה כולו מחומרים פלסטיים לפי ידע תהליכי שפותח במעבדות חב״ר. בשנת 1978 ייצרה והתקינה החברה עבור חברת החשמל צנרת מי קירור ראשיים מפוליאסטר משוריין בסיבי זכוכית לקירור הטורבינות.

לקוחות נוספים של החברה הם "תרכובות ברום", "פריאלקס", "מכתשים", "פרוטארום", רפא״ל, התעשייה הצבאית והאווירית, "תדיראן", "אינטל", הטכניון, המכון לחקר ביולוגי והקריה למחקר גרעיני.

על פי ידע שווייצרי פתח עם הקמת המפעל קו ייצור מיוחד לייצור מפוחים ומערכות אוורור, שבעמידתם בעבודות גבוהה נגד גזים קורוזיביים. המערכות עובדות שנים ללא תקלה. חידוש נוסף היה בבנייתם של מגדלי ספיגת גזים.

תחום פעילות נוסף של החברה הוא ייצור שוחות וצנרת לביוב תעשייתי, מפוליאסטר משוריין בסיבי זכוכית. לחברה חוזה בלעדי לייצור מגלשות מים עם חברה אמריקאית.

למר ה. זינגר
ולבית פלסטקו בע״מ

במלאת לכם 25 שנה
ברכתנו להמשך הצלחה ושגשוג

מאיר מנדלמן
סוכנות לביטוח
חיפה, רח׳ הבנקים 16

לחברת „פלסטקו"
מיטב הברכות בחגכם ה־25
עלו והצליחו!
פלתורס – נסיעות ותיירות בע״מ
חיפה, דרך העצמאות 82
טל׳ 04־660981

להירש זינגר – מנכ״ל „פלסטקו"
ברכות חמות במלאת לכם
25 שנה
ORANIM SILENCER
צנרי משתיק קול למתקנות מחשבים
אורנים טל׳ 707727, 04־700206
ת.ד. 1330 קרית ביאליק

לחברת „פלסטקו"
ברכות חמות בחג ה־25
המשיכו והצליחו!
רשף המפרץ בע״מ
מערכות הנעה ושינוע
שד׳ ההסתדרות 187 מפרץ חיפה
טל׳ 720707, 04־721292

תורנות בית מרקחת

תל־אביב
בבלי – ריינס 174 – 222586
זיוה – אצ"ל 52, שכונת התקוה – 378403
ירושלים
הגבעה הצרפתית – ההגנה 23 מ. מסחרי – 810955
חיפה
הנשיא – שד׳ הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506
בת־ים – חולון
מוזר – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
רחובות
הנגב – הרצל 196 – 473956
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
אריה – אוסטרובסקי 36 – רעננה

שבת
תל־אביב
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717
בריאות – המלך ג׳ורג׳ 28 – 283731
אחוה – דיזנגוף 165 – 224717

מוצ״ש
בריאות – המלך ג׳ורג׳ 28 – 283731 – מוצ״ש
ירושלים
מרפאת רוממה – הכ״ג 28 – 523191 – מוצ״ש
בתשי – מחנה יהודה – 223761 – מוצ״ש
חיפה
תביתה – תביתה 22 – 231905
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רש״י – רש״י 13 רמת־גן – 7510971
בת־ים – חולון
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
רחובות
הנגב – הרצל 196 – 473956
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
קופת חולים באחוזת – יהושע בן גמלא – הוד השרון
אבנר – גלעד – וייצמן 34 כפר־סבא – מוצ״ש

מידעון של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות פתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על העניינים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א׳–ה׳
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו׳ וערב חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה״צ.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב
רחוב בר כוכבא 49 – 03־284649
בימים א׳ – ה׳ מ־21.00 עד 23.00
בימי ו׳ וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
חיפה
הנביא 26 קומה ב׳ 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית
תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3

הודעה
הרינו להודיע כי נגנב פנקס צ׳קים משוכים על בנק לאומי לישראל, סניף האשי, יפו 21, ירושלים, ממס׳ 5004780 עד מס׳ 5004800, של קיבוץ מעלה־החמישה.
הרינו מזהירים שכל מי שיעשה שימוש בצ׳קים אלו שם את כספו על קרן הצבי.
קיבוץ מעלה־החמישה

קיבוץ ארז
מודיע:
מיום חמישי 26.2.87 הוחלפו מספרי הטלפון והפקסימיליה. מספרי הטלפון החדשים היום בעלי 6 ספרות.
מספרי הטלפון במזכירות הקיבוץ
051־801111, 051־801250
מספר הטלפון במפעל ארז מוצרים
טרמו־פלסטיקם **051־801200־8**
פקסימיליה **051־801208**
לשאר מוסדות המשק ולחדרי החברים יש **לחייג 801 בתחילת המספר** (במקום 21 עד היום).
שאר הספרות לא השתנו.

מנת דם חיים לאדם
זכור! תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם שנתי למשפחתך ולך.

חדש
לקסיקון לצמחי בית וקקטוסים
זה עתה הופיע הספר „לקסיקון לצמחי בית וקקטוסים"
בהוצאת „עם־עובד" מהדורת „דבר".
בספר תמצא כל מה שרצית לדעת על צמחי בית ודרכי הטיפול בהם.
הספר מחזיק כ־440 עמ׳ מודפס על נייר כרומו משובח ומלווה במאות איורים וצילומי צבע מלאים.
הספר כולל גם הדרכה מפורטת לגבי מיקום הצמחים (אור וצל), מחלות, מזיקים ודרכי הדברתם, השקיה (לרבות השקיה הידרופוניקה), גיזום ודרכי ריבוי וכמובן הגדרה מדויקת של שמות משפחות.
ניתן לרכוש את הספר בכל סניפי „דבר", או ישירות בספריית „דבר" רח׳ שינקין 45 תל־אביב 61001. **המעוניינים לרכוש את הספר בדואר ימלאו התופס הרצ״ב בצירוף צ׳ק ע״ס 42 ש״ח וישלחו אלינו בדואר.**
לכבוד
ספרית „דבר"
רח׳ שינקין 45
תל־אביב 61001
רצ״ב הנני ממציא צ׳ק ע״ס 42 ש״ח לפקודת „דבר" כתשלום עבור הספר „לקסיקון לצמחי בית וקקטוסים".
נא לשלוח את הספר בדואר לביתי לפי הכתובת
שם ומשפחה______
רח׳ ____ מס׳ ____ עיר ____ מיקוד ____
חתימה______

ההסתדרות הכללית של העובדים באי״י – הועד הפועל
המרכז לתרבות ולחינוך

בי״ס לפעילים ע״ש ז. ארן | **המכון לחינוך רעיוני** | **הרשות המרכזית לחינוך רעיוני**

בית הספר למרצים בכירים של ההסתדרות ושל תנועת העבודה

פותח במחזור לימודים ביום א׳, 26 באפריל 87, בית הספר לפעילי ההסתדרות ע״ש ז. ארן רח׳ נהרדעא 5 תל־אביב.

הלימודים כוללים סדנאות ושיחות העשרה בתחום תורת הנאום, ההבעה וההופעה.
המשתתפים יוכשרו לתת ביטוי הולם לייחודה של ההסתדרות ושל תנועת העבודה בחברה הישראלית.
המסיימים בהצלחה ישולבו במערכת ההסברה של ההסתדרות ושל תנועת העבודה ותוענק להם תעודה מטעם בית הספר.
המעוניינים, חברי ההסתדרות הכללית בעלי השכלה על תיכונית ונסיון בהדרכה ובהרצאות, מתבקשים לפנות בכתב ובצרוף קורות חיים ופרטים אישיים, למכון לחינוך רעיוני, רח׳ ארלוזורוב 93 תל־אביב.

בדבר פרטים נוספים אפשר לפנות גם למכון לחינוך רעיוני בהסתדרות לטלפון: 03־431533.

هكذا من الأصل

חג עשור לקבוץ יהל

קבוץ יהל נוסד ב־1977 כקבוץ הראשון של התנועה ליהדות מתקדמת (תל״ם), בחסות איחוד הקבוצות והקבוצים (היום התנועה הקבוצית המאוחדת). מטרתם של המייסדים – נוער מהארץ ומחו״ל, – היתה להיות חלוצים לא רק כמתיישבים בערבה הדרומית, אלא גם בתחום הרוחני. כוונתם ליצור דרך חיים חדשה שתשלב את עקרונות הקיבוץ וחיי השיתוף עם היהדות המתקדמת (רפורמית), זיקה למסורת השואפת לתיקון עולם וצדק חברתי, סובלנות ופלורליזם דתי.

ליהל. הגיעו גרעינים מהארץ, מתל״ם נוער (מסגרת הנוער של תל״ם), מכפר הנוער בן־שמן ומתנועת הנוער מתל״ם בארה״ב. לפני חמש שנים תל״ם נוער הצטרף לצו־פים בארץ והיום צופי תל״ם קיימים בערים הגדולות ומונים כ־500 חברים. ב־1982 הוקם לוטן, הקבוץ השני של תל״ם, גם הוא בערבה הדרומית. חברי יהל ולוטן מפעילים את צופי תל״ם, עם עזרה מהתק״מ.

ביהל יש חברים מישראל, ארה״ב, הולנד, אנגליה, אוסטרליה, איטליה ודרום אפריקה. כ־90 חברים ומועמדים מתפרנסים מרפת חלב, ענפי שדה (ירקות, מטעים ופרחים לייצוא) ומרכז סמינריוני העוסק בטיולי מדבר בנגב וסמינרים על קבוץ ויהדות מתקדמת. יחד עם ילדים וגרעיני נח״ל האוכלוסיה מונה כ־150 נפשות.

כיהודים ״דתיים־לא אורתודוכסים״ חברי יהל רגישים לתופעה של כפייה דתית בארץ. בקיבוץ לא כולם שומרי מסורת באותה מידה ולכן מדגישים את הצורך להפריד בין רשות הכלל ורשות הפרט. במטבח ובחדר האוכל שומרים כשרות אך כל חבר יכול לאכול בחדרו כאוות נפשו. בשבת אין לעשן בחדר האוכל, והקבוץ לא נוסעים לאירועים – אך בביתו כל חבר רשאי לנהוג כרצונו.

יהל בשנת העשור שלו הוא ישוב יציב ופורח, מתפתח וסולל דרכים חדשות. אנו תקוה שהעשור השני יוביל את חבריו בהמשך הדרך להצלחה.

לקיבוץ יהל
בחג העשור
שאו ברכת שכנים חמה
להמשך הצלחה בדרככם
קיבוץ יטבתה

לקיבוץ יהל
בחגכם ה־10
שאו ברכת ידידים חמה
להמשך הצלחה בדרככם
האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת
התנועה הישראלית ובית שמואל

לקיבוץ יהל
החוגג 10 שנים
לעלייה על הקרקע
שאו ברכת חברים חמה
להמשך הדרך
בית קטורה

לקיבוץ יהל
החוגג עשור
לעלייתו על הקרקע
שאו ברכת שכנים חמה
להמשך פיתוח ושגשוג
קיבוץ גרופית

לקיבוץ יהל
בחגכם ה־10
שפע ברכות
המשיכו והצליחו!
קס – אופסט
שרותי הדפסה בע״מ
תל־אביב, רח׳ בן אביגדור 16
טל 03-335831, פקס. 330336

לקיבוץ יהל
בחגכם ה־10
שאו ברכת ידידים חמה
להמשך הצלחה בדרככם
קיבוץ אילות

לקיבוץ יהל
בחג העשור
שאו ברכת דרך צלחה
איחולינו לשגשוג,
פיתוח והגשמת רעיונותיכם
קיבוץ לוטן

לקיבוץ יהל
החוגג עשור ליסודו
שפע ברכות
המשיכו והצליחו!
תכנון תאום ופיקוח אילת בע״מ
טל׳ 75129, 059-75120

לקיבוץ יהל
בחג העשור
שאו ברכה חמה
לשגשוג פיתוח וקידום
שדות – חברה להובלה ולהסעות בע״מ
פתח־תקוה, רח׳ פינסקר 2, טל׳ 03-908479

20 שנה לאביצרור יצחק

חברה להובלה בע״מ

לחברת אביצרור יצחק שנוסדה לפני 20 שנה ע״י מר יצחק אביצרור נסיון רב והתמחות בהובלת חומרי גלם בתפזורת – קווארץ, קלציט, חצץ, חול ותרסיות למיניהן.

הובלת חומרי הגלם מתבצעת בסמיטריילרים ופוליטריילרים חדישים מתוצרת MACK לכל חלקי הארץ – מהמכתשים והמחצבות ברחבי הארץ ועד לפתח המפעל או הלקוח. שרות החברה הוא מקצועי יעיל ונאמן.

אביצרור יצחק
חברה להובלה בע״מ
א.ת. ירוחם ת.ד. 201
טל׳ 057-89175
מען: 057-80168

לאביצרור יצחק חברה להובלה בע״מ
החוגגת 20 שנות פעילות
שלוחה ברכה חמה להמשך הדרך
לכו מחיל אל חיל!
יוני ב.ע. ביטוחים סוכן ביטוח מורשה
רח׳ הדסה 66 פינת ההסתדרות ת.ד. 5023 טל: 77738, 77828, 057 35348
טל׳ ישיר — 057-75558

לאביצרור יצחק
חברה להובלה בע״מ
במלאת לכם
20 שנה
שאו ברכות חמות
איחולינו להצלחה ופוריות
בהמשך הדרך
האחים אלקון
מפעלי רכב אשדוד
אמריקאר מפעלי מוסכים יהוד

המועצה המקומית ירוחם
מברכת את
חברת אביצרור
בחגה ה־20
כה־לחי!
ברוך אלמקיים
ראש המועצה,
חברי הנהלת המועצה והעובדים

לחב׳ אביצרור יצחק
ברכות
לחגכם ה־20
מחצבים טחינה וגריסה בע״מ
ייצור אבקות גיר מיקרוניות לתעשיה
עכו, טל׳ 04-911859

לחב׳ אביצרור יצחק
החוגגת
20 שנה ליסודה
שלוחה ברכת כה־לחי!
חברת שלום ויינשטיין בע״מ
יצור ואספקת אבקות מחצבים
זכרון יעקב טל׳ 06-399068

לאביצרור יצחק חברה להובלה בע״מ
לחגכם ה־20
שאו ברכות להמשך הדרך
עלו והצליחו!
מתכת ר. ברנד בע״מ
חברה ליצור והקמת מבנים
ת.ד. 145 אזור התעשיה החדש ירוחם
טל׳ 80353, 057-89588

לאביצרור יצחק
חברה להובלה בע״מ
במלאת לכם 20 שנה
שאו ברכות נאמנות
להצלחה ולהמשך תנופה ופיתוח
בית פניציה
ירוחם

חקלאות

הפרי „קיווי" בא מניו־זילנד

כבר מפרסמים אותו בטלוויזיה, כבר רואים אותו ברוכלי הפירות בסופרמרקטים, אבל הוא עדיין, יחסית, חדש בישראל ובחלק גדול מהציבור גם בלתי מוכר.

מקור שמו בניו־זילנד, שהיתה הראשונה שנטעה אותו בגידול מסחרי לפני כחמישים שנה וגם כיום מרוכז בה רוב הייצור העולמי – יותר ממאה אלף דונמים, רובם צעירים, ויבול גדל והולך של עשרות אלפי טונות בשנה, וחלק גדול ממנו נשלח לאירופה ויפאן. בשנות השבעים החלה נטיעה ניכרת בארצות אחרות שאקלימן סובטרופי עד קריר, בייחוד בקליפורניה ובמידת מה גם בצרפת, איטליה, יוון, דרום יפאן ועוד. מוצא העץ הוא באזורים ההרריים של דרום־סין. מדובר בעצם בצמח מטפס חזק, העומד בשלכת החורף. בארץ אינו רגיש לקור, אבל רגיש ביותר לרוחות לקרקע גירית ולעודף או חוסר מים. בסוף שנות השבעים ניטעו בארץ כמה מאות דונמים, אבל בשל אי התאמה של הקרקע לא הצליחו חלקות רבות. אולם בצפון־הארץ, ובייחוד בגליל, יש חלקות המתפתחות ומניבות יפה, ושם נמשכת הנטיעה. מטע בוגר מניב שתיים עד שלוש טונות לדונם בשנה, לפי הזן, הטיפול והרי־ הצמח הקרוי אקטינידיה ופריו נקרא קיווי, מלבלב ופורח באביב והפרי מבשיל באוקטובר־נובמבר. הוא נקטף בעודו מוצק ומשתמר בקירור בטמפרטורה של אפס מעלות חודשים אחדים. מבחוץ הוא נראה כתפוח־אדמה מוארך, אך תוכו – צבעי ירוק מיוחדים וטעמו מתוק־חמצמץ, עסיסי, טעים מאוד למאכל ומבוקש ביותר בשוקי אירופה, ארצות־הברית, יפאן ועוד. הוא ראוי לאכילה לאחר שהתרכך במקצת, בדומה לאגס או אפרסק, ולאחר שמקלפים ממנו בסכין את קליפתו הדקה. כדי לזרז התרככות הפירות המוצקים, מחזיקים אותם בטמפרטורת החדר כשהם סגורים בשקית־נייר ביחד עם פרי בשל של בננה, תפוח, אבוקדו או תפוז. הפרי משתמר זמן ניכר במקרר ביתי – סאפילו שבועות אחדים.

בעולם מגדלים כמעט רק זן אחד „הייוארד". בתחילה התקשו לגדלו בארץ ורק בזמן האחרון ניכרת הצלחה רבה יותר בגידולו. בינתיים הצליח אצלנו ונפרץ במטעים הזן „ברונו" המצטיין ביבולו, אך פחות מקובל בשוקי היצוא. ה„קיווי" עשיר במינרלים ומצטיין במיוחד בשיעור רב של ויטמין סי (C). הוא משמש למאכל כפרי טרי, בסלט פירות, לקישוט ותוספות למאכלים רבים, כתוספת למשקאות, גלידה ועוד. בעולם מכינים ממנו גם שימורים מצויינים. היבול השנתי בארץ כיום רק כמה מאות טונות, וחלקו בנסיונות יצוא לא ברורים עדיין וגם החדרתו לשוק המאכל המקומי עדיין אינה מראה הצלחות גדולות. פרי ה„קיווי" הוא אחד בין שאר הפירות האקזוטיים שהנוטעים בישראל מנסים לפתח בשנים האחרונות כמו הליצ׳י, פיג׳ויה, קרמבולה ועוד, כדי לגוון ככל האפשר את סל פירות היצוא, שבראשם צועדים הפירות הוותיקים יותר כמו אבוקדו, מנגו, אפרסמון, תמרים, בננות, ענבים ועוד.

החומר למאמר זה לקוח מתוך ספרו של שאול תומסקי „עץ פרי למיניהו", שהופיע בהוצאת „מסדה".

חברת אהרון מונטקיו בע״מ – מפיץ מורשה למוצרי AC DELCO בישראל

ג׳נרל מוטורס ערכה מחקר מקיף בין משווקי החלפים בישראל וכתוצאה מהממצאים בחרה בחברת אהרון מונטקיו בע״מ לשמש כמפיץ מורשה למוצריה.

ג׳נרל מוטורס, יצרנית המכוניות הגדולה בעולם, מתמחה בייצור חלפים ברמה גבוהה המשמשים לכלי רכב, לתעשיה, למכונות חקלאיות ולטרקטורים.

AC DELCO מבית ג׳נרל מוטורס מייצרת חלקי חילוף משלימים המתאימים לכל סוגי הרכב: אירופאי, יפני ואמריקאי – בראשת מפעלים בכל העולם.

חברת אהרון מונטקיו בע״מ, הינה בעלת מוניטין של 40 שנה ביבוא ושיווק חלפים ומפיצה בישראל חלפים לרכב של עשרות מפעלים מרחבי העולם.

נסיונות בבעלי־חיים באירופה

תקנות חדשות להסדרת הנסיונות בבעלי־חיים בעלי חוליה אושרו לאחרונה ע״י מועצת שרי הקהילה האירופית הממונים על איכות הסביבה. התקנות מבוססות על אמנת מועצת־אירופה המקיפה 21 מדינות. אימוץ האמנה מבטיח ביצוע מהיר שלה במדינות הקהילה. האלה עקרונות האמנה:

- חובה לקבל אישור מראש לכל ניסוי בבעלי־חיים.
- אסור לבצע ניסוים בבעלי־חיים שהם בסכנת הכחדה.
- יש להבטיח תנאים נאותים, ככל האפשר, למניעת כאב וסבל מיותרים.
- למנוע כפילויות מיותרות בניסויים.
- להשתמש ככל הניתן בשיטות ניסוי חלופיות.

על ביצוע האמנה תפקחנה רשויות כלל־קהילתיות, בנוסף לרשויות הלאומיות בכל אחת מארצות הקהילה. לפי אומדן המומחים משתמשים מדי שנה בארצות הקהילה, ב־20 עד 30 מיליון חיות־מעבדה לניסויים: בצרפת – 7 מיליון, בריטניה – 3.5 מיליון, בהולנד – 1.5 מיליון. כמה מדינות, כבריטניה וגרמניה, פירסמו כבר תקנות משלהן; אחרות טרם עשו דבר בנדון. כוונת ההחלטה האחרונה להסדיר עקרונות אחידים ופיקוח מרוכז בנושא, ולמנוע פגיעה בסחר הבינלאומי, בשל דרישות שונות או סותרות בארצות השונות. הפרלמנט האירופי, הוא שדוחק במדינות הקהילה לקבל תקנות אלו ולאשרן.

(מתוך ירחון
השירותים הווטרינריים בישראל.

IT 28
IT 18
IT 12

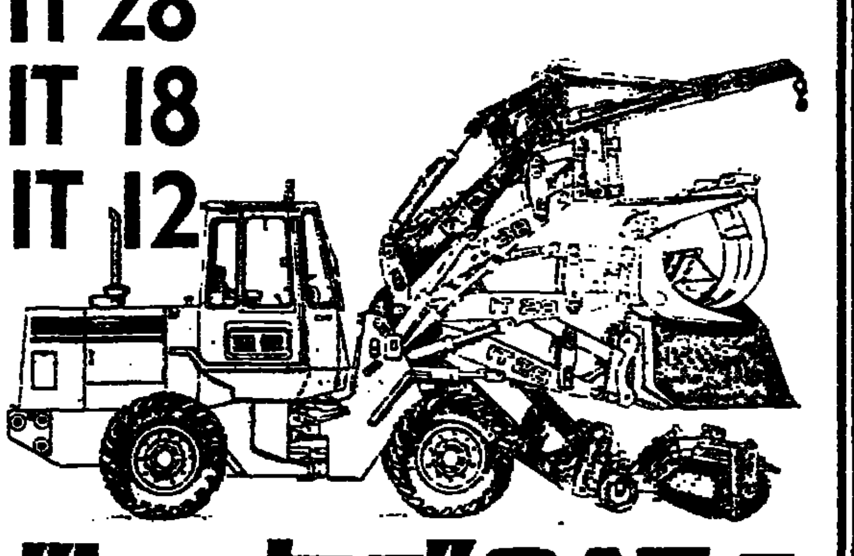

ה-CAT "הכל-יכול"
סידרת המעמיסים החדשה של "קטרפילר"

IT 12	65 כ״ס	משקל 7.5 טון
IT 18	85 כ״ס	משקל 9 טון
IT 28	105 כ״ס	משקל 10 טון

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע״מ
THE ISRAEL TRACTORS & EQUIPMENT CO. LTD.

מפיצי CATERPILLAR בישראל

משרד ראשי: אזור תעשיה חדש, חולון, רח׳ המנור 8, טל. 807722.
סניף צפון: קרית ביאליק, אזור התעשיה, ת.ד. 1191, רח׳ החרושת פינת רח׳ המסגר, טל. 761477.
סניף באר שבע: אזור תעשיה עמק שרה, ת.ד. 104, טל. 73810(057)

CATERPILLAR CAT and ⊞ are trademarks of Caterpillar Inc

יושבים על מקורות המים ולמדו לחסוך בהם

שנים ארוכות יושבים תושבי צפון הארץ על מקורות המים של הארץ: הכנרת, הירדן והירמוך בעמק, החרמון, הבניאס והחצבני ומעיינות קטנים אחרים בגליל. ביישובי עמק הירדן – כנרת, הדגניות, אפיקים, אשדות – לא ידעו בעבר הרחוק מה זה מיכסות מים, לא הכירו את „מקורות" ולא שמעו על מחסור במים. ההשקיה היתה בהצפה בתלמים ועריגות ולדונם בננות נתנו במשך השנה שבעת אלפים מ"ק מים. אח"כ, כששמעו לראשונה על מיכסות מים ולאחר שגם השימוש במי הירמוך נכנס לחשבון המים הכללי, החלו להתארגן וללמוד לחסוך. מההשקיה בהצפה עברו להמטרה ובהמשך לטיפטוף. צריכת המים ירדה תחילה משבעת אלפים לפחות מארבעת אלפים מ"ק לדונם ואח"כ שוב למחצית. בהמשך הוכנסה מערכת המים למיחשוב, הושג חסכון נוסף במים, יעילות ההשקיה גברה, שטחי השלחין גדלו ובאותן כמויות מים ואף פחות מזה, הוכפלה התפוקה.

מנהל אגודת המים של עמק הירדן נח כנרתי, שאגודתו מקיפה 12 קיבוצים מדרום לכנרת, סיפר לעתונאים כיצד התקדמו קיבוצי האיזור בייעול ההשקיה ובחסכון במים, עד שמתוך מיכסה כוללת של 50 מיליון מ"ק מים השתמשו רק ב־42 מיליון ובשנה שחלפה לאחר גזירת הקיצוץ ירדו עד 35 מיליון מ"ק, כאשר השטחים צומצמו בשלושה אחוזים בלבד ולא היתה כל ירידה ביבולים. החסכון במים הוא, כמובן, חסכון כספי רב בהוצאות הייצור ומי שיכול להתארגן לשאיבה בלילה, כיהוצאות השאיבה לחשמל זולות ב־50 אחוז, מגיע לחסכון נוסף. לדבריו של כנרתי ניתן ע"י העברת כל ההשקיה למערכת מיחשוב לחסוך במשך השנה רבע מיליארד מ"ק מים וכל זאת ע"י התארגנות דוגמת האגודה שלו והשקעה יסודית של כארבעים דולר לדונם.

בגליל העליון – חסכון במים ועליה בתפוקה

בכפר גלעדי חי ופועל ד"ר ישראל לוין – חוקר המכון לקרקע ומים במינהל המחקר החקלאי בבית דגן, ואלה הדברים ששמענו מפיו: ישראל היא הארץ המתקדמת ביותר בעולם בייעול השימוש במי השקיה. במשך 20 השנה האחרונות גדלה התפוקה הריאלית של ענפי השדה בארבעה וחצי אחוזים לשנה מכל מ"ק מים. דבר זה הושג הודות למערכת מחקר, הדרכה ושיתוף פעולה צמוד של החקלאים בעזרת המעבדות ומכוני המחקר האזוריים, הקשורים למוסדות המחקר הארציים. הודות שיטות חדישות של השקיה ודישון בציוד חדשני, המונע ביזבוז מים לאוויר או מחוץ לבית השורשים, מלווה ביישום הממצאים החדשים בפיזיולוגיה של הצמח, הביאו להתקדמות זו. בגליל העליון גילו המחקרים שניתן להגדיל את היבול לשטח ולמ"ק מים, כאשר משקים לפי קצב הצריכה של הצמחים, בשמירה על כל טיפת מים שלא תבוזבז והבטחת תנאים אופטימליים של תבולת מים, אוויר ומינרלים מזינים בבית השורשים. כך הגיעו בגליל לשיאים ארציים ועולמיים בשני הגידולים העיקריים של האיזור – כותנה ותפוחים המכסים 80 אחוז מהשטח המושקה. התברר שבהשקיית הגידולים די להרטיב נפח קרקע קטן בהשקיות תכופות תוך שמירה על ריכוז אופטימלי של מזונות בתוכו, כדי לקבל יבול מקסימלי בחסכון רב של מים, שבמקום להתנדף לאוויר יגיעו למאגר הכנרת.

בשלוש השנים האחרונות נמצא בניסויים שנערכו בגליל שניתן, ע"י שימוש במכשירי חישה קרקעיים לרטיבות (אלקטרו־טנסיומטרים), המיוצרים בארץ והמספקים על מחשב לפתיחה וסגירה של הברזים – להגיע ל־740 מ"ק מים לדונם תפוחים במקום 850 – 900 כמקובל, או 420 מ"ק לדונם כותנה במקום 500 הניתנים כיום, וכל זאת תוך קבלת יבולים גבוהים מאוד של תשע טונות תפוחים לדונם ומעל לשש מאות ק"ג כותנה. כאשר הישג זה יעבור ליישום מסחרי יגיעו לחסכון נוסף של 15 אחוז במים, שהם 8 – 9 מיליון מ"ק מים לעמק החולה בלבד, תוך כדי עליה ביבול ליחידת שטח ולמ"ק מים.

מ. יגור

מחודש לחודש בחקלאות
מאת אייזיק סרוסי

חממה הידרו־סולארית מהפכנית בגבעת־חן

תביא לגידול של 30% בקצב צמיחת צמחי הבית ולהפחתת 50% בעלויות השוטפות

במושב גבעת חן הותקנה חממה הידרו־סולארית. החממה מבוססת על העיקרון, שהיא נשארת סגורה כל היממה. ויסות הטמפרטורה ביום נעשה ע"י ספיגת החום מהאוויר אל מאגר המים שמותקן בתוך החממה. ספיגת החום נעשית ע"י סחרור האוויר דרך המים בשטח בקצה החממה, בו מותקנים מערכת צנרת פוליאתילן PVC תוצרת פלסטרו־גבת ומערפלים. בלילה הויסות נעשה ע"י כך, שהאוויר סופג את החום ממאגר המים שהתחמם יום קודם לכן.

נחום זכיר, ממפתחי החממה, מהמכון להנדסה חקלאית שבמרכז וולקני, צופה כי עלות האחזקה השוטפת בחממה תקטן ב־50% לעומת אחזקת החממה הקונבנציונאלית (בשל החסכון בעלות החימום).

הגדלת התוצרת, המבוססת על מאגר המים, הצד מינית לחות גבוהה שהוא מכילה ורמה מבוקרת של CO_2 הבגידולים, את קצב הגידול בתנובת החממה ב־30% לעומת חממות רגילות.

מר זכיר מרגיש, כי חשוב שצנרת „מחליף החום" תהיה מתוצרת פלסטיים כדי למנוע החלדה באיזור בו הלחות גבוהה במיוחד.

במאגר 500 קוב מים, שזורמים במעגל סגור באמצעות משאבה בצנרת הPVC. כמויות המים הגבוהות במיחזור שזורמות דרושות צנרת באיכות גבוהה על־מנת למנוע „שקיעה" של הצנרת במקומות מסוימים.

מר זכיר מוסיף, כי בהבדל מחממה רגילה, אותה ניתן רק לחמם, את החממה ההידרו־סולארית ניתן גם לצנן. מערך הבקרה של החממה מאפשר שמירה על טמפרטורות הגידול הרצויה.

יוניון־פלר ארגון הסחר הבי"ל לפרחים ייקח חלק בתערוכת הפרחים המקצועית „אביב 1987" בעמק־חפר

הנהלת ארגון הסחר הבי"ל לפרחים (יוניון־פלר) הודיעה בימים אלה להנהלת תערוכת הפרחים „אביב 1987" על קיום הישיבה השנתית של הארגון בישראל, ועל שילובם של נציגיהם כ־15 מדינות באירועי תערוכת הפרחים השנתית בעמק־חפר „אביב 1987".

היוניון־פלר הוא איגוד סיטונאי הפרחים האירופי הפועל החל משנות השבעים עם התפתחות הסחר של פרחי הייבוא במערב אירופה ואשר כולל בתוכו גם מספר ארצות לא אירופיות כמו ישראל, קניה, קולומביה וכמספר ארצות מהמזרח הרחוק. ישראל חברה פעילה, בארגון ובצליחה, דרך פעילות זו להביע את דברנו בלובי הפועל במישורים הפוליטיים הבין מדינתיים ובשוק המשותף לבעד אינטרס הסחר החופשי מול האינטרס הפרוטקציוניסטי של המגדלים במערב אירופה.

היוניון־פלר פועל ע"י פגישות קבועות של ועדות עבודה. פעם בשנה מתקיימת אסיפה כללית, כל שנה במדינה אחרת. בשנה שעברה התקיימה הישיבה בפריז ובה הוחלט על קיום הפגישה השנתית השנה בישראל.

תערוכת הפרחים בעמק־חפר, אשר תתקיים במרץ השנה, היא תערוכת הפרחים המקצועית של ישראל וכוללת את כל מגדלי הפרחים הבולטים בארץ.

כיצד משפיע הפיחות על ענפי החקלאות?

לאחר הקפאת שער הדולר במשך שנה וחצי, חל באחרונה פיחות של עשרה אחוזים. מה השפעתו של הפיחות על ענפי החקלאות?

הכותנה: מחירי הכותנה נקבעים בשתי בורסות עיקריות (ליברפול, ניו־יורק). בהתחשב בעובדה שמרבית התשומות בענף הן מקומיות, הרי שהשפעת הפיחות על רווחיות הכותנה חיובית ורווחיות הגידול תעלה. גם מחירי החיטה מושפעים מהפיחות, כי הם נקבעים על פי בסיס דולרי. האוצר מחשב את האלטרנטיבה הקיימת בפנ"ז (יבוא חיטה) וזו מהווה בסיס לקביעת מחירה. מניחים כי גם כאן תגדל במידה מסויימת הרווחיות. בס"ה, נראה שהשפעת הפיחות על ענף גידולי השדה חיובית.

רפת: מחירי התערובות יעלו בעקבות העליה הצפויה במחירי הגרעינים ובס"ה צפויה עליה מסויימת בהוצאות הייצור בענף. במקביל מושפעות הכנסות הענף מהביקושים לתוצרת. בגלל הקיצוץ בסובסידיות והעלאת מחירי החלב ומוצריו קיים חשש לירידה בביקוש. אם לא יחול שינוי במחיר המטרה ועלויות הייצור אכן יעלו, צפויה פגיעה ברווחיות הרפת.

פרדס: בענף יצוא שעיקר תשומותיו מקומיות יש תקוה לשיפור ברווחיות הענף בעקבות הפיחות. הוא הדין במפעלי השימורים, שהם בעיקר מפעלי יצוא ותוצרתם נסחרת בדולרים.

לול: בענף זה דומה המצב לענף הרפת. ההשפעה מתונה במחירי התערובת המהווים מרכיב כבד בהוצאות הענף וכן במחירי הביצים. באחרונה יש תנופה גדולה ביצוא הביצים (בעיקר למצרים).

משק חקלאי יצרני, המייצא חלק ניכר מתוצרתו, ויושפע חיובית מהפיחות וזאת בתנאי שהצעדים המשלימים שיינקטו ע"י הממשלה לא יקהו את השפעתו.

לא לסגוד לאליל התעשיה!

בעלון קיבוצו דבורה יצא ברציון אפשטיין נגד בולמוס פיתוח התעשיה בקיבוצים ובפרט שלא על חשבון החקלאות. הכותב, שהוא דור שני להתיישבות החקלאית היהודית של הברון הירש בארגנטינה, אמר במאמרו כי יש קיבוצים שמיהרו לחסל ענפים חקלאיים ואילו התעשיה שהקימו עדיין לא הביאה להם את הרווחה. בקיבוצים החל תהליך בו רואים בתעשיה את הגורם המרכזי לפיתוח הכלכלי של המשק ומודדים את עצם קיומו של הקיבוץ בהקמת מפעלי תעשיה. השתרשה הדיעה כי אבד כבר הכלח על החקלאות והיא לא תעלה את החברה הקיבוצית לרווחה המיוחלת, למרות שהיא צועדת יחד עם הקידום הטכנולוגי.

בהמשך אומר בעל המאמר: „אני יודע שאין כיום קיבוץ המכבד עצמו, שלא ישאף לבסס עתידו הכלכלי בפיתוח תעשיה, אף כי ההצלחה אינה מובטחת תמיד בכיס... אך, האם זה גם יבטיח חברה קיבוצית בריאה ויצירת קהילה שאורח חייה מושתת על יסודות הקיבוץ, כפי שחזו ופעלו ראשונים?" מסקנתו שלילית. הוא סבור כי רק בחקלאות יש גם סיכוי כלשהו שהאדם בקיבוץ ירגיש בעדנו השווה בחברה, כאשר יש זיקה ישירה בין האדם לאדמה ויש לו זמן והזדמנות להתבונן בעולם הטבע ובהתהוות תהליכים נפלאים, שלא המכונה, לא המחשב ולא האוטומט (המאפיינים את התעשיה) יכולים להעניק לו.

ולסיום: „אולי דברי גובלים בתמימות מסוימת, אך מתמיד גרסנו שהאדם והטבע יוצרים מערכת קיומית שלמה יותר, מעלים מוסריותו של האדם ומאפשרים לו חיים של פשטות וענווה. תעשיה וחקלאות – אינם רק בעיה של רווחיות כלכלית. בין השניים ישנה גם ההווייה הקיבוצית שאנו רוצים בה ומה שמגבש את החברה החדשה שיצרנו. על כך אסור לוותר ובוודאי שלא להקריב על מזבח העידן התעשייתי, אפילו על חשבון קצת פחות רווחה כלכלית".

מיליון ו־200 אלף טפטפות של פלסטרו־גבת מותקנות בסיציליה

מיליון ו־200 אלף טפטפות מתוצרת פלסטרו־גבת מותקנות בסיציליה מדי שנה – מדווח פ.ל. ג'יופרידה, הנציג המקומי של המפעל.

מר ג'יופרידה מציין, כי כ־30% מכלל הטפטפות מותקנות בחממות לגידול ירקות, וגם בענף ההדרים ניכרת מגמה של עליה ברכישת מערכות השקיה בטפטוף מווסת. השנה נאמד היקף השוק הסיציליאני במגזר זה בלמעלה ממיליון דולר.

מר ג'יופרידה הטעים, כי חקלאי סיציליה מעדיפים את שיטת הטפטוף המבוקר משיקולים של חסכון באנרגיה. לטפטפת קטיף של פלסטרו־גבת יתרונות נוספים על המוצר המתחרה מתוצרת איטליה, היות שהיא קטנה בממדיה, נוחה לאחזקה במלאי, גמישה וניתנת לנעיצה על צנרת, ובסוף עונת הגידול אפשר לקפלה בקל. גם מחירה תחרותי.

משפחת ג'יופרידה מתמחה בשיווק מתקני השקיה בסיציליה, וקשריה עם פלסטרו־גבת נרקמו כבר בשנת 1976, עם יבוא הטפטפת פלסטיק. מאז התרחבה הסוכנות המשפחתית והיא משווקת מגוון מוצרים מתוצרת פלסטרו־גבת, בהם טפטפות, צנרות, אבזרי השקיה וסינון, ולאחרונה גם את סדרת המתזים החדשה מסוג טורנדו.

כאלף ושבע מאות צבאים ניצודו ב־1986

שנת 1986 עברה ללא כל התפרצות של מחלת הפה והטלפיים, הודות לפעולת חיסון נרחבת למדי, שבוצעה ע"י השירותים הווטרינריים בתרכיבים שיובאו מחו"ל. בסה"כ חוסנו בישראל כ־422 אלף ראשי בקר, 338 אלף ראשי צאן. ביו"ש ובחבל עזה בוצעו 280 אלף חיסונים בצאן וכ־11 אלף בבקר, באיזור דרום־הלבנון – כ־49 אלף צאן ומעל שלושת אלפים בבקר.

בעקבות הלחץ של השירותים הווטרינריים, לרבות תקנות ביהודות של צעדי מניעה כנגד המחלה בחיות־הבר, הפעילה רשות שמורות הטבע ציד מבוקר בצבאים. הציד בוצע בליווי וטרינרי צמוד, תוך דיגום נרחב לבדיקות מעבדתיות וביצוע סקר סרולוגי ווירולוגי.

על פי הנתונים שבידי השירותים הווטרינריים עדיין מצוי נגיף הפה"ט באוכלוסיית הצבאים באזורי דרום־הגולן ורמת יששכר. מספר הצבאים שניצודו במהלך 1986 מגיע לאלף ושבע מאות, כמעט כולם בדרום־הגולן. לדברי מנהל השירותים הווטרינריים ד"ר ארנון שמשוני הוכח מעל לכל ספק כי הצבאים אכן נושאים את נגיף הפה"ט ומסכנים את הבקר והצאן.

שתילים
גזר, אפרסק, אגס, תפוח, מישמש, שזיף, זית, גודגדן, סובטרופים, הדרים ושאר סוגי השתילים
דרויאן כפר סבא, הגליל 68, טל. 052-32234, 916043
052-917325, 20166

פתרון חכם לעשבים שוטים.

אל־אור
היריעה החומה לחיפוי – הדור החדש ביריעות:
מונעת התפתחות עשביה ומאפשרת חימום הקרקע, בר־זמנית.

אל־אור מונעת התפתחות עשביה ע"י מניעת אור בתחום הפוטוסינטזה (400–700 ננומטר). כמו היריעה השחורה שאתה מכיר. אלא שאל־אור פועלת גם כיריעה תרמית, המאפשרת קרינה בתחום האינפרא־אדום ושומרת על רמת חום יציבה מתחת ליריעה. בניגוד ליריעה השחורה, אל־אור אינה מורידה את טמפרטורת הקרקע (אלא מעלה אותה), אינה מתחממת ואינה גורמת מכי־צריבה בחודשים החמים.

אל־אור חוסכת בשימוש בקוטלי־עשבים (הרבצידים) וביומי עבודה בעישוב. בגידול דלועים, התפתחות כל שלוחות הצמח מעל היריעה ואינן מסתתרות מתחתיה (כמו בשקופה) או נשרפות (כמו בשחורה). אל־אור נוסתה בארץ בהצלחה בגידול דלועים, תות שדה, סולניים ופרחים – ונמצאת בשלבי־ניסוי מתקדמים בגידולי מטע (אפרסקים, שזיפים ועוד).

אל־אור של פוליאון מהווה תחליף חכם. הן ליריעה השחורה והן לשקופה. בניסוי שבוצע לאחרונה ע"י משרד החקלאות בגידול גיבסנית (פרח רב־שנתי) בחממה, מנעה אל־אור כל התפתחות של עשביה חד־שנתית. טמפרטורת הקרקע בניסוי היתה גבוהה באופן משמעותי בהשוואה לקרקע מחופה בשחור – ונפלה רק במעט בהשוואה ליריעה שקופה (שכמובן לא מנעה כלל את התפתחות העשביה). אל־אור של פוליאון. כל היתרונות תחת יריעה אחת.

פוליאון ברקאי
פוליאון ברקאי. קיבוץ ברקאי 37860
ד.נ. מנשה, טלפון 06-378585/79641

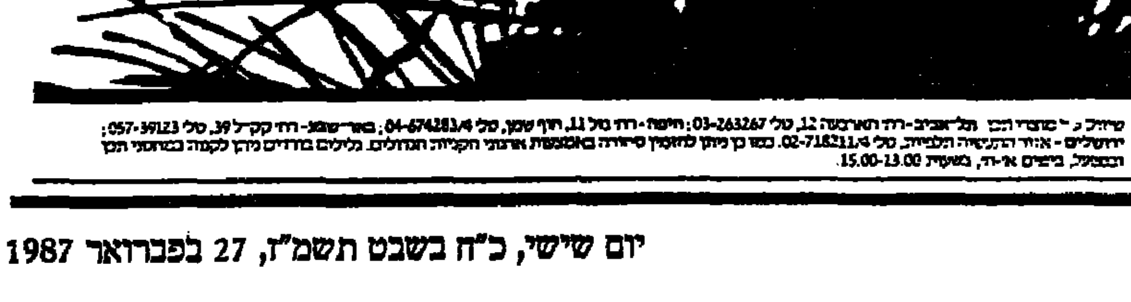

קטנה גדולה!
קט־נען
קטנה בממדיה גדולה בביצועיה
מכונת השקיה מידה מיועדת להשקיה טכנית, הנבטה והרווה לשטחים של כ־500 דונם והשקיה אינטנסיבית של כ־120 דונם.
כמו כן מתאימה לשטיפת סוכרים בכותנה, להשקיית חלקה המושבית ולמשטחי דשא גדולים.
קט־נען
ניתנת להעברה בקלות ובמהירות מחלקה לחלקה.
פיתרון לחלקות עם משברי רוח ומכשולים אחרים.
עובדת בכל תנאי שטח גם ללא תכנון מוקדם.
מצטיינת באחידות ופיזור המים.

נען־מוצרי השקיה בע"מ
קיבוץ נען 73263, טל. 08-442233, פקס׳ 08-442109
שרות שדה, טל. 08-442116, 08-442120; תל־אביב, יפלוי דרך פתח תקווה 28, טל. 03-372544

קורץ בע"מ
דיזל גנרטורים
ROLLS ROYCE
החברה המובילה בארץ לדיזל גנרטורים
לתעשיה, בנין וחקלאות בגדלים שונים עד KVA 1500

אזור התעשייה יהוד. טל 359759, 363612, 350047

ברזים כדוריים

לבניה, חקלאות ותעשיה
• מעבר מלא - מידות "3 - "¼
• לחץ עד 64 BAR
• אטמים מטפלון 200°C + 40°C-
• הברגות תיקניות B.S.P.T.
פלג
תעשיות בע"מ
בני־ברק, ז'בוטינסקי 7, טל' 03-789192 (מאחורי מכון מור)
מרכז השיווק: ת"א, רח' 1274 מס' 8, טל' 382076

هكذا من الأصل

طبق الأصل

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה

רגיעה תוך עליות שערים בשוק המניות

לאחר יומיים של זעזועי שערים מלווים בהצעים כבדים וירידות שערים, חזרה הבורסה כמעט לאיתנה, תוך פעילות שקטה והזיבית מלווה בביקושים ועליות שערים.

כבר הבענו במדורנו תמיהה על הרצון לרכוש הצעים שלשום תוך זעקות קרב המבטאות נכונות בולטת, בהשוואה ליום ג' בשבוע שעבר, שבו נרשמו הצעים גדולים ונכונות הקליטה שאפה לאפס. לפיכך תהליך הביקושים של אתמול בשוק לא הפתיע, ואולי אף היה בעצם „טבעי", לפי שמורגל בנפלאות „הסבע הבורסאי".

קשה עדיין לקבוע, אם שני ימי המסחר האחרונים מסמלים תפנית בורסאית חיובית או תגובה סכבית כהידה בלבד לירידות התלולות ביום הבהלה. אין ספק שהתגובה הבורסאית מוכיחה במידה מסויימת את הוסטו של השוק העשוי ליצור בהמשך הזמן מודעת שערים הדשה ומעניינת מבעבר. כאמור הוכחת הוסטו של השוק עדיין איננה עדובה שבשבוע הבא יפרוץ השוק כלפי מעלה אף שהדבר אפשרי במציאות הבורסאית הנוכחית. יש לקוות שלקה אחד יילכד ע"י מספר פרשני בורסה והוא – להזהר מהצהרות כוללניות ומזיקות שסופן מעמיד את הפרשנים לעיתים כאור מעט מגוחך. פעילי השוק מצויים בעמדת חסיכה אופטימית לגבי השבוע הבא בשוק, והם מקווים ש„המשחקים" הפוליטיים לא יכבבו שוב.

שינויי שער במסחר

מרבית הבנקאיות שבהסדר נסחרו ללא שינוי בשערן, והתשואה הממוצעת בהן נעה סביב כ־18.1% לערך. עליות נאות נרשמו בבינלאומי 4.2%+ תוך ביקוש קטן למדי, גבים 5 5.5%+, כבלי ציון 8.9%+, הסנה 6.7%+ תוך עודף ביקוש גדול יחסית, כלל סחר אופציה 11%+. בחלק ניכר מהמניות הקלילות ו„החביבות" ע"י מנהלי ההשקעות הברוקרים התבצע אתמול תיקון בולט. דוגמאות לכך מצאנו: ליסינג 5 7.5%+, קרמני 5 10%+, קרמני 1 9.1%+, ברוך 5 8.3%+, רוגובין 1 7.1%+, דרוקר קונים בלבד, אבגל 10%+, עיט 9.2%+, משוב קונים בלבד, חירון 1 10%+ ותופעה דומה בני"ע רבים מסוג זה. בכבדות עליות השערים היו כאמור מתונות יותר, דלק 3.8%+, אזורים 4.4%+, פטרוכימיים 2.8%, ים המלח 2.6%+. עודפי הביקושים היו בינוניים בנפתם.

פטרוכימיים – קיים מוכר גדול

מניות הפטרוכימיים לא זכו לעדנה בורסאית ממשית בחודשים האחרונים. סחירות המניה גבוהה ביותר ולפיכך מתקשים פרשני הבורסה להצביע על מעורבות גורמים בולטים במיוחד במסחר בפטרוכימיים. בנק הפועלים הינו אחד הגופים, ואולי אף הגדול ביותר הפעילים, שקולו נשמע ברמה כמסחר בבניה. באחרונה ברמה היה שאישור אחר פיתוח למפעלים הפטרוכימיים בחיפה יגרום בעקיפין לעידוד המסחר במניה. בדיעבד אישור איזור הפיתוח אכן היטיב ללא ספק עם החברה אך לא עם מחזיקי מניותיה, שאינן כקוכבות נפש בלשון המעטה. במצב הנוכחי נראה, שכמניות הפטרוכימיים מצוי מוכר גדול בעמדת מכירה כאסיכית ותופעה זו איננה מאפשרת התפתחות חיובית בבניה. ניתן להעריך, שבעתיד עם המקד ההצטיידות בכחורה ע"י גורמי בורסה שונים, ולאור העובדה שהחברה נחשבת לסבירה ביותר יחסית לבורסה שלנו, עשויה לחול תפנית בשערי מניות הפטרוכימיים. תנאי ברור לכך הינו הקטנת הבכירות או הפסקתן ע"י המוכר האלמוני, שסיבותיו אינן בהורות די הצורך.

מטוריות כאטרות – פעילות הערה

מניות המטוריות המאוחרות זוכות באחרונה לעליות שערים חזקות ביותר תוך הפגנת עוצמת ביקושים נאה ביותר. בשבוע שעבר עלו מניות המטוריות בכ־30% לערך, וזאת בזמן שהשוק עבר זעזוע וירידה בשערי חלק ניכר מני"ע. הסחירות במניות המטוריות איננה גדולה ברוב ימות השנה, ונראה שגורם בורסאי כלשהו הצליח תוך איסוף הדרגתי להניח יד על כמות סחורה משמעותית. אין ספק שלאחר האיסוף קל להעתע מעט בשערי המטוריות, והדבר מתבצע בהצלחה מרשימה.

פ.י.ב.י בינלאומי – קניין מחודש

גורמים בורסאיים שונים הזלו באחרונה לגלות עניין מחודש במניות פ.י.ב.י. הבינלאומי. העניין במניות בא לאחר שמחזיקי מניות גדולים ובעייתיים השתחררו בחודשים האחרונים מכמויות סחורה גדולות, באמצעות המסחר, ובדרך של עיסקאות מחוץ לבורסה. באחרונה נפוצו שמועות, שאין להן שום אישור ממשי, על אפשרות הצעקה לציבור בבנק הבינלאומי. כזכור הבנק אינו כלול בהסדר הבנקאיות ויכול לפיכך לפעול במישור גיוס הון חדש. כאמור לשמועות אלה אין בשלב הנוכחי בסיס במציאות, ולפיכך עיקר הרכישות בפ.י.ב.י. הבינלאומי באות כבראה על רקע כלכלי.

הודעות בורסה

• טבע – החברה מכרה את אחזקתה בחברת פרומדיקו בע"מ למשקיעים זרים תמורת 4 מיליון דולר. ערך החברה בספרי טבע עומד על 2.2 מיליון דולר. חברת טבע תזכה לפיכך ברווח הון לפני מס בסך 1.8 מיליון דולר.

• אקרשטיין – החברה חתמה חוזה סופי לרכישת קווי הייצור של רעפי גרין בסך 380,000 דולר.

• תראה – החברה אישרה ידיעות כי היא בודקת אפשרויות גיוס הון.

• אלומית – הרווח נטו לשנת העסקים שהסתיימה ברצמבר הסתכם ב־342 אלף ש"ח. זאת בהשוואה להפסד בסך 861 אלף ש"ח בשנת 1985.

• תדיראן – הודיעה על כוונתה לפנות בהצעת רכש ל־1.5 מיליון יחידות מר"פ 1985.

• אליאנס – החל מתחילת החודש הבא יחדל אריה אפרת לכהן בתפקיד מנכ"ל אליאנס ובמקומו ימונה עזרא ינון למנכ"ל החברה.

תשואות הבנקאיות שבהסדר

בל"ל	18.09%
פועלים ע"ש	18.01%
אי.די.בי. רג'	17.86%
דיסקונט א'	18.16%
המזרחי ע"ש	18.14%

סדרות המקים – תשואה לפדיון

מס' הסידרה	ימים לפדיון	תשואה חודשית
317	6	2.36
327	13	2.36
337	20	3
347	27	2.21
417	34	2.23
427	41	2.20
437	48	2.18
447	55	2.17
457	62	2.07
527	76	2.13
537	83	-2.14

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ב.ה.ב. ש	25200	14.0	+800	+3.*	+15.0
הספנות 0.1	1750	2306	+85	+5.1	+2027
הספנות א 0.5	998 קו		+48	+5.1	+2623
הספנות אופ' 2	1430 תב	2224	+90	+6.7	+3702
כללי לא בהסדר	23900	59.0			-45.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	5000	714	+200	+4.2	+2721
פ.י.ב.י. 0.5	6000	3423			-1516

כלולים בהסדר הצמדה

אדיבי רג 100.0	89500	281	+700	+.8	+51.0
אדיבי ב 100.0	88300	6.0			-6.0
אדיבי בכ א 2.0	547300				
אגוד 1ש"ח	65850	76.0			-76.0
דיסקונט ב	112200	1.0	-1200	-1.1	-1.0
דיסקונט א	112850	273			+154
דיסקונט שה ב	13250	200	+50	+.4	+199
המזרחי ש	36520	878	+120	+.3	+1778
המזרחי ב	36490	10.0			-10.0
המזרחי שה 9	16760	54.0			-54.0
הפועלים בכב	95500	.6	-1		-.6
הפועלים ש	60190	1424			+661
הפועלים ב	60380	57.0	+250	+.4	+155
כללי א 1.0	153700	1.0			-1.0
כללי שה 7	7390				
כלל הסקון 100.0	38200	1728			+63.0
כללי שה 11	14450	97.0			-138
כינון וסחר 1.0	50700				
כינון וסחר 5.0	26300				

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	34755 תב	45.0	+3160	+10.0	+45.0
יאוצר כשכונתא ש	10020	201	+120	+1.2	+121
יאוצר כשכונתא ב	10185 תב	116	+600	+6.3	+116
כרמל ש	5610	61.0	+100	+1.8	+69.0
כרמל שה 1	3850	26.0			+154
בנין ב 5.0	11001	10.0	-466	-4.4	-96.6
פת ביכט ש	4520	525	+150	+3.4	-97.6
משכן ב ש	4160 תב	1744	+223	+5.7	+2456
עצמאות 0.1	16180	54.0			+10.0
טפחות בכבב ש	22205	5.0	+405	+1.9	+37.0
טפחות רג ש	22600	54.0			-74.0
טפחות שה 1	9750	50.0	+60	+.6	+215
טפחות שה 2	5000	90.0	-29	-.6	+60.0
יעבור 1.0	*1642	233	-108	-5.5	-289
* ביצוע חלקי 93.70%					
יעבור 5.0	1150	1455	+50	+4.6	+1447
בירב 1.0	6179	130	-100	-1.2	-101

מוסדות מימון

שלמון א ש	861	5430	+25	+3.0	+9715
התקלאות מבכב א	— לא נסחר —				
התקלאות מבכב ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	12450	290	-400	-3.3	+316
פתח תעשיה בכב	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ג	— לא נסחר —				
פת תעש בכ גג	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —				
פת תעש בכ רד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	1195	1529			-100
הירות בכ	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א0.1	*27000	148	+1015	+3.9	+44.0
* ביצוע חלקי 94.30%					
כלל ליסינג ב0.5	19100 תב	190	+1325	+7.5	+316
כלל ליסינג אג"ח	16313	55.0	-400	-2.5	+416

ביטוח

איתן ביטוח 1ש"ח	265	10107	+10	+3.9	+40589
אררט 0.1	1740	400			-25.0
אררט א 0.5	905	990			-590
בטוח מסנה 0.1	603	1000			-136
בטוח מסנה 0.5	244	5796	+12	+5.2	+4210
הדר 1ש"ח	386	7742	-4	-1.0	-5476
הדר 5ש"ח	237	14166	+6	+2.6	+16820
הדר אופ' סד' 2	205	19385			-21061
הסנה 1 ש"ח	432 תב	67962	+27	+6.7	+130654
הפניקס 0.1	— הפסקת מסחר —				
הפניקס 0.5	— הפסקת מסחר —				
המסנה-הראל 1.0	7344	60.0			-39.0
המסנה-הראל 5.0	3950	150	+80	+2.1	+137
מנורה 1.0	2600	169			-30.0
מנורה 5.0	*1399	318	+127	+10.0	+473
* ביצוע חלקי 85.30%					
כור פיננס ב	8347 תב	2701	+759	+10.0	+3859
סקריטס 1ש"ח	1425 תב	1716	+105	+8.0	+3420
צור ש	406 תב	10642	+20	+5.2	+23656
ציון החזקות 1.0	12600	10.0	-400	-3.3	+5.0
ציון החזקות 5.0	3950	449	+150	+4.0	+246

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרגאמא 1.0	8500	404	+400	+4.9	+706
אינטרגאמא 5.0	5400 תב	2313	+477	+9.7	+4572
בורד עדיא 1.0	1350	4970	+48	+3.7	+4219
כלל סחר 1ש"ח	406 תב	42809	+26	+6.8	+87484
כלל סחר אופ ד	313 תב	60203	+31	+11.0	+69990
כלל סחר אג"ח 2	143.0 תב	79749	+12.0	+9.2	+259552

(המשך)

קריסטל 1.0	797	4098	+9	+1.1	+4951
רפק 0.1	33000	3.4			+10.8
רפק 0.5	12240	15.0	-50	-.4	-15.0
קופרכל א 2.0	10460	372			-49.0
קופרכל ב 10.0	9250	1318	+150	+1.7	+928

שרותים

דלק ג 0.1ש"ח	5403	4546	+200	+3.8	+13602
הראל 1.0	2600	24.0	+34	+1.3	+9.0
הראל 5.0	2151				
ספנות השקעה 0.1	19900	13.0			-13.0
ספנות השק' א0.5	10412 תב	750	+600	+6.1	+920
קרור 0.1	1100	3451	+40	+3.8	+5198
יהוד 1.0	275 תב	57914	+24	+9.6	+184788
הברת השכפל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מרכזי עדיה 0.1	3210	309	+1		+273
מרכזי עדיה 0.5	1496 תב	5641	+136	+10.0	+10548
קונטרייהים 0.1	3080	578			-30.0
קונטרייהים 0.5	2430	83.0	+30	+1.3	+1007
קופל 1.0	4100	248			-98.0
קופל אופ 1	2600	100	-40	-1.5	-200

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	6300				+4.5
גלי זוהר 5.0	4350				+15.0
מלונות דן 1.0	*1700	108	+50	+3.0	+182
* ביצוע חלקי 77.00%					
מלונות דן 5.0	1550	150	+45	+3.0	+90.0
דן האלמוג 0.1	6059	961	-1		-232
מגם 1 ש"ח	2102	30.0	-26	-1.2	-50.0
מלונות ירדן 1.0	2700		+50	+1.9	+75.0

מחשבים ושרותי מחשב

ארכות 1ש"ח	1680	787	+80	+5.0	+3005
רשה בינקן 1.0	11690 תב	776	+600	+5.4	+598
ת.ל.ל. 1.0	— הפסקת מסחר —				
יעבא 1.0	12602 תב	41.0	+601	+5.0	+110
כלל מחשבים 1.0	12600	133	+540	+4.5	+435
מ.ל.ל. 1.0	11800	107			-107
מ.ל.ל. 5.0	4700	505	+196	+4.4	+642
מינוב 1.0	651 קו		+31	+5.0	+13614
מינוב אופ 1	545	1000	+11	+2.1	+792
ניינוב 1ש"ח	— הפסקת מסחר —				
ניינוב 5ש"ח	— הפסקת מסחר —				
ניינוב אופ' סד' 2	— הפסקת מסחר —				
תים מחשבים 1.0	1025	3760	+35	+3.5	+6684

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אבהים בינוי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אבהים בינוי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אזורי בנינים 1.0	741	250	+26	+3.6	+150
אזורי בנינים 5.0	348	3297	+12	+3.6	+11797
אזורים 1ש"ח	1110	18956	+47	+4.4	+11120
אזורים אופ 1	770	4440	+15	+2.0	+2380
אזורים אגח 3	137.5	31080			+111685
איתן 1.0	500	13840			-14914
אל-רוב 1.0	1548 תב	4408	+161	+10.0	+5817
אבנבים 1 ש"ח	4345 תב	770	+395	+10.0	+1208
אפריקה 0.1ש"ח	51100	51.0	+600	+1.2	+37.0
אפריקה 1ש"ח	44700	208	+800	+1.8	+162
אפריקה אופ 5	27000 תב	111	+2000	+8.0	+232
אפריקה 1.0	2524	251			-231
אילנין 1ש"ח	2960	760	+52	+1.8	+307
אילנין 5ש"ח	1949 תב	634	+101	+5.5	+1372
בן-יקר גת 1.0	9000	294			+32.0
ברנוביץ 1ש"ח	*4100	969	+200	+5.1	+1242
* ביצוע חלקי 93.50%					
ברנוביץ 5ש"ח	3271	982			+30.0
דנקנר 1.0	7270 תב	531	+500	+7.4	+1666
דניקר 1.0	514 קו		+24	+4.9	+688
דניקר 5.0	338	314			-114
הדיר 0.1	14650	95.0	+350	+2.5	+91.0
הדיר 0.5	11150	68.0	+160	+1.5	+24.0
המכלול 1.0	1680 תב	172	+65	+5.3	+502
המכלול 5	1208	835			-457
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				

ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	3642	1945	+92	+2.6	+2284
גב-ים 0.1	4690	1010			-433
גב-ים 0.5	3860 תב	634	+200	+5.5	+2267
הכשרת הישוב 1.0	81400	141	+1400	+1.8	+275
ישפרו 1ש"ח	4610	2605	+211	+4.8	+3769
ישראלום 1.0	1854	2506			-476
ישרס 10.0	18090	501			+155
כור פיתוח 1.0	10200	44.8			-44.0
כלל בנין 0.1	683	7555	+20	+3.0	+9072
לוסיד 1.0	4990	180	-200	-3.9	-235
לוסיד 5.0	2316	539	-24	-1.0	-375
מ.ת.ב. 1.0	440	17735	+10	+2.3	+13549
מ.ת.ב. אופ 2	279	11378	+5	+1.8	+13374
מ.ת.ב. אגח א	118.0	42631	+3.5	+3.1	+241869
מגורי בניה 1.0	810	2696	+10	+1.3	+8000
מישבאל 5 ש"ח	480	9685			+1861
מנרב 5.0	2458	952	+60	+2.5	+1535
מר-לו 1.0	1004	3893	+12	+1.2	+2543
לוינשטין 1.0	500				-3047
לוינשטין 5.0	164.0	9342			-1203
ליפשיץ 1.0	2400	1119			-566
ליפשיץ 5.0	1411	7193			-5980
נאות אביב 0.5	10850	386	+130	+1.2	+213
נכסי אזורים 1.0	1200	410			-330
סהר החזקות 1.0	19200	29.0			-26.0
סהר החזקות 5.0	13990	10.0	+340	+2.5	+97.0
סתו 1.0	8360				
סתו 5.0	3650				-2.0
עמר הולע 1.0	790	1441			-737
עוד 3.0	— הפסקת מסחר —				
קיסריה 0.1	4291	307	+204	+5.0	+435
קיסריה 0.5	2079 תב	1329	+189	+10.0	+1116
רוגובין 1ש"ח	391 תב	2460	+26	+7.1	+3896
רוגובין 5ש"ח	229	6921			+221
רוגובין אופ 2	1090	1062			-946
רוגובין אגח א	119.5	3000	+5	+4	+75000
רסקו מבנ	7510	181	-2		-413
רסקו רג	6584	554			-36.0

חקלאות

מטעי הדר 0.1	3409 תב	582	+291	+9.3	+2355
מטעי הדר 0.5	3000	727			-77.0
מהדרין 1 ש"ח	7900 תב	363	+520	+7.1	+471
נכסי הדרים 1.0	2020	1720	+21	+1.1	+1790
פריאור 5 ש"ח	2564	526			-242
שגור 0.1 ש"ח	10299	132	-201	-1.9	-162

תעשייה

מזון ומבק

אבאט 1.0	1585	473	+35	+2.3	+237
גולדפרוסט 1 ש"ח	3130	80.0	+50	+1.6	+185
גולדפרוסט 5 ש"ח	2460 תב	159	+130	+5.6	+777
גולדפרוסט אופ 1	1350 תב	225	+80	+6.3	+225
דובק מב ש	6705	2456	+190	+2.9	+3620
דובק מב ב	6730	1809	+190	+2.9	+2835
זגלכל 1.0	1100 תב	1392	+90	+8.9	+2422
זגלכל 5.0	865	742	+30	+3.6	+356
פרי-זה 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי-זה 5.0	— הפסקת מסחר —				
טבעול בירה 1.0	33363	85.0			-45.0
טבעול בירה 5.0	30401 תב	184	+1721	+6.0	+145
יכבד 1ש"ח	1600	950			+430
יכבד א 5ש"ח	849	1030	+15	+1.8	+3024
יכבד אופציה 2	615	582	+21	+3.5	+2118
כן 1ש"ח	772 תב	1075	+52	+7.2	+1541
כן 5ש"ח	404	420			-363
סנפרוסט 1.0	16450	300			-178
עלית 0.1	24000	802	+700	+3.0	+974
עסיס 5 ש"ח	450	13903			-2925
שלהה אגגל 1.0	3457 תב	1168	+314	+10.0	+2868
שמן מבכ ש	*5555	194	+105	+1.9	+941
* ביצוע חלקי 77.70%					

טקסטיל והלבשה

ארגר 1.0	880 תב	10196	+80	+10.0	+13984
אתא 1.0	1530	472	+20	+1.3	+473
אופנת ברוך 1ש"ח	701	2056	+5	+.7	+3574
אופנת ברוך 5 ש"ח	522 תב	6835	+40	+8.3	+11633
אופנת ברוך אופ'	513	2875	+15	+3.0	+5231
ארגמן רג ש	15650	10.0			
דליה-גליל 1.0	4337	1462	+207	+5.0	+2424
דליה-גליל א 3.0	3530 תב	1104	+150	+4.4	+1229
כמורות כאתר 1.	2642 קו		+126	+5.0	+2051
כמורות כאתר 5.	1438 תב	508	+131	+10.0	+652
רשלגו 1.0	2101	961			-133
רשלגו 5.0	1380	1129			-6.0
ירדיכון 1.0	10050	845	+433	+4.5	+1117
זיקית 1.0	*2807	834	+28	+1.0	+782
* ביצוע חלקי 92.00%					
זיקית 5.0	1980 תב	486	+121	+6.5	+1442
להדיה 0.1	3151	411			+154
להדיה 0.6	2220 תב	1573	+120	+5.7	+1447
ליגת 1 ש"ח	975	2951	+35	+3.7	+3066
כיס גלוקר 1.0	799	313	+29	+3.8	+508
כפקו 0.1	5115	838	+220	+4.5	+1455
כפקו 0.5	2997	500	+87	+3.0	+554
עיט 1.0	27388 תב	63.0	+2500	+9.2	+227
עיט 5.0	12625	219	+125	+1.0	+35.0
עמקן 1.0	457	19998	+15	+3.4	+23714
פולגת א' 1 ש"ח	4320	1006	+100	+2.4	+1008
פולגת ב' 4 ש"ח	3270	3694			+75.0
פוליגון א 0.5	11700 תב	661	+701	+6.4	+2005
קרגד 1.0	4999	87.0	+99	+2.0	+143
גיבור סבריגה	18850	253			-160
תעש רוגוזין 1.0	2958	1188	+70	+2.4	+798

מתכת ומוצריה

אוקסטן 5.0	2878	100	+28	+1.0	+32.0
אורדן 10.0	9240	377			-300
אורדן 50.0	8403	192	+50	+.6	+91.0
אלוכית 1.0	7610	85.0			-29.0
אלוכית 5.0	5220	79.0			+86.0
בכלים ש	42000	238	+1400	+3.5	+61.0
התכוף 1.0	*8342	308	+82	+1.0	+64.0
* ביצוע חלקי 92.90%					
התכוף 5.0	5499	570	+149	+2.8	+255
התכוף אופציה	4699	935	+211	+4.7	+2077
דיקה 1.0	5403	128			-149
דיקה 5.0	2484 תב	245	+184	+8.0	+752
קומסאות מח 1.0	4350 תב	2459	+250	+6.1	+7459
קומסאות מח 5.0	4350	177	+100	+2.4	+478
מתכת מרום 1.0	3350	1034	+160	+5.0	+1642
כבלי ציון 1.0	2690 תב	2184	+220	+8.9	+4908
כבלי ציון 5.0	1565	1230	+70	+4.7	+2522
כבלי ציון אופ 3	702	6070			-4975
מדרגן 1.0	1001	2616	+31	+3.2	+762
מדרגן אופ א	— הפסקת מסחר —				
מתכת קרטבי 1 ש"ח	382 תב	15121	+32	+9.1	+9569
מתכת קרטבי 5 ש"ח	209 תב	32661	+19	+10.0	+81843
נחושתן 0.1	*42067	16.0	+417	+1.0	+16.0
* ביצוע חלקי 80.00%					
נחושתן 0.5	14800	22.0	+350	+2.4	+301
ספר אלדה 1.0	22500	64.0			-9.0
קינג 1.0	1101 תב	300	-100	-8.3	-1100
קינג 5.0	600	500			-255
קליל 1.0	2405	221	+30	+1.3	+151
קליל 5.0	1705	202	+75	+4.6	+706
שלהת 5.0	9900	298	+20	+.2	+7.0
תעשיות לבים 1.0	1160	396			-386
תעשיות לבים 5.0	660	1514			+1194

חשמל,אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	592000	32.0	+24000	+4.2	+137
אליש 0.1	7499	57.0	-1		-63.0
אליס 0.25 ש	3900	505	+30	+.8	+126
אליס 0.25 ב	4050	13.0	+120	+3.1	+155
אלקטרה 0.1ש"ח	2540	6585	+58	+2.3	+2479
אלקטרה א 0.5ש"ח	1625	5053			-544
אלקטרה אופ' 5	1430	5654			-2234
אלקטרה אג"ח 3	144.0	64881			-36221
אלרון 3.0	495000	59.0			-27.0
אריה 0.02ש"ח	31200	67.0	+1100	+3.7	+224
כלל תעש אלקטור	— הפסקת מסחר —				
טמפרבניקס 1.0	2905	855	+35	+1.2	+5435
טמפרבניקס 5.0	2295	1572	+55	+2.5	+7109
מרכבתגר 1ש"ח	740	1982			-696
מרכבתגר 5ש"ח	580	5951	+25	+4.5	+7766
ביקלון 1ש"ח	2586	344	-1		-291

ביקלון 5ש"ח	1311 תב	388	+70	+5.6	+683
קונצשטין אילד 1.	5244 תב	62.0	-300	-5.4	-62.0
קונצשטין אילד 5.	3715	87.0	+70	+1.9	+144
ת.א.ת. 1.0	1827 תב	1649	+148	+8.8	+3368
ת.א.ת. 5.0	759	9179	+36	+5.0	+10821
ת.א.ת. אופ 1	19400	26.0			-21.0
תראה 1 ש"ח	9760	720	+460	+5.0	+1592

מוצרי בניה

א.ם.כלל בניה 1.	1352	4551	+50	+3.8	+6811
א.ם.בנין אופ א	820	7168			-191
א.ם.בנין אגח א	138.0	29646	+4.0	+5.0	+253296
אלקטל 5.0	*9778	45.0	+400	+4.3	+259
* ביצוע חלקי 76.50%					
אקרשטיין 1ש"ח	1250 תב	2200	+70	+5.9	+3691
אקרשטיין 5ש"ח	935	1288	+40	+4.5	+1888
אקרשטיין אופ א	590	1378			-102
אקרשטיין אג"ח 1	133.0	46766	+3.0	+2.3	+62154
בטון תדיר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-כון 1.0	1557	2195	+28	+1.8	+575
בר-כון 5.0	651	1256			-956
פרומאסבסט 1.0	9000	37.2	-405	-4.3	-21.6
פרומאסבסט 5.0	4750	329	+5	+.1	+142
כ.ל.ב. 1.0	999 תב	1050	+91	+10.0	+1458
כ.ל.ב. 5.0	675 תב	389	-50	-6.9	-499
הסקע מדל 1 ש"ח	760	2663			+788
מראיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מראיקה ולפמן 5	14500				

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	20450	281	+480	+2.0	+184
אליאנס ב 200.0	*2370	456	+40	+1.7	+173
* ביצוע חלקי 88.50%					
גל תעשיות 1.0	18000 תב	75.0	+1000	+5.9	+70.0
גל תעשיות 5.0	15620 תב	230	+1300	+9.1	+321
דקסטר 1.0	*3069	59.0	-31	-1.0	-81.8
* ביצוע חלקי 84.30%					
דשנים 0.1	5100	87.0	-80	-1.5	-87.0
דשנים 0.5	1550	74.0	+7	+.5	+226
חיפה כימיקל 10.0	951 תב	18396	+46	+5.1	+25443
מבע 0.01 ש"ח	12200 תב	1834	+900	+8.0	+5545
ליפסקי 1.0	*3541	548	+35	+1.0	+163
* ביצוע חלקי 85.60%					
ים המלח 1 ש"ח	3970	9727	+100	+2.6	+8984
פטרוכימיים 10.0	616	19548	+17	+2.8	+48870
מקסימה 1.0	8600	70.0			-20.0
מקסימה 5.0	5280	248	+223	+4.5	+384
נקה 1ש"ח	7676	287	+1		+10.0
סנו 1.0	24000	277	+600	+2.6	+512
סנו 5.0	20400	369	+1000	+5.2	+722
פריקלאס 1 ש"ח	660 תב	14738	+35	+5.6	+11813
פריקלאס אופ 1	288	19243	+26	+9.9	+41433
קום כימיקל 1.0	6100	94.0			-66.0
ת.ג.ל. 1.0	3931	42.0	+30	+.8	+87.0
ת.ג.ל. 5.0	3400	87.0	+10	+.3	+13.0
תיא 5.0	16413 תב	458	+2141	+15.0	+689
פרוטארום 10.0	16870	46.0	+800	+5.0	+76.0
תרז א 5.0	10410 תב	221	+700	+7.2	+551

עץ ומוצריו,נייר ודפוס

כתר 1 ש"ח	245	13811	+11	+4.7	+37076
רפרון 1.0	9610	259			-81.0
רפרון 5.0	7018 תב	193	+638	+10.0	+361
ת.מ.ב. 1.0	6680	82.0			+68.0
יאה 1 ש"ח	6542 תב	191	+312	+5.0	+227
לבידי אשקלון 1.	615	1158			+452
לבידאשקלון אופ1	1201	506			-473
מולט ב 0.5	51500	17.0			-6.0
מפעלי נייר 10.0	435902 תב	103	+21000	+5.1	+242
סקאבריה 1.0	3653	258			-257
רים 0.1	2660	177			+168
רים 0.4	2014	814			-114
תפל ב 0.2	18620	204			-77.0

תעשיות שונות

אבריץ 1.0	13000 תב	382	+1035	+8.7	+424
אבריץ 5.0	6808 תב	450	+500	+7.9	+335
תכשיפה יהד 1.0	10800	62.0			-42.0
ה.ג.מולק 1ש"ח	2250 תב	503	+149	+7.1	+1257
ה.ג.מולק 5ש"ח	1372	611	+25	+1.7	+702

השקעות תעשיה

פרוכות ב 0.1	12920	1218			-832
כור בב 1.0	1160000	99.4	+45000	+4.0	+1.2
כלל תעשיות 1.0	— הפסקת מסחר —				
כאפרי טכנולוגיה	679	9189			-9247

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אדיקי ש	8495	299			-299
אדידי פתוח 2.0	8700	3090	+250	+3.1	+2972
אירקונה 1ש"ח	100.3	45167			-16745
אלגר ש	18194	172			-141
אלגר ב	17794	107	-900	-4.8	-117
אלרן ש	5195	1036	+150	+3.0	+1196
אלרן ב	5386	190			-158
אמישר בב 1.0	28100	24.2	+100	+.4	+9.1
אמיק 1.0	*313	9066	+4	+1.3	+5886
* ביצוע חלקי 99.40%					
אמיק 5.0	289 תב	1522	+19	+7.0	+622
בחלת השקעות 1ש"ח	1460	105			-55.0
חברה לישראל 1ש"ח	18850	834	+700	+3.9	+1825
חברה לישראל 5ש"ח	16200 תב	1170	+1100	+7.3	+2512
ולפסון 0.1	135000				
ולפסון 1.0 ש	27600	38.0	+701	+2.6	+25.0
אכמא א 0.5	24300	108	+450	+1.9	+111
פועלים השק ש	11000	237	+420	+4.0	+316
דיסקונט השק ש	5620 תב	10120	+400	+7.7	+12947
בורדי השק ש	31000	23.0	+1001	+3.3	+15.0
כור השק אגח 124	13205				
חירון 1.0	4125 תב	1105	+375	+10.0	+1545
חירון 5.0	1570	1259			-619
ישום החזקות 1ש"ח	260 תב	17710	+13	+5.3	+10065
יצא ש	13800	176			-38.0
ירדן א 0.1	3700	314			+47.0
כלל ישראל 10.0	1710	22403			-27090
כלל ישראל 50.0	*1484	2304	+20	+1.4	+1140
* ביצוע חלקי 96.40%					
לבריק 1ש"ח	2750	185	+20	+.7	+78.0
לבריק 5ש"ח	1000	108			-60.0
מגור 1ש"ח	700	1847			+2.0
מגור א 5ש"ח	423	4460			-6082
מגור אופ ב	315	2500			-1810
מגור אג"ח 1	119.0	9413	+5.0	+4.4	+50000
עוז השק ב 0.1	3640	510	-120	-3.2	-594
עוז השק ב 0.5	2299	110	-1		-90.0
מו השק ש	3900	2753	+101	+2.7	+1343
מבה א 0.1	12000 תב	117	+800	+7.1	+430
מבה 0.5	8100 תב	744	+400	+5.2	+1004
פריון ב 0.2	8050 תב	805	+630	+8.5	+2303
צפון נפט 1 ש"ח	495 תב	1090	+25	+5.3	+777
צפון נפט 5 ש"ח	419	945	+3	+.7	+215
קידן 1ש"ח	223	54158	+8	+3.7	+51759
קידן 5ש"ח	200	55474	+9	+4.7	+45056

מו"פ ופיתוח

גליל טכנולוגית — הפסקת מסחר —

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	4444	859			-178
דלק חיפושים 5.0	3080	1083	+1		+524
דלק נפט אופ 2	2151	1855			+610
פז חיפושי נפט	28650	163			-142
יבנאל 5.0	5215	1901	-30	-.6	-2479
ב.ג.ב. 1.0	9560	234			-139
ב.ג.ב. 5.0	3050	1307			-1.0
מראיל ב 0.03ש"ח	8600	45.0	-380	-3.4	-36.0
נפטא ש	2564000	4.0			

נסחרות במט"ח

ניות ב	226				-749

שערי מטבע חוץ ביום 26.2.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	+0.0006	1.57	1.64	1.57	1.64	1.57	1.65	1.6060	1.6260	1.6070	1.6272	1.6090	1.6290	1.6170
1 מארק גרמני	+0.0024	0.86	0.90	0.86	0.91	0.87	0.91	0.8795	0.8905	0.8805	0.8916	0.8811	0.8921	0.8867
1 לי"ש	-0.0004	2.41	2.51	2.43	2.55	2.43	2.55	2.4668	2.4975	2.4747	2.5058	2.4762	2.5071	2.4861
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.26	0.27	0.25	0.27	0.2643	0.2676	0.2643	0.2677	0.2646	0.2679	0.2663
100 ין יפאני	+0.0002	1.02	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0476	1.0607	1.0474	1.0606	1.0509	1.0640	1.0549
1 גולדן הולנדי	+0.0001	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7796	0.7893	0.7797	0.7895	0.7807	0.7905	0.7850
1 פרנק שוויצרי	+0.0005	1.02	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0456	1.0586	1.0482	1.0614	1.0496	1.0626	1.0538
1 כתר שוודי	—	0.24	0.25	0.24	0.26	0.24	0.26	0.2484	0.2515	0.2486	0.2518	0.2484	0.2515	0.2501
1 כתר נורבגי	+0.0001	0.22	0.23	0.22	0.24	0.23	0.24	0.2293	0.2321	0.2293	0.2321	0.2298	0.2326	0.2311
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.22	0.24	0.23	0.24	0.2334	0.2363	0.2332	0.2361	0.2339	0.2368	0.2350
1 מארק פיני	—	0.35	0.36	0.34	0.36	0.35	0.37	0.3543	0.3587	0.3545	0.3589	0.3551	0.3595	0.3568
1 דולר קנדי	-0.0001	1.18	1.23	1.18	1.24	1.19	1.24	1.2053	1.2203	1.2064	1.2216	1.2078	1.2229	1.2146
1 דולר אוסטרלי	—	1.09	1.10	1.05	1.15	1.05	1.13	1.0824	1.0959	1.0839	1.0975	1.0842	1.0977	1.0890
1 ראנד דרא"פ	+0.0001	0.50	0.60	0.49	0.69	0.55	0.78	0.7736	0.7832	0.7747	0.7844	0.7751	0.7848	0.7790
10 פרנקים בלגיים	—	0.41	0.43	0.41	0.43	0.41	0.44	0.4210	0.4262	0.4260	0.4313	0.4264	0.4318	0.4282
10 שילינגים אוסטריים	+0.0002	1.22	1.28	1.23	1.29	1.23	1.29	1.2518	1.2673	1.2534	1.2692	1.2526	1.2682	1.2603
100 לירות איטלקיות	+0.0001	1.21	1.27	1.21	1.29	1.22	1.29	1.2392	1.2546	1.2404	1.2560	1.2420	1.2574	1.2470
1 "אקו" (ECU)	+0.0001	—	—	—	—	—	—	1.8180	1.8406	—	—	1.8214	1.8442	1.8309
1 דינר ירדני	—	4.50	4.78	4.44	4.63	4.39	4.67	—	—	—	—	—	—	4.6731
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.12	0.17	0.12	0.13	—	—	—	—	—	—	0.1406
1 לירה מצרית	—	0.77	0.82	0.75	0.82	0.78	0.83	—	—	—	—	—	—	0.8344

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5396.63	5380.94	דולב	213.39	210.85	לפיד	429.20	428.85	עומר	1176.52	1151.55
אבטקה	518.46	508.36	דוכן	1440.84	1413.20	לשם	1709.41	1674.80	ענת	2577.63	2552.63
אגוד	235.22	230.68	דורון	247.30	242.45	לבם	985.05	966.56	עמיר	667.23	652.72
אגיד	1553.87	1523.17	דליה	523.96	514.37	מגדל	1216.10	1192.98	עינן	140.27	137.62
אגדם	2695.05	2642.91	דרור	425.91	417.86	מצבת	3496.10	3464.77	עמית	1609.41	1597.87
אמיר	1808.63	1795.44	דקל	439.95	431.55	מגן	236.70	223.44	פז	340.64	329.93
אור	410.39	401.79	הדס	420.67	416.76	מבוק	3454.06	3421.56	פזית	704.43	690.40
אורין	153.64	150.55	הוד	498.92	489.74	מגל	742.87	738.24	פרח	117.89	117.45
אורלי	253.30	251.47	הבית	2738.54	2681.42	מור	2016.09	1988.17	פעמי	992.83	971.09
ארון	763.33	748.73	זהר	19544.65	19259.34	מורן	958.13	941.79	צביה	8431.47	8310.88
אייל	3715.01	3643.00	זית	17909.44	17647.79	מטה	26775.75	26281.92	צוריה	1705.92	1672.41
אידים	5099.02	5075.11	זמיר	1087.67	1066.76	מיטב	915.68	895.70	קלע	2240.69	2229.51
איתן	703.68	689.48	חוחית	143.74	140.57	מעוף	4591.43	4508.82	רביבה	18469.87	18291.27
אלון	562.42	550.85	חליפין	128.65	128.1	מעיין	756.40	742.18	רימון	117.32	117.87
אלמוג	668.25	655.19	חלמיש	641.04	628.52	מקסם	1018.78	994.50	רקפת	707.93	695.05
ארז	719.91	706.07	חן	133.22	132.95	מרגלית	1428.13	1400.64	רשף	734.79	719.09
אש	180.70	179.80	חצב	1303.94	1274.25	מרווה	133.05	132.65	שביט	799.64	784.26
אשל	179.36	175.86	טל	5502.78	5431.78	מרום	1187.04	1164.35	שחם	915.80	891.47
ארבע	222.81	220.72	יובל	819.69	804.06	נגה	27125.62	26747.89	שיזף	425.55	422.76
בזלת	2664.66	2614.68	יהלום	2430.25	2384.50	נהרי	1029.27	1010.42	שמיר	359.36	356.85
בדים	529.59	519.51	ינשוף	426.34	422.31	נוגע	512.28	502.61	שובל	945.16	931.99
ברק	542.16	531.51	יפה	662.28	647.91	נילי	6808.15	6711.62	שקד	950.89	927.76
ברקת	829.37	813.12	כוכב	1246.74	1222.69	נכון	612.20	600.55	שקמה	177.93	174.65
גבים	1440.95	1431.10	כחל	128.87	126.36	נטלה	130.97	128.39	תאנה	246.97	244.75
גבע	1022.67	1007.81	כלנית	578.06	567.29	סלע	991.82	972.83	תדהר	577.06	574.19
גדר	725.12	711.26	כספית	700.53	693.57	סנונית	712.46	698.66	תירוש	504.08	490.11
גיא	9266.77	9133.54	כרמל	144.69	141.86	סער	824.61	809.22	תמר	216.57	212.46
גיל	3144.69	3085.35	כתר			ספיר	528.92	526.29	תמוז	202.04	200.67
גלית	592.96	585.96	להב	4496.71	4411.48	עדיה	917.95	908.78	תרשיש	1458.90	1429.86
דובדבן	408.61	404.76	למשקיע	112644.8	110568.48	עדית	2607.06	2558.88	תשרי	474.92	472.54
דוכיפת	719.44	705.64				עידן	7347.98	7342.86			

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוות (100% הצמדה)		
ש4001	609737.0	
ש4002	620727.0	
ש4003	602318.0	
ש4004	666674.0	
4.25% מלוות מדינה (שנתיות)		
ק-331 תשואה 1.25%		
4101	363.8	+1.1
ק-332 תשואה 2.14%		
4102	144.0	+.1
4103	138.5	+.1
4104	134.2	+.1
4301	134.2	+.1
ק-333 תשואה 2.60%		
4302	125.9	+.4
4303	125.1	+.4
4304	123.2	+.4
ק-335 תשואה 2.77%		
4305	112.4	-.5
7%		
ק-338 תשואה 2.74%		
4105	110.2	+.4
4106	107.4	+.4
4107	104.2	+.5
4108	102.4	+.4
ק-339 תשואה 2.75%		
4109	100.0	+.6
ק-351 תשואה 2.64%		
4201	124.6	+1.2
4202	122.3	+1.0
4203	123.4	+1.2
4204	119.2	+1.1
4205	117.0	+1.1
ק-352 תשואה 2.67%		
4206	114.8	+1.0
4207	114.5	+1.0
4208	113.0	+.9
4209	110.6	+.9
4210	107.8	+.9
4211	104.6	+.9
ק-355 תשואה 2.85%		
4212	101.8	+.1
4213	99.4	
3% מלוות מדינה (גליל)		
ק-201 תשואה 2.00%		
ש3601	38549.0	-97.0
ש3602	35786.0	-90.0
ש3603	33305.0	-86.0
ק-202 תשואה 2.10%		
ש3604	30812.0	-89.0
ש3605	27227.0	-83.0
ש3606	25665.0	-54.0
ק-203 תשואה 2.20%		
ש3607	23771.0	-315.0
ק-203 תשואה 2.29%		
ש3608	22065.0	+17.0
ק-203 תשואה 2.39%		
ש3609	20964.0	+62.0
ק-204 תשואה 2.78%		
ש3610	19349.0	+15.0
ק-204 תשואה 2.20%		
ש3611	19055.0	+162.0
ק-204 תשואה 2.14%		
ש3612	18550.0	+14.0
ק-205 תשואה 2.10%		
ש3613	17468.0	+13.0
ק-205 ב' תשואה 2.07%		
ש3614	16811.0	-57.0
ק-205 תשואה 2.17%		
ש3615	15463.0	+38.0
ש3616	14160.0	+36.0
ק-206 תשואה 2.13%		
ש3617	13582.0	+51.0
ש3618	12703.0	+58.0
ש3619	11690.0	+47.0
ק-207 תשואה 2.18%		
ש3620	11030.0	-251.0
ש3621	10481.0	-243.0
ש3622	9641.0	-223.0
ק-208 תשואה 2.36%		
ש3623	8976.0	+84.0
ש3624	8454.0	+80.0
ק-209 תשואה 2.21%		
ש3625	7784.0	+37.0
ש3626	7203.0	+35.0
ש3627	6682.0	+32.0
ק-210 תשואה 2.29%		
ש3628	6141.0	+5.0
ש3629	5756.0	+5.0
ש3630	5443.0	+4.0
ק-211 תשואה 2.10%		
ש3631	5042.0	+4.0
ש3632	4752.0	+4.0
ש3633	4491.0	+3.0
ק-212 תשואה 2.02%		
3634	4054.0	+48.0
ש3635	3835.0	+46.0
ש3636	3696.0	+45.0
ק-213 תשואה 2.37%		
ש3637	3405.0	+23.0
ש3638	3169.0	+21.0
ש3639	2982.0	+20.0
ק-214 תשואה 2.27%		
ש3640	2405.0	+42.0
ש3641	2066.0	+37.0
ק-215 תשואה 2.35%		
3642	1856.0	+13.0
ש3643	1611.0	+12.0
ק-216 תשואה 1.80%		
3644	1481.0	-16.0
3645	1336.0	-15.0
4.25% מלוות מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 2.60%		
3701	1144.0	-21.0
ק-232 תשואה 2.53%		
3702	893.1	-15.7
ק-233 תשואה 2.69%		
3703	778.3	+.6
3704	662.9	+.5
ק-251 תשואה 2.89%		
3751	346.1	+5.0
ק-252 תשואה 2.99%		
3752	138.8	+2.1
3753	133.4	+2.0
ק-255 תשואה 3.29%		
3901	126.4	-1.5
3902	120.4	-1.4
3903	119.5	-1.5
3904	117.7	-1.4
ק-254 תשואה 3.38%		
3754	119.0	-1.1
3755	117.9	-1.1
3756	113.8	-1.1
3757	111.7	-1.1
ק-255 תשואה 3.17%		
3758	110.6	+.7
3759	110.3	+.7
3760	108.8	+.7
3761	106.5	+.7
3762	103.7	+.6
3763	100.6	+.7
ק-256 תשואה 3.41%		
3764	96.9	-1.7
3765	94.6	-1.7
ק-271 תשואה 3.15%		
3791	101.1	+.7
3792	99.3	+.6
ק-291 תשואה 3.10%		
3826	119.3	+.4
3827	120.2	-.5
3828	116.0	+.4
3829	113.9	-.5
ק-292 תשואה 3.11%		
3830	113.7	+.5
3831	111.4	+.5
3832	109.9	+.5
3833	107.6	+.5
3834	104.8	-.5
ק-311 תשואה 3.13%		
3861	105.0	-.7
4%-5%-6% מלוות פיתוח הבריאה (הצמדה 80%)		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש3204	—	
הפסקת מסחר		
ש3205	289550.0	
ש3206	207050.0	+700.0
ש3210	285279.0	+5979.0
ש3211	201800.0	+1800.0
ש3212	197700.0	
ש3213	190800.0	
ש3214	182200.0	
6%		
ש3501	177000.0	-4990.0
ש3502	177500.0	+1000.0
ש3503	165574.0	
ש3504	156200.0	+525.0
ש3505	153000.0	+2000.0
7%		
ש3521	150600.0	+100.0
ש3522	144700.0	+100.0
ש3523	147000.0	
ש3524	146000.0	
ש3525	145714.0	
ש3526	145127.0	
ש3527	138800.0	
ש3528	134100.0	+100.0
ש3529	134100.0	+100.0
ש3530	138200.0	
ש3531	130000.0	
ש3532	126900.0	
ש3533	127810.0	
ש3534	119600.0	+100.0
ש3535	119600.0	+100.0
ש3536	119900.0	
ש3537	119200.0	+100.0
ש3538	112600.0	-900.0
ש3539	113600.0	
ש3540	112900.0	
ש3541	108800.0	
ש3542	108800.0	
ש3543	105600.0	
ש3544	105500.0	
ק-701 תשואה 0.50%		
ש3545	101751.0	+75.0
ש3549	96285.0	+68.0
ש3552	92294.0	+65.0
ש3554	92317.0	+65.0
ש3555	92317.0	+67.0
ש3546	102852.0	-6.0
ש3547	102588.0	-9.0
ש3548	[illegible]	
ש3550	[illegible]	
ש3551	100982.0	-7.0
ק-703 תשואה 0.53%		
ש3553	91956.0	+66.0
ק-705 תשואה 0.40%		
ש3556	88126.0	-483.0
ש3558	88214.0	-583.0
ש3559	85802.0	-487.0
ש3560	80719.0	-481.0
ק-705 תשואה 0.30%		
ש3557	87218.0	-311.0
ש3572	81464.0	-312.0
ק-706 תשואה 0.50%		
ש3561	88275.0	+256.0
ש3571	88018.0	+237.0
ק-707 תשואה 0.36%		
ש3573	88519.0	-120.0
ש3574	74522.0	-119.0
ש3577	74667.0	-123.0
ש3578	68938.0	-115.0
ק-708 תשואה 0.52%		
ש3575	75954.0	+52.0
ש3576	73710.0	+53.0
ש3579	68177.0	+49.0
ק-709 תשואה 0.35%		
ש3580	65934.0	+61.0
ש3581	58285.0	+56.0
ש3582	53866.0	+52.0
ק-710 תשואה 0.87%		
ש3583	50539.0	+36.0
ש3584	48213.0	+34.0
ש3585	45808.0	+33.0
ק-711 תשואה 0.44%		
ש3586	42887.0	+55.0
ש3588	42548.0	+56.0
ש3589	39118.0	+51.0
ק-712 תשואה 0.36%		
ש3587	43172.0	+33.0
ש3591	39428.0	+28.0
ש3592	39376.0	+28.0
ש3593	39299.0	+28.0
ק-713 תשואה 0.43%		
ש3590	38949.0	+51.0
ש3595	37192.0	+49.0
ק-714 תשואה 0.49%		
ש3594	37366.0	+83.0
ש3596	35787.0	+82.0
ש3597	35645.0	+81.0
5% מלוות פיתוח הגירה (נוסחה בדולר)		
ש2001	149180.0	+800.0
ש2002	149580.0	
ש2003	143300.0	+708.0
ש2004	144700.0	+700.0
ש2005	140900.0	
ש2006	139800.0	
ש2007	138400.0	
ש2008	135950.0	
ש2009	138400.0	
ש2010	134600.0	
ש2011	135100.0	
ש2012	132500.0	+500.0
ש2013	135900.0	
ש2014	131100.0	
ש2015	131400.0	+2600.0
ש2016	132600.0	
ש2017	129000.0	+400.0
ש2018	128300.0	-500.0
ש2019	127250.0	+800.0
ש2020	123800.0	
ש2021	124800.0	
ש2022	116150.0	
ש2023	117000.0	+300.0
ש2024	108700.0	
ש2025	110400.0	
ש2026	110300.0	
ש2027	105500.0	
ש2028	106300.0	
ש2029	100800.0	
ש2030	102000.0	
ש2031	98600.0	-700.0
ק-101 תשואה -0.38%		
ש2032	101978.0	+2935.0
ש2034	96583.0	+2880.0
ק-102 תשואה 1.10%		
ש2033	92885.0	+65.0
ש2035	88057.0	+65.0
ק-103 תשואה 1.18%		
ש2036	88733.0	+101.0
ש2038	84618.0	+98.0
ש2040	81586.0	+96.0
ק-104 תשואה -2.77%		
ש2037	91003.0	+57.0
ש2039	88100.0	+55.0
ק-105 תשואה 1.20%		
ש2041	76422.0	+90.0
ש2052	70458.0	+85.0
ק-106 תשואה 0.78%		
2051	78809.0	+57.0
ק-107 תשואה 1.12%		
ש2053	71306.0	+52.0
ש2055	65963.0	+49.0
ק-108 תשואה 0.78%		
ש2054	65894.0	+478.0
ש2056	61075.0	+448.0
ק-109 תשואה 1.35%		
ש2057	60845.0	-185.0
ש2059	55387.0	-175.0
ק-110 תשואה 1.05%		
ש2058	55275.0	-316.0
ש2060	51054.0	-302.0
ק-111 תשואה 0.82%		

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2061	40491.0	+29.0
ש2062	37015.0	+27.0
ש2063	35333.0	+26.0
גליל		
ב 18	—	
הפסקת מסחר		
ב 19	101.0	
ב 20	101.0	+1.0
ב 21	102.8	25/02/87
ב 22	100.0	-.7
ב 23	92.6	-.6
ש24	88.3	
ש25	88.0	
ש26	88.6	+1.0
ש27	87.6	+.1
ש28	89.8	-.2
ש29	87.8	
ש30	95.0	+1.0
ש31	95.0	-2.9
תית 15	89.5	11/12/86
32	84.5	-.1
35	88.0	
מימון 12	92.5	+.5
ד"ן 1	78.9	24/02/87
2	86.5	
34 פר"כ	101.2	-.8
35 פר"כ	101.1	
36 פר"ש	109.0	26/02/87
אגרות חוב בעלי מהבלות כמס		
אפשל ב — הפסקת מסחר —		
ישראל 11	98.4	11/12/86
ישראל 12	95.5	
ישראל 13	96.3	11/12/86
ישראל 14	95.8	26/12/86
בכיב 24 ש	86.1	28/12/86
בכיב 25 ש	85.1	26/01/87
בכיב 26 ש	85.1	26/01/87
בכיב 28 ש	88.8	12/01/87
בכיב 30 ש	84.3	19/02/87
ח מימון 1	86.8	-.4
אגרות חוב צמודות לדולר		
יוד סד' 1	109.0	
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
סד' 2501	167.6	+.1
סד' 2502	164.5	+.1
סד' 2503	158.9	+.4
סד' 2504	157.3	+.2
סד' 2505	160.8	+.2
סד' 2506	159.0	+.2
סד' 2507	161.1	-.9
ק-600 תשואה 9.00%		
סד' 2508	107.2	-.1
יעקבי-אבנר דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 11.95%		
7001	234.0	+.1
7002	226.7	+.1
ק-902 תשואה 11.85%		
7003	217.0	+.6
7004	199.4	+.6
ק-903 תשואה 11.10%		
7005	189.3	+1.0
ק-904 תשואה 11.49%		
7006	176.7	+.1
ק-905 תשואה 10.44%		
7007	173.3	+3.0
7008	169.5	+2.9
ק-906 תשואה 11.82%		
7009	156.5	-4.7
ק-907 תשואה 11.49%		
7010	168.1	+.2
ק-908 תשואה 11.85%		
7011	188.4	-2.9
7012	153.4	-3.0
ק-909 תשואה 11.45%		
7013	127.2	+.4
ק-910 תשואה 11.60%		
7014	118.1	+.6
ק-911 תשואה 11.20%		
7015	92.2	+.1
7016	94.2	
7017	93.2	+.1
7018	92.9	
7019	93.3	
7020	93.1	
7021	92.2	
7022	91.9	+.1
ק-951 תשואה 11.40%		
7201	87.9	
7202	86.0	+.1
7203	88.8	+.1
7204	89.1	
7205	89.2	
יעקבי-אבנר צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.30%		
ש6101	12899.0	+70.0
ק-802 תשואה 3.70%		
ש6102	7647.0	+193.0
ק-803 תשואה 4.10%		
ש6103	6776.0	+73.0
ק-804 תשואה 4.40%		
ש6104	6148.0	-1.0
ש6105	5822.0	-2.0
ק-805 תשואה 4.80%		
ש6106	5675.0	+27.0
ש6107	5463.0	+26.0
ק-806 תשואה 4.78%		
ש6108	3856.0	+18.0
ש6109	3645.0	+10.0
ש6110	3580.0	+8.0
ק-807 תשואה 4.59%		
ש6111	3013.0	+34.0
ש6112	2920.0	+33.0
ק-808 תשואה 4.97%		
ש6113	1931.0	
ק-821 תשואה 5.80%		
ש6151	744.6	+2.2
ש6152	712.8	+2.1
ק-822 תשואה 5.75%		
ש6153	621.0	+3.9
ש6154	609.5	+5.8
ק-823 תשואה 5.60%		
ש6155	396.6	+5.2
ק-824 תשואה 5.80%		
ש6156	315.7	+1.7
ק-825 תשואה 5.80%		
ש6157	236.3	+.6
ש6158	221.7	+.5
ק-826 תשואה 5.75%		
6159	189.2	+.7
ק-827 תשואה 5.80%		
6160	176.8	+.5
6161	170.8	+.6
ק-828 תשואה 5.70%		
6162	154.2	-.1
ק-829 תשואה 5.80%		
6163	142.8	-.1
6164	137.2	
ק-830 תשואה 5.78%		
6165	150.2	+.2
ק-831 תשואה 5.79%		
6166	135.0	+.1
6167	130.2	
6168	118.5	+.1
ק-832 תשואה 5.74%		
סד' 6169	111.6	+.8
ק-833 תשואה 5.79%		
6170	104.5	
ק-834 תשואה 5.78%		
6171	74.1	
6172	72.0	
ק-831 תשואה 5.26%		
4801	83.6	+.1
[illegible]	1044.0	+5.0
[illegible]	185.0	-1.2
[illegible]	1073.0	+5.0
[illegible]	1040.0	+29.0
[illegible]	1382.0	-46.0
[illegible]	712.0	-16.0
[illegible]	108.0	
— הפסקת מסחר —		

אורטז נכנעה ללא תנאי – 87:106 עכשיו תורו של „השור הספרדי"

מאת משה כהן

פתיחת משחק מצויינת של שחקני מכבי ת"א הספיקה להם להביס אמש בהיכל הגעש של יד־אליהו את שחקניה חסרי הניסיון של אורטז בתוצאה 87:106 (46:60). עכשיו בא תורו של „השור הספרדי" – ריאל מאדריד.

חניכיו של צבי שרף הוכיחו אמש שוב, כי הם מצויים בכושר שיא. כל שחקני הקבוצה היו שותפים לנצחון הגדול על האלופה הצרפתית.

יאמר מיד, כי הצרפתים העניקו למעשה את הנצחון למכבים עוד לפני שריקת הפתיחה. בימים האחרונים בילו שחקני אורטז בטיולים בנופי ישראל, בתקווה שביקוריהם במקומות הקדושים לנצרות יאפשרו להם לשוב להרי הפירנאים בשלום.

אולם במגרש קשה מאוד לרמות. אמש חשו שחקני אורטז היטב על בשרם, כי התייצבו בלתי מוכנים למשחק. כבר בפתיחה ממש עוררו רחמים בגלל חוסר האונים שלהם מול המכונה המכבית המשומנת.

למרות זאת, אסור לגרוע מההישג המצויין של המכבים, העומדים על סף עליה למשחק הגמר. מאגי, ברקוביץ וחבריהם זכו בחמישה נצחונות רצופים בבית הגמר והוכיחו כי הם קרובים מתמיד לתואר אלופים.

מי היה מאמין לפני חודש, כי ה„צהובים" יצליחו לקום מהקרשים ולעמוד על סף עליה למשחק הגמר. כעת רק הסף בלתי צפוי ימנע מאלפי אוהדיה השרופים של מכבי לבקר בתחילת אפריל בלוזאן, שם יערך משחק הגמר.

משחק הגנה יעיל

המפתח לנצחונה המוחץ של מכבי נמצא במשחק ההגנה היעיל של כל השחקנים, ובעיקר שני שחקניה שחזרו מפציעה: קוין מגי ולי ג'ונסון. הם שלטו ללא עוררין מתחת לסלים וקלעו בהוספה רבה מתחת לאפם של הצרפתים.

קוין מגי הוכיח שוב, כי הוא אחד משחקני הציר הטובים ביותר באירופה. מתחת לסלים הוא עשה כבתוך שלו ולמעשה היווה גורם ישיר להתמוטטות הצרפתים.

לי ג'ונסון שיחק ללא דופי בהתקפה, אך במשחק ההגנה שלו היה חלש. הוא לא שמר כהלכה על שחקן הציר הצרפתי, תום שפלד.

מיקי ברקוביץ שיחק היטב בהגנה. כבר במחצית השניה הוא הצליח להוציא את מכבב אורטז, הווארד קרטר, משיווי משקלו, כשסחט ממנו שלוש עבירות אישיות. בהתקפה לא זהה ברקוביץ בשיאו, אך התלבטות הרבה והיסוס סייעו רשות לחבריו.

חן ליפין פתח את המשחק בשמירה מעולה על הרכז הצרפתי המצטיין פרדי אופנאגל. גם את משחקה של מכבי הוא אירגן ללא דופי והצליח להפעיל היטב את חבריו.

דורון ג'מצ'י, שנכנס לשחק רק בדקה ה־10, קלע ללא דופי מכל המרחק (4 סלים של שלוש נקודות) והיה שותף להצגה הגדולה.

הצרפתים מוכי הלם

מוטי ארואסטי שיחק בהתלהבות רבה, אך לא הצליח לשמור על אופנאגל, שקלע נקודות רבות מתחת לאפו. הארוך לאסוף לא נתן אמנם הצגה כמו נגד מילאנו, אך את שלו הוא תרם במשחק הגנה חסר פשרות. גם ג'רג קורנליוס וליאור ארדיטי הצעיר השתתפו בהצגה הגדולה, אך הם לא הותירו את רישומם על המשחק.

שחקני ומנהלי אורטז נראו במהלך המשחק כמוכי הלם. הם נכשלו כמעט בכל פעולותיהם. העתונאים הצרפתים טענו בסיום המשחק, כי הם לא זוכרים את האלופה הצרפתית ביכולת כל כך חלשה.

קשה היה להבין את המאמן הצרפתי, ז'ורז' פישר, שלא הכין את חניכיו לקראת הצפוי להם. הפתיחה הצרפתית היתה כושלת והמשך לא היה לאופנאגל וחבריו מענה למתקפה התל־אביבית.

את אכזבת אורטז היווה ללא ספק, הווארד קרטר, שהירבה להחטיא ממצבי קליעה נוחים ואף ביצע עבירות מיותרות, שגרמו לו לעצבנות רבה. קרטר הקולע בממוצע יותר מ־20 נקודות למשחק, לא הבין בעצמו כיצד הוא מסוגל לגלות יכולת כה עלובה. בדקות הסיום פרץ בבכי וגם ניסיונות מנהלי קבוצתו להרגיעו לא הועילו.

גם פרדי אופנאגל לא היה במיטבו. הכוכב הצרפתי לא הצליח להכתיב את קצב המשחק ובמחצית הראשונה הוא הירבה להחטיא. אין ספק, כי חוסר ניסיונו של אופנאגל היה בעוכריה.

שחקן הציר של אורטז, תום שפלד, עשה במחצית הראשונה חיים קלים מתחת לסל המכבי, בגלל שמירתו הלקויה של ג'ונסון, אך בהגנה לא הצליח להתמודד עם מאגי וג'ונסון.

שחקנה הסנגלי של אורטז, בנקלי קאבה, נראה ברוב שלבי המשחק כמוכה הלם. הוא נכשל אפילו בפעולות פשוטות. דניאל האוקה שיחק אמנם בשאפתנות רבה, אך הוא לא מסוג השחקנים המסוגלים לסחוף את קבוצתם להצגות בכדורסל מעולה.

אורטגה, באדוב וכיטר, ששיחקו לעיתים, עשו מאמצים ניכרים להצליח, אך מול כוכבי מכבי לא היה להם שום סיכוי.

אוירת קארנבל בהיכל

המאמן הצרפתי שינה במהלך המשחק כמה פעמים את שיטות השמירה של קבוצתו בתקוה לעצור את התנופה המכבית, אך בליל אמש כל מה שניסו הצרפתים לא הלך להם.

שחקני אורטז, 21 העתונאים הצרפתים ו־120 אוהדי הקבוצה לא הסתירו את הפתעתם מאוירת הקרנבל, ששררה ביד־אליהו. חובבי הכדורסל התל־אביבים הוכיחו לצרפתים, כי לא רק אולם „לה־מוסט" הוא מבצר ביתי.

עוד לפני שהבינו הצרפתים היכן הם נמצאים כבר הורה לוח התוצאות על 0:11. המכבים המשיכו להלום ובדקה ה־6 הוליכו 6:22.

אופנאגל ושפלד התאוששו במעט מההלם והצליחו לצמק במעט את התוצאה – 24:32. דבר זה רק הרגיז את המכבים, שללא מאמץ ניכר הצליחו ליצור לעצמם יתרון של 13 נקודות – 24:37. עד לסיום המחצית המשיכו המכבים לעשות במגרש ככל העולה על רוחם – 46:60.

משחק ההתקפה של מכבי בפתיחת המחצית השניה צלע במעט. רק אחרי שלוש דקות הצליח ג'מצ'י לקלוע את הסל הראשון לזכות קבוצתו.

למזלם של המכבים גם שחקני אורטז המשיכו לשחק בטירונות. הפער התל־אביבי הלך וגדל, כשאוהדי הקבוצה דורשים נקמה על ההפסד הצורב באורטז במחזור המשחקים הראשון.

בדקה ה־32 נרשם הפרש השיא במשחק – 55:81. כאן חל ריפיון מה במשחק ההגנה התל־אביבי ושחקני הספסל של אורטז הצליחו בדקות הסיום להציל במעט מכבודם האבוד.

שריקת הסיום מצאה את שחקני ומנהלי מכבי מתחבקים במרכז המגרש לקול תשואות 10,000 הצופים שבאו על סיפוקם המלא.

לפני פתיחת המשחק ירד נשיא המדינה חיים הרצוג למגרש, כדי ללחוץ את ידי השחקנים. גם השרים יעקב צור ומשה קצב, יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, ח"כ פנחס גולדשטיין, ושגריר הקהילה האירופית בישראל חזו במשחק.

שפטו ריצ'ארדסון מאנגליה ופסטרים משוויץ.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (34), ג'ונסון (30), ג'מצ'י (21), ברקוביץ (7), ליפין (6), ארואסטי (4), קורנליוס (2), לאסוף (2).

נקודות לאורטז: שפלד (24), אופנאגל (21), אורטגה (12), האוקה (10), קרטר (8), באדוב (7), קאבה (5).

נצחון על ריאל מאדריד מבטיח את הגמר בלוזאן

רק מעידה בלתי צפויה עלולה למנוע את הופעתם של שחקני מכבי ת"א בגמר גביע אירופה לאלופות, שיערך ב־4 לאפריל בלוזאן.

בנצחונה המוחץ של מכבי על אורטז, מעניק מיקדמה משמעותית למכבים. בשבוע הבא ינוחו שחקני מכבי ואילו אורטז תארח את זאגרב באולם „לה מוסט". נצחון צרפתי יזהה את הזכיה לשחק במשחקים האחרון של בית הגמר, שיערך ב־12 למרץ.

אורטז תשחק בקבוצה נגד אלופת ברית המועצות, ז'אלגיריס. סביר להניח, כי הצרפתים במשחק שאפתני, מסוגלים לגבור על הליטאים חסרי היומרות.

אולם, המפתח נמצא אצל שחקני מכבי ת"א, שישחקו באותו ערב במאדריד, מול יריבתם הותיקה, ריאל. אומנם מועדון מפואר כמו ריאל מאדריד אינו נותן משחקים במתנה, אך צריך לזכור, כי כיום מכבי ת"א מצויה בכושר מעולה ומול הספרדים המאוכזבים וחסרי היומרות מסוגלים חניכיו של צבי שרף לזכות בנצחון, שיעלה אותם למשחק הגמר.

בנצחונה של טרסר מילאנו על ז'אלגירס קובנה, הבטיחו לאיטלקים כמעט סופית את כרטיס העליה לגמר. בשבוע הבא יכולים מנגין וחבריו להפסיד במאדריד, אך במחזור המשחקים האחרון סביר להניח, כי הם יזכו בנצחון ביתי קל מול זאגרב. אמש גברו היוגוסלאים בביתם על „ריאל" מאדריד – 83:107.

המצב בבית הגמר

1.	מכבי	9	788:722	15
2.	מילאנו	8	615:683	14
3.	אורטז	8	666:662	13
4.	זאגרב	8	652:665	12
5.	קובנה	9	775:727	11
6.	מאדריד	9	798:681	10

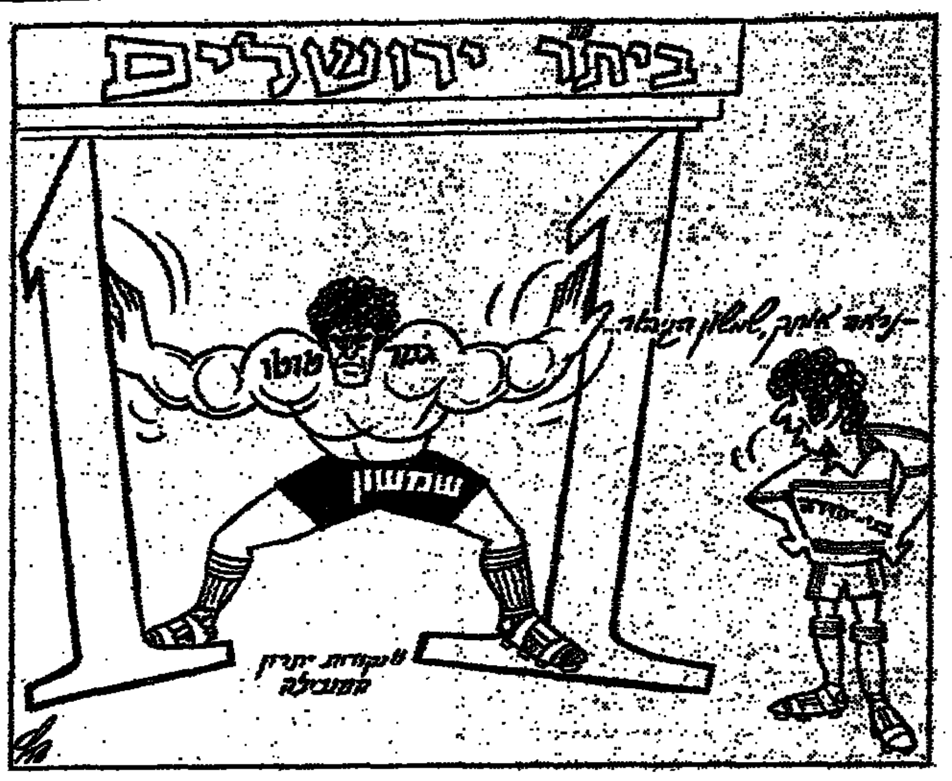

שלוש מהחמש בצמרת היום בפעולה במשחק מרכזי: הפועל חדרה–יהוד

מאת שמואל טל

המאבק על הפיסגה ימשיך לסעור בתוקף גם במחזור ה־19. כבר היום יהיו בפעולה שלוש מחמש הקבוצות הנאבקות על הכרטיס לליגה הלאומית. המשחק המרכזי יפגיש היום את הפועל חדרה עם הפועל יהוד במגרשה של הראשונה.

הפועל צפרירים חולון תארח את סוגרת הטבלה הפועל דימונה ותנסה להוציא עליה את זעמה לאחר שני הפסדים רצופים. גם להפועל ירושלים צפוי משחק קל נגד בית"ר נהריה הלפני אחרונה.

המוליכה הפועל חיפה תארח במגרשה את מכבי רמת־עמידר ותשאף לשמור על מקומה גם בתום משחק זה.

בעכו תארח הפועל המקומית את הכח ר"ג בשעה שהפועל טבריה תשחק בביתה את בית"ר רמלה. ברחובות יערך דרבי בו יתמודדו מכבי שעריים והפועל מרמורק.

הפועל ר"ג תשחק עם הפועל בית־שאן במגרשם בגבעתיים.

הפועל י־ם – בית"ר נהריה

משחק קצוות בין השלישית בדירוג והלפני אחרונה. כל הסיכויים נוטים לזכות הירושלמים המצויים בכושר טוב. נהריה חלשה בהרבה מאורחותיה ורק נס יסייע לה לחלוץ נקודה. כל תוצאה להוציא נצחון ירושלמי יוחשב כהפתעה מרעישה.

התחזית: נצחון לירושלים.

הפועל חיפה – רמת־עמידר

למרות פער המיקום בין שתי הקבוצות צפוי לחיפאים מאבק קשה. האורחים רחוקים רק שש נקודות מהפיסגה ונצחון עשוי להפכם לשותפים למאבק בה. חיפה מעודדת מנצחונה בגביע הטוטו מעוטרת לנצחון אבל גם תיקו לא יפתיע.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה.

הפועל עכו – הכח ר"ג

עכו שעלתה באמצע השבוע לגמר גביע הטוטו מארחת קבוצה הנאבקת על חייה בליגה. אבל לעכואים לא יהיו ממוטמנים מאחר שסרתם ונתו את רעיון ההצטרפות לנאבקות בפיסגה. הכח נתונה מירידה רק אם תעלה על עצמה ותוכל אולי לגנוב נקודה.

התחזית: נצחון לעכו.

טבריה – בית"ר רמלה

רמלה בצרות לאחר שהתדרדרה אל מתחת לקו האדום. אבל גם הטבריינים אינם במצב הרבה יותר טוב. לכן ישענו המארחים על ביתיותם כדי לזכות בנצחון. רמלה תנסה לחלוץ לפחות נקודה אך ספק אם תצליח במשימתה.

התחזית: נצחון לטבריה.

שעריים – מרמורק

„דרבי" רחובותי. מרמורק האורחת מעודדת מנצחונה בשבוע שעבר תנסה לנצל את המורל הירוד של בני עירה שספגו הפסד צורב בגביע הטוטו ולזכות בכל הקופה. למרות שלדרבי חוקים משלו נראים הפעם שחקני מרמורק נחושים יותר בהחלטתם לנצח.

התחזית: נצחון למרמורק.

צפרירים – הפועל דימונה

שני ההפסדים הרצופים של החולונים השבוע יפגעו קרוב לוודאי באורחים מהדרום. שכן חולון תוציא את זעמה על סוגרת הטבלה כדי לשפר את המוראל הפגוע ובעיקר על מקומה בפיסגה. לדימונה אין שום סיכוי לחלוץ נקודה בחולון ואולי בשל כך היא יכולה להיות מסוכנת.

התחזית: נצחון לחולון.

הפועל חדרה – הפועל יהוד

המשחק המרכזי של המחזור. שתי הקבוצות בצמרת לוטשות עין לעבר המקום הראשון. חדרה עם מאמן חדש תנהג ביתרון הביתיות. אבל אסור לה להקל ראש באורחים למרות שאלה מאבדים בכושרם במשחקי חוץ.

התחזית: תיקו ומעלה לחדרה.

הפועל ר"ג – בית־שאן

הזדמנות מצויינת למתיגנים הצעירים לשפר את מאזנם ואת סיכוייהם להשאר בליגה. האורחים מבית־שאן סובלים מירידה ביכולת במשחקי החוץ אבל הפעם בגלל מצבם בטבלה הם ילחמו בכל כוחם כדי לחלוץ לפחות נקודה.

התחזית: תיקו ומעלה לר"ג.

ליגות א'

צפון: בית"ר חיפה – מכבי עפולה; הפועל טירה – בני טמרה; הפועל טייבה – מכבי חדרה; טירת־הכרמל – אחי־נצרת; קרית־אתא – הפועל רעננה; אור־עקיבא – עליה כפ"ס; טמרה – קרית־שמונה.

דרום: הפועל אשקלון – בית"ר ב"ש; בת־ים – אור־יהודה; רמת־השרון – הפועל ירוחם; הפועל אזור – לורוס חולון; הפועל רמלה – בית־שמש; קרית־מלאכי – ראשון־לציון; קרית־אונו – קרית־גת.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משחקים	נצחונות	תיקו	הפסדים	שערים	נק'
1.	הפועל חיפה	18	8	7	3	12–22	31
2.	הפועל חדרה	18	8	7	3	18–26	31
3.	צפרירים חולון	18	8	6	4	9–19	30
4.	הפועל ירושלים	18	9	3	6	19–23	30
5.	הפועל יהוד	18	8	5	5	17–22	29
6.	הפועל עכו	18	6	8	4	17–21	26
7.	מכבי רמת עמידר	18	7	4	7	18–15	25
8.	מכבי שעריים	18	5	9	4	10–15	24
9.	הפועל רמת־גן	18	5	8	5	11–10	23
10.	הפועל טבריה	18	6	4	8	24–23	22
11.	הפועל בית־שאן	18	4	10	4	21–18	22
12.	הפועל מרמורק	18	5	5	8	25–20	20
13.	בית"ר רמלה	18	3	11	4	20–14	20
14.	הכח רמת־גן	18	4	6	8	19–11	18
15.	בית"ר נהריה	18	3	7	8	18–12	16
16.	הפועל דימונה	18	2	6	10	25–12	12

משוכה שמשונית גבוהה בדרך האליפות של אקספרס בית"ר

מאת ברוך הנך

הפיינליסטית של גביע הטוטו, שמשון, תהווה משוכה הורדית במסלולו של „האקספרס" הירושלמי. עם יתרון של 11 נקודות נראית הדרך של בית"ר סלולה אל הכתר, אולם היא מבקשת „לסיים את הסיפור" בהקדם ותנסה, איפוא, לחלוף במהירות גם על מכשולי השמשונים.

בני־יהודה, היחידה שעשויה לסכן את העליונות הירושלמית, מקווה לסולידריות שמשונית בשעה שהיא עצמה לא תתקשה, כנראה, לצבור קופה מלאה אצל בית"ר נתניה.

שתי קבוצות תחתית ינסו לשפר עמדות. מכבי יפו מצפה לשינוי קיצוני לאחר הקרב הביתי עם הפועל פ"ת ואילו בית"ר ת"א שואפת לעלות מעבר ל„קו האדום" בתום משחקה עם מכבי חיפה.

מאבק צמרת מעניין יהיה בכפ"ס בין קבוצת הפועל המקומית לבין מכבי ת"א. גם הפועל לוד ומכבי פ"ת יתמודדו ביניהן באווירה רגועה. סוער יותר יהיה בבאר־שבע (מול מכבי נתניה) וב„בלומפילד", שם תארח הפועל ת"א את מכבי יבנה מהתחתית.

הפועל ת"א – מכבי יבנה

ההרכב המטולא של האלופה ישוק לידי יבנה. ת"א היא, ללא ספק, קבוצה טובה יותר, אולם האורחים יוכלו לאזן את הכתות ע"י משחק שאפתני. נצחון תל־אביבי אפשרי רק אם חניכיו של שוורצר יעבירו הילוך וימצאו נוסחת הבקעה.

התחזית: תיקו.

הפועל כפ"ס – מכבי ת"א

מכבי אינה מסתירה את כוונתיה לכבוש לפחות את המקום השני. גם המארחים מקווים לחתום עונה מוצלחת עם הרכב צעיר. היעדר הלחץ עשוי להשפיע על רמת המשחק ולספק לצופים איכות ושערים. צפו למאבק מעניין, פתוח, אולי גם טובה.

התחזית: נצחון לכפ"ס.

באר־שבע – מכבי נתניה

ההצלחות האחרונות של נתניה מעמידות את המארחים בפני בעיה קשה. הקרבה לאזור המסוכן פוגעת ביכולת של באר־שבע ומונעת ממנה להציג את רמתה האמיתית. כדי לנצח, ובגבב לא תישבים לאפשרויות אחרות, תצטרך הקבוצה המקומית לשחק טוב הרבה יותר מאשר במחזורים האחרונים.

התחזית: תיקו.

מכבי יפו – הפועל פ"ת

יפו תנסה להתאושש עם מאמן חדש, השלישי העונה. עם זאת ברור גם לה, כי לא די להחליף את הכושכות אלא יש גם להמריץ את הסוס. קשת האמת של יפו לא מעניינת את אורחיה. פ"ת תשחק כדי לנצח ולשפר את מעמדה בחלק העליון של הטבלה.

התחזית: תיקו.

הפועל לוד – מכבי פ"ת

לאחר שלושה משחקי תיקו יש ללודאים „תיאבון בריא" לשוב למסלול הנצחונות. המגרש הביתי וההרכב היציב מהווים משענת גדולה והתוצאה תהיה תלוייה ביכולתם של חלוצי לוד לבצע את הדרך אל הרשת. פ"ת, לאחר שני נצחונות, תהיה הפעם מרוצה גם בנקודה אחת.

התחזית: נצחון ללוד.

בית"ר נתניה – בני־יהודה

ספקת הנקודות של הליגה לא תוכל לפגוע בבני־יהודה לשמור בפעם ה־19 העונה על מאזן נקי מהפסדים. הבית"רים יציגו הרכב צעיר ולוהט, אך העדיפות של אורחיה תבוא לידי ביטוי בכל מהלך המשחק. לא נתפלא אם נהיה עדים גם על שערים רבים יזכה במאבק זה.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

בית"ר ת"א – מכבי חיפה

הבית"רים מאמינים, כי חיפה תהיה ציון־הדרך שלהם. לאחר שני הפסדים קיימת במחנה הבית"רי דריכות רבה לקראת המבחן החשוב. חיפה כבר איבדה כמעט כל עניין בליגה, אולם לא תקל על מלאכת יריבתה. עם זאת, יש להעניק עדיפות לנחישות ולאיכפתיות הבית"רית.

התחזית: נצחון לבית"ר.

בית"ר י־ם – שמשון

בית"ר תשוב ותהיה הפייבוריטית, אך יש לשים הפעם כמה סימני שאלה ליד תחזית הנצחון שלה. היכולת הגבוהה והשאפתנות השמשונית ראויות להילקח בחשבון, והן עשויות לאזן את השליטה בשדה ואת הסיכויים. כדאי לבוא למשחק זה ולו רק בשל ההרכבים המתוחים והמשפי־השערים של שתי היריבות.

התחזית: תיקו.

שיא קבוצתי לנשים באליפות ישראל בשחיה

שיא קבוצתי לנשים בשחיה לאגודות הושג אתמול ביומה הראשון של אליפות ישראל המתקיימת בוינגייט.

את השיא השיגו בנות „הפועל" הוד השרון/ בית־ברל ב־4x200 מטר חופשי 9:18.23 ד'.

בסך הכל נערכו אתמול 12 משחים בהם זכו הישראלים ב־7 והצרפתים האורחים ב־5 ביומה הראשון של האליפות הבין־לאומית שתימשך היום ותסתיים בשבת.

ואלה המנצחים מקרב הישראלים: 400 מטר חופשי גברים – ערן הירש (מכבי חיפה) – 4:13.19 ד'; 200 מטר חזה גברים – שגיא שטינמן (הפועל עמק חפר) – 2:37.86 ד'.

נשים: אירית אפרתי (מכבי ת"א) – 2:51.03 ד'; 200 מטר פרפר נשים – אורין פרידמן (הפועל הוד השרון/ בית־ברל) – 2:28.18 ד'.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משחקים	נצחונות	תיקו	הפסדים	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	18	12	5	1	19–40	41
2.	בני־יהודה	18	6	12	–	14–22	30
3.	מכבי תל־אביב	18	7	7	4	14–29	28
4.	הפועל כפר־סבא	18	7	7	4	18–24	28
5.	הפועל פתח־תקוה	18	7	4	7	16–22	26
6.	שמשון ת"א	18	5	11	2	10–16	26
7.	הפועל לוד	18	6	7	5	10–17	25
8.	מכבי פ"ת	18	6	7	5	14–19	25
9.	הפועל תל־אביב	18	5	10	3	13–16	25
10.	מכבי חיפה	18	6	7	5	13–15	25
11.	מכבי נתניה	18	6	6	6	22–19	24
12.	הפועל ב"ש	18	4	9	5	11–18	21
13.	בית"ר תל־אביב	18	4	5	9	27–18	17
14.	מכבי יבנה	18	3	7	8	21–13	16
15.	מכבי יפו	18	2	6	10	29–12	12
16.	בית"ר נתניה	18	2	1	15	48–8	7

החרם האירופי על הכדורגל הבריטי יימשך בעונת 87/88

התאחדות הכדורגל האירופית (אופ"א) הודיעה כי החרם על השתתפות קבוצות אנגליות בתחרויות של אופ"א יישאר בתוקפו גם בעונה הבאה.

החרם הוטל אחרי המהומות שהיו בגמר הגביע האירופי 1985 באיצטדיון הייזל בבריסל בין קבוצת ליברפול וקבוצת יובנטוס האיטלקית, שגרמו למותם של 39 איש, רובם איטלקים.

למרות המאמצים של שלטונות הכדורגל האנגליים לצמצם את מכת החוליגניות, סבורים שלטונות אופ"א כי עדיין דרושה יותר התקדמות, בטרם אפשר יהיה להתיר לקבוצות אנגליות לשוב ולהשתתף בגביע אירופה, בגביע מחזיקות הגביע ובגביע אופ"א.

הדובר אמר, כי המועד האפשרי האחרון לקבלתן מחדש של קבוצות אנגליות אמור היה להיות ב־10 במאי, בכנס של הועד הפועל של אופ"א בבכן. אולם הנושא לא נכלל בסדר היום ואי לכך יישאר החרם בתוקפו בעונת 1987–1988.

אוהדי הכדורגל האנגליים התנהגו בדרך כלל כהלכה במשחקי הגמר של הגביע העולמי שנערכו אשתקד במקסיקו, אך היו מעורבים בהתנגשויות ובמעשי חוליגניות באוגוסט אשתקד על ספינת מעבורת בים הצפוני, כאשר נסעו למשחקי רעים באירופה. לאחר מכן היו התנגשויות באמסטרדם בין אוהדים של מנצ'סטר יונייטד לבין המשטרה המקומית. (ע"ר)

במוצ"ש משחקי חצי הגמר בגביע הכדורעף בדליה

מאת אשר גולדשלנר

שני משחקי חצי גמר גביע המדינה בכדורעף לגברים, יערכו במוצאי־שבת באולם הספורט שבקיבוץ דליה.

המוקד יהיה ב־8 בערב ובו יפגשו קבוצות הפועל המעפיל והפועל קרית־אתא. המעפיל מצויה בכושר גבוה והיא עדיפה על־פני יריבתה הפועל קרית־אתא.

עם זאת עשויים שחקני קרית־אתא לגבות ביום טוב את אליעזר כנן וחבריו מהמעפיל.

במשחק המוקדם ב־6 בערב יתמודדו קבוצות הפועל מטה־אשר ומכבי חיפה. עבור החיפאים זוהי הופעת בכורה בשלב חצי הגמר, לאחר שהעפילו רק העונה לליגה הלאומית. מטה־אשר טובה יותר מחיפה והיא תוכה בנצחון קל.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות
אנו מציעים:
★ תפקיד דינמי ומעניין
★ אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית
★ קביעות בעבודה
★ שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות
★ תנאי שירות טובים
★ אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאה לחו"ל או ללימודים אקדמאיים לאחר מספר שנות עבודה
★ אוירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש
אם גילך עד 28 שנים ובריאותך תקינה, אנא פנה בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד 61392) עבור ה', וציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
— פונים מתאימים ייענו —

ליחידת מחשב גדולה
דרושים
★ מנתחי מערכות/מהנדסי תעשיה וניהול
בעלי נסיון של שנתיים לפחות בתכנון וניתוח מערכות ממוחשבות
★ תוכניתנים / מתכנתים
בעלי נסיון לעבודה בסביבת MVS, CICS, ADABAS, PL1
★ בוגרי מדעי המחשב
העומדים לסיים את לימודיהם בשנה הקרובה
המעוניינים העונים בדרישות לעיל יפנו לת.ד. 39342 (מיקוד 61392) ת"א ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים, כולל מס' ת"ז וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

דרוש כלכלן
למחלקה כלכלית בגוף ציבורי דרוש כלכלן העונה לתנאים הבאים:
1. בעל תואר ראשון בכלכלה / מנהל עסקים
2. נסיון של מספר שנים בתעשיה ו/או במערכת הבנקאית
3. נסיון בתחומי סחר החוץ
4. נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות
5. דובר אנגלית
● המעוניינים ישלחו דף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 50084 תל־אביב 68125 מס' כלכלית.

תקציבאי / איש פרסום צעיר
ת.ד. 11554 ת"א

לדוקר אינטרנשיונל בע"מ
מפעל עתיר ידע בירושלים
דרוש
1. מהנדס אלקטרוניקה.
2. הנדסאי אלקטרוניקה.
לעבודה בפיתוח מערכות צבאיות מוטסות, משובצות מיקרופרוססרים.
עדיפות למועמדים העונים לדרישות הבאות:
★ נסיון קודם בעבודות פיתוח בתעשיה.
★ נסיון במערכות צבאיות מוטסות.
★ שליטה בשפה האנגלית.
5 ימי עבודה בשבוע, רכב אישי.
נא לפנות טלפונית 02-822222

לחברה ברמת־גן דרוש
מחסנאי
עם ידע בסיסי בחשמל
לפנות לטלפון 7513251 למרים מיום א'

למפעל טקסטיל גדול בירושלים
דרוש/ה
תדמן/תדמנית
לעבודה מגוונת בנושא חולצות ושמלות
ידיעת השפה האנגלית
5 ימים בשבוע
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות למנהל כח־אדם
בטלפון 02-716914

לחברה קבלנית
דרוש
חשב / אדמיניסטרטור
לחצי משרה
נא לפנות בכתב לת.ד. 4071
רמת־גן, מיקוד 52140

למשרדי המועצה לישראל יפה
דרושה פקידה/כתבנית
בעלת נסיון בהדפסה
להתקשר: 202326 202332

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
דרושים:
א. בוחן / מכונאי רכב
לבדיקה ובדיקת רכב לאמבולנסים בסניפי מד"א ברחבי הארץ.
הכישורים הנדרשים:
מכונאי רכב עם ותק של 5 שנים לפחות, סיווג מקצועי 7 מכונאות, רשיון נהיגה, ובעל תעודת הסמכה של משרד־העבודה. מגורים באזור גוש דן.
ב. טכנאי קשר אלחוטי
(עדיפות לבעלי נסיון במכשירי קשר אלחוטי) בעל נסיון מוכח בהתקנת ציוד קשר ברכבים ובתחנות נייחות, בעל רשיון נהיגה, נכונות לעבוד שעות נוספות בהתאם לצורך.
מגורים באזור גוש דן.
נא לפנות בכתב על־גבי טופס בקשה למשרה פנויה, שאפשר להשיגו בכל סניפי מד"א, בצירוף תולדות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם, מגן דוד אדום רח' יגאל אלון 60 תל־אביב מיקוד 67062 טל. 03-302222

תנאים מצויינים
למרכיבים ובעלי מקצוע מנוסים
בייצור והרכבת
חלונות ודלתות
מאלומיניום
לטלפן מיום א' 03-253725.

مكان الأصل

هكذا من الأصل

אלביט מחשבים בע"מ

הישגי אלביט בתשעת החודשים האחרונים של 1986 הסתכמו ב:
★ $117,000,000 מחזור מכירות, מתוכן 60% מכירות מחוץ לישראל
★ צבר הזמנות של $277,000,000
להישגים אלה הגענו בזכות עובדי "אלביט": הצטיינותם המקצועית ומסירותם הצטרף אלינו לעבודה יוצרת בחברה טובה, מהמובילות בישראל בפתוח וייצור מערכות מחשבים לשוק הבטחוני והאזרחי.

דרושים לנו:

מהנדסי אלקטרוניקה אנלוגיים
למשאי המע, בקרה אנלוגית וספקי כח
★ מהנדסי אלקטרוניקה
★ 3 שנות נסיון ומעלה באחד מהתחומים המפורטים

מתכנן מכני להנעים במערכות יבשה
★ מהנדס מכונות
★ נסיון רב בתיכון חלקים/מנגנונים מכניים מדויקים
★ נסיון בתיכון ממסרות דיוק וממסרות להנעי הספק
★ רקע בתיכון לפי מיפרטים צבאיים
★ רקע בהנעים חשמליים - יתרון!

תכנת זמן אמת
לפתוח תוכנת זמן אמת במערכות משובצות מיקרו מחשבים
★ מהנדס מחשבים/בוגר מדעי המחשב ארבע שנתי
★ נסיון 2-4 שנים בפתוח תוכנת זמן אמת

מהנדסי פתוח
מהנדסי אלקטרוניקה לפתוח ציוד בדיקה מתוחכם לספקי כח ולציוד אוויר מוטס
★ מהנדס אלקטרוניקה
★ נסיון של שנתיים ומעלה
★ רצוי נסיון בפתוח הנדסי או בצב"ד
★ מגורים בכרמיאל, קריות וצפונה

הנדסאי אלקטרוניקה
★ 2 שנות נסיון לפחות
★ רצוי נסיון בבד"ס
★ מגורים בכרמיאל, קריות וצפונה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי מפורט לגיוס עובדים ת.ד. 5390 חיפה 31053
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

אלביט הקו הקדמי של הטכנולוגיה

אביק בתנופה - בוא תצטרף!

בתוך מפעל ותיק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל אירופה וארה"ב.
אנו זקוקים ל:

תעמלן רפואי
בעל השכלה אקדמית במקצועות פארא-רפואיים לעבודה באזור המרכז. על המועמד המתאים לגור באזור המרכז, להיות בעל שליטה טובה בשפה האנגלית ובעל רישיון נהיגה.

מפעיל כימי
רצוי טכנאי כימיה לעבודה ב-3 משמרות.

אם אתה מתאים לנו ונראה לך שאנחנו מתאימים לך העלה עוד היום את קורות חייך על הכתב ושלח לאביק בע"מ, ת.ד. 2077 ר"ג 52120 עבור רחל נעם.

אביק בע"מ

הכדור בידיים שלך

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

__הנתונים הדרושים:__
★ גילאי 21–28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הבוגרי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

__אנו מציעים:__
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות הנ"ל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור ת.ב. בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פנים בהאיבוב יענו –

לך אנו זקוקים
מהנדס/ת
אלקטרוניקה
מכונות
בקרה
מחשבים
חשמל
הוראת המדעים
אוירונאוטיקה

העסוק בהליות וריכוז המידע ההנדסי בפרויקט לצורך כתיבת ספרי הדרכה, ושותף בכתיבת הספרים, המתמן יעוץ לכתבים אחרים.

החברה עוסקת בייצור מערכות מתוחכמות ועל כן תעניק לך אתגרים מקצועיים ועבודה מעניינת.

נא לפנות בצרוף מסמכות וקורות חיים לת.ד. 33798 חיפה. ולציין עבור: "מידע הנדסי".

ביולוגיסטית
לספורים לגרפיקה.
עם נסיון בלבד!
עבודה מעניינת
03-259519

קופת חולים מאוחדת
דרושים
לסניפנו באשדוד
1. רופא/ת שיניים
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות.
2. רופא/ת פריודונט
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף רחוב רוגוזין 41 טל. 055-55153

אסטרגל בע"מ ASTRAGAL LTD.
דרוש
צעיר דינמי למכירות
★ רקע בהנדסה לוחות חשמל
★ יכולת טובה ליצירת קשר בין-אישי
★ תושב גוש-דן, בעל רשיון נהיגה
העבודה כרוכה בנסיעות רבות בכל רחבי הארץ.
לתיאום פגישה להתקשר לשרשי 03-623421.

קוק הורבמנט שיוש בתעסוקה תשמ"א 1981
[illegible]

למפעל תעשייתי באזור בת-ים
דרוש
מנהל חשבונות
סוג 2–3
לטיפול בנושאים הבאים:
לקוחות חו"ל, עמילי מכס בחו"ל, עמלות ותמלוגים בחו"ל כולל מסמכי בנקים לכ"ל.
דרוש נסיון קודם, מוכח בתעשיה בהנהלת חשבונות רב מטבעות של שנתיים לפחות.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון: 03-5518722, 03-5515036 (פרט ליום ו')

תרכובות ברום
עתידה ידע בימיה

טכנאי / הנדסאי כימיה
למעבדה אנליטית ולמתקן חצי חרושתי
• בוגר מכללה מוכרת להכשרת הנדסאי/טכנאי כימיה
• ידע בסיסי באנגלית טכנית
• עבודה ב-3 משמרות

עבוד היום בטכנולוגיות המחר

סודיות מובטחת
מועמדים הענים לכישורים המבוקשים מוזמנים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון למדור כח אדם ת.ד. 180 באר-שבע 84101 (נא לציין ת.ז)
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד

אלסינט
לתחום פיתוח אולטרא סאונד בחיפה דרוש
תכנת/ת בכיר/ה
מס' משרה 640346
• בעל/ת יכולת להוביל צוות בפיתוח חבילת תוכנה החל משלבי האפיון והתכנון ועד לאינטגרציה.
• נדרש נסיון של 5 שנים לפחות בתכנות בזמן אמת. רצוי במיקרו מחשבים של אינטל.
סודיות מובטחת
נא לפנות בצירוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה למח' כח אדם ת.ד. 550 חיפה.
אלקטרוניקה בתנופה מתמדת

ביה"ס להנדסאים מדרשת רופין
דרושים
מרצים
למקצועות:
– תכנון ופיקוח הייצור
– ...
– אלקטרוניקה תעשייתית
– בקרה איכות ומערכות איכות
– מקצועות המחשב
– מנחים לפרויקטים בכל המגמות

מהנדסים בעלי נסיון מקצועי והדרכתי יפנו טלפונית, לאביגיל, 053-685131 או בכתב לביה"ס להנדסאים – מדרשת רופין, מיקוד 60960

ידע מחשבים ותוכנה בע"מ
לשיווק מערכת ממוחשבת חדשנית המיועדת לארגונים גדולים דרושים:

1 אנשי מכירות שלא נס ליחם
נדרשים מקצוענים בעלי השכלה אקדמאית (בתחומי המחשבים, מינהל עסקים, הנדסה או מדעים מדוייקים) היכולים להתמודד עם לימוד מערכת חדשנית ומוכנים למאמץ מכירה קשה אך משתלם היטב.

2 מנהל להקמת סניף החברה בחיפה
• השכלה אקדמאית במינהל עסקים
• נסיון בניהול עצמאי של עסקים
• הכרת תחום המחשבים – יתרון

3 מזכירה דינמית לשיווק ומכירות
(לעבודה בת"א)
• השכלה אקדמאית
• שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
• יכולת להפעיל מחשב אישי
• יום עבודה מלא

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד, תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 20544, ת"א 61204
(נא לציין על המעטפה את מס' המשרה המבוקשת).

Apple

לחברת שיווק והוצאה לאור
דרוש
מנהל סניף ת"א
(בעל יכולת ניהול בתראדם, בספים, שיווק ומכירות)
מהמתמודד נדרש:
• ניהול כספי של הסניף
• קשר עם סוכנים ומוסדות לשיווק הספרים
• שירות לקהל לקוחות מגוון
• ניהול צוות של עובדים
• פיתוח והרחבת מערך ההפצה והשירות
מועמדים בעלי נסיון מוכח והמלצות יפנו בכתב יד לת.ד. 39862 מיקוד 61390 ת"א, ולציין על גבי המעטפה עבור "מנהל סניף ת"א"
(סודיות מלאה מובטחת)

למוסד ציבורי גדול בת"א
דרושים:
1. מפקח בניה
דרישות התפקיד:
תואר הנדסאי/טכנאי בניין תאום ופיקוח על עבודות פיתוח ובניה בבתי הקברות הצבאיים בארץ.
2. גנן ראשי:
גנן מוסמך / טכנאי נוף.
תיכנון, ביצוע ואחזקת הגנים והמערכות השקיה בבתי-קברות צבאיים.
★ המועמדים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים בציון מס' טלפון, לת.ד. 7093 ת"א מיקוד 61006, עבור מס' 538.
★ רק מועמדים מתאימים יענו

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים
ת.ד. 4665 ת"א 61048, 03-660728

לקונצרן תעשייתי גדול
דרוש:
מנהל מפעל
המפעל מערכת טכנולוגית מורכבת, ניהול צוות עובדים.
המועמד המתאים יהיה בעל הנדסה טכנית גבוהה בנושאים מכונות (רצויה השכלה בנושאי הנדסת מכונות או כימיה), בעל נסיון קודם בתפקידי ניהול יצור בתעשיה וכושר ניהול גבוה, מעל המקובל, של אנשים ומערכות.
מקום העבודה – הגליל המערבי.
מגורים באזור – חובה.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665, תל-אביב 61046.
סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ

בוא לעסוק במקצוע חדש – מתכנן פיננסי – בענף בטוח חיים

מהו תפקיד המתכנן הפיננסי?
* המתכנן הפיננסי משלב בעבודתו תחומי התמחות כגון: כלכלה, משפטים, מיסוי, בטוח חיים, דיני עבודה והשקעות.
* הפקידו לייעץ, לתכנן ולמכור תכנית חבילה שלמה המבטיחה ללקוח שמירה רמת חייו וחיי משפחתו בעיתות משבר.
* תפקידו לייעץ לעצמאים ולבעלי חברות כיצד להכנן ביעילות את מערך הנאים הסוציאליים שלהם ושל עובדיהם.

למי מיועד המקצוע של מתכנן פיננסי?
* לבעלי השכלה תיכונית ומעלה, רצוי אקדמאים.
* לאנשי מכירות בעלי נסיון.
* לבעלי כושר ביטוי בע"פ ובכתב ויכולת ליצור תקשורת בינאישית.
* גיל 27–45.
* רצון לבנות קריירה מקצועית עצמאית ומכניסה.
* מועמדים לאיזור ת"א וחיפה.

מה תקבל מאתנו?
* הכשרה מקצועית ברמה גבוהה.
* התחייבות לתשלום חודשי קבוע.
* סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
* גיבוי של חברה ותיקה ומצליחה בענף הבטוח.

על המועמדים להתקשר - תל-אביב: טל: 03-620288 לחני או 620283 למיכל, חיפה: טל: 04-535191 למזל, ירושלים: טל: 02-246208 לחיה, לקביעה ראיון, החל מיום א'.

למוסד מוזיקלי
דרוש/ה
מתאם/ת תשוה מלאה
הכישורים הדרושים:
★ שליטה בעברית ואנגלית.
★ כושר ארגוני וניהולי.
★ רקע מוזיקלי רצוי.
★ נסיון של 3 שנים לפחות.
שעות עבודה לא שגרתיות.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. ... ת"א, עבור מוסד מוזיקלי.

לחברה לביטוח אשראי בע"מ
דרושים:
בוגרי תואר ראשון
★ בכלכלה או מנהל עסקים
★ למשרה מלאה.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-666861

אל-על
דרושים/ות
המלצריות
כתבניות
הדרכה
שכבות וקין
מנהלי חשבונות

למפעלים רבת עוצמה דרושים:
1. דגמת ידים
2. דגמת המתור
3. אב בית
[illegible]

דרושה
פקידה/מרכזנית
[illegible]

עטה
למפעלה בכפר-סבא
דרוש
מהנדס אחזקה
תאור התפקיד:
ריכוז והפעלת צוות עובדי אחזקה במערך הייצור.
דרישות התפקיד:
• נסיון מוכח בן שנתיים ומעלה
• נסיון ורקע במכניקה ופנאומטיקה
• ידע בהידראוליקה–יתרון
• הכרת בקר מתוכנת–רצוי
5 ימי עבודה בשבוע, תנאי רווחה משופרים, הסעות בגוש דן.
מעמדים יפנו בכתב לת.ד. 363 כפר-סבא עבור מנהל כח-אדם.
מודעה זו מופנית לנשים וגברים כאחד.

דרושה
עוזרת למשק-בית,
במשרה מלאה. תנאים טובים
לפנות: 03-804594 בבית.
03-827948 במשרד.

פנסיון
דרושים
אנשי מכירות
רצוי עם רקע ונסיון בענף התכשיטים + רכב – מאיזור חדרה, חיפה והצפון
תנאים מצויינים והכנסה הולמת.
לטלפן: 03/7514307/8

ל"תנובה" מחוז תל-אביב
דרושים
מחלקי מוצרי בשר ודגים
הכישורים הדרושים:
● השכלה תיכונית
● ידיעה טובה בחשבון
● רשיון נהיגה למשאית ו/או סמיטריילר
● ידע בשיווק מוצרי מזון
תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בשיווק מוצרי מזון.
מועמדים מתאימים יעמדו במבחני כניסה לבדיקת התאמתם לתפקיד מחלק.
מועמדים מתאימים, תושבי תל-אביב, חולון והסביבה הקרובה, מתבקשים להתקשר ישירות למר אלי בס, מנהל "קר-פרי", רחוב המשביר 25 איזור התעשיה חולון, טלפון 03-804446, 03-5591556-7, בין השעות 13.00 – 16.00, לצורך ראיון וקבלת פרטים בקשר לעבודה.
– סודיות מובטחת –

דרושה:
מעצבת ארועים
* נסיון בעבודה דומה.
בא לפנות טלפונית לרובי – 03-304833.
בְּנִיס קייטרינג
קייטרינג בסגנון אמריקאי

U-MAN®
עבוד אחת מלקוחותינו, חברה מובילה בענף המחשבים, דרושים
אנשי מכירות מעולים
מתמידים הורדים, בעלי מרץ הצלחה מוכחת בתחום המכירות. השכלה אקדמאית בתחומי המדעים המדויקים, מהנדסים או מנהל עסקים – הכרחית. רכב רצוי. מגורים בירושלים או בגוש דן.
למעולים – אפשרות להכנסה גבוהה מאוד!
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, משרה 372.
סודיות מובטחת לפונים.

אנחנו רוצים לגנוב אחד
גרפיקאי
ביתנים פרסומאים מעצבים ומבצעים
[illegible]

למפעל טקסטיל
דרוש
טכנאי ייצור
בוגר שנקר או ידע בטקסטיל לעבודה מעניינת ומגוונת
02-716914 לפנות מיום א'
למנהל כח-אדם

לחברה בינלאומית
דרושים
מקדמי מכירות רפואיים
למוצרים
רפואיים/ויטרינרים
בעלי השכלה בתחום כימיה ביולוגיה או ויטרינריה
לעבודה במשרה מלאה בכל רחבי הארץ
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים, המלצות ותעודות לת.ד. 1060 רמת־השרון
סודיות מובטחת.

Jewellery Plant in Jerusalem Requieres
EXPERIENCED SALESPERSONS
Requierments: Age–35 plus. Good knowledge of 3 of the following languages: English, German, French, Swedish, Spanish.
Call: Tel. 02-721058
Between 8.00 AM – 5.00 P.M.

מכרז 2-87
המועצה המקומית ירוחם
דרוש/ה
מנהל/ת אגף החינוך
תאור המשרה:
– ניהול אגף החינוך במועצה.
– ניהול מערכת החינוך בישוב.
– בניית תוכניות ומגמות לטווח ארוך.
– פיקוח ומעקב על מוסדות החינוך.
– קשר עם מוסדות חינוך ומוסדות וגורמים הקשורים למערכת החינוך.
דרישות התפקיד:
1. בוגר/ת אוניברסיטה.
2. בעל/ת תעודת הוראה או נסיון בחינוך.
3. בעל/ת כושר הבעה בכתב ובע"פ.
4. ידיעת השפה העברית על בוריה.
על המועמד/ת להגיש את הבקשה בצירוף קורות חיים – בכתב יד על דף אחד.
המלצות ותעודות לשלוח ללשכת מנכ"ל המועצה המקומית ירוחם – ת.ד. 1 עד לתאריך 15.3.87 טל. 80314.
בכבוד רב,
ברוך אלמקיס, ראש המועצה

לחברה גדולה העוסקת במסעני אויר
דרוש
מנהל מחלקת
מטען אויר
בעל נסיון רב.
בפרטים נא לפנות לת.ד. 14142 ת"א עבור "מנהל מטען"
סודיות מובטחת!

היפר שוק
רשת הגל הירוק
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3–2 נסיון קודם
לפנות למשרדי החברה
רח' המצודה 33 בית ש. אל אזור
טל: 5566478, 03-5566445
★
דרושים למפעל הבשר
עובדים מקצועיים/ בלתי מקצועיים
לפנות טלפון: 08-463436
כדאי לעבוד בגל הירוק

דרוש
מחסנאי בכיר
למפעל בגוש דן
הכרחי: נסיון של 5 שנים לפחות בניהול עצמאי של מערכת מלאי תעשייתית בעזרת מחשב.
התפקיד כולל טיפול אחראי בנושאי שינוע חומרים.
המעוניינים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים ל.ד. 2099 ת"א ולציין עבור "מחסנאי בכיר".

לאברתורס דרושים/ות
1. BOOKING CLERK
2. INCOMING TOUR OPERATOR
ליום עבודה מלא.
נסיון הכרחי.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-248159

למפעל מזון
דרוש
מנהל־מטבח
טל' 03-304833

למוסד פיננסי גדול
באזור המרכז
דרושים:
שליחים
הכישורים הנדרשים:
★ אחרי שירות צבאי.
★ בעלי השכלה של 10 שנים לפחות.
★ העבודה במשרה מלאה בשעות גמישות.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23032, תל־אביב 61230 עבור "מס' 300".

פרוייקט 2500
קיבוץ מבוא חמה
בדרום רמת הגולן
מציע לצעירים וצעירות עבודה מגוונת בקיבוץ במשך שנה. בתום השנה אם תחליט/י להישאר בקיבוץ – תעבור/י למסלול קליטה ואם תחליט/י לעזוב – תקבל/י 2500 דולר.
לפרטים נוספים הנכם מוזמנים להתקשר ביום שבת 28.2.87 בשעות 10.00 – 22.00 לטלפונים: 764604, 06-764501.

לבית תוכנה העוסק בפיתוח מוצרים חדשים
דרוש/ה
מדריך/ה ונציג/ה מכירות
שתעבור הדרכה והכשרה מיוחדת על מוצרינו.
על המועמדים להיות פנויים לנסיעות קצרות לחו"ל.
כשורים:
רצוי בעלות תואר אקדמאי
נסיון בהדרכה וידע במחשבים יתרון (לוטוס 1,2,3, די בייס 3 וכו')
שליטה בשפות זרות יתרון.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לבית הדר דפנה ת.ד. 33118 ת"א – 61331

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
פחחי רכב
בעלי נסיון מעשי
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות לטל: 7550233, 7550293, 7550755.

השמירה
סניף עכו – הגליל המערבי
דרושים
מאבטחים
למתקנים בטחוניים באיזור נהריה
מעל –.1000 ש.ח נטו לחודש + נסיעות
★ יוצאי יחידות שדה קרביות
★ פרופיל 65 ומעלה ★ גיל עד 30
העבודה במשמרות – מתאים גם לסטודנטים.
מגורים נהריה־עכו־מעלות ושובי הסביבה.
ועדת קבלה תתקיים במשרדי הסניף:
רחוב בן־עמי 44 עכו, טל' 04-919693 או 04-917915
ביום ראשון 1.3.87 בין השעות 11.00-17.00
נא להביא פנקס מילואים, תעודת זהות ו־2 תמונות.

פרוקום שויץ־ישראל תעשיות (1979) בע"מ
דרושים
1. צבעים תעשיתיים
לזיווד אלקטרוני
2. עובדי זיווד אלקטרוני
3. רתכי ארגון
לפרטים וקביעת ראיון
טל' 03-9234253 מיום א' 03-9231753

לבי"ס תיכון מקיף ע"ש "דנציגר" בקרית־שמונה דרושים:
מורים/ות
המעוניינים באתגר חינוכי לשנת הלימודים תשמ"ח במקצועות: היסטוריה, מתמטיקה, פיזיקה, ספרות, ערבית, גיאוגרפיה, אלקטרוניקה, ושל"ח.
תמריצים ודיור במקום מובטחים.
בדבר פרטים נא לפנות לירון שור מנהל בית הספר. טלפון בבית הספר 06-940345 או 06-942870
טלפון בבית 06-949592.

דרושים:
1. דפסים ועוזרי דפסים
למכונת גיליון וחצי גיליון
2. מקפל למכונת קיפול שטל
תנאים טובים למתאימים
217616, 258633

לחברת מחשבים ותיקה
דרוש
מפעיל מחשב IBM VSE
עם ידע ונסיון בתקשורת
נא לפנות בכתב לת.ד. 37657
מיקוד 61375 תל־אביב
– סודיות מובטחת –

לאריסטו — שמט
דרושים
● תדמתנית מנוסה
● מוכרת אחראית
● אחראי/ת מחלקת ביקורת טיב
● מחסנאי/ת מנוסה
● תופר/ת כפתורים מנוסה
● מבקרי איכות
נא להתקשר החל מיום א' 03-651761

לחברת שירותי תקשורת
דרוש
מנהל מכירות ושיווק
נסיון מוכח במכירות. הופעה נאה, נכונות לשעות עבודה רבות, בעל רכב.
לקביעת ראיון — נא להתקשר 03-245191 – גילה.

לאגודה חקלאית בראש־פינה
דרוש
מזכיר – גזבר
נא לציין הכישורים
ת.ד. 14 ראש־פינה מיקוד 12000

בני משה קרסו בע"מ
יבואני "רנו" בישראל
למוסך המרכזי בתל־אביב
דרוש
מכונאי/מדריך
בוגר בי"ס מקצועי
להדרכת נוער במכונאות
למשרה חלקית או מלאה
(בעלי ניסיון ב"רנו" יתרון)
מועמדים עם ידע מקיף ובעלי נסיון מוכח במכונאות והדרכה יפנו טלפונית לתאום פגישה 03-627111/110 לסופי

לקופת־חולים הכללית
מחוז יפו
היחידה לטפול יום ע"ש בן יאיר בחולון
דרוש
מרפא בעיסוק
במשרה מלאה
המעוניינים יתקשרו טלפונית לטל' 03-800613 בשעות 08.00-12.00.

למוסך בדק בע"מ
קרית־אריה פתח־תקוה דרושים
מכונאי דיזל מעולה
★ ידע בבחינת רכב וקביעת תקלות.
מכונאי דיזל
★ בעל נסיון קודם
מכונאי דיזל מתחילים
★ משוחררי צה"ל בעלי פוטנציאל.
שכר נאה ותנאי עבודה נוחים.
המעוניינים יפנו למשה 03-9220526/8/9

למשרד מהנדסים
1. מהנדס אזרחי
10 שנות נסיון
לפקוח על עבודות עפר ותשתית באזור אשקלון
2. הנדסאי
עם 10 שנות נסיון או
מהנדס עם 5 שנות נסיון
בביצוע ופיקוח על עבודות גמר לאזור תל־אביב
להתקשר מיום ראשון, בשעות 08.00 – 14.00 03-7518127-8.

לחברה מובילה במוצרי נייר ופירסום
דרושים/ות
אנשי מכירות
בכל הארץ
שכר גבוה (שכר בסיסי + עמלה)
לפנות 217616, 258633.

לחברת מחשבים ותיקה
דרוש/ה
איש/ת מכירות
בעל נסיון במכירת תוכנה
רצוי נסיון וידע בביטוח
לתפקיד בעל אתגר ועניין
נא לפנות בכתב לת.ד. 36076 ת"א מיקוד 61360 עבור "איש מכירות"
– סודיות מובטחת –

למשרד אדריכלי נוף
דרוש/ה
אדריכל/ית
מנוסה
להתקשר 03-450882

לחברת מחשבים
מזכירה
[illegible]

לחברת אלקטרוניקה גדולה
דרושים:
★ רואה־חשבון
בעל נסיון בחברה תעשיתית, בנושא חשבונאות ומאזנים מאוחדים.
★ רואה־חשבון
בעל נסיון בחברה תעשיתית בתחום מיסים.
★ כלכלן בכיר
לנושאי תמחיר ובקרה.
בעל 5 שנות נסיון בתעשיה.
מועמדים מתאימים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, לת.ד. 587 פתח־תקוה – "עבור מס' 10".

למוסד ציבורי בת"א
דרושה
ספרנית
למישרה חלקית
ידיעה יסודית בעברית ובשפה לעזית נוספת, התמצאות בספרים.
מגורים באזור גוש־דן
03-257321, קו פנימי – 296
להתקשר אך ורק ביום א' בשעות 08.00–15.00

NCT
חברה לפיתוח מרכזי עיבוד מבוקרות מחשב
דרוש
מהנדס מכונות
★ בעל נסיון של שנתיים
03-772032/4, 03-763567
לבקש את אורנה
או ת.ד. 2684 רמת־גן

לחברת קוסמטיקה עילית מפאריז "אייר"
דרושות:
יועצות יופי
בעלות נסיון, והופעה נאה.
שעות העבודה גמישות
עדיפות לבעלות רכב.
לקביעת ראיון להתקשר ל־03-809123 לבלה.

למושב קדש ברנע (ליד מסוף ניצנה)
דרוש
אחראי בית אריזה
פרטים: 77278, 057-79107 בין השעות 7.00-16.00 ד.נ. חלוצה.

מישלב — בי"ס לתניכים
רח' הרברט סמואל 3 ת"א
דרוש
אב־בית לבית הספר
במשרה מלאה
נא להתקשר 03-822686

דרוש
מתאם יצוא
למפעל המייצר מוצרים אוטומוטיביים וציוד שינוע, מתאים להנדסאי מכונות צעיר (אפשרות לחסר נסיון או בשלבי לימוד אחרונים).
לפנות: שגב המנע 19 חולון 03-809324 03-805260

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
חשב/ת פוליסות
לביטוח חיים
★ י"ב כתות ומעלה
ונסיון בביטוח חיים – יתרון
טל' 03-292836

---

unitours יוניתורס
ISRAEL LTD. ישראל בע"מ
שליח
[illegible]

דנקופלסט בע"מ
דרושים
מפעיל מנוסה למכונות הזרקה
מבלטן עם ידע בהפעלת מכונות הזרקה
טל' בערב: 03-730455; 03-254954

מנהל עבודה
למפעל להלבשה [illegible]
עם נסיון [illegible]
לפנות אל ת.ד. 455 [illegible]

בר טל
תעשיות מתכת בע"מ
זיווד אלקטרוני • מכלולים
דרושים
1. טכנאי–שרטט מכונות
נסיון באוזד אלקטרוני
יתרון
2. רתכי CO_2
בת־ים. אזור תעשיה. טל. 5515951

לפרוייקט פרסומי מעניין
דרוש/ה
מנהל שיווק/מכירות
בעל/ת נסיון מוכח ומרץ רב.
לפרטים בטל' 204843 ליוסי.

---

elfio
דרושים
עובדים כלליים
למשרה מלאה
סולוג־מפעלי סרינה בע"מ
רח' הפלך 3, ת"א. טל': 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

דרושה:
מזכירה מנוסה
הכישורים הדרושים:
★ כושר ניהול משרד
★ כתבנות עברית ואנגלית.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א.
– סודיות מובטחת –

למפעל מתכת באזור רמת־גן המייצר חלקים ברמה תעופתית
דרוש:
הנדסאי
תכנת C.N.C
תכנות והפעלת כרסמות C.N.C
רק בעלי נסיון מעל 3 שנים, יפנו לת.ד. 1760 רמת־גן 52117

לבית חולים אסותא דרושים
★ עובד אחזקה מיומן
בעל רשיון חשמלאי עוזר. נסיון 3 שנים לפחות.
★ איש אחזקה
בעל ידע ונסיון של 5 שנים לפחות, לעבודות אינסטלציה סניטרית ורפואית.
★ שליח בעל רשיון נהיגה ב' ואופנוע לשליחויות שונות.
להתקשר 03-240185 לגב' שקד.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

למוצרי נייר [illegible] בע"מ
דרוש
גרפיקאי
בעל נסיון בעיצוב [illegible]
לניהול מחלקת גרפיקה בתל־אביב
לפנות טלפונית: 03-336161 לאריה

למשרד פרסום גדול ברמת־גן
דרושה
מזכירה
מנוסה, צעירה ודינמית
ליום עבודה מלא
הכישורים:
★ נסיון קודם כמזכירה למנהלים בכירים ומזכירה כללית.
★ יכולת לעבוד בתנאי לחץ
★ יחסי אנוש מעולים.
★ עברית ואנגלית – חובה. שפה נוספת – יתרון.
★ ידע בהדפסה חובה. מעבד תמלילים – יתרון
★ הופעה נאה.
★ נסיון כמזכירה או תפקיד דומה במשרד פרסום – יתרון.
מועמדות תפנינה בכתב־יד בלבד, עם פרוט קורות חיים, נסיון קודם ורשימת ממליצים לת.ד. 33263, תל־אביב, על המעטפה יש לציין "עבור מזכירה".
– סודיות מובטחת –

איש מכירות
לניהול חנות סיטונאית
בענף ההלבשה + נסיון
טלפון: 03-839804 להתקשר החל מיום א'.

לחברה בתחום האלקטרוניקה והמחשבים
דרושים:
אנשי/נשות מכירה ושרות
על בסיס עמלות באזורים שונים בארץ
לבעלי רקע חקלאי יתרון.
טל. 03-951886

דרושה **מזכירה**
לארגון וניהול שוטף.
5 ימי עבודה בשבוע.
ידיעת אנגלית, חשבונאות והדפסה הכרחיים.
נא לפנות לטל' 03-337127

דרושים/ות
1. מהנדס/ת (B.S.C) (M.S.C)
התמחות בהבטחת איכות לבצוע ייעוץ ומעקב במפעלי תעשיה.
2. מהנדס/ת כימיה / טכנולוג/ית מזון
– ידע באנליזות בתחום המזון.
3. טכנאי/הנדסאי/ת
בעל/ת נסיון קודם במזון.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב למשרד כח־אדם רח' האוניברסיטה 42 רמת־אביב, טל. 03-422803
סמל המתוגה סמל האיכות

אסטרונאוטיקה
דרושים
מהנדס אלקטרוניקה אנלוגי
★ נסיון באהדות תדר, מגברי הספק ומשקים.
★ נסיון בתחום אלקטרוניקה צבאית – יתרון
★ ידע בספקי כח ממותגים – יתרון
★ נסיון בפיתוח – 5 שנים לפחות.
הנדסאי אלקטרוניקה
להשתלבות בצוות הנדסי העוסק בפיתוח מערכות אלקטרוניות מיוחדות משולבות מחשב.
★ ידע מעמיק במעגלים אנלוגיים, אלקטרוניקה ספרתית ומיקרו מחשב.
★ נסיון של שנתיים לפחות – חובה.
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים נאותים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.
לפנות לאסטרונאוטיקה, אגף הארגון רח' הירקון 23 בני־ברק ת.ד. 282 מיקוד 51261 או טלפונית 03-734212

למפעל בענף הנייר הרציף באיזור תל־אביב
דרושים:
1. איש מכירות
לאיזור הצפון
2. דפסי אופסט
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות טלפונית: 03-823604, 03-828337, 03-810538-9

להקרון באזור התעשיה בחולון
דרושים:
★ נהג רשיון ג'
★ מכופפי פח
★ פחחים
★ שליח עם רשיון
03-808933/4, 03-803321

לפופיק
יבוא ושיווק צעצועים
דרוש
עובד
בעל רשיון נהיגה
לפנות אישית – ל"פופיק" רח' המסגר 54 תל־אביב.

דרושים
מדריכים/ מורים מקצועיים
בתחום המשרדאות, הנהלת חשבונות
לפנות לטלפון 03-461139, 03-462573

למחלבת [illegible]
דרושים/ות
עובדי/ות ייצור
לעבודה במשמרות:
1. 06.00 עד 14.30
2. 13.00 עד 21.00
[illegible]

דרוש
חשב משכורות ממוחשבות
באזור המרכז
מכתבים והמלצות לת.ד. 4127 ראשל"צ

דרוש
מחסנאי
[illegible]
277 חולון מיקוד 58102

מכון דור
מנהלי עבודה
[illegible]
לפנות מכון דור יהודה הלוי 108 תל־אביב, טל. 383875, 290510

[illegible]

مكذا من الأصل

هكذا من الأصل

רנטל שרותי מזוג אויר 1988 בע"מ
דרושים
טכנאים מעולים למיזוג אויר
נסיון במערכות מיזוג אויר מרכזי
נא לפנות לטל' 03-443530, 03-446662
בשעות העבודה בין 8.30 ו-18.00
שרות ואחריות
למערכות מיזוג אויר מרכזיות
ומדחסים צנטריפוגליים

למשרד לייעוץ כלכלי דרושה **מזכירה**
שתוכל לענות על מירב הדרישות המפורטות להלן: [illegible]

מושב נוה ימין מחפש
מזכיר חוץ + גזבר
הדרישות: בעל נסיון תושב אזור השרון + המלצות.
לפנות בכתב למזכירות נוה ימין עם קורות חיים טלפון במזכירות 052-36881

לחברה גדולה
דרושים/ות
אנשי/ות שיווק
בעלי תבונה וזיקה במדיות הפרסום
תופעה ייצוגית ואמינה
כושר התמדה
רווחים גדולים (2000 דולר)
מתבקשים לפנות בעלי נסיון מהאזורים: [illegible]

דרושים
* אדריכל נוף/ אדריכל
* טכנאי
* מהנדס פיתוח
גדעון שריג אדריכלות נוף תכנון עירוני
טל. 484336, 03-483906 רמת-השרון

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ
דרוש/ה
מהנדס/ת / הנדסאי/ת לניהול תצורה בפרויקט הנדסי גדול ומתקדם.
לעבודה רבת עניין ואתגר בניהול פעילות תכמן: תהליכי עבודה ושיטות ניהול תצורת מערכות משובצות מחשב.
כישורים נדרשים:
- מהנדס/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה או מחשבים.
- בעל/ת נסיון בניהול תצורה ו/או תכנון ופיתוח מערכות משובצות מחשב (עדיפות למהנדס/ת).
- שליטה טובה בעברית ואנגלית.
- רצוי יוצא/ת ח"א או חיל טכני אחר.

טכנאי/ת כימיה
טכנאי/ת כימיה מדופלם/ת לעבודה בחומרים מרוכבים
כישורים נדרשים:
- ניסיון קודם בתחום הנ"ל
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 18025 ת"א מיקוד 61250.
מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

להתקנה בכתבי הזכות וסמכות (כמעט וכמעט) בע"מ
דרושים ימים חברתיים
לתפקיד
מנהלים
למתנ"סים
באור עקיבא, מעלה יוסף ובקעה, ירושלים
דרישות התפקיד: [illegible]
13.1.87

למוסד צבורי באזור תל-אביב
דרוש/ה
פקיד/ת שכר בעל/ת נסיון
ידע ונסיון בחכנת משכורות ממוחשבת בשירות הציבורי
רצוי סוג 2 בהנהלת חשבונות
לפנות טלפון 03-252372

טמפו תעשיית בירה
סניף חולון
דרושים
לבורנטים תעשייתיים
בוגרי בתי ספר מקצועיים רצוי במגמה לבורנטיות תעשייתית.
העבודה במשמרות מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר טלפונית למחלקת כח-אדם מיום א' שעה 9.00 טל. 800131

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה המנהלון ת"ד 92 ים 91920
למוסד חינוכי לנוער מחו"ל דרוש/ה
מדריך/ה
דובר/ת אנגלית ועברית (ספרדית יתרון), עם נסיון בהדרכה, חברותי, יכולת יצירת קשר עם חניכים בני 18, בוגר/ת צה"ל עד גיל 28, מוגר/ת שירות צבאי/לאומי, ...
המעוניינים יתקשרו לטלפון 02-717421 שלוחה 29, 31, 32.

לקופת חולים "מכבי"
דרושים
1. אחות מוסמכת
- במשרה חלקית או מלאה
- במרפאה ברמת אביב
- לפנות טלפונית ל-201689
2. אחות מוסמכת
- במשרה מלאה או חלקית
- במרפאה רופאים מומחים בתל-אביב
- לפנות טלפונית ל-201689
3. פיזיוטרפיסט/ית
- במשרה חלקית
- במרפאה ברמת אביב
- לפנות טלפונית ל-201689
4. פיזיוטרפיסט/ית
- במשרה מלאה או חלקית
- לעבודה במרפאה בחולון וביחידה להמשך טיפול
- לפנות טלפונית ל-888187
5. אחות מוסמכת
- לעבודה בחדר ניתוח
- במשרה מלאה (פיצול)
- מקום העבודה - רמת גן
- לפנות טלפונית - 7524141
6. טכנאי רנטגן
- לעבודה במכון רנטגן בסניף רמת גן
- שעות עבודה 18.30-12.00
- לפנות טלפונית 7524141 אל מר שוהם

לטנא נגה
גלידות ומוצרי חלב
דרוש
איש שיווק נמרץ
בעל השכלה תיכונית מלאה, נסיון בשיווק מוצרי מזון, גיל 25-35, בעל רשיון נהיגה, מגורים בתל-אביב או באזור גוש דן חובה.
פניות בכתב או בצירוף קורות חיים לשלוח לטנא נגה, ת.ד. 497 קרית-מלאכי מיקוד 70900, עבור כוח-אדם.
רק מועמדים מתאימים יענו.

לחברה תקשורת מובילה דרושים
עובדות
לעבודה במשמרות
ידיעת אנגלית הכרחית. להתקשר מיום א' בין השעות 09.00-15.00 טלפונים 03-430041, 03-430040, 03-430011

לתכנון משרדי וחקלאי משרד החוץ
לעבודה באפריקה
דרוש
מומחה למדגה
לפחות 7 שנים ניסיון במדגה, עם התמחות בגידול ורבייה דג אמנון.
שליטה בשפה האנגלית. רצוי ללא ילדים. חוזה לשנתיים עם אפשרות הארכה.
על המעוניינים להתקשר לטל: 211482 - 03-211480

למוסד ציבורי גדול
דרוש
עורך דין
בעל נסיון בתחום המשפט האזרחי
מועמדים בעלי כושר הבעה וכתיבה מעולה בעברית וידע טוב בשפה האנגלית מתבקשים לפנות לת.ד. 1171, ירושלים 91899 בצירוף קורות חיים והמלצות. על המעטפה נא לציין "עבור משרת עו"ד".
תשובות ינתנו רק למתאימים.
סודיות מובטחת

לבית הספר הזמי מבואות-ים
דרושים
* **מדריכים חברתיים לנוער בגיל תיכון**
מגורים במקום הכרחי שכר בדרוג הוראה
* **מורה לאנגלית במשרה חלקית**

למפעל עתיר ידע הקולט טכנולוגיות מתקדמות
דרוש/ה
משרה מס' 1426
מנהל/ת לפרוייקט מנועים
הכישורים הנדרשים:
* מהנדס/ת מכונות או אוירונוטי בעל/ת רקע תעופתי.
* בעל/ת נסיון טכני ופיקודי בח"א ו/או נסיון ניהולי ומסחרי בתפקידים בכירים בנושאים טכניים.
* ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 683 פ"ת מיקוד 49106. (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים יענו
סודיות מובטחת

מתחיל בדרך חדשה!!!
השתחררת מהצבא, מחפש כיוון חדש בדרכך
בוא והצטרף לצוות צעיר דינמי בשטח השיווק.
אין לך חזרה המתאים! אנו נכשיר קודמים לקידום. מכירות ושיווק (ובנוסף ניתן לך:
יחס טוב וחברי
משכורת קבועה והוגנת
תמריצי שכר בעבור השעות
אפשרות להגיע רק 6 שעות ביום 5 ימים בשבוע
התקשר בהקדם
[illegible]

סוכנות לביטוח (חתמים) בתל-אביב
מעונינת בשותף פעיל
לתאום פגישה נא לפנות בכתב לת.ד. 35194 ת"א (עבור בטוח)

לחברה מובילה בתחום יעור ושיווק מוצרי נקיון ובשר
דרוש
סוכן מכירות באזור הדרום
[illegible]

הרשות לפיתוח הגליל
מכרז 2/87
חוקר במכונים למחקר שימושי
תאור התפקיד: חוקר בעל תואר Ph.D בתחום גידולי שדה.
הכישורים הדרושים: בעל רקע בפיזיולוגיה של הצמח.
דיגה: וניקבע בהתאם לכישורי המועמד.
פניות בכתוב יש בצירוף קורות חיים יש לשלוח למכון ... ת.ד. 3025, באר-שבע, עד לתאריך 6.3.87, עבור מכרז 2/87.

לאנדקון אריאל בע"מ
דרושים
1. פיסיקאים
(רצוי ידע באלקטרואופטיקה) לעבודה בתחום מחקר ופיתוח - מעבדה ... בקרה.
2. טכנאים
לפיתוח מכשירים אופטיים
3. כרסם
בעל יכולת עבודה עצמאית על כרסומת C.N.C כולל תוכנות.
מקום העבודה: אזור התעשיה ברקן אריאל.
עדיפות למועמדים תושבי השומרון.
לפרטים נא לפנות לזהבה טלפון 03-9366131

אוניברסיטת תל-אביב
דרוש/ה
מפתח/ת (Indexer) עם רקע מדעי
בעל/ת יכולת ניסוח טובה באנגלית
לחצי משרה.
טלפון 420232 ד"ר בת ארי

למכון מור בבני-ברק
דרוש
קרדיולוג
לאחר התמחות, למשרה חלקית
בשעות הבוקר והצהריים
נא לפנות מיום א', טלו 03-708143

דרוש/ה
מנהל/ת מכירות
דינמי ונמרץ עם רכב
למפעל מוביל
ביוצור מרכבים וצווד נלוה
בפרטים לפנות לת.ד. 6906 עפולה
"עבור מנהל מכירות"

למשרד עורכי דין בתל-אביב
דרושה
כתבנית/ פקידה
אנגלית עברית ... במעבד תמלילים
טלפון 03-240537 ...

למשרד מהנדסים ברמת-גן
דרושה
שרטטת מכונות
מנוסה לחצי משרה בשעות אחה"צ
לפנות לטל. 03-426342

לחברה משחרית באזור תל-אביב
דרושות:
1. **מזכירה**
להנהלת החברה, 3 שנות נסיון, הקלדה על מעבד תמלילים יתרון.
2. **פקידה גזברות**
ידע בהנהלת חשבונות
3. **מזכירת אחה"צ**
להנהלת חברה, שנה נסיון
15.45-18.00
5 ימים בשבוע
לפנות לת.ד. 9286 ת"א 61092 לציין מספר טלפון

לחברת שווק מכוניות
דרושים
למוסך המרכזי
1. **מכונאים**
מעולים לתיקון כלי רכב
עדיפות לבעלי נסיון
תנאים טובים למתאימים
2. **שוער**
אפשרי גם פנסיונר
ל-8 שעות עבודה
מועמדים מתאימים יענו טלפונית

ארדע
חברה לביטוח בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
אחריות על: הנהלת חשבונות של חברות בנות, ספקים, רכוש קבוע.
דרישות התפקיד:
- סוג 3 לפחות
- נסיון מוכח לפחות על שנתיים בתפקיד האחריות.
לפנות בכתב: [illegible]
סודיות מובטחת

חברת יבוא רפא
דרוש/ה
פקיד/ה
בעל/ת נסיון של שנתיים בהליכי יבוא ממשרדים
נא לפנות בכתב לת.ד. 9072 ת"א

Dr. JORDAN
למפעלנו בנתניה
דרושים
תופרים/תופרות
תנאים מצוינים
נא לפנות לטל. 053-617888/9, 053-39672 לבקש את יעקב.

למוסד ציבורי
דרוש
מהנדס אחזקה ופיתוח
הכישורים הנדרשים:
* מהנדס בנין בעל ניסיון של 10 שנים בתפקידי ניהול ופיקוח לרבות פרוייקטים.
* יכולת לקיים מו"מ וקשר עם גורמי חוץ והפעלת צוות עובדים.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.
* נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
לתחלקת כוח-אדם בצירוף הפלגות לת.ד. 33288 תל-אביב 61332

למשרד נסיעות בתל-אביב
דרושים
1. **TOUR OPERATOR**
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות
2. **כתבנית/מפעילת טלקס**
אנגלית + עברית
03-292544

לדיוונחיי שרותי תיירות ונסיעות לתיירות נכנסת
דרושים:
1. מפעיל תיירות למחי קבוצות חשולט היטב בגרמנית ואנגלית
2. מפעיל תיירות למחי F.I.T השולט באנגלית, גרמנית — יתרון
03-651015

לאולפן לבגרות דרושים
מורים
למתמטיקה לפיזיקה ולאנגלית
להכנה ביחות לבחינות בגרות בשעות הערב
רק מורים בעלי נסיון בהכנה ביחות לבגרות מתבקשים לפנות:
תל-אביב 03-5440618, חיפה 04-541040
ירושלים 02-222357, באר-שבע 057-71690
תנאים טובים למתאימים

החברה הישראלית לאשפרה
דרושים:
* **מנהל משמרת**
לעבודה במשמרות
* **מכונאי אחזקה**
למכונות טקסטיל
* **מנהל/ת חשבונות**
לנוה"ש ממוחשבת
נא לפנות אישית/טלפונית למנהל כ"א, אזור התעשייה יבנה טלפון 08-439021/5

למלון 5 כוכבים
דרושים/ות
סגן/ית מנהל/ת מלון
מנהל/ת מזון ומשקאות
מנהל/ת משק בית
רק מועמדים בעלי נסיון מוכח מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 3036 ת"א.
— סודיות מובטחת —

כור תקשורת והתראה בע"מ
לאגף התראה
דרוש/ה
איש/ת מכירות
למערכות גילוי וכבוי אש
כשורים:
- ידע ונסיון במגע עם לקוחות
- יכולת הבעה בכתב ובע"פ
- רשיון נהיגה
- עדיפות לאנשים בעלי נסיון בתחום מערכות התראה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 13022 תל-אביב 61130

לבית מרקחת בפתח-תקוה
דרוש/ה
רוקח/ת
למשרה חלקית
בערב: 03-354415

ארגל
בקרה בע"מ
חברת בת מקבוצת ארגמן תעשיות למפעלנו ביבנה דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
* ממונה על צוות של 3 עובדים.
* אחראי/ת על הוצאת דוחו"ת כספיים חודשיים בהערכת ממוחשבת רב-משתמשית.
* ידיעת אנגלית חשיבות.
בדבר פרטים, נא לפנות טלפונית 08-430143, קו שניים 212 או בכתב, לת.ד. 172 יבנה מ. 70600.
5 ימי עבודה בשבוע
— הנער מובטח —

זמי רפיד
מדריכי הטלפון המסווגים
דרושים:
אנשי מכירות
* יכולת מכירה
* נכונות לעבודה קשה
הכשרה מתאימה תינתן למתאימים
מביא לדפוס
* הבנה בכל תהליכי הדפוס
* יכולת ונסיון לניהול מו"מ
קלדניות/תמלילניות
גרפיקאית/ביצועיסטית
שליח
* בעל רשיון על וספה/אופנוע/מכונית
המתאימים יפנו מיום א'
לטלפון 052-573011
זמי רפיד בע"מ ארלוזורוב 1 הרצליה

למפעל אלקטרוניקה
דרושים
עובדים לאחלקת אבטחת איכות
בעלי נסיון של שנתיים לפחות ביישום דרישות מפרטים צבאיים, לתפקידים הבאים:
1. עוזר למנהל אבטחת איכות
2. אחראי בד"ס
3. מבקר מכני
4. מבקר/ת ויזואלי
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 25044 תל-אביב מיקוד 61430

עמיעד
למפעלנו בניר צבי
דרושים
סגן מנהל אחזקה
* מהנדס/הנדסאי מכונות
* 3 שנות נסיון לפחות בניהול צוות עובדי אחזקה ותעשיה.
# מנהל מחלקה
* בוגר קורס מנה"ע / טכנאים-הנדסאים.
* 3 שנות נסיון לפחות בניהול צוות עובדים בתעשיה.
יועדפו מועמדים הגרים באזור
המעוניינים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון לאגף כח-אדם ת.ד. 215 רמלה 72101
(נא לציין טלפון להתקשרות)

לבית יציקה ברזל
דרושים:
- מהנדס/ת ונסיון ביציקות [illegible]
03-804964
17.00-25.00

למפעל מזון דרושים
אנשי שיווק
בכל חלקי הארץ
טלפונים: 03-467176, 03-246580

דרושים
מורים/ מרצים
לעיצוב פנים
טל 03-228545

אמקול — חברה להנדסה ולתעשיה בע"מ
היבואנית הבלעדית
של מלגזות "STILL" וציוד שינוע "MIC"
מרחיבה את פעילותה ומחפשת
איש מכירות בכיר
לציוד שינוע
דרישות התפקיד:
* נסיון של 4 שנים לפחות במכירת מלגזות
* שליטה מלאה באנגלית (גרמנית)
* עדיפות תינתן למהנדס/הנדסאי
לפנות בכתב ת.ד. 3500 פתח-תקוה 49131
— סודיות מובטחת —

לצה"ל

דרושים:

א. מוסמך באחד ממדעי ההתנהגות (או לקראת סיום התואר) לעבודה בחקר ופיתוח מקצועות ובמחקרים ישומיים בנושאי ניהול וכ"א. התפקיד מחייב גיוס לקבע, עדיפות לקצין במילואים. נא לפנות לת.ד. 45261 תל־אביב מיקוד – 61452.

ב. קצינים לעבודה יחודית.
רענות ובלתי שגרתית
כישורים נדרשים:
1. גיל 24–32; 2. פרופיל 64–97;
3. ידיעת השפה הערבית – יתרון
– המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 37342 ת"א מיקוד – 61373 בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים (מספר אישי, כתובת וטלפון).
– מועמדים שיתאימו מתאימים יאושרו לתפקיד. אנא מהמועמדות יטענו.

ביברוניקס אתה בהרחבה

דרוש/ה

קניין/ית אלקטרוניקה

תאור התפקיד:
* רכש רכיבים, מכלולים ואביזרי עזר אלקטרוניים ומכניים.
* ניהול משא ומתן מסחרי עם יצרנים בארץ ובחו"ל.

כישורים נדרשים:
* השכלה תיכונית – מקצועית מלאה.
* יתרון לבעלי השכלה בניהול עסקים.
* 3 שנות נסיון ברכש אלקטרוניקה ומכניקה במפעל עתיר ידע.
* ידע בניהול משא ומתן מסחרי בינלאומי.
* נסיון ברכש באמצעות מחשב.
* שליטה מלאה באנגלית.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט ל"גיוס עובדים" סיברוניקס בע"מ, סוכנות דואר מת"ם, חיפה 31905 סודיות מובטחת.

ביברוניקס תקשורת סיבאופטית

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן יהודה 12
א'–ה' 08.00–14.00
טל: 03-298877 ,284128

דרושים

* **מלחימות**
– מעולות
– לאיזור פתח־תקוה, הרצליה ורמת־השרון
– עדיפות ליוצאות במצ"א
– שכר מעולה למתאימות
* **כרסמים חרטים**
– C.N.C וקונבנציונאליים
– פרופיל צבאי מעל 72
– בעלי נסיון מקצועי והמלצות
* **חשמלאים מוסמכים**
– בעלי נסיון רב בתעשייה
– לעבודת משמרות באיזור פ"ת
* **מכונאי תחזוקה**
– בעל נסיון רב בתעשייה
– לעבודת משמרות באיזור פ"ת
* **רתכי ארגון**
– מנוסים
– עצמאיים
(חלק מן העובדים יידרשו למשמרות)
* **רתכי אלומיניום**
– בעלי נסיון רב בריתוך אלומיניום
– מקצוענים
– בעלי המלצות
* **הנדסאי/מהנדס – אלקטרוניקה**
בעל נסיון בעבודה על רכיבים, להגדרה וקיטלוג של רכיבים אלקטרוניים.

* * *

למועמדים מתאימים שיתקשרו בהקדם ינתנו משרות מעניינות בתנאי שכר מהגבוהים בענף כולל מלוא התנאים הסוציאליים – כמוק.

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

למוסד ציבורי כלכלי
דרושים לעבודה בירושלים

1. ראש צוות SYSTEM
2. תכניתן בצוות SYSTEM
בעלי נסיון של 2–4 שנים במערכת הפעלה VAX/VMS לראש צוות דרוש נסיון בבסיסי נתונים ונסיון בניהול צוות.

3. שני שמאים מוסמכים:
1. בירושלים
1. תל־אביב

המעוניינים יפנו בכתב אל ת.ד. 2600 ירושלים לא יאוחר מיום 13.3.87
רק מועמדים מתאימים יענו.

לחברה לשיווק תמרוקים בפ"ת
דרושה

פקידה

★ נסיון של שנתיים בעבודות משרד.
★ הדפסה עברית אנגלית חובה.
★ הכרת מערכת ממוחשבת (קלדנות מסוף) – יתרון

עדיפות תנתן למתגוררות באזור.
טל. 03-9233273.

דרושות
גרפיקאיות
בעלות נסיון בתכנון טפסים ושרטוט
לפנות לטלפון: 03-336161
ולבקש את אריה

לחברה תעשייתית בבת־ים

מזכירה

בעלת ידע בהדפסה

נא לפנות לטל. 03-5516332

למוסד מחקר בדרום
דרושים

פיזיקאים (P.H.D ,M.S.C)

בעלי רקע ונסיון לעבודה בתחומי לייזרים, אלקטרואופטיקה, התפשטות גזים, לפרוייקטים בחזית המדע והקדמה הטכנולוגית.
כתובתנו לפניות בצרוף קורות חיים ממוסדים, ת.ד. 9163, באר־שבע

למפעל מתכת בהרצליה
דרושים:

1. כרסם תכנת
לכרסומת C.N.C

2. חרט תכנת
למחרטה C.N.C

עדיפות לבעלי נסיון

לקביעת ראיון טלפון 052-556150
בין השעות 8.00–15.00 בימים א'–ה'

לחברה העוסקת בהפעלת מערכות תאורה ארציות ברחבי הארץ

דרוש

מנהל טכני

כישורים נדרשים:
– רשיון חשמלאי מוסמך
– כושר לנהל צוות עובדים טכני
– כושר אדמיניסטרטיבי
– יכולת לקיום מו"מ עם גורמים מוסדיים, עירוניים.
– רשיון נהיגה

למועמד המתאים תנאים טובים. נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 33440, ת"א 31333, עבור מנהל טכני.

מנהל/ת חשבונות

– בעל/ת נסיון סוג ג', ד'.
– 5 ימי עבודה בשבוע.
– תנאים טובים.

נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 33440 ת"א 31333
עבור "מנהל חשבונות".

ל"תבלי" שרותי יבוא ויצוא בע"מ
עמילות מכס ותובלה

דרוש **מסוות בעל נסיון**

נא לפנות לטל. 03-335871 לאלי בירנבך.

התברה הישראלית לביטוח אשראי מחפשת

סטודנטים

★ לכלכלה, מינהל עסקים או חשבונאות לעבודה בשעות הבוקר.
★ 5 ימים בשבוע.
נא לפנות טלפונית 03-664861.

לאומנה ספורטיבית לצעירים
דרוש

סוכן שיווק

המנוסה בענף ובעל ידע במכירות למתאימים
053-92244 רשל

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל־מצרים
דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,000 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, אדוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:

★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי).
★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דובר השפה האנגלית (ערבית־יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ג', בימים ראשון (1.3.87) ושלישי (3.3.87), בין השעות 9.00–13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

חברת נשיונל סמיקונדקטור עוסקת בתיכון ויצור של מעגלים משולבים על פי צרכי התעשיה הישראלית (ASIC) פיתוח ויצור הרכיבים יעשה בישראל.

לקבוצת ה־ASIC במרכז התיכון בהרצליה
דרוש

מהנדס אלקטרוניקה / VLSI

תאור התפקיד: פיתוח רכיבי ASIC בטכנולוגיות Full Custom, Standart Cell, Gate Array
כישורים נדרשים: ★ ניסיון 3 שנים בתיכון סיפרתי
★ כושר לימוד ועבודה עצמאית
★ ניסיון קודם בתיכון VLSI - יתרון.

אנא פנה בכתב בצרוף קורות חיים וגליונות ציונים אל:
נשיונל סמיקונדקטור (ישראל) בע"מ
ת.ד. 3007 הרצליה ב' מיקוד 46104
עבור מנהל כ"א

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

לקבוץ שדה נחום דרושה

אחות מוסמכת

להתקשר בשעות 9.00 – 12.00
לטלפון 06-582611.
בשעות 22.00 – 14.30 לבריס וילצ'ינסקי 06-582636

למפעל דינמי וגדול במרכז תל־אביב

דרושים
בחורים צעירים,
בוגרי בית ספר לדפוס

לעבודה במשמרות יום ולילה

לפנות עם קורות חיים
לת.ד. 109 ת"א לנילי

למפעל מתכת בהרחבה באזור הרצליה, דרושים

1) הנדסאי/טכנאי מכונות
● בוגר בי"ס מקצועי במגמת המתכת
● נסיון מוכח של 3 שנים בתכנון ושרטוט פרקי מכונות ומיכלולים.
● ידע בעבודות מתכת ותהליכי יצור
● הכנת תיקי יצור.

2) הנדסאי/ טכנאי יצור
● בוגר בי"ס מקצועי במגמת המתכת.
● נסיון מוכח של 3 שנים בתכנון ופיקוח על היצור ותפי"י
● ידע בעבודות מתכת ותהליכי יצור.

3) מבקר טיב
● בוגר בי"ס מקצועי במגמת המתכת.
● הנדסאי טכנאי מכונות או יצור.
● נסיון 3 שנים במבקר טיב במפעל מתכת.
● קריאת שרטוט, הכרת נוהלי ביקורת ושיטות מדידה.

מועמדים בעלי יחסי אנוש תקינים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב־יד בקש בדוור בלבד מברט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2052 הרצליה ב' 48120 ולציין את המשרה המבוקשת
– סודיות תשמר בקפידה –

שופר־סל

לסניפי ירושלים דרושים

סגני מנהלי סניפים

המועמדים שיתקבלו יודרכו לתפקידם במשך חודשיים.
המעוניינים מתבקשים לסור אישית ביום א' 1.3.87.
בין השעות 16.00–18.00 למר גרמן בהיפרכל תלפיות.
המועמדים מתבקשים להביא עימם קורות חיים בכתב יד.

להברה מסחרית העוסקת ביבוא ושיווק מכונות לתעשיה
דרוש

איש מכירות

★ נסיון בתחום עיבוד שבבי.
★ נסיון במחשבים רצוי.

לפנות החל מיום א'
לטלפון 03-614759

שופר־סל
דרושים

נהגים

בעלי רשיון מעל 15 טון,
תושבי גוש דן
למשרה מלאה/חלקית.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית למר "קטיף" בשוק הסיטונאי רחוב החשמונאים, תל־אביב, ביום ראשון 1.3.87 בין השעות 10.00–12.00

מאגר אנוש בע"מ
שרותי כח אדם
לסניף ת"א דרושים
* מנהלת חשבונות ראשית + נסיון רב
* איש רכש בתחום האלקטרוניקה
* מזכירת מנכ"ל
עברית אנגלית על בוריה, כולל הדפסה.
תנאים טובים למתאימים
דרך השלום 20, ת"א
03-333420 ,03-337678 ,03-338079

הלוח הכללי
השבועון השביעי!

לאמדא" טכנולוגיות לימוד והדרכה מתקדמות חב' לאמדא העוסקת בפיתוח עזרי לימוד והדגמה עבור מערכת החינוך והתעשיה. כמו כן מנהלת החברה בשיתוף המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) פרוייקטים ארציים בתחום ההדרכה.
דרושים:

א. מורים ללימודי עזר
בנושאים:
חשבון, הבנת הנקרא, אנגלית באמצעות מחשבי תואים.
כישורים:
מורים בעלי נסיון להוראה בסיוע מחשבי תואים.

ב. מורים ללימודי המחשב
בנושאים:
הכרת המחשב – BASIC ,LOGO ,COBOL
כישורים:
בוגרי מדעי המחשב / הנדסאי מחשבים עם נסיון בהוראה

ג. מורים ללימודי מינהל
בנושאים:
כתבנות, עיבוד תמלילים, הנה"ח ממוחשבת
כישורים:
תעודת הוראה + נסיון.
* * * *
מקום עבודה: אשדוד, יבנה, רחובות, בת ים, ת"א, חדרה, עכו, מעלות, כרמיאל, מטה יהודה ומגדל העמק
* * * *
המעוניינים המתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לחב' "לאמדא" 53 ביאליק ר"ג 52461.

רדטק
הנדסת אלקטרוניקה בע"מ
דרושים לנו

■ מלבלן/נית
אחראי למערכת תקציב.
תמעיר ובקרה
עדיפות לבעלי ידע ונסיון
בהנה"ח ובלמוס 1 2 1־3 על P.C.
■ מזכירת מכירות
שליטה מלאה באנגלית.
יכולת עבודה עצמאית
נסיון קודם בתחום יתרון.
■ העבודה במשרות הנ"ל 5 ימים בשבוע.
08.00–17.00
■ נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 43137 תל אביב 61430 לידי שחר

מוקד 99
גוש דן
דרושים

★ **מנהל מכירות אזורי**
בעל נסיון מוכח במכירות.
ניהול והפעלת צוות אנשי מכירות.

★ **מקדמי/ות מכירות**
שאפתניים, בעלי יכולת שכנוע.
שעות עבודה גם אחה"צ.
משכורת בסיסית ועמלות.
הדרכה מקצועית והזדמנויות לקידום.

נא להתקשר לטל. 03-706181/2 – לענת

לחברת שרותים ארצית
דרוש

מנהל אזורי

בעל כישורים הבאים:
1. נסיון רב ויכולת ניהול עבודה ופיקוח בשטח
2. נסיון בניהול משא ומתן וייצוג בפני לקוחות
3. נסיון בטיפול וגיוס עובדים
4. בעל רשיון נהיגה + טלפון
5. מגורים באזור גוש דן

נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 11116 ת"א
(עבור מנהל אזורי)
תוך פרוט קורות חיים ונסיון בעבודה

"תנובה" מחוז תל־אביב
דרושים

מפיצים
לחלב ותוצרת חלב בתל־אביב וסביבתה

הכישורים הדרושים:
■ רשיון נהיגה למשאית
■ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
■ כושר גופני טוב
■ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת תוצרת.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
מועמדים מתאימים יעברו מבחני כניסה לבחינות מקצועיות.
יועדפו מועמדים תושבי תל־אביב וסביבתה הקרובה ביותר.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית למר פלג רפאל במחלקת הכבנון במחלבה, דרך פתח־תקוה 144 תל־אביב.
ניתן לתאם פגישה בטלפון כס' 210161 – מחלקת הכבנון.
– סודיות מובטחת –

לחברת שיווק ארצית

מנהל מכירות

לאזור **חיפה והצפון**
גיל 25–35
בעל רשיון נהיגה

נא לפנות לת.ד. 3288 חדרה

לצים חברת השיט הישראלית בע"מ
דרושים

אנשי מכירות/מטעניים בתל־אביב

כשורים:
★ אקדמאים, בעלי כושר שיכנוע ושליטה בשפה האנגלית.
★ יועדפו בוגרי אוניברסיטה בכלכלה או מינהל עסקים
★ רצוי נסיון קודם במכירות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 1723 חיפה 31000 אל אגף כ"א.

לחברה ארצית גדולה
דרוש

טכנאי/הנדסאי ייצור

★ נסיון בתפ"י (קידום ייצור)
★ נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות
★ דרוש נסיון קודם של 3 שנים.

בהצעות נא לפנות בכתב־יד בציון קורות־חיים ופירוט נסיון לת.ד. 67 חולון.

לחברה עתירת ידע
המפתחת לומדות לשוק האמריקאי
דרוש

מתכנת לומדה

לפתוח מוצרי לומדה באמצעות שפת מחברים ("LEADER")
הכישורים הנדרשים:
א. שליטה בשפת תכנות בסיסית
ב. חוש אסתטי מפותח
ג. רקע דידקטי רצוי
נא לפנות בכתב יד לחברת אדיוטיקס בע"מ
ת"ד 2085
הרצליה פיתוח, 46733

לחברת יבוא ושיווק ותיקה בענף הרפואי
דרוש/ה

נציג/ת מכירות
לציוד רפואי לבתי חולים

★ השכלה פאראפואית.
★ רשיון נהיגה.
★ שליטה טובה באנגלית.
★ נסיון קודם במכירת ציוד רפואי.
★ נסיון בעבודות חדר ניתוח – יתרון.

על המעוניינים לפנות בכתב יד לת.ד. 2135 הרצליה 46120 ולציין טלפון להתקשרות.

לחברת יבוא ושיווק בענף החשמל – דרוש לתפקיד בכיר בקידום מכירות

מהנדס־הנדסאי חשמל

עם רקע ונסיון מעשי בשטח התעשיה.
ידע באנגלית וברמה גבוהה.
תנאים טובים למועמד המתאים.

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-831193.

מקדם מכירות

מושב בני־עטרות

מעוניין במקדם מכירות לפירות קייץ.
תחילת עבודה באמצע מאי

מעוניינים, בעלי נסיון מתבקשים לכתוב למושב בני־עטרות דואר בני־עטרות
מיקוד 60991
ועדת שיווק

כתר KETER
החברה המובילה בענף מוצרי פלסטיק
לחנות המפעל בירושלים
דרושים

1. מוכרים מנוסים
לעבודה בחנות

2. מוכרות מנוסות
לחצי משרה לשעות אחה"צ

3. איש בטחון
(לא פנסיונר)

לקביעת ראיונות להתקשר לאניטה
טלפון: 03-839281

איש מכירות

בענף מוצרי החשמל

לניהול חנות חשמל ואלקטרוניקה בתל־אביב

תנאים טובים למועמד המתאים

פרטים בטלפון 03-371898.

לחברת מלונות דן בע"מ דרושה

כתבנית עברית/ אנגלית

עם ידע בהפעלת מעבד תמלילים
ל־6 שעות עבודה ביום.
מתאימות בלבד יפנו
לטל' – 03-641100
(חנה).

דרוש

מקדם מכירות

נמרץ ומשתדל לאמצעי פרסום דינמי בישראל.
או גבר או אשה שמוכנים להתאמץ בעבודה קשה.
המועמד הנבחר שלנו יתאים, יהנה, מהיחס וכמובן מהתנאים.
נא לפנות בכתב יד.
לת.ד. 33880
ת"א 61337.

דרושים
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
רצוי נסיון במסופי אי.בי.אם.
מדפסות ובקרי פרוססורים.
עבודה באיזור חיפה.
להתקשר בימי שישי שבת 04-474191

לחנות רהיטים גדולה

מעצב פנים מקצועי

כולל ניהול החנות ומגע עם לקוחות.
נא לצרף קורות חיים (בעבודה בלבד)
ולשלוח לת.ד. 1545 חולון.

לחברת שיווק ארצית
דרושים

★ **איש מכירות**

לאזור תל־אביב
נסיון מוכח במכירות.
למתאימים מובטח:
★ רכב צמוד ★ שכר הולם.

★ **דיילות**

נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 336432 ת"א.

למשרד אדריכלים
דרושים
אדריכלי פנים
בעלי נסיון רב.
טל' – 03-269312
03-256354.

מומחה בענף הפלסטיקה
הזרקה, פלסטיק • מנהל בית עסק
מעוניין בהצעות
ת.ד. 901 בת־שבע
טל. 052-81827

مكان الأصل

مطابق للأصل

בלס: 'מאזן אימה' עם יולש

טוען: ידע על השקעותי ב־150 מיליון דולר

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

– "אני לא יודע מה זה למוכ"ז"

– "איש עסקים כמוך, דוד בלס, לא יודע מה זה למוכ"ז?"

כך אמרה אתמול השופטת ששנה ברמן לבלס בעת שאמר לתובעת, עו"ד פנינה דבורין, כי איננו יודע מהי תעודה למוכ"ז. "להיות כנה איתך", פנה בלס לשופטת ברמן "אני לא יודע... אני לא המצאתי את המלה הזאת... לא מכיר אותה... אין לי השכלה משפטית". הצופים באולם בית המשפט פרצו בצחוק.

אתמול היה זה היום השלישי ברציפות שבו נחקר בלס על־ידי התובעת דבורין אשר עשתה כל מאמץ להציג לו "מארבים". במשך שבע שעות התנצח עמה בלס ובשלב מסויים היכתה השופטת על השולחן ואמרה: "אם אתם לא מפסיקים לריב, אני לא שבה לאולם", וטרקה את דלת האולם מאחוריה.

התובעת הרימה את קולה כמה פעמים וצעקה לעבר בלס: "אנחנו אנשים אנטליגנטים לא פחות ממך... אתה לא תסיט אותי משאלותי..." בלס ענה: "אני אקרא את העדות שאת מקריאה ולא אכפת לי אם יש בעדות נקודה בסיום המשפט או לא. אני יודע מה אני אמרתי למשטרה".

בשלב אחר של המשפט אמר בלס כי שמואל רקנאטי, סמנכ"ל דיסקונט, ידע על ההסכם בינו ובין התק"ם ולא אישר זאת. השופטת התערבה: "משהו מקומם אותי כמשפטנית: אם בנק ידע, זאת אומרת שהוא מאשר – לא כך?" בלס השיב: "עם כל הצעקות כאן גם אני לא מרוכז..." דבורין אמרה בחיוך: "סוף טוב.. לא מרוכז".

דבורין: "אתה אמרת שהתנהלה מערכת יחסים של שגרה בין התק"ם ובינך ודיסקונט: אתה קיבלת כסף, הם הוציאו תעודות והתק"ם קיבל, נכון? איזו שגרה היתה אם את כל התעודות שהתק"ם קיבל אתה הדפסת במשרדך? מעניין מאד איזו שגרה היתה". בלס: "אנחנו הדפסנו תמיד עם העתקים והם ראו זאת". דבורין: "עד לעדות שלך לא הציגו לעדי התק"ם את העובדה כי תעודות פיקדון הודפסו במשרדך..." בלס: "הם קיבלו העתק והבנק אישר". דבורין: "תתאים עצמך אלי... תקשיב לי..." בלס: "קשה לי..."

בלס, הנאשם בגניבת 29 מיליון דולר מהתק"ם, נשאל על־ידי דבורין: "האם על הכסף שנתת היה ביטחון נזיל? כל בטחון שהוא, מלא?" בלס: "היה ביטחון..." דבורין: "אל תתחכם..." בלס: "אני לא מתחכם". דבורין: "אתה אמרת שיולש, מנכ"ל אש"ת־כספים, רצה ממך תעודות פיקדון כיוון שהוא רצה להראות אותם לדוביקי גולן שרכב עליו כדבריך... האם אתה חושב שיולש רצה להיות שקרן?" בלס: "הבנתי שהוא קשור אליו במישור התעסוקתי".

בלס אמר כי היה בינו ובין יולש באותה תקופה, כשחלק מההלוואות לא היו מכוסות בבטחונות, "מאזן אימה", כיוון שיולש ידע שהוא (בלס) "שקוע" בהשקעות בין־לאומיות בסכומים של 150 מיליון דולר. "הוא ידע שלא יוכל לבקש ממני לפרוע את החוב שלי כלפיו... גם בנק צ'ייס מנהטן היה נופל אם היו מבקשים ממנו ביום אחד לשלם 100 מיליון דולר של הצל".

דבורין קראה לו מכתב שבו נאמר "מערכת היחסים בין בלס לתק"ם לא היתה מבוססת אף־פעם על מתן בטחונות נזילות", ולא חשפה בפניו את המכתב. היא שאלה: "מזה המסמך הזה?" בלס: "זה שיווה ביני ובין יולש". דבורין: "ואם אני אגיד לך שזה מסמך שאתה חתום עליו ונכתב על־ידי עורך־דינך האוחזי יקיר שניצר? המסמך הזה הוא מכתב ששלחת בחתימת ידך לעו"ד יגאל ארנון, שייצג את משקי השומר הצעיר, ובו אמרת כי מערכת היחסים בינם ובין התק"ם לא היתה מבוססת על בטחונות נזילים וכי לא היו תעודות למוכ"ז ואיש מעולם לא התייחס אליהן כך". בלס: "עו"ד ארנון כתב כי כאילו התעודות היו בטחונות נזילים, וזה לא היה כך". דבורין: "אתה אמרת שאתה לא יודע מה זה למוכ"ז?" בלס: "אני לא המצאתי את המלה הזאת, אני לא יודע מה זה. אין לי השכלה משפטית, ובכלל אין לי השכלה פורמלית, גברת דבורין".

צו עיקול על חשבונות ארבעה מושבים בצפון – לבקשת בל"ל

בהתערבות ישי והמחלקה להתיישבות הוסרו עיקולים מלימן

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר" בגליל המערבי

צו עיקול זמני על חשבונות המושבים דבורה, מיסב, מגן שאול ואדירים שבצפון הוציא אתמול בית־המשפט המחוזי בחיפה לבקשת בל"ל. הבנק טוען כי המושבים חבים לו 600 אלף ש"ח ולמרות בקשות חוזרות ונשנות הם לא נענו לדרישה לפרוע את החובות.

נגד שלושת המושבים הראשונים הוצא צו עיקול זמני גם על חסכונות חברי המשק. הצו יישאר בתוקפו עד שתתברר התביעה בבית־המשפט.

ארגון מושבי הצפון הסיר את העיקולים שהוטלו לפני כחודש וחצי, בצו בית־המשפט המחוזי בחיפה, על מושב לימן בגליל המערבי לאחר לחץ ממושך שהפעילו על הארגון עוזרו של פרס לענייני התיישבות אלחנן ישי ונציגי המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית.

המושב חב לארגון 2.5 מיליון ש"ח, כאשר 2.4 מיליון מהם ריבית שתפחה בשנתיים האחרונות. חברי ועד המושב הודיעו לתנועת המושבים שאם לא יוסרו העיקולים הם צפויים להתמוטטות כללית. מכתב דומה הועבר לאלחנן ישי ולראש המחלקה להתיישבות בסוכנות ניסים זווילי.

בפגישה שנערכה השבוע עם ראשי ארגון קניות הצפון הושגה פשרה. המושב יעביר לארגון באופן קבוע 40 אחוז מכספי השיווק ויתר הכספים ישמשו אותם לצרכים שוטפים. יו"ר ועד המושב, ברוך ויינשטיין, אומר כי בלי פריסת חובות אין סיכוי שהמושב יחזיק מעמד.

(עו) – צלבי קרס צוירו ביום ב' בלילה על מספר מבנים ציבוריים בתל־אביב. על הבניין של מועצת פועלי תל־אביב, ברחוב גרץ מספר 5, צוירו 5 צלבי־קרס, בצבע שחור. כן צויר צלב קרס על קיר בניין "מבטחים", ברחוב מונטיפיורי, ועל קיר של לשכת שירות התעסוקה ברחוב יבנה 12, בתל־אביב. כל הצלבים צוירו בספריי שחור. למשטרה אין כל מידע מי צייר את הצלבים.

(עו) – שני סוחרי גרוטאות, המנהלים עסקי גרוטאות, בעיר התחתית בחיפה, הורשעו השבוע בבית משפט השלום בחיפה בעבירה של השלכת גרוטאות ברשות הרבים ולכלוך רשות הרבים, במבואות למקום בו מתנהלים עסקיהם, והוטלו עליהם קנסות של 1,000 וכל 500 ש"ח.

הרב שך ינסה לשקם את אגו"י

מאת נח זבולוני, סופר "דבר" בירושלים

רבנים, ראשי ישיבות, אדמו"רים ואישי ציבור תורניים דנו באחרונה בהשכנת שלום באגו"י, בין שני הפלגים היריבים: הליטאי והחסידי, כדי לאפשר הרכבת רשימה מאוחדת של אגו"י לכנסת הבאה.

בישיבה הוחלט לפנות אל הרב שך, שיקבל עליו את שיקום אגו"י. הרב התנה זאת בכך שהרשימה תהא מורכבת כולה מנציגי אגו"י בלי פא"י.

נמשכת התסיסה בכפרי הדרוזים ברמת הגולן

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

בכפרי הדרוזים בצפון הגולן נמשכת התסיסה ואתמול הורידו כוחות הביטחון דגל סורי שהונף בשעות הבוקר המוקדמות על־ידי תושבים קיצוניים מעל גג בית־הספר היסודי במג'דל שמס.

בשבוע האחרון זומנו לחקירה על־ידי המשטרה מספר תושבים קיצוניים מכפרי הדרוזים בגולן לאחר שנחשדו בפעילות חתרנית ובהתססת התושבים. כל עצורי ההתפרעות מלפני שבועיים במג'דל שמס שוחררו בימים האחרונים ממעצרם בערבות לאחר שנפתחו תיקים נגדם והם ממתינים עתה למשפטם.

מחפשים צעירה מחצור – נעלמה לפני 4 ימים

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

אסתר שרון (20), מחצור, יצאה מבית הוריה לפני ארבעה ימים ומאז נעלמו עקבותיה. משטרת מרחב הגליל, עם מתנדבים מהעיירה, פתחו בחיפושים. הצעירה סובלת ממחלת הנפילה וזקוקה לתרופות. בני המשפחה אמרו כי אינם מבינים מדוע נעלמה.

הסגל האקדמי באונ"ת"א נאות להפחית משכרו

להלן הודעת דובר אוניברסיטת תל־אביב:

(עש"ת) – באסיפה כללית יוצאת מן הכלל החליט אתמול ארגון הסגל האקדמי הבכיר של אוניברסיטת תל־אביב להיענות לבקשת האוניברסיטה ולהפחית שבעה אחוזים מהשכר ברוטו של הסגל ממשכורות פברואר ומארס. הפחתה זו ניתנת לאוניברסיטה כהלוואה כדי לאפשר להנהלה להפעיל תוכנית הבראה כוללת, בה ישתתפו גופים אחרים באוניברסיטה ומחוצה לה.

גם ועדת הסגל הודיע להנהלת האוניברסיטה על נכונות להפחית חמישה אחוזים מהשכר במשך חודשיים, גם הפחתה זו ניתנת כהלוואה.

ארגוני הסגל האקדמי ימשיכו בימים הבאים במו"מ עם ההנהלה בדבר הארכת ההפחתה לתקופה נוספת.

ילד עבר השתלת עדשה בגלל פציעה מאקדח פורים

מאת יעל ארמוני, סופרת "דבר" בירושלים

תלמיד כיתה ב' בבית ספר בירושלים עבר ניתוח לצורך השתלת עדשה חדשה ותפירת קרנית בעינו לאחר שנפצע מאקדח פורים. התלמיד, עידו שגב, בן שמונה, נפצע בעינו לאחר שילדים ששיחקו בקרבתו באקדח פורים, השחילו עפרון בקנהו. העפרון נורה ופגע בעינו של שגב, והוא נותח ב"שערי צדק".

מבית החולים נמסר אתמול, כי מחקרים מצביעים על ירידה במספר פגיעות ממשחקי פורים בשנים האחרונות, אך עדיין קיימים שני גורמים עיקריים לפציעות: תחפושות העשויות מחומר דליק ומשחקי מלחמה.

בקצרה

מאת סופרי "דבר"

● משלחת של שלושה מרענים מצריים המתמחים באנרגיה; בודקת בישראל בין היתר בראיותה של הקמת תחנת חשמל במצרים על־ידי חברת "לוז" הישראלית, בהשקעה של חמישה מיליון דולר.

● בתשעה מיליון דולר ישקיע היום היהודי־הקנדי דוד עזריאלי ב"קניון הנגב", שאבן הפינה שלו הונחה שלשום בבאר־שבע.

● עיריית עכו, משרד הקליטה וחברת "עמיגור" עורכים בימים אלה מבצע במטרה לשכנע עולים מארצות הרווחה וגם מרומניה ומברה"מ להתגורר בעכו.

● שני נהגים נפצעו, אחד מהם קשה והשני קל, בתאונת דרכים שאירעה אתמול בבוקר בכביש עמיעד. משאית כבדה, שגררה שתי מכולות, עקפה משאית אחרת והתנגשה חזיתית במכונית פרטית. שתי המכוניות התהפכו.

● כמה חברות תעסוקה פרטיות פנו לאחרונה למועצת פועלי חיפה בבקשה לחתום על הסכם עבודה קיבוצי עימן. מזכיר מועצת פועלי חיפה משה ורסמן, הודיע כי לא יהיה כל שיג ושיח עם חברות העוסקות בתיווך כוח אדם. הגוף היחיד באמצעותו מתקבלים לעבודה הוא שרות התעסוקה הממלכתי.

● מספר תאונות הדרכים במרחב חיפה של המשטרה גדל בשנת 1986 ב־38 אחוז בהשוואה לשנה קודמת, כאשר הממוצע השנתי של מספר תאונות הדרכים מצביע על עליה של 14.1 אחוז בלבד.

● מועצת עיריית חולון אשרה העלאת הארנונה למגורים ב־15 אחוז. בבתי"ם אושרה העלאה של 10 אחוזים.

● מועצת קרית מוצקין החליטה אתמול להעלות את המסים העירוניים בשיעור של 16 אחוזים, בששה אחוזים מעל ההמלצה של משרד הפנים.

„קשת" מודה בהנחת מטען נפץ בקיוסק בבני־ברק

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

ארגון "קשת" נטל על עצמו את האחריות לפיצוץ שאירע אתמול לפנות בוקר על גג קיוסק ברחוב רבי טרפון 1 בבני־ברק. הקיוסק, השייך לדוד גרין, נפגע קלות מהפיצוץ ולא היו נפגעים.

הפיצוץ נשמע אתמול סמוך לשעה 3 לפנות בוקר ולמקום הוזעקו כוחות משטרה ומד"א. התברר כי היה זה מטען שהכיל כמות גדולה של חומר נפץ. בקיוסק זה נמכרים גם עיתונים חילוניים.

שרידי חומר הנפץ הועברו למעבדות המשטרה במטה הארצי בירושלים. אחרי הצהריים התקשר אלמוני לסוכנות הידיעות "רויטר" בתל אביב והודיע כי ארגון "קשת" נוטל על עצמו את האחריות לפיצוץ כדי להזהיר מפני מכירת עיתונים חילוניים בבני־ברק.

סוכנות עתי"ם מסרה אתמול, כי אלמוני צלצל למערכתה ומסר כי המטען הונח על־ידי אנשים המתנגדים לחסידי חב"ד שקיימו במה בעל הקיוסק. האלמוני לא הזדהה וטרק את הטלפון.

לאחר מכן יצאה הודעה בסוכנויות, שהתבררה כהודעת שווא, כי כוח 17 של הפתח נטל על עצמו את האחריות לפיצוץ.

זה זמן רב מטרידים חרדים את מוכרי העיתונים החילוניים בבני־ברק. במקרים אחרים, פשטו חרדים לשריפתם, אך זאת על־רקע שנה לגזרי פרסום מודעות בעיתון "יתד נאמן".

תרכיב חיסון נגד אדמת ייבדק עקב תופעות לוואי אצל שלוש תלמידות

(עו) – תלמידה בת 12 לקתה אתמול בהלם ושתי תלמידות לקו באלרגיה במהלך חיסון נגד אדמת שניתן לבנות כיתה ז' בבית־ספר בחיפה.

בעקבות תופעות הלוואי הופסק החיסון עד סיום הבדיקות הנערכות מטעם משרד הבריאות. התלמידות הנפגעות הועברו לבית החולים "כרמל" ובשעות אחר־הצהריים שוחררו לבתיהן. עם שחרורן נמסר מבית־החולים כי לא נמצא שום ממצא קליני המעיד על קשר ישיר בין החיסון לבין התופעות שנתגלו אצל הבנות. להערכת הרופאים נגרם הדבר כתוצאה מהתרגשות וחרדה.

הרופא המחוזי בלשכת הבריאות בחיפה, ד"ר ברוך אגנו, מסר כי בתרכיב החיסון, המיובא מחו"ל משתמשים באותה שיטה זה כ־15 שנה. בתרכיב המאורך השתמשו בשבועים האחרונים בבתי־הספר היסודיים, שבהם נוהגים לחסן את הבנות נגד אדמת, ולא נתגלו כל תופעות לוואי.

ד"ר אגנו אמר עוד כי לשכת הבריאות בחיפה בקשה מהמעבדה לאפידמיולוגיה במשרד הבריאות לקבוע כיצד לנהוג לגבי המשך החיסונים. לפי הערכה לא היה שום פגם בתרכיב אך יש צורך בבדיקה מעבדתית כדי לקבוע אם להמשיך בו.

מונסה, אולמרט, גזית, מאור ורג'ואן יוזמנו להעיד במשפטו של הלפרין

מואשם בגניבת 20 מיליון דולר מבנק צפון אמריקה

(עו) – כתב אישום נגד יו"ר מועצת המנהלים לשעבר של בנק צפון אמריקה, יהושע הלפרין, הוגש אתמול לבית־המשפט המחוזי בירושלים. הלפרין מואשם ב־18 סעיפי אישום של גניבה, מרמה, הפרת אמונים וזיוף, בסכום כולל של 20 מיליון דולר.

עם כתב האישום הוגשה גם בקשה להארכת מעצרו של הלפרין (53) עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, אך טרם נקבע מועד לדון בבקשה זו.

התביעה תזמן למשפט 120 עדים מטעמה, ביניהם הדסה מונסה, שהיתה המנכ"ל בפועל של הבנק בידונה באחרונה לבאור חמש שנים, המפקחת על הבנקים גליה מאור, הקבלן מודים רג'ואן, הח"כ אהוד אולמרט וגיורא גזית.

בין שאר האישומים מיוחסת להלפרין גניבת 1,300,008 דולאר בנובמבר 1983. לפי האישום, הנאשם חב לרג'ואן וכדי להשיב לו את החוב, גנב מחשבונו של אחד הלקוחות 1.3 מיליון דולאר, גטע לשוויץ ומסר את הכסף לקבלן.

המפקחת על הבנקים השרה שאירעה צוינה מכספי הבנק וכאשר ביקשה לבדוק את ספרי החשבונות, זייף הלפרין מסמך, שלפיו הורה בעל החשבון להפקיד את הכסף בחו"ל.

בכתב האישום נאמר עוד, כי הלפרין ביקש להשתלט על הבנק באמצעות רכישת מניות הבנק בבורסה. נטען, כי בעקבות משבר מניות הבנקים קיבל הבנק הלוואה בסכום של 10 מיליון דולר מבנק הפועלים. לטענת התביעה, השתמש הלפרין בכספי זה בניסיון להשתלט על הבנק באמצעות קניית מניות הבנק בבורסה. עוד נטען בכתב האישום, כי הנאשם גנב 3.5 מיליון דולר מכספי הבנק כדי לפרוע את ההלוואה שנתן בנק הפועלים, כדי להסתיר את נסיונות ההשתלטות שלו על הבנק. בסעיף זה מואשם הלפרין במרמה כלפי המפקחת על הבנקים.

שלג בחרמון

(עו) – באתר החרמון השתוללו אתמול סופות שלגים קלות.

היום יתברר אם ייפתח האתר למבקרים, אך ספק אם ייפתח למטיילים עקב עומס כבד ברכבל העליון.

לזמר בעל פוטנציאל גדול
עם חומר לתקליט
דרוש משקיע
לפניות לטלפונים 03-5516535
03-863371

מפלגת העבודה הישראלית
הבמה המרכזית לבירורים פוליטיים
תקיים פגישה
ביום ראשון 1.3.87 בשעה 17.00 באולם הרצפלד (בית כור, רח' דובנוב פינת שד' שאול המלך) קומה 16.
הנושא: המרצת תהליך השלום.
הפותחים: ח"כ אבא אבן
השר עזר וייצמן

סיורים לפולין
44 שנה למרד גיטו וארשה
החל מ־15.4.87
בחודש מאי יציאות
סדירות מדי שבועיים
"אופקים" נסיעות
ת"א כיכר נמיר 222
טל. 03-287723, 201485

סדרת "מחנים" למכירה
110 חוברות בנושאים:
הדת היהודית, האומה והמדינה
טלפון 5565381 ת.א.
לא בשבת

בית הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית
אורנים
אמנות באוהיו 1980-86
תערוכת מורי המכון לאמנות
עיצוב מסול אוהרים וציור
מוזיאון
בית אורי ורמי נחושתן
אשדות יעקב 7.3-2.4.87
פתיחה:
שבת 7.3.87 בשעה 11.00
שעות הביקור:
ב', ד', ו' 20.00-21.30
שבת וחג 10.00-13.00
לפי תאום טלפוני
06-757803
06-757737
הגלריה באילון
קבוץ אילון
4.4-24.4.87
פתיחה:
שבת 7.3.87
בשעה 17.00
שעות הביקור:
בכל יום 12.00-14.00
או לפי תאום טלפוני
עם עדה פרנק
04-858299

קבלת מודעות 24 שעות ב דחוף
מודעות משפחתיות דחופות
אבל יתר סוגי המודעות ל
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב' דחוף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 239952, 248518

לחברינו
פיפין ויעקב בר־שיטרית
ברכות מזל טוב לנישואי
הבן
איציק עם בח"ל דינה
בית "דבר"

יום השנה לפטירתו של
ישראל גלילי ז"ל
ביום ראשון ה־1.3.1987 ל' בשבט תשמ"ז
יתכנסו בנען חבריו וידידיו.
בשעה 16.30 עליה לבית הקברות.
בשעה 17.30 התכנסות באולם.
ישאו דברים:
ראש הממשלה יצחק שמיר
ויצחק בן־אהרון
המשפחה
ובית נען

חלפו שלושים יום לפטירת אהובנו
דוד מכטינגר ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה ולהזכר בו באהבה
ביום שני, א' באדר תשמ"ז 2.3.87 בשעה 16.00
בבית העלמין בנחלת יצחק.
נפגשים בשעה 15.30 ליד השער
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ
המשפחה

במלאת שלושים לפטירת אשתי ואמי היקרה
שרה בר ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה
ביום שני א' באדר תשמ"ז 2.3.1987.
יציאה לבית העלמין בנוה־אדר מבית המנוחה –
הוד השרון רח' ההסתדרות 9 בשעה 14.00.
המשפחה

על מות חברנו
עשהאל כהן
חבר ועדת מבקר ההסתדרות
אבלים ומשתתפים בצער המשפחה
ועדת מבקר ההסתדרות
משרד מבקר ההסתדרות

הסתדרות עובדי המתכת החשמל והאלקטרוניקה
לחברנו אריה ברוכיאלי
חבר המזכירות הארצית
אתך באבלך במות עליך
אמך ז"ל
יצחק גלעדי
וצוות המזכירים

בית מבטחים
אבל
על פטירתו של חברנו היקר
כהן עשהאל ז"ל
סגן מנהל אגף הפנסיה לשעבר
נאמן מבטחים ואיש רב פעלים לקידום הבטחון הסוציאלי בישראל
תנחומים לבני המשפחה
ההלוויה היום, יום ששי בשעה 12.00 בבית העלמין – חולון
הנהלת מבטחים
והעובדים

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת יקירנו
עשהאל כהן ז"ל
ההלוויה תתקיים היום יום ששי כ"ח בשבט תשמ"ז (27.2.87)
בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין "הירוק" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים על יד השער הראשי.
אבלים
אשתו: בתיה
חותנו: משה פרומן
בנו וכלתו: אבי ונאוה כהן
בנו וכלתו: בירוא ונאוה כהן
הנכדים: יהונתן, אופיר, ציר וניצן
אחיו: גדעון ודבורה כהן וב"ב
וכל בני המשפחה

ההסתדרות הציונית העולמית – ברית ראשונים

במה ציונית – המאבק על הציונות

הסניף	המועד	המקום	המנחה	המרצה
לוד	17.00 3.3.87	מרכזית פתוחה דני מס	ד"ר ב. לנדאו, יו"ר הסניף	י. ידלין, לשעבר ח"כ
טבעון, בשיתוף מב"ע ארגון הגמלאים	17.00 9.3.87	מועצת הפועלים	מ. בנק, יו"ר הסניף	י. אלמוגי, נשיא הברית
קרית־גת, בשיתוף המתנ"ס	18.30 10.3.87	מתנ"ס	ש. רוזנבלט, יו"ר הסניף	א. אבנר, יו"ר ועד הפועל הציוני
תל־אביב, בשיתוף גמלאי עת"א	19.30 10.3.87	מועדון גמלאי עת"א, פנקס 4	י. וייסר, השופט בגמלאות	י. אלמוגי, נשיא הברית
חיפה	18.00 11.3.87	בית פבזר, אולם ההנהלה	ד. לנדקוסט, יו"ר הסניף	א. לין, ח"כ
עכו, בשיתוף העירייה, מב"ע הגמלאים	17.00 17.3.87	מועדון הגמלאים של מב"ע, ברקעי 10	י. כץ, מזכיר מב"ע	י. אלמוגי, נשיא הברית
הרצליה, בשיתוף מ' פועלי הרצליה	17.00 19.3.87	מועצת הפועלים	ב. קסוק, יו"ר הסניף	י. קורן, לשעבר ח"כ
טבריה	20.30 22.3.87	מלון פלזה	א. בן־ישלום, יו"ר הסניף	הרב א. [illegible], סו"ר המכון
פתח־תקוה, בשיתוף בית ארזבבל	19.30 24.3.87	מועדון למוזיקה ולתרבות, רח' המעמד 10	ד. [illegible], יו"ר הסניף	הרב ד. [illegible], סו"ר המוסד
תל־אביב	17.00 25.3.87	[illegible] הכלכלה	ד. שמר, יו"ר הסניף	א. הראל, ח"כ
חדרה, בשיתוף מועצת הפועלים	17.00 25.3.87	מועצת הפועלים	מ. וילדי, יו"ר הסניף	פרופ' ש. וייס, ח"כ
נתניה, בשיתוף מועצת הפועלים	10.00 25.3.87	מועצת הפועלים	ר. קלינקלר, יו"ר הסניף	י. אלמוגי, נשיא הברית
נהריה	17.30 20.3.87	עיריית נהריה	ד. מליק, יו"ר הסניף	טרם נקבע
אשקלון, בשיתוף העירייה ומועצת הפועלים	17.30 30.3.87	מועדון מועצת הפועלים [illegible]	י. [illegible], יו"ר הסניף	מ. זילכה, [illegible]
באר־שבע, בשיתוף מועצת הפועלים	17.00 31.3.87	מועצת הפועלים	מ. שלמון, סגן ב"ש	ח"כ [illegible], שר הקליטה
גני יהודה	19.30 31.3.87	מועדון הוותיקים	ר. בורקלר, יו"ר הסניף	מ. בן פורת, לשעבר ח"כ
אשדוד	סוף מרס 1987	מועדון [illegible] עולי צרפת וצפון אמריקה	מ. [illegible], יו"ר הסניף	מ. [illegible], לשעבר ח"כ
רמלה	סוף מרס 1987	טרם נקבע	יו"ר י. פריס, יו"ר הסניף	טרם נקבע
כפר־סבא, בשיתוף מועצת הפועלים	18.00 5.4.87	מועצת הפועלים	מ. [illegible], יו"ר הסניף	י. פרץ, ח"כ
רמת־גן, בשיתוף מועצת הפועלים	17.30 6.4.87	מועצת הפועלים	י. קפסטה, יו"ר הסניף	א. [illegible], חבר הסתדרות [illegible]
גבעתיים, בשיתוף מועצת הפועלים	19.00 7.3.87	מרכז שרות, הירדן 12	ג. מלכמן, יו"ר הסניף	[illegible], ח"כ
קריות	18.30 7.4.87	יד לבנים, ק' מוצקין, רח' [illegible]	ש. יוגן, יו"ר הסניף	ד. [illegible], סופר
ירושלים	18.00 28.4.87	בית העם, אולם [illegible]	מ. [illegible], מרכזת הסניף	[illegible]
חולון, בשיתוף מועצת הפועלים	טרם נקבע סופית			

בעידניו של שמיר / חגי אשד

בהמתנה לגפרור

יש לו בעיה ליצחק שמיר. הוא רואה בועידה בין־לאומית סכנה חמורה לישראל. ככה הוא אומר. אם כך – למה הוא שתק עד עכשיו? הרי המשא־ומתן על התנאים לכינוס ועידה בין־לאומית מתנהל על־ידי שמעון פרס עם האמריקאים הירדנים והמצרים כבר קרוב לשנתיים. וכבר חלה בו התקדמות ניכרת, שלדידו של יצחק שמיר היא הידרדרות חמורה ומסוכנת. יצחק שמיר ידע שמשא־ומתן כזה מתנהל, גם אם הוא טוען שלא ידע את כל פרטיו. דווקא אם לא ידע, הוא היה צריך להתריע ולחשוש מפני התקדמות המשא־ומתן, שעכשיו הוא קורא לו גישוש. על גישוש הוא ידע? למה שתק?

התשובה ידועה. תועמלני הליכוד מזמזמים ושואלים למה שמעון פרס לא הביא את הנושא להכרעת הממשלה. אבל השאלה הזאת חוזרת ביתר שאת לפתחו של יצחק שמיר. למה הוא לא הביא את הנושא להכרעת הממשלה? לשמעון פרס לא היתה כל סיבה לעשות זאת. הוא קידם את תהליך השלום בתנופה, בלי שום הפרעה מצד שמיר. אבל שמיר היה צריך להיות מודאג ולדרוש שהממשלה תאסור על שמעון פרס להמשיך במאמציו. למה הוא לא עשה זאת? התשובה ידועה. יש ״תיקו״ בקבינט וכל מי שמביא הצעה לקבינט ואינו זוכה ברוב – הצעתו נדחית. גם יצחק שמיר, כמו שמעון פרס, לא ראו טעם לגרום להכשלת עצמם על־ידי הבאת הנושא לקבינט. זו הסיבה שיצחק שמיר לא מביא את הנושא להכרעת הקבינט גם עכשיו. אבל הוא היה יכול לומר אז, מה שהוא אומר עכשיו, שועידה בין־לאומית, זו סכנה חמורה ושהוא מתנגד לה בתוקף ושלשמעון פרס אין ייפוי־כוח לסכם שום דבר בנושא זה. למה הוא לא אמר את כל הדברים הללו במשך השנתיים הקודמות? למה הוא שתק עד עכשיו?

הסיבה האפשרית היחידה לשתיקתו היא זאת שאותה הוא מגדיר ״שקר גס״. הוא שתק משום שהוא רצה להיות ראש ממשלה, לפני שהוא גורם למשבר ממשלתי סביב נושא זה, או כל נושא אחר. הוא רצה שהמשבר שיגרום להקדמת הבחירות יפרוץ כאשר הוא יהיה ראש ממשלה ולא שמעון פרס. עמדה כזאת מקנה לו ולמפלגתו יתרון בפתיחת הבחירות. מה זה אם לא שיקול מפלגתי ואישי? ואפשר לצרף אליו עוד שיקול מפלגתי־אישי, או עוד ״שקר גס״ בלשונו של שמיר – מעמדו כראש ממשלה מסייע לו גם בהתמודדות נגד דוד לוי ואריק שרון בועידת ״חרות״.

זו הסיבה שקודם לכן הוא השלים עם ״הסכנה החמורה לישראל״ שמהווה ועידה בין־לאומית ורק עכשיו הוא גורם למשבר אמון חמור בינו לבין שמעון פרס, שיביא למשבר ממשלתי ולהקדמת הבחירות. הוא חיכה בשקט כדי לזכות בעמדת היתרון – האלקטוראלית והפנים־מפלגתית – בראש ממשלה. בתכסיס המפלגתי־האישי הזה הוא הצליח. עכשיו הוא יצר משבר פרמננטי שאין לו פתרון והוא רק ממתין לגפרור שיגרום להתלקחות של מערכת הבחירות. אם היתה סיבה אחרת לשתיקתו של שמיר עד עכשיו ולהתפרצותו חסרת הרסן דווקא עכשיו – שיאמר אותה בפה מלא. יש לו בעיה קשה של אמינות אישית בנושא זה, [illegible] לא רק בעיה של [illegible] שמעון פרס.

״ברוגז״ הוא לא מדיניות. יש ליצחק שמיר גם בעיה של מיומנות מקצועית, מדינית ודיפלומטית. האמת היא הרי שאין לו נסיון בניהול משא־ומתן ובהשגת הסכם בסופו, לאחר מיקוח נוקשה של ״קח ותן״ ועשיית ויתורים משני הצדדים. יש לו נסיון רק באמירת ״לא״. אין לו בהשגת הסכמים. הוא לא יודע, כנראה, ש״ברוגז״ זה לא מדיניות. הוא לא מבין שאם הוא מוציא את עצמו מן המשחק אין לו שום ערובה שהמשחק לא יתנהל בלעדיו ובלי ידיעתו ושאחר־כך הוא יצטרך להתחנן ולהתרפק על הדלתות שיכניסו אותו בחזרה.

אם ישראל מוותרת למעשה על משא־ומתן ישיר עם ירדן, לאחר פתיחה של ועידה בין־לאומית, ממילא אין לישראל עילה להתנגד לאספקת נשק אמריקאי לירדן ואין היא יכולה להתנות את אספקתו בהסכמת ירדן לקיום המשא־ומתן והצלחתו. אם אין סכנת מלחמה שצריך למנוע אותה על־ידי קידום התהליך המדיני, אין גם סיבה למה לא לתת נשק לירדן ולסעודיה ולכולם. זו הסיבה שאנשי־שיחו האמריקאים היו מרוצים מסרבנותו הנוקשה של יצחק שמיר. מה שמעניין אותם עכשיו זה לתת נשק לירדן ולסעודיה. יצחק שמיר הקל את מלאכתם.

לאורך כל השנים חששה ונזהרה הדיפלומטיה הישראלית מפני ״שיחות השתיים״ (בין ארה״ב וברה״מ) ו״שיחות הארבע״ (בין שתיהן לבין אנגליה וצרפת, החברות במועצת הבטחון) בלעדינו ובלי ידיעתנו. זו הסכנה האמיתית של פתרון כפוי. כך התחיל לקרות בספטמבר 1977, כאשר הנשיא קארטר והשגריר דוברינין הסכימו ביניהם על כינוס ועידת השלום בג׳נבה, בלי לשאול אותנו, ושר החוץ משה דיין נאלץ להסכים לכך לאחר מעשה ולהשתדל שתהיה הסכמה אמריקאית־ישראלית לגבי כמה מתנאי הועידה.

ואגב, אולי בועידת ג׳נבה היינו משיגים תנאים טובים יותר מאשר בהסכמי קמפ דייויד, שלא הביאו אותנו אל המנוחה והנחלה בנושא הפלשתיני למרות הויתור על כל סיני? אולי בועידת ג׳נבה היינו משיגים ויתורים פלשתיניים וירדניים מאחנים תמורת ויתורינו הכבירים למצרים, שנעשו בלי קבלת תמורה ממשית?

הוא לא רוצה לתת. תמיד שאפה ישראל לכך שאם תהיה הידברות אמריקאית עם הסובייטים, או עם האירופים, שהיא לא תיעשה בלעדינו. בא עכשיו יצחק שמיר, ומוותר מראש על שיתופנו בהידברות כזאת. הוא כאילו מזמין את כולם לדבר עלינו בהיעדרנו. הוא אומר שהוא לא רוצה לשתף את הסובייטים בשום משא־ומתן על הסדר מזרח־תיכוני. הוא מחרים אותם. הוא ״ברוגז״ איתם. האם בכך הוא מחק אותם מן המפה המזרח־תיכונית? אין לו מה לקבל מהם ומה לחשוש מפניהם? האם לא כדאי לנו להידבר איתם על מה שהם רוצים – ועידה בין־לאומית – תמורת הידברותם איתנו על כל הדברים שאנחנו רוצים? ואולי יעדיפו הסובייטים משא־ומתן ישיר בין ישראל לירדן, במסגרת ועידה בין־לאומית, על תיווך אמריקאי בלעדי? אלה בעיות שיצחק שמיר לא רוצה כלל להעמיד למבחן.

האמת היא שאין ליצחק שמיר על מה לדבר איתם. לא עם הערבים ולא עם הסובייטים והאירופים. ובינינו – גם לא עם האמריקאים. לא במשא־ומתן ישיר מההתחלה וגם לא בועידה בין־לאומית, שתוביל למשא־ומתן ישיר מייד לאחר פתיחתה. הוא בטוח שכולם מתכוונים רק לדבר אחד – לקחת את יהודה ושומרון – והוא לא רוצה לתת, אז על מה יש לו לדבר? האמת היא שהוא לא מוכן לדבר לא על אוטונומיה וגם לא על הסדר ביניים כלשהו ביהודה ושומרון. על שום דבר. המצב הקיים הוא לדידו הטוב ביותר. כמו שהמשכנו להתקיים אחרי כל המלחמות הקודמות, כך יהיה גם אחרי המלחמות הבאות. שום דבר לא בוער.

אבל האם יצחק שמיר כל כך משוכנע שלא האמריקאים יגרמו לכך? ואולי אחרי שהם יחזקו מחדש את מעמדם בירדן וסעודיה על־ידי אספקת נשק, הם יתחילו בשיחות גישוש עם הסובייטים בלעדינו ובהיעדרנו? גם ״תוכנית רייגן״ בספטמבר 1982 באה לממשלת בגין ולשגריר ארנס בהפתעה גמורה. האם אין יצחק שמיר חושש מפני הפתעה דומה בעתיד הקרוב או הרחוק? האם אין הוא חושש שהוא משחק לידי אותם גורמים אמריקאיים שרוצים להתקרב באיזור בלעדינו ועל חשבוננו? האם הוא משוכנע שאחרי שהכריז שאין לו על מה לדבר עם הסובייטים הערבים והאירופים, גם האמריקאים יצטרפו לחרם הזה וישלימו לתמיד עם המצב הקיים בשטחים בלי ניד עפעף? יש לו ליצחק שמיר כמה בעיות קשות. לצערנו, אלה הן הבעיות של כולנו.

בחירות. עד סוף הקיץ / ניבה לניר

רוצה ולא יכול

ממשלת האחדות תיפול, כנראה, בקרוב. בשביל להחזיק את השתיים הגדולות, ליכוד ומערך, בממשלה אחת, צריך ראש ממשלה טוב יותר מיצחק שמיר

אף־על־פי שהטוטו ״תיפול, לא תיפול״ החל מיד לאחר כינונה של ממשלת האחדות, נדרשו שנתיים ומעלה להיווכח שלהחזיק אותה עם הראש מעל המים לכל אורך הקדנציה יהיה, כנראה, בלתי־אפשרי. יצחק שמיר חשף את הקושי ומספק לו הוכחה. אילו תיפקד טוב יותר כראש־ממשלה, יתכן שהיה אפשר לטאטא את הבעייתיות הכרוכה בתוצאות הבחירות האחרונות עד הבחירות הבאות. כלומר, הממשלה היתה חיה, איכשהו, עם הפיפטי־פיפטי. כלומר, ייתכן שדווקא הממשלה הזאת היתה מגיעה למה שממשלות קודמות – פחות מסובכות בהרכבן – לא הגיעו, ודווקא היא, גדולה–כבדה–מורכבת–מסוכסכת היתה מוציאה את ימיה ולא מאבדת את עצמה לבחירות. אבל יצחק שמיר מתפקד לא טוב, שלא להשתמש במלים בוטות, והבלגאן שהתחיל אחרי הרוטציה מביא אותנו עד הלום, למקום שריח בחירות עולה ממנו. לא תחליף שלו, לא ״במקום״, לא טוטו כזה ולא משחקים ברמה לי אחר. ריח בחירות אשכרה.

ממשלת האחדות תיפול, כנראה, בקרוב. ואחרי שתקרוס יהיו בחירות בראשית הקיץ או בסופו.

הרבה מלים נכתבו על יצחק שמיר, הרבה סימנים ניתנו בו. מה בעצם לא אמרו עליו? אמרו הרבה, הרבה מאוד. אמרו עליו שהוא עיקש ואמרו עליו שהוא עקשן. אמרו עליו שהוא דבק במטרה ואמרו עליו שהוא אפרורי. ואמרו עליו שאינו רודף כבוד ושהוא ענייני וישיר, שקט וצנוע. יופי של דברים אמרו עליו, באמת יופי. וגם דברים שמחים פחות. עכשיו הוא ראש ממשלה ואחדים מכל הדברים האלה, הרלוונטיים, עומדים למבחן. אילו הבת שלי היתה מביאה תעודת שליש כפי שהוציא יצחק שמיר, היתה צריכה לחטוף שתי סטירות. כמו הילד שמביא תעודה לאבא: עברית – מספיק, תנ״ך – מספיק בקושי, חשבון – לא מספיק. אנגלית – מספיק בקושי. זמרה – טוב מאוד. כאן הוא חוטף סטירה. דווקא בטוב מאוד, הוא שואל. נו בטח, אומר אבא, ועם תעודה כזאת אתה עוד עומד ושר?

נעזוב לרגע את הוויכוח סביב הוועידה הבין־לאומית, ונעזוב לרגע את הצרות סביב התקציב, השביתות והאינפלציה. נלך לשאלה מה יצחק שמיר רוצה, ומה יצחק שמיר יכול. ובכן, משא ומתן לשלום, כפי שארצות ערב מסוגלות אליו, הוא לא רוצה – צד אחד של המשוואה. לעומת זאת, בצידה האחר, מה שהוא כן רוצה הוא לא יכול. רוצה ולא יכול זה הרבה מאד בראשות ממשלה. זה לא־כלום. הוא לא משתלט על סיעתו בכנסת ולא מעניק בקינג מספיק לשר האוצר. הוא לא משתלט על האנרכיה במשק ורואה בקריסת מערכת הבריאות ונשאר יבש. הוא לא ולא ולא ולא. מה יכול להעיד יותר על רפיונו והולכתו של ראש הממשלה מאשר כותרת ראשית בגליון שבת של ״ידיעות־אחרונות״ – ״שמיר החליט להתערב במשבר התקציב״? איזה יופי, ראש הממשלה החליט להתערב במשבר. ומה יצא מן ההחלטה הדרמטית הזאת, להתערב, שהתקבלה אצלו לפני חודש? המשבר חלף? הבלגאן נמוג? איפה. המשבר התייצב והבלגאן חוגג.

הישגיה של הממשלה במחצית הראשונה של כהונתה – ייצוב המשק ואווירה מעט טובה יותר בדרך אל המשא ומתן לשלום – הולכים ונמוגים. כשימוגו לחלוטין, מי יצטרך אותה, וכדי שלא ימוגו צריך שיהיה לה ראש ממשלה מתפקד, בלתי־נמוג. ראש ממשלה שגם לא רוצה וגם רוצה אבל לא יכול, הוא מקרה קשה. קשה מספיק על־מנת שהממשלה תיפול.

בשביל להחזיק את השתיים הגדולות, ליכוד ומערך, בממשלה אחת, צריך ראש ממשלה טוב יותר מיצחק שמיר. ויצחק שמיר הוא יצחק שמיר.

מצרים. סדר עדיפויות / יוסי מלמן, קהיר

מחכים לפרס

שמעון פרס יודע שלאחר רגעי ההתעלות ורחשי הידידות בפגישה עם חוסני מובארק ממתינים לו בבית יצחק שמיר והליכוד

48 שעות נמשך ביקורו של שר החוץ שמעון פרס בקהיר, אבל נראה כי רק 8 שעות מצדיקות למעשה את מסעו לכאן, ובמיוחד את נכונותו ל״בריגקמנשיפ״ עם הליכוד, כלומר הליכתו על סף פירוק ממשלת האחדות הלאומית. שאר השעות, כך נדמה, נועדו כמו למלא את החלל. מארגני הביקור מצאו לו די זמן כדי שיזכה לראות את מה שלא הספיק לראות בביקורו הקודם בקהיר לפני כשבע שנים בהיותו יושב־ראש האופוזיציה: ביקור עצוב בבית־הכנסת היהודי ברחוב עדלי, המשרת 70 יהודים שאפילו אינם מצליחים להתכנס למניין; סיור בין המומיות של תות ענך אמון ורעמסס במוזיאון הארכיאולוגי בכיכר תחריר; וביקור בחווה באיזור החקלאי ליד איסמעיליה.

לכאורה, זהו מעין ביקור תיירותי, והרושם הזה מתחזק מהצנעתו של שמעון פרס בכלי התקשורת כאן, כאילו היתה יד מכוונת של השלטון שהורתה להסתירו. בנמל התעופה ובמלון הייאט אל־סאלם לא הונפו דגלים, לא נערכו טקסים והכל היה יותר אפור אפילו מהאבק המתאבק מעל קהיר החורפית.

אבל במחשבה שניה, נקל להבין למניעיהם של ראשי השלטון במצרים. רק מי שמבקר בקהיר ובכפרי הדלתה של הנילוס יכול לעמוד על חומרת בעיותיה של מצרים ועל משניותה של ישראל בסדרי העדיפויות שלה. ל־120 מדינות יש נציגויות דיפלומטיות בקהיר וכל שנה מבקרים בה 50 ראשי מדינות, שלא לדבר על שרי חוץ. רק אתמול היו כאן שרי החוץ של צ׳אד וטאנזניה, ועל ביקוריהם – ולא על זה של פרס – דווח בהרחבה בעתונות. אוכלוסיית מצרים מונה 50 מיליון ובקצב הריבוי הטבעי של מיליון ילודים כל שמונה חודשים, יגיע מספרה בשנת אלפיים ל־70 מיליון. התמודדותה של מצרים עם העוני, הרעב, הבערות, הריבוי הטבעי ומאמציה לפתח את תשתיתה – אלה עומדים בראש מעייניה. ממשלות כאן קמות ונופלות והצלחתן נמדדת ביכולתן להתמודד עם קשיי הכלכלה, מאמץ סיזיפי ממש. רשת הטלפונים אמנם משתפרת וגשרים עיליים, המזרימים את התנועה במהירות יחסית, מעידים עליה. זו המשימה האמיתית של ראש הממשלה החדש ד״ר עטף סידקי ולא ענייני חוץ בכלל והקשרים עם ישראל בפרט.

ובכל זאת מצאו ארבעה שרים מהממשלה זמן להיפגש עם שמעון פרס. ראש הממשלה סידקי הבטיח – בפעם המי יודע כמה – לשפר את יחסי המסחר עם ישראל ולהקל על מתן רשיונות יצוא ויבוא. שר הנפט וסגן ראש הממשלה עבדול האדי קנדיל מבקש לקבל סיוע מישראל בפיתוח אנרגיה סולארית. שר התיירות הבטיח לדון בפתיחת קו תעופה מאילת ללוקסור, ואילו שר החקלאות וסגן ראש הממשלה יוסוף ואלי, מהכוכבים העולים בשמי הפוליטיקה המצרית והנחשב מספר חזק בצמרת, נתפנה ללוות את שמעון פרס בסיור הבוקר של אתמול בחווה החקלאית.

יש באלה להעיד על חשיבות מסויימת שמייחסת הצמרת המצרית לישראל, ועוד יותר מכך לשמעון פרס אישית. הם אמנם יודעים כי לישראל יש ממשלה של מקבילית כחות, כאשר שני וקטורים מושכים לכיוונים מנוגדים. ההבחנה הזו משתקפת היטב בעתונות המצרית, המבליטה את חילוקי הדעות בין המערך לליכוד. עתונאי מצרי העז אף לשאול את שר החוץ של ישראל, מיד בהגיעו לנמל התעופה הצבאי אל־מאזה, ״את מי אתה בעצם מייצג? האם לא באת כנציג המערך בממשלת האחדות הלאומית?״

גם ראשי השלטון מאזינים לכל מלה מתנגדת שמשמיע ראש הממשלה יצחק שמיר ואף על פי כן הם מעודדים מגישתו של פרס. הוא הבטיח להם מחדש כי הוא בא בשמה של כל ממשלת ישראל. בקהיר התעלם פרס מיצחק שמיר כאילו לא היה קיים. יצחק שמיר אמנם מתנגד לועידה בין־לאומית ולהסכמתו של פרס לכינונה, כפי שסוכם בשיחה בספטמבר עם הנשיא מובארק באלכסנדריה, אבל ההתנגדות הזאת של שמיר כאילו לא נוגעת לפרס, או לפחות כך הוא מתנהג כאן. ״אנו דבקים בסיכומי אלכסנדריה״, אמר פרס לד״ר סידקי וחיזק את דבריו בנאום במועדון הדיפלומטי של קהיר, כשאמר בארוחת ערב לשר החוץ עסמת עבד אל מגיד: ״נהפוך את קהיר להצלחה גדולה יותר מאלכסנדריה״.

כיצד?

בעזרת השיחה אתמול בארמון קובה עם הנשיא חוסני מובארק. שלוש שעות נמשכה השיחה, שקדמו לה דיוני הכנה עם מוסטפה חליל, מי שהיה ראש ממשלת מצרים. פרס הזמין את ד״ר חליל לחדרו במלון, משום שהוא סבור כי לאדם זה יש השפעה מרכזית על הנשיא והוא עשוי לשמש משקל נגד להשפעה הפרו־אש״פית של היועץ המדיני ד״ר אוסאמה אל־באז. המטרה היא למצוא מנגנונים פוליטיים שיאפשרו לפתוח בשיחות הכנה לקראת כינוסה של ועידה בין־לאומית, ועידה שאמורים להשתתף בה נציגים פלשתינאים שיהיו מקובלים על ישראל וירדן.

פרס מאמין כי מצא במצרים נכונות כזו. ״אנו בודקים אפשרות כיצד להגיע לייצוג הפלשתינאי בלי אש״ף. מצרים מקיימת יחסים תקינים עם ירדן ולא רוצה לפגוע בהם״, ציין שר החוץ. ״מצאתי אצלם רגישות גדולה כלפי ירדן וגם לא מעט עייפות מהמגע שלהם עם אש״ף. המצרים מעריכים שמצבו של אש״ף לא טוב״. אפשר אפילו שבחודש הבא תצא לקהיר משלחת של אישים פלשתינאים מהשטחים, כדי לנסות ולרבע את המעגל ולכונן רשימה של נציגים פלשתינאים שיהיו מוסכמים על הציר קהיר־ירושלים־עמאן ושלא יעוררו התנגדות אצל יאסר ערפאת.

אבל גם אם פרס ומובארק ימצאו נוסחה כזו, עדיין תהיה הדרך ארוכה לקידום תהליך השלום. שכן שמעון פרס יודע היטב, גם כאן בקהיר, כי לאחר רגעי ההתעלות ורחשי הידידות בפגישה עם חוסני מובארק ממתינים לו בבית יצחק שמיר והליכוד.

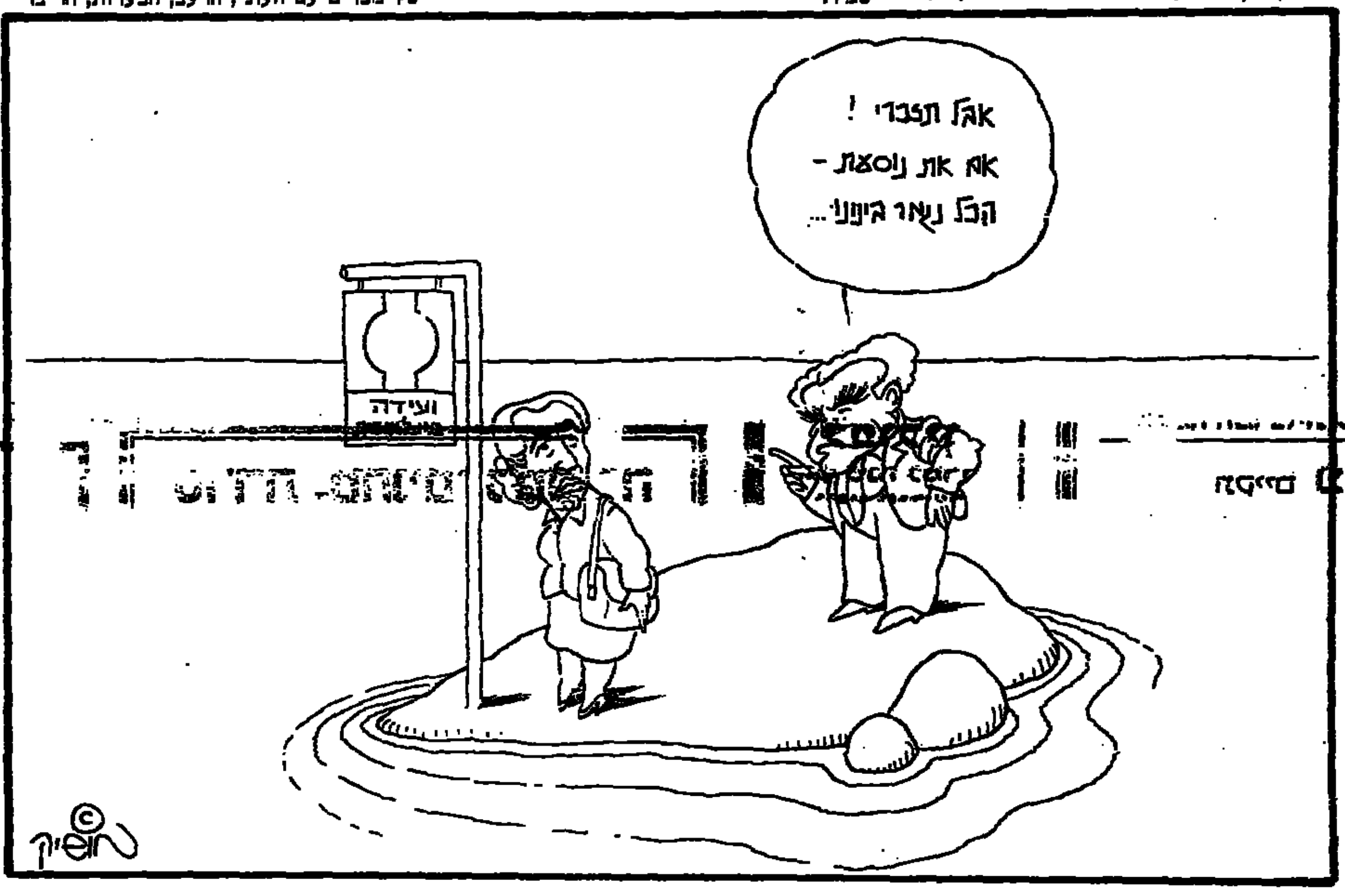

צה״ל. מינויים. סיפור לא גמור / טלי זלינגר

לא תם ולא נשלם ולא

הפרשה אולי מחוסלת עם מכתב של הדורי, אבל הדיה ולקחיה עוד יהלכו בצה״ל זמן רב, והיא משל לאופן ניהול הדברים

השבוע היה שבוע של פעילות רחושה, שקטה, וטעונה מאוד ברגשות, שנרקמה בחוזקה מתחת לפני השטח הצבאי. אחרי הסערות הפומביות והבוטות שידעו הצבא ומערכת הבטחון בשבועות ואף בחודשים האחרונים, נדמה השבוע הדממה הדקה, שסימנה עידן חדש. מעכשיו קלו הסערות שמעל פני המים, אבל לא כלו המים והסערות מתחתם. מי שחשב שההחלטה וההודעה על בחירת הרמטכ״ל הי״ג של צה״ל תשכך את המהומות, חשב, כנראה, כי עניין ההחלטה הוא כבחירה נכונה. יש צדיקים בסדום וכי מי שנבחר מייצג דווקא אותם. אבל מי שחשב כך טעה.

אירועי השבוע האחרון מלמדים כי תחרנות וקטנוניות היא נחלתם של מנצחים ומנוצחים כאחד. מהתבוננות בתגובות שאחרי, בנפשות הפועלות, נראה כי בדומה לליכוד, שמבחינתו של הרגל חיבל ברשות ״כאילו״ הוא עדיין באופוזיציה, גם הם לא הפנימו כי המאבק כבר הסתיים. אבל בניגוד לחיים הפוליטיים, שעניינים עסקנות, האינטרס אצל המתאבקים בחיי הצבא צריך שיהיה משותף כל עניינו, תמיד, שאלות חיים ומוות. מה שנעשה לצה״ל בשבוע האחרון, כגלגל אחד של מה שנעשה לו בעת האחרונה רוב הזמן, יגבל בחוסר אחריות של ממש.

סגן הרמטכ״ל וראש אג״ם האלוף אמיר דרורי התבטא בהדלפות ובקינטורים, בתוספים ובאתגן מנומס ביותר. בפני כתבים צבאיים, לציטוט ולייחוס, הביע באורח לא מקובל ובלתי מתוזן ביחסי ציבור, את העמן על ההליכים שקדמו למינוי הרמטכ״ל ועל הנזקים האפשריים שייגרמו בגללם. עוף מוזר קצת, איש עבודה ומעש ולא איש דיבורים, נקט דרורי לשון בוטה במיוחד, אולי חסרת תקדים. מי שחשב או אמר שדברי דרורי נבעו מאכזבה אישית על שלא נבחר ומכעס על בחירת היריב ההיסטורי שלו, יתקשה להוכיח זאת, וישנם רבים הסבורים אחרת. אלה יאמרו שדרורי דיבר במר ליבו מידיעתו את תמונת המצב. הסופה ששטפה את השורות אחרי שהדברים נאמרו, הוכיחה שהמצב אמנם חמור.

כולם נדמים עסוקים כל־כך בשיקולים פוליטיים – פוליטיקה של שרים בדרג המדיני ופוליטיקה של מפקדים בדרג הצבאי – ומוטרדים כל־כך ממירוץ צבירת הנקודות והכוח במגרשים שלהם, עד כי איש איננו מתפנה לבדוק את עצם הדברים שאמר אמיר דרורי. אמר לא טוב, אמר בחוסר טקט, אמר בניגוד לנהלים.

אבל אלוף בצה״ל, אדם שהיה מועמד לרמטכ״ל, אדם המוחזק על הכל כאיש צבא של ממש, מצא לנכון לומר משהו שהוא חושב אותו לקריטי, קריטי עד כדי כך שהיה מוכן לסכן בגללו את עתידו האישי. אבל החל בשר הבטחון, דרך ועדת החוץ והבטחון ועד ראשי הצבא, לא נראתה התייחסות עניינית לעצם הדברים. אלה נעלבים אישית, אלה מחפשים כותרת והון פוליטי, אלה מבקשים נקמה. אבל הקולות, המהוסים אמנם כלפי חוץ, רועמים ומנסרים בחדרים, ומי נפנה לבדוק את הטענות עצמן?

הפרשה אולי מחוסלת עם מכתב של דרורי החוזר בו מן ההשוואה הנמהרת של נזקי התהליך לאיום מצד האויבים, אבל הדיה ולקחיה עוד יהלכו זמן רב בצה״ל, ואין היא אלא משל לאופן ניהול הדברים בכלל.

בעיצומו של התכנון הצה״לי ארוך־הטווח, באמצע בדיקת גיבוש שדה הקרב העתידי, מצד הרושם שיותר מדי אנשים מאלה המתבקשים בקרבו לתפוס פיקוד, עסוקים בלהטוטי השיבוצים, הכיבודים, ההשפלות והנקמות. שם מסתובבות עכשיו הרבה סחרחורות. מהלכן סוחרר, מהיר ומפותל. צריך לעצור אותו, לייצב את צה״ל ולא לטלטל.

סוריה בלבנון / דן אבידן

סדר חדש בלגאן ישן

היערכותם של כוחות צבא סוריים במערב ביירות בשבוע האחרון, אינה הפעם הראשונה שכוחות סוריים ניכרים נכנסים ללבנון כדי להשליט בה סדר.

התקדים להתערבות סורית מאסיבית בלבנון היה ביוני 1976, כאשר דיוויזית השריון הסורית מספר שלוש, מתוגברת בכוחות קומנדו, פלשה ללבנון ונערכה באזורי מפתח בגב ההר הלבנוני ובאזורי ביירות, טריפולי וצידון. פלישה זו התחוללה כשנה לאחר פרוץ מלחמת האזרחים ובעקבות הפרת האיזון הבין־עדתי במדינה זו. במאבק הכוחות הפנימי בלבנון הסתמנה אז סכנה שמחנה השמאל וכוחות אש״ף ישתלטו על המדינה כולה. התפתחות כזו עמדה בניגוד לאינטרס הסורי.

הסורים ראו תמיד בקיום האיזון בין העדות בלבנון תנאי לבטחונה של סוריה. באותה תקופה הם חששו כי השתלטות מחנה השמאל על לבנון תהפוך אותה לארץ רדיקלית, בעלת־ברית של עיראק – איבתה העיקרית של סוריה.

פורמלית נענו אז הסורים לפניית נשיאה הנוצרי של לבנון, סולימאן פרנג׳יה, שקרא להם לשגר כוחות צבא ללבנון כדי לשים קץ למלחמת האזרחים. בעניין זה פעל פרנג׳יה בניגוד מלא של המנהיגות הנוצרית המסורתית בלבנון, שחששה מהשתלטות השמאל ואש״ף על המדינה.

אש״ף וכוחות השמאל הצליחו, בשלב ראשון, לבלום את המתקפה הסורית נגדם. הכוחות הדרוזיים בלמו את מתקפת הסורים בציר ביירות־דמשק, ואילו כוחות ה״פתח״ בלמו את המתקפה הסורית בפאתי העיר צידון. אולם לאחר אתנחתא קצרה יזמו הסורים מתקפה חדשה נגד מחנה השמאל ואש״ף ועלה בידם לכבוש מאחזים חשובים של הדרוזים והפלשתינאים במרכז הר הלבנון ולתפוס עמדות בפאתי ביירות וצידון.

בשלב זה עלה בידי הסורים למנוע מאש״ף ומחנה השמאל להשיג הכרעה נגד הנוצרים, אם כי פעולות האיבה בין הקבוצות הלבנוניות והפלשתינאיות היריבות לא נפסקו. באותו זמן הצליחו הנוצרים, בגיבוי סמוי של הסורים, להנחית מהלומה ללוחמי אש״ף על־ידי כיבושם האכזרי של מחנות הפליטים ג׳יסר אל־באשא ותל אל־זעתר, שנמצאו בפאתי ביירות המזרחית.

בסתיו 1976 נערכו שתי ועידות פיסגה ערביות מצומצמות, בקאהיר ובריאד, שהעניקו לגיטימציה לנוכחות הצבאית הסורית בלבנון. ועידות אלה החליטו על הקמת כוח הרתעה בין־ערבי, שמרכיבו העיקרי היה חיל המשלוח הסורי שהוצב בלבנון. פרט לחיל המשלוח הסורי, כלל כוח ההרתעה יחידות סעודיות, סודאניות ולוביות ובראשו עמד הגנרל [illegible].

מתוקף המנדט הבין־ערבי הרחיבו הסורים את פריסתם בלבנון בסוף 1976 ובראשית 1977. הם נערכו כמעט בכל אזורי המדינה, למעט במובלעת הנוצרית ובאזורים הרגישים בדרום לבנון הסמוכים בסמיכות לישראל. בזכות הנוכחות הצבאית המאסיבית של כוח ההרתעה הערבי השתרר בתקופה זו שקט יחסי במרכזים השונים של המדינה.

עם זאת נוצרה בעיה חדשה בעקבות פריסת הכוחות הסוריים בדרום לבנון. ישראל לא ראתה בעין יפה התקרבות של כוחות סוריים אל מבואות הגבול הישראלי. אזהרות ישראל נגד ירידת כוחות סוריים לאורך הגבול נשאו פרי. לבסוף הושגה אז הבנה שבשתיקה בין ישראל לסוריה שהכוחות הסוריים לא יחצו את הקו העובר בין צידון לכפר חונה, המרוחק כמה עשרות קילומטרים מגבול ישראל.

תחת החסות הסורית הפכו המיליציות הנוצריות לגורם צבאי בעל משקל המסוגל להתמודד בהצלחה עם כוחות השמאל הלבנוניים ואש״ף. בתוך המחנה הנוצרי הפכו הפלנגות לכוח הצבאי הכמעט־בלעדי בהנהגתה של משפחת ג׳ומייל. בעיקר בלטה בהנהגה הנוצרית דמותו של באשיר ג׳ומייל, שהיה המפקד הראשי של המיליציות הנוצריות. התפתחות זו הדאיגה את הסורים, שחששו מפני התעצמות יתר של העדה הנוצרית על חשבון העדות המוסלמיות. הסורים גם ידעו על התפתחות קשרים הדוקים בין ההנהגה הנוצרית לבין ישראל וראו בקשרים אלה סכנה לאינטרס הסורי, [illegible] ראו בהתפתחות קשרים בין מחנה השמאל הלבנוני לבין עיראק הרדיקלית אויבתה של סוריה.

ב־1978 התפתחו התנגשויות צבאיות בין הצבא הסורי בלבנון לבין המיליציות הנוצריות. במהלך התנגשויות אלה הפגיזו הסורים קשות את השכונות הנוצריות במזרח ביירות וכבשו חלקים מהמעוז הנוצרי בצפון הר הלבנון.

אחרי העימות הסורי־נוצרי חלה רגיעה במצב הפנימי בלבנון. הסורים סברו כי אין עוד סכנה להשתלטותה של עדה אחת ובראשית 1980 דילדלו את כוחותיהם בלבנון וריכזו את יתרת חיל המשלוח הסורי שנשאר במדינה זו באזור הבקעה החיוני להגנתה של סוריה. על רקע דילול כוחות זה והתחזקות הפלנגות בהנהגתו של באשיר ג׳ומייל, התחדש החיכוך בין הסורים להנהגה הנוצרית. עיקר המאבק ביניהם התנהל סביב העיר זחלה בבקעת הלבנון, שעליה ניסו כוחותיו של באשיר ג׳ומייל להשתלט.

במוקד זה התפתחו באפריל 1981 תקריות שהביאו להחדרת הסורים לגבעות האסטרטגיות השולטות על זחלה ממרומי המובלעת הנוצרית ולהפלת שני מסוקים סוריים ב־28 באפריל 1981 על ידי ישראל. היחסים בין ישראל לפלנגות הלכו והידקו בינתיים מתחת לפני השטח, ובחוגים בטחוניים שונים בישראל הלכה והתפתחה הדעה כי יש לעזור לפלנגות לסלק את הסורים מלבנון ולהשתלט על כל המדינה.

כשהחליטה ממשלת בגין, בקיץ 1982, לפלוש ללבנון כדי לסלק את מקור המחבלים הגדול שבה, העריכו הפלנגות כי תהיה זו להם שעת כושר לסלק את הסורים מלבנון ולהשתלט על המדינה בעזרתו של צה״ל. משאלת־לב זו לא התגשמה, כידוע.

במהלך המלחמה פינו הסורים את ביירות ומאזורים נוספים שהחזיקו בדרום לבנון ובשולי אזור הבקעה. אולם הם המשיכו להחזיק ריכוז גדול של כוחות, הנאמד בשלוש דיוויזיות באזור הבקעה, בטריפולי ובגב הר הלבנון.

לאחר מלחמת לבנון שמו לעצמם הסורים למטרה לקיים הסדר בין העדות היריבות תחת אפוטרופסות סורית, מבלי שהסדר יחייב אותם לפרוש את כוחותיהם בתוך לבנון ובמרכזי האוכלוסיה הגדולים. יתרה מזאת, בעקבות נסיגת כוחות צה״ל מלבנון ב־1985, דילדלו גם הסורים באופן ניכר את כוחותיהם החונים במדינה זו. שתי דיוויזיות סוריות חזרו למחנותיהן בסוריה, ואילו בלבנון נותרו דיוויזיה אחת וכוחות קומנדו.

מאמצי הסורים לקדם הסדר בין־עדתי חדש בלבנון נתקלו בקשיים גדולים. השיעים, שמשקלם בזירה הלבנונית עלה אחרי המלחמה, העלו תביעות להנהגת רפורמות מרחיקות לכת במבנה הממשל, אך תביעות אלה נתקלו בהתנגדות מצד הנוצרים ואף מצד הדרוזים והעדה המוסלמית־סונית. לאחר המלחמה התפתח גם מאבק חריף בין הפלשתינאים לבין השיעים, בעיקר בגלל התנגדות ההנהגה השיעית להפיכתו מחדש של אש״ף לגורם כוח עצמאי בלבנון בכלל ובדרום בפרט. הנוצרים התנגדו אף הם לכל הסדר שישמוט מידיהם את עמדות המפתח בשלטון שהעדות הנוצריות החזיקו בהן מאז ייסוד לבנון.

נוכח בעיות אלה עלו, לפי שעה, על שרטון כל התוכניות להנהגת רפורמות במבנה הממשל הלבנוני ולכינון הסדר חדש בין העדות היריבות. הכשלון הסורי הבולט ביותר הסתמן בהצעת תוכנית הרפורמות שיזמה סוריה, הידועה בשם ״ההסכם המשולש״. על־פי הסכם זה אמור היה הנשיא הנוצרי לוותר על חלק ניכר מסמכויותיו לטובת ראש הממשלה המוסלמי. כן נקבעו בהסכם סעיפים ההופכים את לבנון לגרורה סורית על פי חוק.

כשלון יוזמת ההסדר כשלעצמו לא היה בו כדי לדחוף את הסורים להחזיר את צבאם לתוך לבנון. אולם החרפת המאבק בין השיעים לפלשתינאים והתרחבותו לכלל מאבק בין־עדתי מזויין, בעיקר באזור ביירות, אילץ את הסורים בפברואר 1987 לשוב ולהחזיר כוח צבאי, בסדר גודל דיוויזיוני לפי שעה למערב ביירות ולדרכים המובילות אליה מאזור הבקעה.

נוכחות זו היא כיום הערובה היחידה לשמירת הסדר בלבנון. בעתיד ייתכן שהסורים יאלצו לפרוש כוחות נוספים בכל מקום בלבנון שבו ישתבש הסדר.

כיין המשומר / חנה זמר

לישון בחדר של הרצל

אולי תאמינו ואולי לא, אבל בוודאי שלא תנחשו מה הבאתי אתי הביתה מבאזל, עיר מקסימה שיש לה מקום כבוד בהיסטוריה היהודית החדישה.

כבדק מגדירה עצמה באזל כליבה התרבותי של שווייץ. האוניברסיטה שלה נוסדה כראשונה בכל אותו מרחב, לפני יותר מ־500 שנים, ובמרוצת המאות שחלפו מאז, משכה אליה אנשי מדע ורוח שתרמו לא רק להתפתחותה התרבותית אלא גם לקידום הכלכלי של העיר. למשל, בתעשיה הכימית האדירה שבאזל משמשת לה מרכז והמהווה את מקור ההכנסה השני במעלה של שווייץ, אחרי תעשיית המכונות ולפני התיירות.

באזל היא עיר קטנה, בקושי מאתיים אלף תושבים, עם שלושים מוזיאונים, תיאטראות, באלט קלאסי ואולם קונצרטים מן המשובחים בעולם המושך אליו כוכבים זוהרים בשמי המוסיקה. אגב, האולם הוא בבניין הקאזינו שבו נערכו הקונגרסים הציוניים ושמעולם לא היה קאזינו במובן של בית הימורים.

עדיין יש בבאזל בתים וסימטאות מימי הביניים, בצד בניינים מודרניים. רוב הבתים הישנים המצויידים בפנים בכל שכלולי העידן הטכנולוגי, נראים מבחוץ כפי שנראו לפני דורות, ציוריים ומטופחים. כמו שווייץ כולה, משמרת באזל את העבר. היא משמרת גם את נכסי הנוף המרהיב שלה, ודווקא משום כך גרם זיהום הריין הזהצה את העיר לזעזוע עמוק בקרב תושביה. הסיפור הזה עדיין לא נגמר. עדיין לא ברור האם התאונות במפעלי התעשייה הכימית שגרמו לזיהום הזמני הן אשמת המפעלים, או שמא נפלו אלה קורבן למעשי חבלה של שומרי הסביבה שביקשו לגרום זעזוע. לא מדברים על כך בקול רם. אבל יש רמזים ויש הקידות.

צרפת, גרמניה ושווייץ נפגשות בצומת של באזל. בימי הזוהר של אירופה, הקנתה מציאות גיאופוליטית זאת מעמד בין־לאומי חשוב לעיר והטביעה עליה חותם קוסמופוליטי ואווירה של סובלנות, שנשמרו עד עצם היום הזה.

ועם כל הקסם שביופיה ובאופיה, בשבילי היא בראש וראשונה העיר שבה נערך הקונגרס הציוני הראשון. זה היה לפני 90 שנה והיובל יצויין השנה במעמדים חגיגיים. אחרי כך היו בה עוד קונגרסים ציוניים, אבל ראשון זה ראשון. הוא הביטוי המדיני הבראשיתי של הרצון הלאומי המתגבש בעם יהודי מפוזר, שחלקו נרדף וחלקו מתבולל. ולכן זה מופלא כל כך ומרגש כל כך, גם אם אתה יודע שהציונות לא התחילה בבאזל ולא התחילה מהרצל. כאשר התכנס הקונגרס הראשון, ב־1897, כבר היתה לתנועה הציונית תשתית אנושית וארגונית ורעיונית. כבר היו חיבורים מלהיבי־דמיון ומתווי־דרך, היו כתבי עת מלבבים דעה ומדריכים למעשה, כבר היתה פעילות אידיאולוגית ויוצרת של חובבי ציון, היו עלייה ויישוב הארץ, כבר היתה התקדמות רבה בתחיית השפה העברית, כבר חדרה ההכרה בצורך בארגון מדיני מאחר ואף היו נסיונות להגשמתו.

אבל לזכותו של הרצל צריך לזקוף מתן הנהגה לגיוס הפוטנציאל המצוי הזה ולהכוונתו לאפיק משותף. עם כל דרמתו, הרצל היה הרוח החיה בהבאת התנועה לבאזל, בכינוס הקונגרס הציוני הראשון, ובהפיכתו למציאות מדינית קבועה־למסגרת אחידה להגשמת השאיפות הלאומיים של היהודים.

ולכן, לבוא לבאזל זה כמעט עלייה לרגל. זה קצת כמו לחזור לשורשים. זה לחוש מחדש את אשר מיטשטש במציאות היומיומית בחיינו בארץ בעת הזאת, את הפלא של הקיום הריבוני.

לבוא לבאזל זה לרענן את התודעה הציונית, סליחה על הביטוי, המוצפת ומכוסה בים של ביקורת מאוכזבת וקיטור קולקטיבי של משברים אמיתיים ומדומים, על חומרנות פושה וערכים מידלדלים. ביקורת צודקת ואכזבה מוצדקת, המוצגות איזון בפרספקטיבה של באזל. לעמוד בקאזינו, להתבונן בלוחית הזכרון של הקונגרס הציוני, ולהיות בעימות עם העובדה שרק לפני 90 שנה הכל היה חלום תמהוני, הזייה פרועה בלי בסיס ותשתית, זוהי הפרספקטיבה של באזל.

מרוב ההרהורים שכחתי לומר מה הבאתי אתי משם, נוסף למזוודה מלאה בעלונים, בחוברות, בצילומים, במפות ובתעודות ושאר חומר הסברה שהשפיעו עלינו, על קבוצת עורכים מישראל, המארחים השווייצרים שלנו, משרד התיירות וחברת "סוויסאייר" והממשלה הפדראלית והממשלות הקאנטונאליות והקהילה היהודית של באזל.

אז, כאמור, תאמינו או לא, הבאתי בקבוק יין תוצרת ישראל. יין אדום מאשקלון "בן־עמי 83". נשאתי אותו אתי בשקית מבאזל לציריך ומציריך לברלין ומשם לציריך וחזרה לארץ, עטוף פן יישבר, כאילו היה קוניאק נפוליאון מסוג מובחר, כאילו אין יין אדום מאשקלון בכל חנות בארץ תמורת כמה שקלים. אבל לא היה לי לב להשאיר אותו במלון לאחר שהוצב שם לכבודנו – והוא לא סתם בקבוק אלא אחד עם תווית הנושאת את דמות דיוקנו של הרצל, תרפיס הצילום המפורסם שבו הוא רוכן על מעקה המרפסת של חדרו בבית המלון בבאזל, משקיף על הריין. על התווית כתוב שיין זה נרכש על־ידי יקבי בקלין בבאזל במלאות 90 שנה לקונגרס הציוני הראשון. איך אשאיר אותו על השולחן ככלי אין חפץ בו?

אחר כך מצאתי בין הניירות דף הסבר שבו מסופר כי הארגז הראשון של בקבוקים אלה יימסר באופן רשמי וחגיגי לנשיא מדינת ישראל. אגב, הנשיא הרצוג יבקר בשווייץ בדרכו לגרמניה, ויעשה בבאזל כשעתיים לסיור באתרים ההיסטוריים של הציונות שם. שמעתי שהקהילה רצתה להקדים את העצרת לציון יובל הקונגרס כדי שהנשיא יוכל לנאום בה. בלאו הכי, הקונגרס הראשון היה בסוף אוגוסט ואילו העצרת תהיה במאי, אז אפשר להקדים עוד קצת. דולצין, כך אומרים, לא הסכים. הוא רוצה לנאום בעצמו. קשה לשמוע בימים אלה מלה טובה על דולצין באירופה, אם לדבר בלשון המעטה. פרשת בל"ל עוררה זעם בין התורמים, אומרים הפעילים במגביות למען מוסדות ישראליים.

גם בבקבוק היין קשור איכשהו למגבית. מחירו כ־20 פראנקים שווייצריים, ומי שיקנה ארגז של 12 בקבוקים יקבל גם תעודה מקורית של קק"ל, המבטיחה לרוכש עץ ביער שווייץ צפונית מהכנרת, יער שחנך אותו ב־1985 שר החוץ אובר שכיום הוא גם נשיא המדינה. לשווייץ, ראוי לדעת, אין ראש ממשלה. שישה מיליון התושבים שלה מסתפקים בממשלה פדראלית בת שבעה שרים שאחד מהם מכהן כנשיא תורן של המדינה במשך שנה, ואחר כך מוסר את השרביט לידי חברו הבא בתור.

הישראלים אוהבים את שווייץ, ארץ של הרים עם שלג נצחי שאפשר לעשות בה סקי גם בעיצומו של קיץ, ארץ של אגמים ויערות ומראות כמו מספרי אגדה. ואכן, הישראלים נמצאים במעלה גבוהה בסולם התיירות השווייצי. במלון "אינטרנציונאל" בבאזל סיפר לנו המנהל כי בשנה שעברה התאכסנו בו חמישה־עשר־אלף ישראלים, וזה רק מלון אחד בעיר אחת.

אני מאוד אוהבת את שווייץ, את הערים האינטימיות שלה, את כפריה המקסימים, את הנוף המרהיב, את הניקיון, את היעילות והדייקנות, את הבטחון הרב מפני רמאות ומפני גניבות ומפני תקיפות. מעל לכל אני אוהבת את שווייץ מפני שהיא ארץ קטנה ללא כל אוצרות טבע, ובכל זאת היא ארץ מפותחת ומתועשת ועשירה. זוהי הוכחה שתושיה וחריצות של תושביה יכולות לפצות מדינה על היעדר אוצרות ולהבטיח לה סיכוי במירוץ עם הגדולות. זה מופת ומקור תקווה. נכון שלא היתה לשווייץ מלחמה כבר הרבה מאוד דורות, אבל לנו יש סיוע־חוץ אדיר. יכולנו להיות כמוה, ועוד נוכל להיות כמוה.

לבוא לבאזל זה כמעט עלייה לרגל, זה קצת כמו לחזור לשורשים, גם אם הרצל הגזים: לא שם נוסדה מדינת היהודים... ולעמוד בקאזינו של העיר, מול לוחית הקונגרס הציוני הראשון, זה להיזכר שרק לפני 90 שנה הכל היה חלום תמהוני, הזייה פרועה...

ברחובות באזל, בדרך לקונגרס הציוני. ראשון בצילינדר: ד"ר תיאודור הרצל

אלא שהפעם עניינה אותי רק באזל וליתר דיוק באזל והציונות. המארחים שלנו זימנו לנו הפתעה מרגשת: לינה במלון "שלושת המלכים", המלון שבו גר הרצל בימי הקונגרס הציוני הראשון. מרגע שנודע לי הדבר שאפתי ללון בחדר שבו התאכסן הוא, החדר עם המרפסת הידועה, חדר מספר 126. הוא היה תפוס כשהגענו, אבל ביקשתי יפה שיזכרו אותי כשיתפנה החדר, והם זכרו. לפני כמה שנים כבר ראיתי את החדר הזה בעת סיור, אבל מאז הוא רוהט מחדש ואינני יכולה לומר שישנתי במיטתו של הרצל. אבל ישנתי בחדרו והרגשתי שזאת זכות גדולה. גם אם אתה יודע כי הרצל, כדרכו, הפליג בניסוחיו כאשר אמר כי בבאזל ייסד את מדינת היהודים; גם אם אתה יודע שמדינת היהודים נוסדה בזכות החלוצים שעלו לבנות ולהבנות בה, בזכות כיבוש השממה דונם אחרי דונם, בזכות היצירה יש מאין בכל התחומים, וגם בעקבות קורבנם הנורא של מיליוני היהודים שהושמדו בתקופת הנאצים: גם אם אתה מודע לכל אלה, עדיין הרצל הוא סמל לאותה תערובת מרגשת של חזון ואמונה, של תמימות ותעוזה אשר לימים חוללה את המהפיכה במציאות הלאומית היהודית.

זוכרים את הכתובת "טוב, באילת כבר הייתי" שמצא הישראלי המטייל ליד האקרופוליס והוואתיקן ומגדל אייפל ובוודאי ליד מארקס אנד ספנסר? אני נזכרתי בה כאשר שאל אותי אחד מעמיתי האם כבר הייתי בחדר שבו התאכסן הרצל בהיותו בירושלים. לבושתי, נאלצתי להודות שעדיין לא ראיתיו. ואולי מוטב לי להודות, כי באחד הימים בוודאי יהרסו את הבית. אצלנו אין הרבה סנטימנטים. את המלון "דריי קיניגה" לא יהרסו כל כך מהר. לא בגלל הרצל, אלא מפני שבשווייץ לא ממהרים להרוס. המלון התחיל כאכסניה לפני כמעט אלף שנים, ב־1026. במרוצת השנים התאכסנו בו לא שלושה אלא עשרות מלכים ורוזנים, ומדינאים וגנרלים: מלכי איטליה ושוודיה ובולגריה וספרד ורומניה, קיסר אוסטריה ומלכת הולנד ופורטוגל ומלכת בריטניה כשהיתה עוד הנסיכה ויקטוריה. בספר הזהב של האורחים מופיעים גם נפוליאון ומטרניך ומרשאל מונטגומרי, וכמובן הרצל.

יש בבאזל גם רחוב על שם הרצל, בקצה העיר, ליד בית העלמין היהודי. בית האוכל שבו היה סועד הרצל הוא עכשיו מסעדה סינית... המלון, הקאזינו, הרחוב והמסעדה מכסים את ההוויה הציונית של באזל. אבל המארחים שלנו הגדילו לעשות. בתשומת לב ראויה להוקרה הם זימנו לנו השלמות ותוספות. למשל, בעת ביקור מקצועי בעתון המקומי "באזלר צייטונג" הגישו לנו צילום מן העמוד הראשון של העתון ב־1 בספטמבר 1897, ובו דיווח על היום השני של הקונגרס הציוני. באותם הימים נקרא העתון "נאציונל צייטונג" והדיווח תופס את מחציתו של העמוד הראשון. כמי שקראה את הפרוטוקולים של הקונגרס הראשון לפחות חמש פעמים, אני יכולה להעיד שהכתב לא בדיוק הבין במה מדובר. אבל הרצון הטוב היה.

באותו זמן הופיע בבאזל עתון נוסף, "באזלר נאכריכטן" וגם הוא דיווח בהרחבה על הקונגרס. מצאתי תקציר מכל הדיווחים בגיליון האחרון של השבועון היהודי "יודישה רונדשאו" המופיע בבאזל והוא אחד משלושה עתונים יהודיים בשווייץ. רק נכנסנו למלון, ויחד עם המפתחות מסרו לכל אחד מאתנו גיליון של העתון הזה, כאשר בעמוד הראשון מתנוסס צילומם של העורכים־האורחים בעת קבלת הפנים שערך לכבודם שגריר ישראל בברן יום קודם לכן. חלק מתשומת הלב.

את המשכה הרגשנו גם בעת ביקור בבית העירייה העתיק שהוא גם מקום המושב של הפרלמנט והממשלה הקאנטונאליות. אירח אותנו שם שר האוצר ד"ר קורט יני בסיור מודרך ובשיחה עניינית, שבמהלכה הציג בפנינו את ההיסטוריון ד"ר בארס, ראש הגנזך של באזל. זה הביא לנו את כל התעודות המקוריות הקשורות לקונגרס הציוני הראשון השמורות בגנזך. היתה שם ההזמנה לאירוע, וסדרי היום הכפורים; היה שם מכתב תודה לעירייה וחלק מן הפרוטוקול של הקונגרס; והיה מכתב בכתב־יד של הרצל שאותו שלח אחרי הקונגרס הציוני ב־1903 (קונגרס אוגנדה) לנשיא הקאנטון באזל ובו תודה על היחס הטוב ותרומה של אלפיים פרנקים שווייצריים לעניי העיר. אגב, בגנזך יש גם פירוט כיצד השתמשו בתרומה ומי נהנו ממנה...

בליל שבת אכלנו עם ראשי הקהילה במסעדה "טופף". כל יהדות באזל מונה רק אלפיים נפש, אבל יש להם שתי קהילות, אחת אורתודוכסית ואחת חרדית. אורתודוכסית פירושו שהיא איננה רפורמית או שמרנית (קהילות כאלה יש רק בציריך), והן עדיין לא התקבלו לחבר הקהילות היהודיות של שווייץ, אבל אין פירושו שחבריה בהכרח דתיים. אדרבא, שיעור נישואי התערובת מגיע ל־50 אחוז ורב הקהילה – אגב, הוא אחיו של הרב לוינגר מקריית ארבע – מסרב לעסוק בגיור.

בין כה ובין כה, לקהילה הקטנה הזאת יש בית ספר עממי יהודי, וכיתות לשיעורי דת, ומקווה, ושני אטליזים כשרים המייבאים את הבשר מארצות אחרות, מכיוון שבשווייץ אסורה שחיטה יהודית מטעמים של צער בעלי חיים. יש לה שני בתי כנסת, שהגדול בהם עובר עתה שיפוץ רבתי, ויש ייצוג לכל ארגון יהודי וציוני ולכל מגבית ישראלית. לאלה מבני הקהילה השייכים ל"עדת ישורון" החרדית, יש רב נפרד ובית כנסת נפרד ובית־ספר נפרד וכו' וכו'. איך אפשר שאלפיים יהודים יהיו בקהילה אחת?

יהודי באזל השיגו הישג מיוחד: הקאנטון הכיר בקהילה כגוף רשמי. מעמד זה, הזהה למעמד של הכנסיות הקאתולית והפרוטסטאנטית, מזכה אותה ביתרונות שונים, כמו הנחות במיסים – ומה שחשוב יותר, בגביית מיסים. דהיינו, הממשלה גובה את מיסי החבר של היהודים לקהילתם. שיעור המס הזה הוא 11 אחוזים ממס ההכנסה של הנישום. אם פלוני חייב אלף פ"ש מס לקאנטון, הרי יחד עם הוראת התשלום שולח לו המחשב גם את ההוראה על 110 פ"ש מס לקהילה. זאת עד לגבול של 13,000 פ"ש לשנה. המעמד הרשמי מזכה את הקהילה גם בהקצבות שונות. כך, למשל, משתתפת עכשיו באזל במיליון פראנק בשיפוץ בית הכנסת הגדול, כשליש מעלות המבצע.

השאלה הבלתי־נמנעת בכל שיחה עם יהודי התפוצה שמציג הישראלי המצוי, היא האם יש יורדים בארצם, וכמה. ובכן, יש בשווייץ ישראלים רבים, שנשאו בנות מקומיות, לרוב נוצריות, ובעיקר כאלה שהיו מתנדבות בארץ. יש גם ישראליות שנישאו לשווייצרים. אבל אין יורדים במובן המקובל של המילה כי הפיקוח על מגורי זרים בשווייץ הוא חמור.

מה שמזכיר לי בדיחה ששמענו מפי השגריר פיליפ לוי שהוא הפקיד היהודי הבכיר ביותר בממשלת שווייץ, ואחראי לסחר החוץ. לפי הבדיחה שואל מורה בכיתה מי היה האדם הראשון. משיב אחד התלמידים מניה וביה: וילהלם טל. ומה בדבר אדם וחוה, שואל המורה. אה, משיב התלמיד, לא ידעתי שאתה מחשיב גם זרים.

קרב מאסף בחצר הסוכנות / יקיר צור

אריה שאג, אף אחד לא פחד

ביום שלישי היה כבר ברור לדולצין שמה שהיה יכול להיעשות – בתחילת המשבר – בשקט ותוך שמירה על כבודו, ייעשה בסופו של דבר באופן צורם, כשגבו אל הקיר

ביום שלישי בערב, בתום ישיבת חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, כבר היה זה דולצין אחר. את מקום החיוך השאנן, עוטה החשיבות, החליפה הבעת מבוכה של מי שיודע שהיה זה בשבילו הקרב האחרון והוא הובס בו. כשלצידו ה"אחיתופל" הפרטי שלו, דרור זייגרמן, מיהר דולצין לצאת מאולם הישיבות ולהיעלם באחד המסדרונות האינסופיים של בניין הסוכנות בירושלים. בן לילה הפך דולצין ממנהיג כל־יכול, השולט על תקציבי ענק, ל"ברווז צולע" – כמאמר האמריקאים.

יומיים קודם, בישיבה הראשונה של חבר הנאמנים, עדיין היה זה הדולצין המוכר לנו. הוא שאג וזעם ותקף והזהיר את כל הצבועים, ש"האריה הזה עדיין חזק ובריא". הוא אמנם נלחם כאריה, אולם טעה בהערכתו את כוחם ואת נחישותם של העומדים מולו.

נושא הדיון היה פרשת בל"ל ו"אוצר התיישבות היהודים", אולם פרשה זו היתה רק הקש האחרון במערכת היחסים המתוחה השוררת זה שנים אחדות בין שני השותפים להנהגת הסוכנות היהודית – ההנהלה הציונית מחד גיסא וראשי המגביות מחו"ל מאידך גיסא. המשבר האחרון התחיל כשהודיע יו"ר קרן היסוד, ד"ר אברהם אביחי, על כוונתו להתפטר מחברותו בהנהלה הציונית על רקע תפקודו של דולצין בפרשת בל"ל, ונמשך בתגובות זועמות והודעות על הפסקת התרומות למגביות, שהחלו להגיע מתורמים שונים ברחבי העולם. הקריאה להתפטרותו של דולצין, שיצאה מראשי קרן היסוד באירופה, קנדה ודרום־אפריקה, נקלטה היטב גם בקרב ראשי המגבית בארה"ב. בסוף השבוע שעבר, כאשר החלו להתכנס בארץ חברי חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית, היה ברור שיהיה זה מושב סוער במיוחד.

ביום ששי שעבר נפגשו שניים מראשי קרן היסוד, מנדל קפלן ופיל גרנובסקי ונציג הקונפדרציה מצרפת, מלך סופיול, עם דולצין ושמעו ממנו את הסבריו לגבי אירועי בנק לאומי. דולצין נשאל אם בכוונתו לרוץ עוד קדנציה בקונגרס הציוני הקרוב ולהפתעתם של השלושה השיב בחיוב. בעקבות הודעתו, נערכה במוצאי שבת התייעצות של כל נציגי חו"ל. בפגישה, שהתקיימה באווירה קשה במיוחד, דרשו רוב הדוברים את התפטרותו המיידית של דולצין והפרדה מוחלטת בין ההסתדרות הציונית לסוכנות היהודית. היו גם שתבעו להפסיק את העברת הכספים לסוכנות אם לא יתקבלו התביעות.

במהלך פגישות שנערכו ביום ראשון, התברר כי נציגי המגביות יהיו מוכנים להסתפק בהודעה של דולצין שאין בכוונתו לרוץ לקדנציה נוספת. המסר הועבר לנציגי המפלגות הציוניות, והם שהתבקשו להעבירו. דולצין דחה את ההצעה על הסף והודיע כי ילחם ולא יוותר. משלחת של ראשי המגביות, בראשותו של יו"ר חבר הנאמנים, ג'ראלד הופברגר, נפגשה עם דולצין והציעה לו לקבל את ההצעה כדי למנוע את הדיון הצפוי בישיבת חבר הנאמנים, אך זכתה לתשובה דומה. דולצין אף דרש מכל נציגי המפלגות הציוניות לצאת בהפגנתיות מן האולם לכשתועלה ההצעה הקוראת להתפטרותו. הדרישה לא נתקבלה.

לקראת ישיבת הערב של חבר הנאמנים, כשהתברר שלא ניתן, כפי הנראה, למנוע את העלאת ההצעה בישיבה, גבר המתח. דולצין פתח את הדיון כשהוא במיטבו. בנאום חוצב להבות, אולי האחרון בקריירה ארוכה בשירות הציונות, הוא חזר על דבריו, כי לא ידע ולא יכול היה לדעת, וכל מי שמאשים אותו באחריות למה שאירע בבל"ל מוציא עליו דיבה. גם חברי הכנסת לא יצאו נקיים מפיו. "חיות טרף", כך כינה את חברי ועדת הכספים חיים רמון ויהושע מצא, ובהנאה גלויה ציטט מהעתון את סידרת הגידופים שהחליפו השניים ביניהם. "אינני חש עצמי עומד בפני בית־דין. 30 שנות שירותי לסוכנות ולעם היהודי הרי הן רשומות כאן. לא עשיתי עוול לאיש", הוא אמר וממשיך באזהרה: "אני יודע שבחיים הציבוריים יש גם צבועים, ומאחורי כל אריה מסתתר צבוע. ואני רוצה להזהיר את כל הצבועים הללו שהאריה הזה עדיין חזק ובריא". לשיא הוא מגיע בסוף דבריו. "מי שעדיין מאשים אותי, אחרי כל ההסברים האלה, זקוק כנראה לפסיכיאטר", הוא אומר ומקומם נגדו גם את המהססים שבין המאזינים.

רשות הדיבור ניתנת ליו"ר מועצת הנגידים של קרן היסוד ומראשי המגבית בקנדה, פיל גרנובסקי. בקול קר וענייני הוא משמיע את דבריו. "אם היה דולצין נאיבי או לא, זה לא רלוונטי. נזק כה רב נגרם, שהדבר היחיד שצריך לבוא הוא שינוי ממשי בהנהגה... כל זה הוא למעשה שיא של התיסכול וחוסר שביעות הרצון מההנהגה בשנה וחצי האחרונות. אבדן אמון מלא... הצעתי היא כדלקמן: ברוח חבר הנאמנים יוחלט שיו"ר ההנהלה לא יוכל עוד למלא את תפקידו כיו"ר ההנהלה בצורה נאותה ועל־פי האינטרסים הטובים של הסוכנות והתפטרותו כיו"ר ההנהלה מתבקשת בזה".

דולצין מתקומם: "אני רוצה להודיע לחבר הנאמנים שאני נבחרתי על ידי הקונגרס הציוני כיו"ר ההנהלה הציונית, ועל־פי ההסכם נבחרתי על ידי עצרת הסוכנות כיו"ר הנהלת הסוכנות. לא נבחרתי על־ידי חבר הנאמנים ואין לו גם הזכות לפטר אותי. לא ארשה אקט כזה של רצח. אני רוצה לשאול לדעתו של היועץ המשפטי האם לחבר הנאמנים יש זכות לפטרני". היועץ המשפטי מבהיר כי כל החלטה שתתקבל היא בגדר המלצה בלבד ואין היא מחייבת את דולצין.

הדובר הבא, ארווין לוי מארה"ב. "אני בא ממרחקים לישיבות אלה, על חשבוני, כמייצג קבוצה גדולה של אמריקאים והאינטרס היחיד שלנו הוא מה שטוב לסוכנות. אין שמץ של ספק שהיוקרה של הסוכנות היהודית נמצאת בשפל המדרגה. העבודה באווירה כזו היא כמעט בלתי אפשרית... אני חושש, ליאון, שהשירותים שלך לסוכנות היהודית לא יהיו פרודוקטיביים. לא מפני שהתכוונת לכך, או שמגיע לך אחרי 30 שנה, אבל כך הוא המצב היום. אנחנו לא גרמנו לכך, אבל לדאבוננו זה המצב. נראה לי שללא הנהגתך הסוכנות תוכל לפעול טוב יותר".

הרב לואי ברנשטיין, נציג המזרחי מארה"ב, מנסה ככל יכולתו לגונן על דולצין: "אסור לנו להיגרר אחר דעת הקהל. לא היא שצריכה לחרוץ את הדין. עצם העובדה שמישהו אמר שמישהו אשם עדיין אין פירושה שכך הדבר", אומר הרב ברנשטיין ומצטט מדברי חז"ל: "המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים".

אלא שהמקטרגים אינם מפסיקים. יוליוס ויינשטיין, נשיא הפדרציה הציונית בדרום־אפריקה וחבר תנועת "חרות" העולמית מצטרף אף הוא לתומכים בהצעה. "בצער רב

אריה דולצין

ובכאב עלי להצטרף להצעה, משום שבעיני נחשב אריה דולצין כמנהיג העם היהודי במשך שנים רבות ומשום שהעם היהודי בעולם לא מאמין עוד במנהיגותו... אנחנו לא יכולים שיהיה לנו שותף שנוכחותו מסכנת אותנו ואת המגביות שלנו, ואין זה משנה אם זה נעשה במתכוון או לא. למרבה הצער, הכל בא למעשה בדמותו ובהתגלמותו של היו"ר ולאור הנסיבות הקיימות אני תומך בהצעה".

דולצין ממתין עוד לדבריהם של יצחק מאיר (המזרחי) וישראל פלד (המרכז הליברלי) לפני שהוא מפסיק את הישיבה בהתפרצות היסטרית. "אינני מוכן להמשיך לשמוע עוד. אחר הצהריים באו אלי כמה חברים, במשלחת נכבדה, וביניהם גם מגיש ההצעה והציעו לי עיסקה שאם לא אציג את מועמדותי לקונגרס הציוני הבא, לא יבקשו את התפטרותי. זוהי סחיטה! אני מאשים אתכם בסחיטה. תתביישו לכם. לבוא ולומר לא נבקש את התפטרותך אם תאמר שאתה לא מגיש את מועמדותך. זוהי סחיטה גלויה והתקפה על ההסתדרות הציונית העולמית כולה".

דולצין מכנס את חברי ההנהלה הציונית לישיבת חירום. לאחר הפסקה קצרה, חוזרים שאר חברי חבר הנאמנים לאולם והיעדרם של חברי ההנהלה הציונית נעילת הישיבה, לא לפני שג'ק הופברגר מגיב על התפרצותו של דולצין: "לא באנו להציע לו עיסקה. באנו לעזור לו להציל את אחריו. התפרצותו לא עזרה אלא רק קלקלה. אני יודע על לפחות אדם אחד באולם שהחליט לתמוך בהצעת ההתפטרות בעקבות התפרצות זו".

הישיבה הבאה של חבר הנאמנים נקבעת ליום שלישי בערב. בינתיים ממשיכים השליחים והמתווכים להתרוצץ בין הצדדים השונים בנסיון למצוא נוסחת פשרה. ככל שעובר הזמן, מתברר כי נציגי המגביות עומדים על דעתם ודורשים התחייבות ברורה מצד דולצין לסיום כהונתו. גם בחומת התמיכה הרעועה של ההנהלה הציונית מתגלעים סדקים. מרבית הסיעות – תנועת העבודה הציונית, הרפורמים, הקונפדרציה ומפ"ם – אינן מקבלות את דרישתו של דולצין להחרים את ישיבת חבר הנאמנים אם ההצעה לא תוסר מסדר היום.

ביום שלישי כבר ברור לדולצין שמה שיכול היה להיעשות בשקט ותוך שמירה על כבודו בתחילת המשבר, ייעשה בסופו של דבר באופן צורם, כשגבו אל הקיר. בתיווכו של נשיא הפדרציה הספרדית נסים גאון, ובסיוע רבים אחרים, הסתמנה פשרה לפיה יחתום דולצין על מכתב בו הוא מתחייב לסיים את כהונתו כיו"ר ההנהלה בחודש ינואר 1988 ובמקביל ייקרא מכתב האומר שדולצין פעל בפרשת בל"ל בתום לב וביושר אישי. לאחר כמה ויכוחים, תיקונים ושיפוצים, נוסח המכתב ודולצין חתם עליו. המכתב הועבר לראשי המגביות; הם סירבו לקבל אותו בנוסח המוצע ודרשו להוסיף את המילים "הקדנציה האחרונה". דולצין סירב ושוב נדמה היה שהעסק עומד בפני פיצוץ.

ישיבת חבר הנאמנים של יום שלישי בערב התנהלה באווירה קשה. לשני הצדדים היה ברור שאי אפשר למתוח עוד את החבל ויש לנסות ולפתור את המשבר. הטענות והטון הדיבור גם הם היו שונים מהטונים הקשים שנשמעו בישיבה הראשונה. דולצין ישב בשקט והקשיב. פעמים מספר פנה אליו היו"ר ושאל אותו האם הוא רוצה את רשות הדיבור. דולצין העדיף להקשיב. באוויר תחושה של חוסר אונים: איך לצאת מהסבך שנוצר. נסים גאון נשא נאום נרגש, בנסיון להביא את שני הצדדים לעמק השווה. הוא ביקש מדולצין לקום ולהצהיר שמכתב זה מקובל עליו.

כשפיל גרנובסקי קיבל את רשות הדיבור ניכר בדבריו שאין הוא מוכן לעוד פשרות. "כמה מהחברים בהנהלה הציונית, כולל מר דולצין, השתמשו בימים האחרונים במילים כמו עלילת דם, סחיטה ואפילו רצח. כינו אותנו כלבים, צבועים והתייחסו אלינו כאל המון הרוצה לינץ'. בדקתי את הדברים שאמרתי פעם נוספת ולא מצאתי אף מילה אחת מדברי היכולה להביא להאשמות כאלה... אני רוצה לומר באופן חד וברור: בנק לאומי היה הקש ששבר את גב הגמל. תקופה ארוכה העלימו מאתנו אינפורמציה על נכסים של הסוכנות. כמה פעמים צריכים היינו לבקש מידע על "הדיור מוגן" ועל נכסים חבויים אחרים. אנחנו למדים היום שאנחנו בעלי מלונות, אנחנו למדים היום שיש לנו נכסים במאות מיליוני דולרים, שבהם ניתן היה לכסות את החובות הגדולים של הסוכנות ולהפנות כספים לטיפול באתיופים, בשיקום השכונות ובנושאים אחרים. לולא הצעתי זו, היינו יושבים היום ומקיימים את הפגישות הרגילות כשהקבוצה שלנו מבקשת מידע וחותרת לשינוי ולשיפור, בעוד האחרים חובשים כובעים ציוניים. באו הורידו כובעים אלה כשאתם יושבים איתנו והצטרפו אלינו במאבק למען סוכנות בה נוכל להתגאות".

את רשות הדיבור מקבלת שושנה קרדין, נשיאת מועצת הפדרציות היהודיות בארה"ב. מתוך נוסח כתוב היא קוראת את ההצהרה שחוברה במסגרת הסכם הפשרה. "אין לי שום סיבה להאמין, ואינני מאמינה שביחס לאירועים הקשורים בבנק לאומי אתה, מר דולצין, פעלת שלא בתום לב וביושר אישי מלא". בשביל דולצין זהו רגע האמת. הוא מבקש את רשות הדיבור ומודיע שיקבל את פסיקתם של ששה מחברי ההנהלה הציונית: ז'אק טורצינר, הרב אשר הירש, הרב אלכסנדר שינדלר, הרב לואי ברנשטיין, רעיה יגלום ומתי דרובלס. "כל שינוי נוסח שהם יחליטו עליו יהיה מקובל עלי", אומר דולצין. הישיבה מופסקת ואחרי מספר דקות חוזרים השישה ומודיעים על שינוי הנוסח והכנסת המילים "הקדנציה האחרונה". הקהל באולם קם על רגליו ומוחא כפיים. היו"ר מודיע על הסרת ההצעה מסדר היום ועל נעילת הישיבה. דולצין ממהר לצאת מהאולם. עד לקונגרס הציוני הקרוב, שייערך בדצמבר הקרוב, צפויים לו עוד תשעה חודשים ארוכים.

עקביות בין משברים. שיחה עם האלוף אביעזר יערי עם מות אביו, מאיר יערי / אמיר אורן

אביק, אביו

מסלולו הצבאי של אביעזר יערי היה רגיל ושיגרתי כמו אופיו של אביו. בשליש הראשון של שנות ה־50 צותתו שירותי הבטחון למנהיג מפ"ם וחיל־המודיעין התנכר לבנו, קצין־מילואים שביקש לתומו להיספח לשירותיו. רק אחרי מלחמת ששת הימים, בגיל שבו כבר קורנים קצינים אחרים לצאת ברימום, התגייס "אביק" יערי, יליד 1930, לשירות־קבע באגף המודיעין. במלחמת יום הכיפורים, כראש ענף המחקר המודיעיני שאיבחן הכנות סוריות, ניצל מהמערכת האגרנטית שעטה על מפקדיו ושנעצרה מול ראשו של מי שהכריז כי הוא קרוב למנחם בגין יותר מאשר למאיר יערי – משה דיין. תל־עדשים היתה קרובה למרחביה כרחוק נהלל ממנה; כאלוף פיקוד הצפון ואחר־כך כרמטכ"ל קידם "רפול" איתן את יערי עד לדרגת תת־אלוף ולתפקיד המפתח של עוזר ראש אמ"ן למחקר. ביום שבו נקבר השבוע מאיר

"קצין כוח האדם השיב שאין לי מקום בשורות חיל המודיעין. זה היה בתקופת החשדנות כלפי מפ"ם, וההאזנות, אבל קיבלתי את התשובה השלילית כבושה אישית. לא סיפרתי לאבי או לאחרים והשמדתי את המכתב. 15 שנה אחר־כך, כשנענה לבקשתי לקלוט אותי באמ"ן, אימת אהרון יריב את הסיפור"

יערי, על סף העשור העשירי לחייו, אמרה בתו כי יותר מכל ציערו אותו עליית הליכוד לשלטון ומלחמת לבנון. אחיה, אביק, שירת את ממשלת בגין, גם בעת שבגין, רפול ואריאל שרון הכינו את המלחמה. לבסוף, כמפקד המכללה לבטחון לאומי, היה בנו של יערי לאלוף בצה"ל. בן־גוריון של ימי יריבותם המרה אולי היה מתקשה להאמין, אך עוזרי־רבין בלשכת שר הבטחון הקפידו לשגר ברכות לקראת חג הפסח, יום הולדתו של יערי הישיש.

בביתו התל־אביבי, מול כרכי כתביו של יערי, דיבר עליו השבוע הילד ממרחביה, הנער ממשמר העמק, הגבר שנקלט בצבא ולא בפוליטיקה, בנו. "במרחביה הייתי עד גיל 12, כילד השומע את הגדולים מדברים על ההוויות הבטחוניות העיקריות – המאורעות והכניסה למלחמת העולם השנייה. הזכרון הוא של ישיבה ליד הדיון, הוויה רגשית ולא שכלתנית או רעיונית. חינוך רעיוני להשקפת השומר הצעיר קיבלתי בחמש השנים הבאות, במוסד החינוכי במשמר העמק, כ[illegible] שליוו את מלחמת העולם ואת הפלמ"ח, שישב שם. הוויכוח על מאבק "רצוף" או "צמוד" בבריטים היה הד מרוחק יותר מעוצמת נוכחותו של הפלמ"ח. עם כל העצמאות של "רפובליקת הנוער" במוסד, היתה השלמה רבה עם דרכו של השומר הצעיר. הוויכוח היה בעיקר עם ילדי־חוץ, או עם מוזמנים. לעתים לא היה לי נוח, אישית, אך לא כבנו של מאיר יערי.

"השומר הצעיר הסתייג מתפיסת המאבק המתמיד בבריטים ובוודאי בערבים וביקש להלחם רק על מה שנראה כייהרג ובל יעבור של האידיאולוגיה הציונית ויישומה – הגנה, עליה ובניין. זו היתה גם הסתייגות מצבאיות מופרזת ומתמרת, מתמיכה קולנית באמצעים מלחמתיים. יחד עם תפיסה עקרונית זו, היתה הכרת המציאות ותגובה להתפתחויות בשטח. בכתבי אבא מופיע הבטחון בין נקודות היסוד שצריך להתחשב בהן. זו סתירה פנימית, כדומה להשלמה עם דחיית מלחמת המעמדות עד לאחר שלבי הבניין ויצירת החברה באמצעות שיתוף־פעולה מעמדי. בתקופת המוסד במשמר העמק קיבלתי כל זאת כאחד החניכים; לפעמים בא לבקר אותי. במשמר העמק הייתי גם בהכשרה, עד לאחר הקרבות במקום. אחר־כך, כשהייתי לידו במרחביה, יום־יום, היתה גם השפעה הישירה של דרישה איתו, או – נכון יותר – של ההקשבה למה שהיה לו לומר.

"בספטמבר 1948 התגייסתי לצה"ל, לגדוד העמק של גולני, במסגרת מכסה נוספת של

"אין להתעלם מן העובדה שבליכוד משתתפים בני המנהיגים בתהליך הפוליטי, בעוד שבתנועת העבודה התופעה הפוכה, בני המנהיגים מתרחקים מהפעילות ומהעסקנות של אבותיהם... בצבא התקדמנו יפה, בפוליטיקה פחות. קשה לנתח פסיכולוגית, אבל אם לשפוט מעצמי, הם לא השאירו מקום לבנים..."

מרחביה. אחר־כך צורפתי כסייר לחטיבה 7 ושלחוני לקורס מ"כים. מיד לאחר השחרור הוקמה חטיבת המילואים 9, מבני העמק והסביבה עד חדרה ומפקדי גדודים מכפר יחזקאל ומעין־חרוד. בפיקודו של אברהם יפה השתכללה החטיבה בהדרגה והתכוננה למיבצעים במלחמה, ביניהם המסע לשארם־א־שייך. המג"ד והמח"ט החליטו למנות אותי לקצין מודיעין גדודי ושלחו אותי לשני קורסים להכשרת קמ"נים. אחד מהם סיימתי בציונים טובים מאד, כולל ציון גבוה של א' בהערכת מדריך. ברוב תמימותי אמרתי שאם כך, ברצוני להמשיך בתחום מעניין זה ולהתקבל לחיל המודיעין, לא רק כשליח הגדוד להשתלמות. קצין כוח־האדם של החיל השיב שאין לי מקום בשורות חיל־המודיעין. זה היה בתקופת החשדנות כלפי מפ"ם וההאזנות, אבל קיבלתי את התשובה השלילית כבושה אישית, לא סיפרתי לאבי או לאחרים והשמדתי את המכתב. 15 שנה אחר־כך, כשנענה לבקשתי לקלוט אותי באמ"ן, אימת אהרון יריב את הסיפור".

מסע חטיבה 9 במבצע "קדש" התנהל בתוואי שנבדק, שנה לפני כן, בידי חוליית סיירים. בין חבריה היה בנו של מאיר אחר מהנהגת מפ"ם, יגאל תלמי. 1955, לדברי אביעזר יערי, היתה שונה מאד מ־52' ומ־53'. "מפ"ם כבר הצטרפה לראשונה לממשלה והתחיל עידן אחר. עברו התהפוכות של הפילוג מסנה ופרידת אחדות העבודה מ"השומר הצעיר" והאירועים בברית־המועצות לקראת מות סטאלין ואחריו. בפעולות התגמול של 1955, כשנדונו בממשלה, הנוסחה של אבא היתה שמצביעים נגד – כי חושבים שזו מדיניות כוחנית שאינה מקדמת לפתרון – אבל משתתפים ולא מערערים על קבלת המרות. כשהגענו ל"קדש" – והיו בחטיבה שלנו חברי מפ"ם רבים, מקיבוצי השומר הצעיר – נודע לנו שמפ"ם התנגדה. אבל לא היתה לנו התלבטות בין שרשרת הפיקוד לבין הסמכות הציונית.

"בתקופה הקצרה שבה היה "דוד", מאיר זורע, מח"ט 9, מינה אותי לממלא־מקום הקמ"ן החטיבתי. כאלוף פיקוד הצפון, מינה אותי לקמ"ן חטיבת מילואים אחרת. ב־1960 יצאתי בשליחות השומר הצעיר לאנגליה, לשלוש שנים. נותקתי מהמילואים לכמה שנים. רק בתחילת 67' הסכימו באמ"ן לשלוח אותי לקורס קמ"נים מתקדם. את המינוי לקמ"ן חטיבתי ואת דרגת הרס"ן קיבלתי במאי, ערב המלחמה.

"כקצין המודיעין של חטיבה 8, בפיקוד אלברט מנדלר, השתתפתי בקרבות רמת־הגולן. נחשבתי לקמ"ן־שדה מוצלח. יצאתי מהמלחמה ושאלתי את עצמי מה הלאה, אם יצאתי חי – ולא הייתי מוכרח לצאת חי. הציק לי שמעולם לא למדתי. היה המאבק הרגיל עם הקיבוץ על לימודים. הייתי מזכיר, עבדתי בדפוס ובסוף 68', יחד עם משבר אישי ואחר, שאלתי את יריב אם יוכל להעסיק אותי באמ"ן ולאפשר לי לימודים מסודרים. לאחר שנתיים השיב בחיוב.

"לא היתה לאבי בעיה אידיאולוגית עם השירות בצה"ל, גם לא בתקופת המאבק על הפלמ"ח, או כשמפ"ם הגיעה לשיא כוחה עם 20 מנדטים ונחשבה לאיום ממשי על שליטת מפא"י, או בתקופת ההאזנות. לא היה בינינו ויכוח אידיאולוגי, אם כי היו לנו תשובות שונות לשאלה מה נובע מהפרשנות המעשית של הדברים. מהשליחות באנגליה חזרתי עם התפיסה של לייבור רחב, המאפשר בתוכו משחק סיעות ותפיסות ומשפיע על עתידה הפוליטי של מדינת ישראל ביותר רצינות משמאל שמתבודד בעצמו ומקפיד לשמור על עצמאותו הארגונית. באחת מוועידות מפ"ם אמרתי שצריך ללכת

"העברתי פעם ד"ש מבגין לאבא. על הרקע המשותף של שניהם כחברי השומר־הצעיר, אמר בגין שהתבגר ממנו. אבא אמר שבגין הסתאב ממנו"

לאיחוד (תנועת העבודה) – זה לא היה מקובל. בשיחות עם אבא דיברנו על המציאות בשטח ועל מה שנובע מצרכי הבטחון; הוא עמד יותר על היסודות האידיאולוגיים. הוא לא המציא דבר כדי להתנגד או כאיפכא מסתברא או כדי להצטדק. לא שהיה פטור מהצורך להצדיק עצמו, בענייני רוסיה, סנה, הפילוג מאחדות־העבודה, מלחמה ושלום. אבל היה אצלו חיפוש עיקבי אחר דרך לפתרון ברוח תפיסתו היסודית, מ־1924 או 26' ועד הסוף, שבבניין הארץ והציונות צריך להיווצר בחברה החותרת להשתית לסוציאליזם. היתה אצלו עיקביות חברתית וחילונית. למרות היניקה מהחסידות ומתקופת ההשכלה, כדברייה, יחד עם פילוסופיות אידיאליסטיות ופסיכולוגיות, היה הבסיס מרקסיזם, עם פרפורי לניניזם מעלה ומטה. לכן התווכח עם מפא"י, לא רק על הסתאבותה כמי שמסכנה להגיע אל סוציאליזם בימינו – רואה בזה שכבר הוקם סוציאליזם ולמעשה מסתפקת בקפיטליזם – אלא גם על הריצה אל הרבי, לעת זקנה. אבא נשאר עם זה עיקבי עד הסוף. הוא אמר שחיי האדם ההוגה משלבים חיי הווה וצעדים כצ'אתהיים עם עיפולי העתיד של ההווה. בתוך כל המשברים רואים בכתביו איך נאבק שלא לאבד את העיקרים – חברה עובדת, מגשימה, עם מאבק מעמדי. הוא הצית להבות נגד מפא"י המתעתעת, [illegible], המפתחת מדינה במקום סוציאליזם – וכשנגבר עם הלהבות, חיפש שיתוף־פעולה, בלי לאבד עצמאות רוחנית וארגונית.

"בנוסף למחלוקת הפוליטית היתה ולידרי בעייה אישית קשה. אחי, חיים, שלקח את נפשו בידו ולא הטוב כרגע מרוע. אני חושב שהמתחים שעמד בהם בצבא, בצנעה, אחרי שהיה חניך מצטיין בקורס־קצינים. הוא הגיע למשבר והתאבד. זה היה משבר נורא, חצי שנה של חיפושים, ב־64', עד שנמצא בשוחה, באיזור איכונים ליד שעלבים. המשבר הקשה היה מול היחידות המובחרות של צה"ל, מה הן שוות, אם לוקחים ילד, את הבן, ומביאים אותו למשבר כזה. היום כבר יש כמות גדולה יותר של מתאבדים; אז היה קשה להבין. אני מניח שאחי הגיע למשבר בכושר ההתמודדות שלו עם הסביבה ועם עצמו. גם לי היה קשה, בחוץ, בתקופות שבהן מפ"ם היתה תחת התקפה מתמדת, מתמרת, כשביקשה פחות אקטיביזם בטחוני ואלה היו היחידות האקטיביות".

– זה קשור גם לציפיות מבנו של מנהיג?

"אתה שואל על מחקר נפשו של אחי? אינני יכול לומר לך, אם כי אני מתאר לעצמי שגם זה, כן. אדם רואה כך וכך ציפיות ממנו ומעצבו וכך וכך בעיות שאינו יכול להתמודד עימן. אחרת אי־אפשר להבין מה קרה.

"זה היה (לאבי) משבר אישי קשה, אבל לא אידיאולוגי, לא אנטי־צה"לי. לכן לא היתה כל בעיה כשהגענו להתגייסותי לקבע. מאחר שבהתחלה הלכתי לצבא במסגרת מיכסת השליחים, זה היה גם מבחינתנו פתרון לקושי להבין את המשבר שלי עם הקיבוץ. מעולם לא שאל אותי מדוע עודני בצבא. הוא ראה לעצמו גאווה רבה בהתקדמותי ובזו של נכדו, שהיה קצין ומפקד ביחידה מובחרת".

באוקטובר 1973 עמד מאיר יערי לסיים רבע־מאה בכנסת. "כשהתגייסתי לאמ"ן כראש ענף סוריה ולבנון במחלקת המחקר, אבא היה חבר ועדת החוץ והבטחון, עם הנוהג המפורסם של מסירת מידע לקיבוץ, לתת לחברים תחושה שהם בעניינים, אך בלי להפר את חובת הסודיות. הוא ידע היטב שאני קצין־המחקר שמאחורי החומר על גבול הצפון שהובא לוועדה, שזה פרי מחשבתי או הכנתי, אבל לא היה מוכן להדליף לי מהנאמר בוועדה – רק חיכה שאומר את דעתי, בפריבט כללית. הייתי בצבא התחלתי להתרחק מהתפיסות הקיבוציות של מפ"ם, כי התחלתי לחיות את המציאות ואת המעשה, בייחוד את החיים הבעייתיים של המודיעין".

סא"ל אביעזר יערי, פקודם של תא"ל אריה שלו האלוף אלי זעירא ורב־אלוף דוד אלעזר, לא היה הדור התחושת אמון מתקרב עד כדי העקת אביו, פוליטיקאי בכיר שבכוחו לזכות בקשב בידי אצל הממונים על אנשי הצבא, דיין ועוד יותר מכך גולדה מאיר. עד היום הוא מסרב להיגרר לדיון כפורס בחלקו בהתרעה המודיעינית ערב מלחמת יום הכיפורים. "אינני רוצה לפתוח את הפרשה מחדש, ועדת אגרנט בדקה. אמרתי לוועדה שאני חש אחריות על שבאומרנו כי סוריה מכינה מלחמה אבל לא תצא אליה בלי מצרים, לא אמרנו שגם מצרים מתכוננת למלחמה. התלבטתי בעניין הזה עם חברים, עם המשפחה, אך לא עלה בדעתי שאני צריך להזעיק את אבא כדי שיתריע בדרך הפוליטית. היה לי משבר מסויים, שנבע מכך שאחרי מה שעשיתי קיבלתי הוראה מפורשת בכתב שמקומה הזו (של אמ"ן) לא ייצאו עוד חוות־דעת פרטיות, אלא רק הערכות אמ"ן. לא חשבתי שאני יכול לפעול מחוץ לחוג הצר, גם לא באמצעות אבא.

"לאחר המלחמה דיברנו על זה, די הרבה. כמו שאחותי מספרת שבעקבות עליית הליכוד לא הפתיעה אותו מלחמת לבנון, צריך לזכור שלאחר הנצחון בששת הימים, עם האופוריה שבתוכה היתה גם מפ"ם, התפיסה היתה שיש בידינו נכסים שעליהם או על חלקם מוותרים, כך או אחרת, בתמורה להתפתחות מדינית לקראת שלום. המלחמה לא היתה הפתעה אידיאולוגית לאבי. הוא התנגד למדיניות המבקשת להרחיב את גבולות ישראל בכוח ולא להתפשר. בלאו הכי, הן ביחס להעצמות הזן כלפי הערבים, התלוותה אצלו פרשנות לאידיאולוגיה, ראיית אי־התקדמות מדינית כערובה לסיכסוך ולמלחמה. הוא תהה איך דווקא דיין נפל בפח, כי לפי תפיסתו היה דיין צריך להיות מוכן יותר מכולם לניצול הזדמנות לפעולה מדינית או יוזמה.

"כשהתמניתי למפקד המכללה, בתקן אלוף, חיכיתי שנה וחצי לדרגה. זה חרה לאבי. הדרגה היתה חשובה לו מאד. מדי פעם העיר: אינני רוצה שתיפגע משום שאתה בני"

"דיין זלזל במפ"ם והתנגד לה. אבא ראה בכך התנפחות והתנגד לדיין ולדרכו, כמו לבן־גוריון ולרפ"י בכלל, אם כי בשנים האחרונות למד להעריך את שמעון פרס, שהסתגל לכבד את אבא ואת הערכים שייצג, למרות שאבא לא מיהר לקבל את עליית פרס למנהיגות ולראשות־הממשלה, בוודאי לא את ממשלת האחדות. בעליית הליכוד לשלטון ראה את ההתפתחות החמורה ביותר שאירעה לישראל. הוא חשש מההרפתקנות של "חירות" ולכן לא הופתע מלבנון, כמו גם מההידרדרות הכלכלית, אם כי ראה בה המשך לתהליך שתחילתו באשכול וביורשיו במפא"י. ב־1977 כבר השקיף מהצד, התעניין איך אני מתקדם והעיר לפעמים שאינו רוצה שאסבול מהקשר המשפחתי. מעולם לא ניסה לשכנע אותי שבעבודתי המקצועית עלי להיות בעל השקפת עולם כלשהי. להיפך: לאחר מלחמת יום הכיפורים, בייחוד כששמע עלי פה ושם טובות, אמר שאין כאן מקום אלא למקצוע המודיעיני הטהור. מעולם לא הציע לי לפרש מידע מודיעיני לפי השקפה.

"העברתי פעם ד"ש מבגין לאבא. על הרקע המשותף של שניהם כחברי "השומר הצעיר", אמר בגין שהתבגר ממנו, בעוד שאבא אמר שבגין הסתאב ממנו. כלפי רפול היה לאבא יחס כאל איש העמק, העובד את אדמתו במו ידיו, אך חלק על תפיסתו. אחר־כך לא אהב את סיפורי רפול הפוליטיים ואת התקפותיו על מפ"ם ובמיוחד נגד מרחביה. כשגברו ההתקפות, טילפנה אחותי לרפול ואמרה לו, "עזוב את

"כשהתגייסתי לאמ"ן כראש ענף סוריה ולבנון במחלקת המחקר, אבא היה חבר ועדת החוץ והבטחון, עם הנוהג המפורסם של מסירת מידע לקיבוץ, לתת לחברים תחושה שהם בעניינים, אך בלי להפר את חובת הסודיות. הוא ידע היטב שאני קצין המחקר שמאחורי החומר, שזה פרי מחשבתי או הכנתי, אבל לא היה מוכן להדליף לי מהנאמר בוועדה, רק חיכה שאומר את דעתי"

מרחביה ותן לנו לחיות". שרון לא אמר מעולם מילה על הקשר המשפחתי. גם הוא וגם רפול האריכו את שירותי באמ"ן, עד שלבסוף כיהנתי יותר מארבע שנים כעוזר ראש אמ"ן למחקר. אבא הניח שאני ממלא את תפקידי ביושר ושמוטב שאהיה שם, אני ולא אחר. חוות־הדעת המודיעיניות שכתבנו מדצמבר 1981 ואילך, בקבוצות דיון־המטה שלקראת מיבצע 'אורנים' בגילגוליו ובעיתוייו השונים, התבססו על מחקר מודיעיני טהור, לא מעורב. כשבדקנו את מיסמכי־המצב ששלחו לנו הפלגנות לפני המלחמה הזהרנו מפני מעורבות ממושכת מדי של צה"ל בלבנון, שישה שבועות בשטח...

"רמטכ"ל ממלא תפקיד אסטרטגי־פוליטי שבו יש טעם בהתפטרות, אם המחלוקת עם הדרג המדיני בסיסית ואינו יכול לחיות איתה. אחרים, קציני־מטה או מפקדי־שדה, צריכים להמשיך בתפקידם, אלא אם הפקודה בלתי־חוקית בעליל, אך הרי הבעייה היא כשההחלטה דווקא חוקית בעליל. בלאו הכי, עובר זמן עד שההערכה המודיעינית מוכחת או מופרכת. סיימתי את תפקידי ביולי 1982, עוד לפני המצור על ביירות. במה שקרה אחר־כך צפיתי מהצד, כמדריך במכללה לבטחון לאומי.

"כשהתמניתי למפקד המכללה, בתקן אלוף, חיכיתי שנה וחצי לדרגה. זה חרה לאבי. הדרגה היתה חשובה לו מאד. מדי פעם העיר, "אינני רוצה שתיפגע משום שאתה בני". נכון, את הדרגה קיבלתי מרמטכ"ל המתגורר בקיבוץ "השומר הצעיר" בית אלפא, אבל אותו רמטכ"ל הוא גם שעיכב לי את הדרגה. לא רמטכ"ל שונה היה כאן, אלא שר בטחון אחר. זו כבר היתה תקופה של התפייסות אבא עם העולם ועם הסובבים אותו. לכן שמח מאד על כל קידום שלי. צה"ל היה מאד מכובד בעיניו.

"אין להתעלם מהעובדה שבליכוד משתתפים בני המנהיגים בתהליך הפוליטי, בעוד שבתנועת העבודה התופעה הפוכה, בני המנהיגים מתרחקים מהפעילות ומהעסקנות של אבותיהם. כל מקרה אישי צריך אמנם להיבחן לגופו, אך יש כאן גם תופעה כללית – בצבא התקדמנו יפה, בפוליטיקה פחות. קשה לנתח פסיכולוגית, אבל אם לשפוט מעצמי, הם לא השאירו מקום לבנים. לצד התופעה הידועה של פרוטקציה ועזרה לחברים, נזהרו שלא להיראות כמי שמטפלים לטובה את בניהם, או אולי לא ראו בבניהם יעדים חשובים לטיפוח או ליצירת אווירה שבה ייקלטו וימשיכו במנהיגות. אלה, יחד עם הביקורת העצמית של דור הבנים, שראו צדדים מאד לא משכנעים של הפעילות הפוליטית, דחו מהעיסוק הפוליטי, גרמו לתחושה שאין לנו שם מקום, זה לא בשבילנו. שום הסבר יחיד אינו מספק, אבל ביחד הם מצביעים על כיוון.

"לי עצמי היתה תחושה פוליטית. הייתי שליח התנועה באנגליה. עד גיוסי לקבע הייתי פעיל במפ"ם. אבל החינוך להגשמה עצמית לא הוביל לפוליטיקה, אלא למשק, לחברה, לצבא. המנהיגים לא פינו מקום לאיש, גם לא לבניהם, עד גיל מאד מבוגר. ב־64' הייתי בשל לפעילות; לו היה עידוד, יתכן שהייתי הולך אליה. אחרי מלחמת ששת הימים התאספנו, כמה מקציני המילואים הבכירים שנחשבו אנשי־בטחון בקיבוץ הארצי – אותי שיתפו כקצין מודיעין מוצלח, אף שהייתי רק רב־סרן – וניסחנו מיסמך הדומה לתוכנית אלון, כשתוך עם מרחב לפתרון מדיני. לא זכור לי דיון יסודי במיסמך, במפ"ם. לא התייחסו אלינו ברצינות. כמה אפשר לתרום בלי שהתרומה רצויה? חדלנו.

"בעינינו, כבר במוסד החינוכי, דבק בפוליטיקה ניחוח של ליכלוך, גם בהשפעת יחסו של הפלמ"ח לעסקנים. אבא נהג לצאת מהכלים לשמע אמירות כאלה. הוא אמר שזה מלח החיים ושמוכרחים להשתתף, לתרגם את החזון למציאות. למה, אם כן, לא היה המסר ממשי? לא יודע. לא יודע מה היה היחס בין איקס לאביו ובין שמיקס לאיטו. כך או כך, המסר של פוליטיקה, כעיסוק טהור, לא עבר אלינו".

هكذا من الأصل

מחווה ומהומה בגולן / חיים גורי

הנאמנים והדפוקים

כל הסיפור החל עם סיפוח הגולן רשמית, למדינת ישראל. הוא היה איש עשיר, מיליונר, כדבריו. כאשר הטילו כוהני הדת חרם על נאמני ישראל, לא נסוג ולא ויתר, כמי שקשר את גורלו לצמיתות בישראל. לכן נענש נוראות, גם בני משפחתו בודדו כמצורעים וילדיו הוכו והושפלו בבית־הספר

גשם שוטף ירד בדרכנו למסעדה והנחלים זרמו מערבה אל מפלס הכנרת העולה. לפחות החורף הסביר פניו לארץ הקשה הזאת. קדמו לביקור שיחות טלפון מרובות עד הלילה האחרון: לבוא או לא לבוא? בואו, אנחנו מחכים לכם, רוצים בפגישה שתהיה, השיבו ראשי המועצות הדרוזיות והעלאוויות. הצטרפתי אל צוות המורים של „אולפן עקיבא" ואל קבוצת מורות־חיילות, מחזור ה', המכשירות עצמן מטעם צה"ל להנחלת השפה העברית בישובי הספר ובעיירות הפיתוח.

הגעתי לאולפן הזה לפני כמה שנים לקורס מזורז לערבית. מאז דבקתי במקום הזה, השוכן – עד להודעה חדשה – ב„תוף הירוק", דרומית לנתניה. מדי פעם בפעם אני בא לשם ומלמד, כמתנדב, שיחה עברית חדשה לתלמידי האולפן הזה, המיוחד במינו. בין מאות תלמידיו במחזורות השנים היו תיירים ועולים מקצוי תבל, בני כל האומות, הדתות והגזעים, וכן ערבים מעזה ומיהודה ומשומרון, מוסלמים ונוצרים, וכן דרוזים ועלאוים מהגולן. גם מלבנון הגיעו אל בית־הספר הזה, שיצאו לו מוניטין מאז נוסד בט"ו בשבט, לפני 36 שנים. נוצרה שם אווירה מיוחדת של שותפות אנושית ותרבותית. לא; אין לאולפן „פטנט" לפתרון בעיות הסכסוך בארץ ובאיזור. אלי דווקא בשל כך באים לשם בשם החיים שיעשו, הבה נקווה, את השלום ולא להיפך. שם נוהגים כבוד איש בתרבותו לרוחניותו ולכן גם איש בתרבות זולתו. מצאתי שם שלבנ מעניין, של שמרנות, מקסמות, והגה מהפכנית הבה לקלישאות ולשגרה.

ביום העצמאות האחרון זכו שולמית כצנלסון, העומדת בראש המוסד, והאולפן עצמו בפרס ישראל לחינוך. בוגרי האולפן בגולן, למעלה ממאה דרוזים ועלאוים, החליטו לחוג את המאורע דווקא סמוך לט"ו בשבט, יום הולדת האולפן. בשל המתיחות ששררה בשטח נדחה האירוע בכמה ימים.

ירדנו מהרכב לפני בניין המועצה המקומית מסעדה. בפתח, מעל הדלת, ראיתי את סמל המנורה של מדינת ישראל חקוק בלוח השיש הקבוע באבן. קידמו פנינו בשמחה רבה ומיד פגשתי מכרים מימים עברו ונכבדים שונים, ביניהם מר מוחסין אבו־סאלח, ראש המועצה, ומר תורכי עג'מי, ראש מועצת מג'דל־שאמס, ומר מורסל עמעשה, ראש מועצת בוקעתה ומר האיל דעבוס, ראש המועצה הקודם של עין־קיניה. וגם זיהיתי בקהל הקראים את חסן אברדוקן, אחד הקצרים הגדולים, שבא לברך בשם אביו שייח' לביב אברדוקן, בוגר האולפן. וכן ראיתי בקהל הרב והמהומה את המנהל והמורה מר ג'מאל עלי מפקיעין ואת מר נר פרוטה, העתיד לברך בשם עשרה מנהלי בתי־הספר בגולן – – – ויסלחו לי הקוראים ויסלח לי הקורא היקר אם לא אביא בשמותיהם את כל הטובים והנחשבים שנאספו שם, אנשי הגולן ופקידי ממשלה, אך לא אשכח את סא"ל דורית דעגי, מפקדת המורות־חיילות שהשמיעה להלן דברים חמים וחכמים.

תחילה שרו הכל שירי־עם בעברית ובערבית, והפליאה לעשות קבוצת החיילות שזימרו בלשון ערב שירי אהבה, חמים ורוויים הנוגעים ללב, בלהיית להקת „ראם הגולן" מעין־קיניה.

מסכת הברכות נתארכה מאד. המנחה והמברכים דיברו עברית רהוטה, מחזירים לאולפן בריבית ודריבית את סכומי המלגות שהוענקו להם. כן הוחלפו מזכרות ומתנות שלוו במחיאות כפיים. בין לבין הכרתי בקהל כמה מאנשי הישובים העבריים ברמה – את חיה, מנהלת החינוך בגולן, ואת אלי מלמד, מנהל בית־הספר התיכון בקצרין ועורך הבטאון „אף הגולן". חשבתי בלבי כי טוב היו עושים ישובינו שם אילו שיגרו למעמד החגיגי הזה נציגים נוספים.

שולמית כצנלסון השיבה בהתרגשות רבה לשלל המברכים. היא החלה בשירה של רחל „לא שרתי לך ארצי", שבו נאמר „לא שרתי לך ארצי ולא פארתי שמך / בעלילות גבורה, בשלל קרבות / רק עץ ידי נטעו, חופי ירדן שוקטים / רק שביל כבשו רגלי על פני שדות". כל שאנו מבקשים לעשות בעבודתנו, אמרה, הוא רק שביל אל הזולת. אני חשה פה כי כבשתי שביל שיישאר... רבים מהקהל הזה שמעו מפיה בעבר את משל הקשת: הקשת בשמים, המסמנת את הבטחת אלהים למנוע מבול נוסף, היא רק חצי מעגל ולא מעגל שלם. אך בשל כך נמנים בה הגוונים היצוגיים בעולמנו זה בצד זה, צבעי פסטל ברורים ונמשכים ואין אחד מהם גובר על חברו, פורץ לתחומו, מאפיל עליו. הם שווים בנצח הסגנוניות, באחוות השכנים, בסוד השונה שבדומה. אין אנו שלמים. אנו כמותה, כקשת היא, רק חצי, ואנו חייבים בכבודה של הרבגוניות האנושית. משהו כזה לפי מיטב זכרוני.

כתום מסכת הברכות התנצל מר מוחסין אבו־סאלח על כי בשל ההתרעה הקצרה לא הוכנה לכבוד האורחים ארוחת ערב כמנהג המקום, רק כיבוד קל. זה הגיש עד מהרה תפוחי עץ, תפוזים ובננות ושלל עוגות „בקלווה" למיניהן, וארוחה המתוכנת רבעים וכהן רגש ושקדים ואגוזים ופיסטוקים. ובחוץ נמשך הגשם ונשבה הרוח הצפונית.

היה כבר ערב.

★

האורחים שבו דרומה. נשארנו ארבעה: שלומית ויעקב ודוקר ובנו דני ועבדכם. ידעתי כי האירוע החגיגי הזה המרגש, שנערך במחווה כלפי האולפן והעומדת בראשו, אינו משקף את מלוא הלך־הרוחות בקרב הדרוזים ברמה וכי העניינים סבוכים וכאובים מאד. שולמית אבן ביקשה בפתח דבריה כי הקהל יכבד בקימה ובדקת דומיה את זכרו של האיל קאנג', ראש מועצת מג'דל־שאמס שהלך לעולמו לפני שנתיים ואשר ישב שנים רבות בבית־הסוהר הסורי למען ישראל. הוא ובנו מחמוד, מנהל בית־הספר באותה עיירה, המצוי כאן אתנו. כן ידעתי כי בין הנוכחים מצויים גם מתומכי סוריה, שבאו כמחוות כבוד והוקרה לאולפן שבו למדו. העניינים קשים בגולן. לכן בחרתי

שותפות אנושית ותרבותית. תצלום - י.ס.פ.א.

להישאר בלילה ההוא ולפגוש כמה מידידי ישראל שם ולשמוע מפיהם במה מדובר.

הגענו בשעת ערב מאוחרת אל ביתו של סלמאן מחמד אבו־סאלח, איש מג'דל שאמס. הודיתי לתנור הברזל המוסק גזרי עצים שעמד בחדר. בעל־הבית התנצל בפנינו על כי בשל ההתרעה הקצרה לא עלה בידי אשתו להכין סעודה חגיגית כמיטב המסורת לאורחים הנכבדים. ישבנו בחדר הסמוך על גבי מזרנים וכרים סביב שולחן מוארך והתפקנו, מודים מקרב לב, במה שהוגש לנו: קערת סלט ירקות וסלט חצילים בטחינה ובשמן זית כבד וירקרק וסלט העשוי מירק מיוחד הקרוי „עלר", הצומח על מורדות החרמון, והוא עשב מרפא מיוחד הנותן ליעף כוח וגם הפרות האוכלות ממנו, כדברי המארח, מניבות חלב מיוחד ומבריא. וכן מצאנו בסמוך עוד תבשיל ירק מיוחד שאיני זוכר את שמו וקערת פול ירוק מבושל בתבלים ובשום. והיו שטעמו מן הבשר ומן הביצים הקשות ומהלבנה הגלילה והמכרוריה הכבושים והצמיגית, החריפים יותר השרויים בשמן הבל. ואיך אשכח את החצילים הכבושים הממולאים באגוז מרוסק ועוד... ובני הבית עומדים עלינו לשרותנו ומוסיפים מדי פעם פיתות רחבות, דקות כנייר, מאפה בית. ואחר־כך הוגשו עוגות ופירות וקפה חריף. כתום נסיעה מייגעת חיתה נפשנו והיה טוב.

★

היה טוב עד אשר פתח בעל־הבית את פיו, משיב כמעט על כורחו לשאלותינו. והרי לשם כך באנו, לשמוע מפיו הערכת־מצב על המתרחש בקרב בני עדתו בגולן. אז נודע לנו כי הוא מנאמניה המובהקים של ישראל ולכן גם לקה קשות באשר הוטל עליו ועל דומיו החרם הנורא מצד כוהני הדת במקום.

כל הסיפור החל עם סיפוח הגולן, רשמית, למדינת ישראל והנפקת תעודות הזיהוי הישראליות. הוא היה איש עשיר, מיליונר כדבריו, בעל סוכנות ביטוח „גולן", בעל מוסך, מסעדה ומשרדים. כאשר הטילו כוהני הדת חרם על נאמני ישראל, לא נסוג ולא ויתר כמי שקשר את גורלו לצמיתות בישראל. לכן נענש נוראות. גם בני משפחתו בודדו כמצורעים וילדיו הוכו והושפלו בבית־הספר.

הוא מציג לפנינו שני קלסרי ענק, גדושי *תעודות ומכתבים וקטעי עתונים העוסקים בו* ובמצבו. רוב העתונות הישראלית הקדימה אותי בביתו. מאז היה כסמל אישי לידידי ישראל הנטושים בגולן, „ורוק ככלב". כל הסיפור הזה כואב מאד, מרגיז מאד.

אני מדפדף בניירות האלה. ב־12.8.84 שולח סלמאן אבו־סאלח מברק המופנה לראש הממשלה, מר יצחק שמיר, לשר הבטחון מר משה ארנס, לשר הפנים מר יוסף בורג ובו נאמר: „בשמי ובשם אזרחי מדינת ישראל ברמת הגולן, אני פונה אליך בעקבות הזרם הדתי שהוטל עלינו כחרם ברמת הגולן". הוא שואל: „האם מדינת ישראל תעמוד לימיננו? אם כן, במה? האם מדינת ישראל הולכת להפקיר אותנו שנבל לשלוח אותנו לרמיסת האספסוף המשולהב המסוכסך? ואז אנחנו כרע שעשינו פשע בעמידתנו לימין העם היהודי והקבל החלטות, להאבותי היום, שתהייתה נגד מצפוננו, אבל תאפשרנה לנו לשמור על כבודנו, על שלום משפחותינו ועל פרנסת ילדינו. אנחנו כותבים שורות אלה בשעת מצוקה קשה ולהאבדנו הרב עם ישראל מתריש ומסתכל מהצד איך אנחנו מתחסלים לאום לאום. אין זה מתאים לא למדינת ישראל ולא לעם היהודי. בכבוד רב, סלמאן אבו־סאלח, מג'דל שאמס".

הוא אב ל־11 בנים ובנות.

לא, עם ישראל לא „הסתכל מהצד" ורבים עסקו בסיפורו של האיש ודומיו, נאמני ישראל. היו עתונאים שהתרשמו לטובה מיושרו ואומץ לבו הדבקותו המוחלטת בישראל. היו שציינו כי אין לו ברירה, כי בשוב הסורים יהיה בין ראשוני התלויים. על דרוזים אחרים שקשרו גורלם במדינתנו, נושאי תעודות־זהוי ישראליות, כתבה לפני שלוש שנים מיכל מירון ב„ידיעות אחרונות" בעת ביקורה בגולן: „...אני פוגשת עוד כמה ידידי ישראל המתרועעים עם חיילי צה"ל השוטרים הישראלים. הם אינם עושים רושם אמין. התנהגותם כשל מלחכי פינכה מדרגה זולה. הם מתחנפים לישראלים, צוחקים גם לבדיחות הבלתי אינטליגנטיות ביותר ולא מצחיקות..."

סלמאן אבו־סאלח, להבדיל, „שונה מאותם ידידי ישראל מקצועיים. הוא חסר אותו חיוך מתלקק ומתרפס". אכן, קשה להיות דרוזי־ישראלי בגולן. הוא נתון לחרם ולנידוי בקרב רוב בני עדתו. הוא ייתלה על עץ בשוב הסורים אל הרמה ובינתיים הוא מצטייר כ„סטינקער" בוגדני, „משתף־פעולה", בעיני מיכל.

ב־18.7.84 משגר מארחנו איגרת לשר הפנים מר יוסף בורג ובו כלול פסוק אחד המסביר במידה רבה את המתרחש מזה כמה שנים בקרב הדרוזים ברמה:

„...אין אני צריך לגולל את ההיסטוריה בת מאות השנים של חבל ארץ זה, בו אנחנו השתרשנו. מ־1967 עד 1978, הלויאליות לישראל היתה מובנית. המנהיגים שלנו ביקשו מעמים רבים לבחון אם יהיה עתיד לישראל, וכשנוכחו שבאו ... את ... בשאלותיהם של התושבים, כי הציבור נוטה שחזור להיות בני חורין. מצבו הכלכלי השתפר במאות אחוזים. תנופת הפיתוח שפקדה את האיזור היתה למופת. מצב החינוך השתפר בצורה משמעותית... המצב החל להשתנות לאחר ביקור סאדאת בירושלים והחלה דאגה שרכנת הגולן גם תחזור". הוא מוסיף באותו מכתב: „למרות הקונצנזוס במדינה בנושא רמת הגולן לא הצליחה ההסברה להרגיע את הציבור". הוא יודע לספר על שיטות „האויב הסורי" ש„החדיר תעמולה, טקטיקות־מוות, הפחדה". וגם שוחד כספי למשפחות, נכבדים וכוהני דת שפנו לעברו. ואלה „חברו יחד נגד המדינה והטילו חרם דתי, חברתי וכלכלי על אזרחי המדינה ברמה. חרם אשר פעל בצורה רצינית על האנשים והרתיע את רוב האוכלוסיה משיתוף פעולה. כל זאת מתחת לשלטון החוק של מדינת ישראל ומתחת לעינם הפקוחה של אנשי זרועות הבטחון".

★

בחרתי כמה קטעים מאוסף הניירות הנערמים לפני בתחנה, בזעם, באזהרה, באיום, בתסכול, בפחד גובר והולך.

שותים עוד קפה.

סלמאן אבו־סאלח אינו בוש לדבר „דוגרי". הוא אומר לי: „מוכרחה להיות מדיניות של פריווילגיה ברורה לנאמני ישראל על מנת להוכיח שכל מי שמזדהה עם העם היהודי אינו מפסיד".

אבוי למזדהים שם.

כמו לבן, לפני חמש שנים הוא שולח מברק לראש הממשלה מנחם בגין בכבודו ובעצמו. זה משיב לו ב־17 במאי 82': ידיד יקר, תודה על מברקך. מדי פעם בפעם אני שומע דבריך ברדיו ובקשה אחת לי אליך: אל נא תרבה במידה כזו בתלונות על מדינת ישראל וממשלתה. לא עזבנו ולא נעזוב את ידידינו. יש לנו בעיה ברמת הגולן, אך אין לי שום ספק שנתגבר עליה ונבטיח לידידינו הנאמנים חיי חירות וכבוד. וברמת הגולן ישרור שלום וייפסק המרור, לרבות הדתי. אך דרושה סבלנות, כמו לכל תופעה חריגה, וכמו לכל פעולה שמטרתה לשים קץ לתופעה זו. בכבוד רב ובברכה, מנחם בגין".

מכתב אובד בגל המסמכים. דומה שהזמן שעבר מאז לא העלה ארוכה לפצעי סלמאן אבו־סאלח ודומיו, נאמני ישראל בגולן. מצבו הכלכלי הלך והידרדר. הוא ובני ביתו היו ועודם קרבנות לאלימות, להסתה, לחרם.

האם גרמה לכך החלת החוק הישראלי בגולן כשטח בלתי נפרד מארצנו, הנפקת תעודות הזיהוי הישראליות? או שמא שורש הרע הוא בתחושה המקננת בהם כי חרף ההכרזה החגיגית על סיפוח הגולן זה לא רציני ולא קבוע וכי הסורים ישובו אל הכפרים האלה, אם במלחמה ואם בשלום, ואז ייערך חשבון עם „הבוגדים" כמיטב מסורת המזרח.

ישנו, ללא ספק, גם פטריוטיזם סורי. רבים מבני משפחותיהם של הדרוזים מצויים בסוריה ובצבאה. סטודנטים מהרמה לומדים בדמשק. אך הפחד מתקיים עזה 57' ופינוי סיני והרס ימית עושה את שלו. לשונאי ישראל בגולן קל יותר מאשר לידידיה.

אולי אוזיל כעת ואמשיך בפעם אחרת ואספר על אשר אירע בביתו של מארח אחר במסעדה, בסוכנו אליו ללינת הלילה. שניים מאתנו נשארו ללון בביתו של סלמאן אבו־סאלח. למחרת בשעה לנו בבוקר, השאלה לא עצם האיש את עיניו ושמר, נשקו בידו, על אורחיו.

לילה קר: ליל מורדות החרמון. לפני 43 שנים הגענו למג'דל שאמס, ששה פלמחאים, נודדי גבול, בדרכנו אל פסגת החרמון. כאן עשינו את הלילה בביתה של משפחת קאנג'. שלושה נשארנו בחיים. שלושה נפלו במלחמות ישראל.

(רשימה ראשונה)

פרופ' לייבוביץ' מעבר לקו הירוק / אוריאל בן־עמי

פרשניו של אלוהים

צלצלו מעפרה ואמרו שלייבוביץ' יבוא במוצאי שבת. הבטיחו לי שמכינים לו קבלת פנים עם כל הציטטות שלו נגד היודו־נאצים, כפי שהתבטא הפרופסור לא פעם נגד המתנחלים.

במוצאי־שבת ממתינים לאורח בקושי שלושה מניינים. לייבוביץ' מגיע לבסוף למועדון הקטן, ולאחר שהמנחה המקומי מציג אותו הוא פותח במשנתו על המשותף שבינו לבינם, המתנחלים מעפרה.

במשך כשעה הוא פורש כמעט־מונולוג, *למעט הערות ביניים קצרות מהקהל*. פרופסור לייבוביץ', בשלב הזה, מדבר בשקט־בשקט. כל־כך בשקט עד שצריך לעבור מהשורה החמישית לשורה הראשונה כדי לשמוע אותו.

לייבוביץ' פותח קרוב לעשר בערב. מדי פעם מציץ אל תוך האולם עוד ראש סקרן. מצד אחד רוצים לשמוע אותו. מצד שני תופסים מרחק. המאחרים מתקרבים ומעדיפים להאזין בעמידה, נשענים על הקיר. זוהי עמדת־התקפה טובה להמשך הערב וגם עמדת־נסיגה טובה לאלה שרצו רק להציץ וללכת הביתה.

אין כאן דיאלוג. יש כאן מפגש בין שתי נקודות מוצא אבסולוטיות, שהמשותף להן הוא אלוהים. גם אצל לייבוביץ' וגם אצל תושבי עפרה – הכל מתחיל ונגמר באלוהים. ובכל־זאת, פרופסור לייבוביץ' מגיע לעפרה כדי למצוא את המכנה המשותף ביניהם.

כבר בראשית דבריו הוא אומר לשומעיו ש"עם איננו יש אובייקטיבי, אלא ישנה קבוצת אנשים, המודעים לכך שהם עם. קח מהם את התודעה הזאת והעם הזה אינו קיים עוד. מגילת־העצמאות, הוא אומר, מתחילה בשקר במילים "בארץ־ישראל קם העם היהודי". זהו שקר. העם היהודי קם יחד עם אברהם אבינו בעיראק. זה לא יפה שמגילת־העצמאות מתחילה בשקר".

זכות־הדיבור של לייבוביץ' עדיין נשמרת בשקט. הוא מסיח בשומעיו את דוגמותיו החזורות, שהמדינה היא אפאראט שלטוני וכי אצלנו קיימת אידיאליזציה כמעט פאשיסטית של המדינה. העם היהודי, הוא מזכיר לשומעיו, מעולם לא חי בטריטוריה מוגדרת. הוא גם מוסיף שאילו רש"י היה חי עמנו היום – הוא היה דובר צרפתית, כשם שהרמב"ם היה דובר היום ערבית.

עכשיו כבר צועק מישהו מהקהל "אז מה, הם הרי התפללו בעברית". "לזה אני חותר", ממהר לייבוביץ' להשיב וכאן הוא כבר עובר לאוקסמות והלייבוביצ'יות המפורסמות. "רוב העם היהודי איננו מדבר עברית, אך אומר ששפתו היא העברית. הלאומיות העברית נולדה מחסיבת בני־אדם. מה שאיחד אותם זו לא היתה ביולוגיה, טריטוריה, מסגרת מדינית או שפה מדוברת. זו היתה היהדות, שתעודותיה העיקריות הן התורה והסידור. אין לכך אנאלוגיה בשום עם אחר".

אצל לייבוביץ' ואצל תושבי עפרה הכל מתחיל ונגמר באלוהים. ובכל זאת פעורה ביניהם תהום עמוקה ונדמה שאין זה אלוהים אחד. „מעם התורה נהפכתם לעם הארץ", הוא מטיח

עד המאה התשע־עשרה, אומר לייבוביץ', היו היהדות והיהודיות מושגים חופפים. ואז בא המפנה הגדול עוד יותר מחורבן בית ראשון ושני. מפנה שעוד לא חדר לתודעתם של אנשים אינטליגנטים ברובנו. עובדה היא, אומר לייבוביץ', שיש היום מיליוני בני־אדם המודעים להיותם יהודים וגם הגויים מודעים לכך. אך היהודים אלה אינם מתאפיינים עוד ביהדותם. לכן, הוא מסיק, העם היהודי איננו תלוי כלל במדינת־ישראל, ובכלל מדינה היא דבר טפל.

עכשיו כבר מתחילים לכעוס על האורח. "מה עם הקשר ההלכתי של המדינה?" שואל מישהו בקהל ולייבוביץ' משיב שההלכה איננה קיימת עוד בתודעה, אלא רק בספר. הוא מסביר שהמטבח והשולחן, הסקס והאישות והעבודה יחד – הם חיי האדם. "חיי האדם זה לא הסמרטוט הצבעוני שקוראים לו דגל וזה גם לא העובדה שיש לי ראש ממשלה. אתם בעצמכם יכולים לראות איזה יצור יכול להיות היום ראש ממשלה. אין לנו חיים משותפים. יש לנו רק יכולת משותפת להפעיל טנק. שגם הוא לא יהודי אלא אמריקאי. שני אנשים מפעילים את הטנק הזה. האחד מניח תפילין כל בוקר הוא ומשכים בשביל זה חצי שעה קודם, השני לא ראה תפילין מימיו.

הם יודעים יחד להפעיל את הטנק, ואם פוגע בהם טיל אנטי־טנקי – הם נהרגים יחד. זהו השיתוף ביניהם. אבל אם הם משתחררים מהצבא, או אלה שהרגו והיו גם יכולים ליהרג יחד אינם יכולים לשבת לשולחן אחד, להתחתן ולעבוד. המשותף היחיד להם הוא הטנק".

לייבוביץ' שואל מהם הערכים המשותפים לכל אלה המודעים ליהדותם מאז המאה התשע־עשרה והוא משיב מיד שאין כאלה. בקהל זורקים לו שהתודעה היא המשותפת. לייבוביץ' הודף מיד. תודעה, הוא אומר, מתייחסת לתכנים מסויימים. לעומת־זאת התודעה היהודית מכוונת היום לתודעה שאנו יהודים וזהו דבר ריק מתוכן. עכשיו, הוא מוסיף, גוברת התופעה של יהודים האומרים שהעם היהודי זר להם לגמרי. מגדירים עצמם כישראלים, אזרחי מדינת ישראל.

בשלב הזה, כך נראה, מצליח לייבוביץ' להפתיע את שומעיו. "אני ושולמית אלוני מודעים באותה מידה לכך ששנינו יהודים. אבל יש לי משהו משותף איתה? היא הרי מצפצפת על ההלכה. היא איננה מקבלת אותה". לרגע נסוכה הבעה של שביעות־רצון על פני המקשיבים. הנה, לייבוביץ' חבוש כיפה שחורה ימצא אולי מכנה משותף עמם, חובשי הכיפות הסרוגות. אבל במקום למלא את הציפיה, הוא מספר כיצד הרוסים שמרו על תודעתם ההיסטורית מאז ימי הצאר ועד ימי גורבצ'וב. בבית־הספר הרוסי ממשיכים ללמד את סטיאנה של פושקין. בדיוק אותה סטיאנה שלייבוביץ' עצמו למד אותה לפני יותר משבעים שנה.

עכשיו הוא כבר זועף. "אצלנו אין תוכן היסטורי משותף. התכנים של כל היצירה ההלכתית של עולם הפוסקים זרים היום לתשעים אחוזים, ואולי לתשעים וחמישה אחוזים, מהצעירים היהודים בעולם. זה זר להם בדיוק כמו הזר־כורהיום. הם אינם יכולים אפילו לשאוב מזה משהו; זה פשוט מכרז בשבילם".

דבריו של לייבוביץ' מעוררים מדי פעם רחשים בקהל. יש כאן גלים חולפים של הסכמה ואי־הסכמה, עד שלייבוביץ' מכה שנית. מישהו שואל מה יהיה כאן בעוד חמישים שנה. לייבוביץ' לא בא להשיב. הוא בא לתאר מצב. "את זה אני שואל, חכם שכמוך", הוא מאבד את סבלנותו ועובר למתקפה על מארחיו. "הבעיה היא העם היהודי והיהדות. אתם חושבים שאם *ששים ואחד פוחלצים מחליטים* משהו, יש לזה השפעה על העם היהודי? הפוחלצים האלה יכולים רק לסבך אותנו במלחמה נוספת. אין להחלטות הכנסת שום השפעה על המשך ההיסטוריה של היהדות והעם היהודי. אלה שדואגים להמשך ההיסטוריה היהודית – ובזה אנחנו שותפים – צריכים לדאוג".

שוב נדמה לרגע שיש על מה ועם מי לדבר יחד. אך לייבוביץ' חוזר להרגיז. מה אכפת לי, הוא זועם, אם מישהו נרשם כיהודי במשרד הפנים. לפי חוקי מדינת ישראל נקבע יהודי לפי סימנים מסויימים. גם הרייך קבע מיהו יהודי לפי סימנים מסויימים ובישראל עושה את זה משרד־הפנים".

עכשיו הוא כבר מצליח להקפיץ. מישהו קופץ מהקהל ואומר לו "יש גבול לחוצפה בהשוואה הזאת". לייבוביץ', מתורגל בשכאלה, מנחית לעברו "פגעתי בציפור נפשך? או פגעתי? הבעיה הרצינית, החמורה והעוקבת המשותפת לנו, היא שאלת העם היהודי והיהדות ולא שאלת מדינת ישראל וחוקיה. זהו משבר גורלי של ההיסטוריה היהודית שהחל לפני מאתיים שנה ונמשך ונמשך. האם יש תקנה למשבר הזה? אני אומר בפירוש: אינני יודע".

פתאום קשה להבין את אי־ההסכמה ביניהם. הרי לייבוביץ' אינו מאמין במדינה הזאת וגם קהלו משתדל לעקוף את חוקיה, בשם ההלכה כביכול, ככל יכולתו. המנחה שואל את האורח האם הפרדת הדת מהמדינה תשרת את נקודתם המשותפת. הוא אפילו מוסיף מבוכה ושואל אם יחסו של לייבוביץ' ליהודה ושומרון הוא באמת כמו שהוא נשמע ואולי זוהי אשמתם של כלי־התקשורת.

לייבוביץ' חוזר למתקפה: "ציבורכם אינו רוצה לשמוע. הפכתם להיות עם הארץ. אתם מתעלמים מכל היסודות. עברתם מעם התורה לעם הארץ, כאילו אלה אלהיך ישראל. אלוהים יכול להיות גם ארץ. איזה חיים משותפים אתם מציעים. הצבא נהפך לתוכן שלנו". מישהו בקהל מנסה לומר שהם מנסים לעשות את הכל יחד. לייבוביץ' עונה לו שהוא חולם חלומות. הוא מצטער על ההשוואה, אבל הוא נזכר שמוסוליני הגדיר עם כחטיבת בני־אדם הלוחמים יחד. וההגדרה הזאת, הוא מוסיף, ממצה את מהות הפאשיזם שעם איננו מבטא שום תוכן ערכי.

עכשיו אומר מישהו שזהו באמת העם הפלשתיני. לייבוביץ' מתעלם ומזהיר שהתוכן הלאומי שלנו עוד יהיה הכוח להרוג וליהרג. הוא שוב שואל, כאילו מזמין את התשובה, מהם התכנים הערכיים המשותפים המהווים את היהודיות שלנו. מישהו אומר לו שאחד מהתכנים האלה הוא ארץ־ישראל והזיקה לארץ־ישראל. לייבוביץ' מזכיר לו שרוב שומרי המצוות חיים בחו"ל. מישהו אחר מתעקש ואומר שבכל יום הם מתפללים "ותחזינה עינינו בשובך לציון" – זו התודעה שלהם. עוד מישהו עוזר לו ואומר שארץ־ישראל היא אחד הקניינים שניתנו לעם ישראל.

ואז לייבוביץ' כבר רותח מכעס. "הרבנים שלכם כולם שקרנים: הם אינם מלמדים אתכם בתי תמה וזכות אבות. העם היהודי לא היה מעוניין כלל בגאולה". הקצב עכשיו משתנה. הקהל זורק רפליקות ללייבוביץ' המתכתש עליהן. כיום העם היהודי מעוניין בגאולה, אומר מישהו אחר ומוסיף שצריך גם לזכור כרוב העם היהודי אבד בשואה.

לייבוביץ' מזהיר שמתוך שנים־עשר השבטים גלו עשרה במאה השמינית לפנה"ס. למרות כל ההבטחות הנעלות של שבו בנים לגבולם. הוא גם מזכיר בהזדמנות זאת שרחל איננה אמנו. בקהל אומרים לו שהיא אמנו ההורגת. לייבוביץ' לא צוחק הפעם. הוא אומר שלאה היא אמנו וכי הוא מדבר על עובדות, לא על סנטימנטים. "אני אפנה אתכם לש"ס, כי הרבנים שלכם מרמים אתכם ומזייפים את העובדות". מישהו אומר לו שגסויות־הרוח שלו כבר בנאליות ולא עושות

„אין לנו חיים משותפים. יש לנו רק יכולת משותפת להפעיל טנק". הוא מיצר על ההשוואה, אבל מזכיר שמוסוליני הגדיר עם כחטיבת בני־אדם הלוחמים יחד

רושם על אף אחד. מישהי מבקשת הבהרה בעדינות: "סליחה, יש רבנים שהם לא שקרנים?"

לייבוביץ' אומר שאין נביא מתנבא על מה שיהיה, אלא על מה שראוי להיות. ראוי היה *שעשרת השבטים יחזרו מגלותם*, הוא רוצה. בקהל אומרים לו שמדבריו מבע עולה שעם ישראל ראוי לארץ־ישראל. לייבוביץ' מפציץ ביד בפסוקים. „על הדם תאכלו ואת הארץ תירשו". הוא כל־כך כועס עכשיו עד שהוא מוסיף ש„יחזקאל הנביא היה בעצם פלגיאט של רב דרוקמן". שוב אומרים לו בקהל שבמשך כל ההיסטוריה נשרו בנים מהעם היהודי ותמיד גם נלחמו נגד הפורשים. „גם היום נלחמים יהודים בעם היהודי" למען אש"ף ולמען מסירת חלקי הארץ. וכנגנו הוא הגיבור הלאומי שלהם ואתה הגיבור האידיאולוגי שלהם. אותך זה צריך להדאיג", אומר האומר.

לייבוביץ' עונה לו שהוא, הדובר, אינו יודע עד כמה הוא צודק. „אתה אומר בדיוק כמו מאי אבותי. אתה אינך מבין את עצמך". בקהל נחלצים לעזרה. „הם, הסבאלנים, רוצים בהתבדות עם ישראל ומשתמשים בך. הם מעוניינים בזה, בלי ידיעתך. נראה את שולמית אלוני מעיזה לעשות הפעולה להפלות אצל הערבים. יהרגו אותה מידי". לייבוביץ' אומר שמיליון הפלות בוצעו בארץ בשלושים השנים האחרונות. זהו העם היהודי וזהו אופיו וזהו העם שיירש את ההבטחה – הוא אומר בלעג מר ומזכיר שיש יותר ילדים ערבים מיהודים במדינת ישראל. „אנחנו עושים בעניין הזה כ־בבי ימלינר", משיב מישהו בקהל.

לייבוביץ' לא מוותר. "לא יעזור לכם הסרבנות הצבעוני על קבר רחב הזונה", הוא אומר לקהל שלו. הוא אומר שקיימת סכנה שהעם היהודי יתחסל וכי הוא אחד היהודים הרוצים בקיומו. הוא מוסיף שמראש־הממשלה היהודי נדרש לקיים תורה ומצוות. שוב חולפת שביעות־רצון של רגע בקהל ומישהו מציע לגייר את שולמית אלוני.

לייבוביץ' אומר שאש"ף הוא הציונות של הפלסתינאים ואין ברירה, מוכרחים לחלק את הארץ הזאת בין שני העמים. מישהו שואל אותו איך הוא מסביר שחסידיו תומכים באש"ף. לייבוביץ' אומר לו שהוא מנהל אם הוא באמת חושב ככה.

האורח ומארחיו מדברים בשם קיום תורה ומצוות, תוך קיצוב שאינו ניתן לגישור ביניהם. לייבוביץ' מזכיר שגולדה אמרה שאין עם פלסתיני ובאמנה הפלסתינית כתוב שאין עם יהודי. הדבר הזה יביא למלחמת דמים – *אם לא תחולק הארץ בין שני העמים*. ואם חלוקת הארץ תבטל את מלחמת הדמים, שואל מישהו ולייבוביץ', לראשונה, אינו יודע את התשובה. "זאת האלטרנטיבה", הוא אומר וצופה שהחלוקה הזאת תבוא בכפיית האמריקאים והרוסים יחד.

בצפור מסתיים הערב הזה ללא הסכמה. הנאספים מתפזרים לאמונתם המשותפת ולפיתרונותיה השונים. יש אלוהים, וכל אחד מדבר בשמו כדי להוכיח את צדקתו.

אולגה היא לארה וז'יוואגו הוא פסטרנק / ספר חדש

שכן אכן אהבת אותי

אם יבוא הבול על מקומו בשלום ואם את בחיים, ולא אסרו אותך, ואת במוסקווה, ולא פנית לי עורף, ואת נבונה לראותני ולדבר עמי...

„שנים רבות תחלופנה, שנים רבות מאד. אני לא אהיה עוד בחיים. לא תהיה חזרה לימי אבותינו ואבות־אבותינו. חזרה כזאת גם אינה רצויה גם אינה הכרחית. ואולם לבסוף יוודו ויופיעו דברים שהיו רדומים זמן רב: דברים נעלים, ספרים, נהדרים. עת סיכום החשבונות תגיע. החיים יהיו עשירים ופוריים כפי שלא היו מעולם. ואז היזכרו בי."

משפטים אלה של בוריס פסטרנק משמשים מוטו לספר „זכרונות אולגה איווינסקאיה / בשבי העתים", שראה אור בימים אלה בהוצאת זמורה־ביתן. הקורא ירצה בוודאי לשמוע בהם הד של בשורה, על רקע סימני השינוי בברה"מ, אחר מהם הוא הרשות שניתנה שם, בימים אלה ממש, להדפיס את „ד"ר ז'יוואגו".

אהבתו של פסטרנק פורשת בספר את סיפור חייהם מאז נפגשו ב־1946 ועד מותו, שבע מרורים ומהלות, ב־1960. השנים ההן היו שנותיו הקשות של בוריס לאונידוביץ', המשורר והסופר הנערץ. הרומאן „ד"ר ז'יוואגו" שהתפרסם במערב זיכה אותו בפרס נובל ב־1958, אך הביא בעקבותיו את גירושו מאגודת הסופרים, רדיפות מצד השלטונות ואלה לא פסחו גם על אולגה איווינסקאיה. בפסקה המסיימת את ספרה היא כותבת:

„תמיד נהגת לומר לי שהחיים רחומים יותר, מיטיבים עימנו יותר מכפי שאנו מצפים. זו אמת גדולה. מעולם לא שכחתי את צוואתך: ... לעולם בכל הנסיבות, אין להתייאש. בעת צרה חובתנו לקוות ולפעול'. צדקת: אין אנו לומדים לקח מאיש ולעולם אנו נמשכים אל הבלי־העולם הקטנים והשפלים. ומבעד לכל הסערות והאסונות, מבעד להבל ולריק של קיומי הגלמוד, אני מושיטה לך יד ואומרת:

שנה, כשודי כלים
אני שומרת על קברי
ומתרפקת על שערי גן־עדן
שכן אכן אהבת אותי.

מובאים כאן כמה מן המכתבים המתפרסמים בספר אותם כתב בוריס פסטרנק לאהובתו.

2 במארס 1959

אולי'ושה היקרה, לעולם אין מניחים לי לטייל לבדי: ניטה, בתה של נינה טאבידזה, מלווה אותי ומספרת לי בדרך את תולדות הבתים והמקומות שאנו עוברים וכן על מכריה העוברים על פנינו. אלה עלילות גבורה ממש, מעשים של טוב־לב פלאי של בני־אדם שעורר הרבה זה לזה בימי הזוועות והמצוקה. אלה סיפורי נפלאות של הקרבה עצמית, של אהבת הזולת ושל ויתור. אני מתמלא בושה למשמע הדברים, כל כך אנוכי קנאי ומדוע נעשיתי בשנים האחרונות אני מתהלך עכשיו בטיפליס לא כפי שהתהלכתי כאן בביקורי הקודמים ואני מביט בה בעיניים אחרות מעיניו של מיטיה, כשהיה כאן לא מזמן. הפעם לא באתי לכאן להתלהב, לשאול השראה, לבאום ולתגור. באתי לשתוק ולהסתתר, נוף בציבור ודרוף האשמות מוצדקות למלוטין מצידך. ובמצב־רוח זה, מדוכא ועגום, אין טוב מלעסוק במשהו יציב ולא־אקטואלי. אני משלים את קריאתי בפרוסט האינסופי. כשבאתי הנה המלטתי לקרוא אותו עד הסוף... וכמו תמיד עצוב מאוד בבוקר, בשעת היקיצה. מעניין זה אולי משום שלעתים קרובות אני חולם עליך ואין החלומות נחקקים על לוח־זכרוני וגם משום שלעתים קרובות אני רואה אותך בחלומי וזוכר את החלום בבהירות. כבר כתבתי לך כמה פעמים על התחושה הזאת. בלי ספק עצבותי מקורה גם בשיחותינו האחרונות, שיחות שיצרו בי רושם קשה כל כך. דומני כי לא צדקת. אינני אשם כלפיך; נכון יותר, אני אשם כלפי הכול – כלפי התקופה, כלפי בני־משפחתי – אך פחות מכול דווקא כלפיך. גם אילו היו חששותיך לגבי עצמך מבוססים – וזה דבר נורא – גם אז לא היתה שום סכנה מרחפת על ראשך, רק משום שהסתרתי חיי כך ולא אחרת; סברתך, כי נכונותי המתמרת לצידך היה בה כדי לתקן את המעוות אינה נכונה. מקשרות בינינו נימים דקות יותר חזקות אמיצות יותר מכמה שיש אצל זוג רגיל. זה ידוע וברור. חיי איתך אינם מתרחשים בתחום שהעברת אותם אליו בטענות ובהאשמות מן הזמן האחרון; אלא בתחום מקודש לנשגב ולמוזהר מבול, עד שאין שום אסון יכול להורסם או ליטול את טעמם. שכן הם עצמם מסוגלים לעמוד מול מכשול ופגע.

אסור לי לשנות את חיי, ולא רק מחשש לגרום סבל לסובבים אותי, אלא גם מחשש מפני המלאכותיות העלולה לבוא מחמת השינוי הנדיר והמיותר הזה. בעולם המוכר לנו, מצבי ומצבך, גם בלאו הכי, מלא משחק באש ויש בו משום התגרות מתוצפת. די למשוך באש, ואפשר להתיר את כל הסריגה.

היום הוא היום הראשון השנה שאני יכול להבטיח לך נאמנה שבשובי הביתה אתחיל כמדומה בעבודה גדולה וארוכה, נוסח ה'קטור ז'יוואגו', בכתיבת רומן שיהיה לו מעין המשך.

אני מחבק אותך בחוזקה ומפסיק את כתיבתי. מיד יבואו אלי.

3 במארס 1959

אולי'ושה אוצרי,
נראה לי שאני חושש להתגרות בגורל, שנגיע למוסקבה (לשדה התעופה ונוקובו) ביום ראשון, 8 בחודש. אם יבוא הבול על מקומו בשלום ואם את בחיים, ולא אסרו אותך, ואת במוסקווה, ולא פנית לי עורף, ואת נבונה לראותני ולדבר עמי – אני מקווה לטלפן אליך כמו שנהגנו תמיד (איזה אושר!) בתשע בערב (בין תשע לעשר) ביום ראשון וביום שני בבוקר בתשע אבוא אליך לאיזמאלקובו כמו תמיד, אם רק תהיי מוכנה לגרום לי עונג מסורף זה. אך עוד נדבר על כך ביום הראשון בערב (כמה אני חרד להתנבא על העתיד, כמה אני מפחד לכתוב את הדברים!)

(האומנם תחכה לי איזו מכת־מזל? עונש משמיים?) האומנם אני טועה טעות הרת גורל כשאני מצפה רק לטוב?

זה מכתבי האחרון מכאן. כתבתי לך הרבה, בתופזה, בעיפרון: כלום קיבלת אותם? כולם ריקים מתוכן, אל תשמרי לך אותם ורק צייני ביומנך, שכשנת 1959, בשלהי החורף, עזבתיך לבדך לשבועיים וכתבתי לך בכל יום.

עם המכתב האחרון הזה אני מסיים קריאת מאה העמודים האחרונים מתוך שלושת אלפים וחמש מאות העמודים של מרסל פרוסט. כזכור לך, לא מצא חן בעיני במיוחד, אך העמודים האחרונים הללו [בעקבות הזמן האבוד] הם אנושיים וגאוניים עד לעומק, כמו אצל לב טולסטוי. אני מחבק ומנשק אותך בלי סוף. שלך על כתב היד המרושל והחפוז. אני כותב בעמידה, בבית הדואר.

יום חמישי, 5 במאי 1960

אולי'ושה יקירתי, התפלאתי אתמול למשמע תעתועי הדמיון שלך בעניין בית־הבראה. זו הייתה גמורה, ואכזרית במקצת. אין לי כוח להתגלח – התער נופל מן הידיים בשל התקפי הכאב בשכם, וכל פעולות גופי הרגילות פגומות ומתעכבות אף הן בשל כך. ובמצב זה, שאי אפשר להעביר אותי אפילו העירה לשם צילום־רנטגן, צריך לדעתך לטלטל אותי לבית־הבראה ליד מוסקווה? ולשם מה? מכוון שאת תושבת שתחסר לך סבלנות להמתין שאבריא ועד שישוב הכול למסלולו הרגיל? מה רב האושר שהדבר אפשרי, שזה נראה סביר עוד לפני יום־יומיים היה אפשר לפקפק בדבר. גם אם אין זו מחלה קטלנית אלא פגיעה בעצבים ובשרירים בלבד, עדיין אין פירוש הדבר שהכול פרי דמיוני וסתם „ספרות". כל זמן שהיה בכוח אדם להתגבר על הכאב – עמדתי בפניו, כדי שאוסיף לראותך, לחיות ולעבוד. אבל אחר־כך שוב לא יכולתי. איני מבין מה מסעיר אותך. הסימנים האובייקטיביים (א.ק.ג. וכו') נותנים תקווה שאחלים. כבר עכשיו אני חש עצמי קצת יותר טוב. כל הטוב השמור עימי או כי אני שולח לך: כתב־היד של המחזה, והתעודה. הכול מסייעים לנו ברצון כזה: האומנם קשה כל כך לשאת את הפרידה הקצרה הזאת, וגם אם הדבר כרוך בקורבן – וכי אי אפשר להקריבו? אני כותב לך בניסיון להתגבר על הפרעות־קצב איומות *שהחלו עם כתיבת השורות הראשונות.* אני בטוח שלא אמות מזה – אך האם יש צורך בכך? אילו באמת היתה שעתי קרובה, הייתי תובע בתוקף שתבואי. אך למרבה האושר מתברר שאין צורך. העובדה שהכול יסתדר כנראה נראית לי אגדית כל כך, על־טבעית כל כך, וברור לי כל כך שאיני ראוי לזה.

היש חדש בעניין הכספים בעד פאוסט? היתכן שמגיעים לנו כספים גם בהוצאת „איסקוסטבו" (בעד שקספיר). כלום התוודעת ליבגנייה מיכאילובנה מורוזובה? אנא, תפרו יפה את מחברת כתב־היד של המחזה, שלא יפלו מתוכה דפים בזמן הקריאה.

אני מחבק בחוזקה ומתחנן לפניך שתרגעי.

אני מפסיק. דפיקות־ליבי הולכות ונעשות חזקות יותר.

מות פסטרנק. באמצע – עדי לצווארה – אהובתו אולגה איווינסקאיה

אנדי וורהול. רוח הזמן / יעל אדמוני

יחי המלך המת

„כשקניתי את מכשיר הטלוויזיה הראשון שלי", סיפר וורהול, „כבר לא כל־כך התאמצתי ליצור קשרים קרובים עם אנשים אחרים. אך התחתנתי רק ב־1964, כשקניתי את הטייפ־רקורדר הראשון שלי. הטייפ ואני נשואים כבר עשר שנים"

היה לו אף אדום שגרם לו עוגמת נפש רבה כבר בילדותו, עור פניו היוורו, כמעט כחול והרבה הצטקנים על הפנים. הוא אהב ממתקים, כסף, פרסום, קוקה קולה, מכשירי טלוויזיה וטייפ־רקורדרים. הוא היה נמוך קומה, לא כל־כך יפה ומגושם. כשהיה בן 23 או 24 צבע את שערו לבן כדי שיגידו לו שהוא נראה צעיר מכפי גילו. אבל גם בלי לצבוע את השערות היו לו בעיות של פיגמנטציה ששיוו לו מראה כמעט לבקני. הוא היה די מתוסבך בכל מה שקשור למראה החיצוני שלו ובכל מה שקשור במין. התאים לו למות מאיידס אבל הוא מת מהתקף לב פשוט, אחרי ניתוח בבית חולים. מות בנאלי, לא תיאטראלי, ואפילו לא הספיק לקוד קידה סופית בפני הקהל.

לפני כעשר שנים כתב את ספרו היומרני והמשעשע „הפילוסופיה של אנדי וורהול" בהוצאת משנה „מא' לב' ובחזרה". בספר הוא מדבר על אהבה, מין, יופי, עבודה, כסף, פרסום, זמן ומוות. אלה הנושאים שעניינו את אנדי וורהול מלך ה„פופ ארט". הפרק שעוסק במוות הוא הקצר ביותר. שתיים וחצי שורות. „אני לא מאמין בזה משום שכשזה קורה אינך בנמצא כדי לדעת זאת. איני יכול לומר דבר על זה משום שאינני מוכן לזה". זהו. אנדי וורהול על המוות. הוא מת בשנתו. מת מבלי להרגיש שזה בא. והוא לא היה מוכן לזה. נכנס לבית־החולים לניתוח בבית הגרה ומת מהתקף לב.

את המוות הסופי שלו קיבל וורהול בעיניים עצומות. אולי חלם כרגיל באותו הרגע וחלום על אמא שלו שאתה גר עד יומו האחרון ואולי על איזו תוכנית טלוויזיה שאהב. לפני 19 שנים בא אליו כמעט־מוות בדמות כדור שנורה לעברו מאקדחה של ואלרי סולאנאס, שירתה בו מול הסטודיו שלו בכיכר יוניון 33 מערב. יום אחרי הירייה הזאת ירה סירהאן סירהאן בבובי קנדי. וורהול נאלץ לפנות את הכותרות הראשיות לטובת המועמד לנשיאות. אבל הוא לא ויתר על זכותו להשמיע וכתב: „לפני שירו בי תמיד הרגשתי שאני רק חצי נמצא כאן חצי לא. במקום לחיות את חיי התייחסתי אליהם כאילו הם מוקרנים מולי על מסך הטלוויזיה. מאז שנוריתי אני מרגיש באופן מלא ומושלם את האמת – אני בטלוויזיה. מן הרגע שירו בי ואילך ידעתי בוודאות. אני רואה טלוויזיה. הערוצים משתנים אבל הכל טלוויזיה".

הטלוויזיה כמו הטייפ־רקורדר היו אולי שני הדברים החשובים ביותר בחייו. חוץ מן הכסף, הפרסום, האמנות, ה„איך" וה„אאוס". חוץ ממקדונלד וקוקה־קולה ומרילין מונרו וג'קי קנדי. חוץ מקופסות המרק של „קמפבל", קופסאות הסבון של „בריללו", הכסא החשמלי ושטרות של דולר אחד שאותם צייר מאות פעמים. „כשקניתי את מכשיר הטלוויזיה הראשון שלי", סיפר וורהול, „כבר לא כל־כך התאמצתי ליצור קשרים קרובים עם אנשים אחרים. בסוף שנות החמישים התחיל הרומן שלי עם הטלוויזיה שלי, רומן הנמשך עד היום כשאני משחק בחדר השינה שלי עם ארבעה מכשירי טלוויזיה בבת אחת. אבל התחתנתי רק ב־1964, כשקניתי את הטייפ רקורדר הראשון שלי. הטייפ ואני נשואים כבר עשר שנים. כשאני אומר „אנחנו" אני מתכוון לטייפ ולי. אנשים לא מבינים את זה".

מכשיר ההקלטה היה לוורהול לא רק בן זוג לחיים, אלא גם בסיס ראשון לייסודו של הירחון „אינטרוויו" ב־1969. „קשה להאמין", הוא כותב בספרו „פופיזם", „אבל בשנות השישים מעט מאד עיתונאים השתמשו במכשירי הקלטה. הם היו באים עם הפנקסים והעטים שלהם, רושמים מילות מפתח שאמרת ואחר־כך הלכו וכתבו מן הזיכרון. מכשירי ההקלטה הביאו עמם אפשרויות נפלאות לראיין כל מיני אנשים מפורסמים ואני התחלתי לחשוב על מגאזין שיהיה בו אך ורק ראיונות מוקלטים". „אינטרוויו" הפך ברוצת השנים לירחון נוצץ ביופיו שעסק בדמויות תקשורתיות בעולם הבידור והאמנות.

התקשורת היתה חלק בלתי נפרד מאנדי וורהול. כן, גם במובן שהוא נהנה הנאה גדולה מן החשיפה התקשורתית, מן הפפראצ'י שחיזרו לפתחו. אבל גם במובן אחר. האמנות שלו השתלבה באופן מוחלט בתקופה. הוא היה אותה התקופה עצמה. „פופ ארט" בלי תקופתו אינו „פופ ארט". הוא עסק בשכפול סמלים של תרבות הצריכה האמריקאית, של חפצים מחיי היומיום. את קופסאת המרק, שהביאו לו פרסום והכסף צייר משום שמישהו אמר לו פעם שעליו לצייר דברים שהם בעלי חשיבות לגביו. „עשרים שנה אני אוכל מרק בארוחת הצהריים אז ציירתי את זה". מרקי „קמפבל" היו המרקים הראשונים שקניתי – בגלל אנדי וורהול – בביקור הבכורה שלי בסופרמרקט אמריקאי. הטעם: כבהיבבה.

הוא תיעד במעט כל דבר שאפשר להעלות על הדעת. את אלילי התקופה, את הראוות האמריקאיות, את האנשים שסביבו, את האנשים עליהם קרא בעיתון או ראה בטלוויזיה. הוא עשה קולנוע די משעמם, צייר את מיק ג'אגר, אלוויס, ליז טיילור, גרייס קלי, מאו, גולדה, נעליים, בקבוקים של „שאנל 5", כוכבים של „אפל" ואת המיתוסים הכל־אמריקאיים: הדוד סם, סנטה קלאוס, דרקולה, מיקי מאוס, סופרמן. הוא היה מוקף תמיד באנשים. הסטודיו שלו היה תמיד מוצף בכל מיני עולים לרגל: ילדות טובות וקצת מטורפות שברחו מן הבית, קוקסינלים, זונות, נרקומנים, סוחרים וכל מיני מופרעים. הוא צילם אותם בבמבודית סרטים כילימטר הוציא תחת ידיו די הרבה סרטים לא כל־כך טובים.

אף שהיה מוקף אנשים מבוקר עד בוקר, אנדי וורהול די פחד מבני אדם. הבריה קלי ראתה אותו בחנות ספרים בלונדון. הוא בא לשם כדי לחתום על ספרו והיא, שידעה על הגאוותו לממתקים, הביאה לו שקית מלאה כתבוכים מכל הסוגים ומכל הצבעים. וורהול לקח את השקית, ספר את תוכנה על השולחן, אבל לא נגע בהם. הוא אפילו הביט בהם בבעתה. מי יודע, אולי יש בהם רעל. על עצמו נהג לספר שמעולם לא היה לו קשר קרוב ממש עם מישהו. כן, הוא גר עם המון אנשים בדירות שכורות, הכיר את כל ניו־יורק. אבל חוץ מהמון אנשים שאיתם גר תמיד היו בדירות האלה גם ג'וקים.

אנדי וורהולה נולד ב־6 באוגוסט 1927 בפיטסבורג, פנסילבניה למהגרים צ'כים. אביו עבד במכרות ונפטר כשאנדי היה בן 14. באחד מספריו הוא מספר על שלוש התמוטטויות עצבים שהיו לו בילדותו, על אמו האדוקה ועל הבעיות עם הפיגמנטים. בגיל 22 הגיע לניו־יורק. אחר כך הביא לשם את אמו. בניו־יורק הפך מוורהולה לוורהול, מאמן לסופרסטאר. לפרטים הביוגרפיים האלה אפשר להאמין ואפשר לא. הוא אהב להמציא לעצמו את סיפור חייו ונהג למסור למראיין אחד סיפור אחד ולמראיין אחר סיפור שונה. אחר־כך כשהיו אנשים אומרים לו, „קראנו ש..." ידע וורהול איזה עיתון הם קוראים. כמו ששיכפל את מיק ג'אגר ואת מרילין מונרו בהדפסי רשת עם וואריאציות קלות כך שיכפל את ההיסטוריה הפרטית שלו בגירסאות משתנות.

בניו־יורק תפס וורהול את אמריקה והמציא את ה„פופ ארט". „מה שנפלא כל־כך באמריקה הוא שהצרכנים העשירים ביותר קונים את אותם הדברים שקונים העניים ביותר. אתה צופה בטלוויזיה בפרסומת לקוקה־קולה ויודע שהנשיא שותה קוקה־קולה, ליז טיילור שותה קוקה־קולה וגם אתה שותה קוקה־קולה. קוקה־קולה היא קוקה־קולה ושום כסף בעולם לא יקנה בשבילך קוקה־קולה טעימה יותר מזו ששותה הקבצן בפינת הרחוב. כל הקוקה־קולות טעימות. ליז טיילור יודעת את זה, הנשיא יודע את זה, הקבצן יודע את זה ואתה יודע את זה".

בספר הפילוסופיה שלו כתב אנדי וורהול: „יש לי פנטסיה בקשר לכסף. אני הולך ברחוב ואני שומע מישהו אומר, בלחישה, הנה הולך האיש העשיר ביותר בעולם". הוא לא היה האיש העשיר ביותר בעולם, אבל היה עשיר מאד. ציוריו נתלו במוזיאונים הגדולים והחשובים. מבקרי האמנות החמיאו לו. התייחסו אליו כמתוחים של גאונות. אחד מהם אמר: „היתה זו גאונות לשמה להביט בחפצים רגילים ולתפוס אותם כיצירות אמנות".

הוא היה באמת גאון. הוא הפך כל דבר שטות, כל בנאליה, כל טריוויה, למקור הכנסה, לתורת חיים. יש בספר שלו המון עצות. לדוגמא: „כשאתה מעוניין במישהו ואתה חושב שהוא מעוניינת בך עליך לפנות בפניה מייד את כל הרפקסים שלך במקום לחכות עד שהוא תגלה אותם. גם אם הבעיה היא זמנית כמו הצ'קון הזה, שיער דהוי, עיניים נפוחות או שלושה קילוגרמים מיותרים באיזור האמצע. גם במקרה כזה עליך לציין זאת מייד". ויש גם השקפה: „סקס מרגש יותר על מסך הקולנוע או בין הדפים מאשר בין הסדינים. הדבר הקשה ביותר חוץ מלהישאר בחיים זה לעסוק במין. במהלך השנים למדתי להתמודד טוב יותר עם האהבה מאשר עם הקנאה. יש לי התקפי קנאה כל זמן. היד הימנית שלי מקנאה אצל השמאלית בציירת ציור יפה. הצד השמאלי של הפה שלי מקנא כאשר הצד הימני אוכל משהו טעים. כשאוהבים מישהו או משהו באמת רוצים להיות כמוהו. אני אוהב אלילי פלסטיק."

וורהול, מצלם את בראגרס (מימין) מרכזת (באמצע ושמאל) גם עם שייכים בכווית

هكذا من الأصل

יומן חיים

מאת שמואל שתל

איתמר יעוז קסט „ציגורות מוליכי אש", הוצאת „עקד", תשמ"ו, 80 עמ'.

איתמר יעוז קסט הכותב שירה מהיותו בן עשר, כותב את יומן שירת חייו. רק שירה הווייתית יכולה להיות שירה טובה, כי הגדרה היא בשורש החיים. אפילו שירה אינטלקטואלית, התופסת כביכול נצנוצים של מתמטיקה־דיגיטית־ארטילאית בקליידוסקופ־קשועים־שירי, נובעת בחוויות חיים עזות. אם שירה אינטלקטואלית כך, שירה הקדרה „אריצה" לא כל שכן שהיא נובעת מחוויות החיים והמוות, החיים שלאחר המוות, כשבאים להשתטח על קברי־אבות, וחוויות השתקפות אור העולם בעיניו של הגולה, הנה מרחם אמו. איתמר יעוז קסט חווה את שמחות חייו ואת אבלו, כאב את עולמו היוצא מד' אמות של היומיום הפרטי אל במת הנפש הציבורית. הוא מתעד אותם בשירים המעוררים בקורא את התרגשותו שלו, עד כדי השתתפות בחוויותיו של היוצר.

ספר חוויות־שירות המתעדות כיומן־חיים, הוא לכן, כאוגדן־תעודות, שבו כל תעודה חדשה באה על גבי התעודה שקדמה לה. לכן, ספרו הגדול של איתמר יעוז קסט, שקדם לספר הזה: „לשון הנהר, לשון הים" (1983) והוא מבחר מכל שיריו שנכתבו עד אז, מתחיל בשירים שנכתבו סמוך להופעת הספר, בהווה־שלו־אז ממש: והקורא הפך דף אחר דף בשכבות החיים שעברו, מתפש את „משבעות הדברים באור המוות האימהי" (1982), מעלה בגנזי העבר את זהותו של „מתוך הזוהרות" (1980), חושף „בין קרני הצבי" (1971 76) את תבונות עיר ילדותו, מגלה „גובהות" ועפר מקרני אביו ז"ל ב„ירושת עינים" (1965), מקבע את הנוף בעקה, פרק ברגנדרלוך" (1961) זה נוף הנעורים, ומגיע לזוכרן של „מלאך ללא כנפים" (1958) הסובר את צעריו ותוכן ב„אהל ילדותי נטה לפול". בתחתית „אוגדן־תעודות" הזה שירי הילד בהוהטסבה ברגנדרלוך, בתוף 1944, ילד ב„חלומו הגדול / לקבל אוהה־צב־ים".

ספרו החדש של איתמר יעוז קסט „ציגורות מוליכי אש", גם הוא יומן חיים ושירי בשעה בתעודים של השנים האחרונות. דוגמא להיעד הבלא הוא השיר „לאחר נקיעתך", בו מורגש הסדק יזה „להדליק את השמחה בבית", אחרי שרעייתו נפטרה. הבדידות והגעגועים, הוויית הדולון ומריות עולים בתוך „מהצית הביתה · ריקה · בצהוביות הדרך". [illegible]

[illegible]

דוד מלך ישראל, חי וחי וקיים: הנה כי כן גילה את עצמו ואת שרשיו איתמר יעוז קסט:

הנה כי כן, הקשיבו־נא לי רגבי־אדמה אשר מהר הבית,
הנה אשביעכם שוב ושוב לרכוך היטב בנו דודתי הזקנה שבארץ נכר,
הנה גוזר אני עליכם להיות לה לכרי־קבת ולמלא את פיה במתק פרי עץ־התאנה
וללון בין שדיה כ„לור־אהבה,
ולגעת בערוותה נגיעת גבר עזה כמוות,
אתם רגבי העפר הזרועים בגרמי הבי־ספרדים
של מי שישב ותורה אל הגשם התורני המתגאה
וכך אני מגלה בספר שלפנינו שיר עצמי המושר בפי יהודי הונגריה:
ציפור רבה־היכה
ולי היא מחכה
עד יבנה בית־המקדש
לי שם מחכה — — —

ובקראי שנית, ביצירת הבחרות, „נוף בעשן" אני מגלה בשורות:

הבית הילד בכבשני האש,
בשמי־רבא ירח התקרש.

את המיצלול של „יתגדל ויתקדש שמיה רבא". המשורר בגן ילדותו שהתבולל בתרבות אירופה, עד כי הפת במטבה ברגנדרלוך לא היה יהודי אלא סתם „דוד", העלה את המיצלול של הקדיש, 25 שנים לאחר מזה, כתוך „הצליל של כסא הגלגלים הריק של סבא אלכסנדר, הרץ, אידרין וקורא לבוא ולהגיד „קדיש" אל כל מי שריח יהודי עולה מגופו" (מצוטט בקיצורים). הספר נרקם כפרוכת אל עיקרו, כלומר אל שורשו של אילן־היוחש, אותו „ר' ישעיהו זילברשטיין, שאר־בשרי מן העיר ווייצען", שהקשר אתו נותק לפני דורות, והמשורר „המבקש אחריו זה עשרים שנה ומעלה", מוצא אותו „בבית עלמין נידח זה, בעיר־שדה המלהגת זרות, ישן את שנתו כדרך הצדיקים" „רק ברו כמראה איש המקועקע מכף רגל ועד ראש"... והמשורר, „הלמות־לבי מדברת למקועקע: „תן אות שאתה מקשיב"

תן אות, אני אומר, הלא אני הוא ששיקעתי עצמי בכתביך ואחר כתביך תרתי
בספריות ובחנויות מעלות אבק של ספרי־קודש ישנים
מנסה להבקיע דרך אליך באוזן חג ומועד,
אני המהמהם תפילות בערבי חג ומועד במעט תמיד,
ומול בתי־כנסת ריקים ועולים הנני ניצב נבוך קמעה וכמצפה להמצאת־יחיד, מה בכל אלה „בעולם מחוסר גדולה השמחה", עולם של „אם תרסיניות" המנסה „בשערותיה להסתיר צל אסון", אם לא החיפוש אחר האני האבוד, בין ה„ציגורות מוליכי האש" העולה מן השורש היונק מקרקע המולדת של ווייצען בהונגריה והכותל המערבי, אל הנצר של האילן בירושלים, עיר הקודש תיבנה ותכונן.

וכך מדבר אב אל בנו בעל־תשובה:

בין שלומך לעולמי כבר מפריד כמין פרגוד
מצידו זה – עשרי תשמישי־קדושה, ומצידו זה – חפצים של חולין,
אני עודני מקוה שיעלה בידי להסיר את הפרגוד
„להבה קטנה מתרוצצת הנה ושוב
וקופצת על מבוך שעה שאתה קורא בספרך,
אך נבלמת כמגע אצבעותי אל תוך הריק
ואף־על־פי־כן אני חוזר על תפילותיך בלא ניגון,
כשוזר וקושר בזוויות לשון־אש דקה אל לשון־אש דקה

ודומה כי מחזיק אני בידי חוט פתלתול אשר עלול להקרע כל רגע — — — ומאליהם עולים פסוקי „המתמיד" של ביאליק, שעוד את הישיבה, ב„אגיסון" עם איתמר יעוז קסט הנמשך אליה: „מה חזק הגרעין / מה בריאה הפרודה / הטמונה בחלקתכם הזעומה", אה „ובי אתה סביר, מי אתה חלמיש / לפני נער עברי העוסק בתורה!"

אכנם איתמר יעוז קסט „חוזר על תפילות בנו בלא ניגון" ו„בכוחו להתעטר בטלית ובתפילין רק בחלום" ו„הוא ניצב ליד דלת בית־הכנסת, רגל אחת בפנים ורגל אחת בחוץ", אך הוא כופף: „שולח את בלורי עיני לעבר השבתים האין סופיים", „בחלקת הריק שבין שמים וארץ", „כדי להקים לי רוחות וגגים ובית־כנסת", „בשכבה של השמחה שאינה בת־חלוף, שאינה „בייך־אין־כתב כתוכלים", „שמחה מן העבר ומן ההווה ומכל שעתיד לבוא, עוד" „בשתי עיני הלוגת מביאות את מראה ארון־הקודש עם הפרוכת והיא רקומה בגוני עדי־הזהב", „וכבכיוסת לארון־הקודש סבי ספרי תורה את אבי ואת אמי שוכבי העפר", ואני „נוסק לשני ספרי התורה"...אהבת אב ואם מתמזגת עם אהבת התורה ובשלבת עם „ואני ירא שכבתיים" את האהבה והיראה שהם ביסוד האמונה.

וכך פותח איתמר יעוז קסט את ארון הקודש בעיר הולדתו שי, כפינסק שבליטא, וכל ספרי התורה עומד בו על „עצי־החיים" שבנו, רכונים זה על זה בשמלותיהם הרקומות בסמכת מכתא שהדרבקה ובסמכות רחל ולאה, ילדים וילדות לוחצים אותם אל לבם הפועם בחוזקה בשמחת תורה ונוסקים להם בכל תום שפתותיהם... ואני נזכר במעשה בשתי אמהות בזוגבות הנהר של אורי צבי גרינברג:

והארון או נפתח וספרי התורה יוצאים והוצצת,
כילדים בכתונות המסים ואמצרים הנ: אמנו,
אבא השכיבי את בנך הקטן בעריסנו,
ואחריו שהשכיבה את בנה שב, ניאבה יושבת
ברצפת בית הכנסת ולמ־צלותיה – בבית:
ספרי התורה – – דם מבין הבתנים בעינים.

אכן, ווייצען ופינסק ושאר קהילות הקודש, כולם ברחובות הנהר, הנהר היוצא להשקות את הגן, גבנו גורס

(המשך בעמוד הבא)

במשתנות ציבוריות, להסתיר את אות הברית המזוקפת, בשל בושה ופחד".

הורי הילדות קלוע מוטיבים נוצריים: בקתדרלה „מבליזים הנרות באיוושה כפעימות לב־שעווה של הצלוב" ו„מעירות בי זכר חג עם פעמונים של „טרה־סנקטה" בירושלים", הרבה שנים לאחר מכן. כי מה היא „ירושלים של מעלה אם לא אי, מוקף אדוות־נהר עם שושני הפסחא"... „פרח־פסחא / מוזהר כצלב על מים", „צלב על שיר וילד יָצֵל" (בלדה לעצ־ים בספר „לבורר ביתה") ו„משרתת ביתנו: מדוע לא ציירת גם את ויה דולורוזה עם ארוננו ישוע, הפוסע וזר־קוצים לראשו..." (ציגורות מוליכי אש דף 31). לכן גרוטסקי וסארקסטי הוא השיר (45) על ההוד „יהודי סומר הרושב תחת סמי סאנסיאנו הדהצ'לי, יושב ומקשיב לתסיסת הסנאה־העצמית באכרח המוקן והולך" „בקמנו אליו את האנטי־שהול" „לפעו יסיר מבטו את אות־הברית שלא כרת בעולם עם גורלו", „רכבא החיוורג לעקוד את שבעת־הגורל מאבר־הזכרות מיוסר־בעות־העבר של רודי", „לב דודי צוהל ורן, כאילו עקרו מגופו מהודרוסו שלפי כאלה וכאלה הם קרובי המשפחה: דוד החליף את סוסו בשרות־תעופה בעולם ומדהיר יום אחד את גופו גם לארון־הקודש, „להתוב לפתע את גופו בדבקות אל בין חרבי האבנים, כעין פתק חי" בכתל המערבי. „אבריונקי העוצה מג־ייקבין בצבא ההונים", „כבא שירו נעצרת בתוך הריקנות של אחר־הצהרים, כי כהודי־מקלע נתקע עמוק בין צלעותיו או בליבו" וחכה תוך כדי כך לקבר־אחים רחבי־ידים. „אבי ואמי ספונים בהדרים הכהה, כפני הבולה קלגסי הרחוב הבבעירים אבוקות הדגלים שחורים ואדומים אל־מול הסמים"... ובנגוה „קום לפתע צעיר־הבנים, מקשיב לאיוושת הנרות הדולקים בקרבו" ו„נוטל על עצמו עול תורה וגבירה".

„דו־שורש" שעליו בנה איתמר יעוז קסט את ניתוח עולם שירתו (ראה את ספרו: להוויית הדו־שורשיות בספרות הישראלית, 1979) ובנו יעק, כאחר מן הזכורה של הסופרים שעלו ארצה בשלושים הקבים האחרונות, את [illegible]

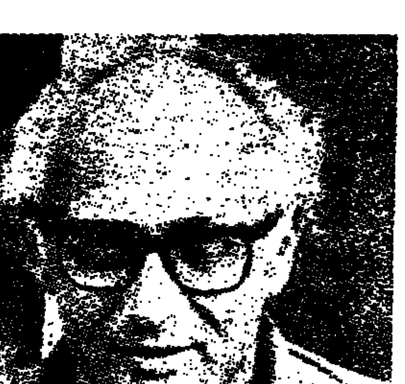
איתמר יעוז קסט

אבא קובנר
כשאמרו לו

כשאמרו לו שיכריתו את מיתרי קולו
ללא שיר, היה זה אמנם
אשר קטן למה שכבר ידע
וישב אצלו עמק כגוש אפל
אך ההודאות האאת שבו בערב
הוא אמר להתעורר אלם –
המטה הצחורה המתחכמת שאפשר
להניעה מעלה מטה ולהביא
ראש לחוד
רגלים לחוד
היא והבקבוקים התלויים
מתגרדים על חבל,
נורמה, האחות הפורטוריקנית
רצפת המבטח, התקרה
וכל החלונות התמידים, הרחובים,
של סלון קטרינג נסתחפו באחת
ולנגדו
דפים פרועים
ללא דפוס
ללא דפוס
אפלים

ובהתעטף עליו רוחו. האבן
שנשאה אל גרונו את גוש
הבכי שלא התפוצץ
ונעו שפתיו. דוקטור סטרונג לא הבין.
לא הבין ד"ר צ'ה. רק נורמה הפורטוריקנית,
עיני השקר שלה בצמצמן
כמו שמשה קנה מסרת –
אויפן פריפעטשיק
(וכך היה שר) ברענט א פייערל /
און אין שטוב איז הייס /
און דר רבי מיט זיינע תלמידימלעך
לערנט אלף־בית / לערנט...
כמה משנות חייו היה נותן בשעתו
תמורת שמיעה נכונה
וקול ערב: וכך היה מזמר:
כל שהיה אוהב עליו יותר
היה יוצא מפיו מעונה יותר...
נעימות בלא אב ואם — —

לפתע נתחדדה שמיעתו. עוד שפתיו
מרתתות כבתה המנגינה
בלי מחאה גדולה. מלים
נשרדות נאו אל גרונו
בצליל קולו אחרון
להשמיע
את שרצה עוד לומר לך
ונסו
כפני אותה אדמה מתקפלת בבהלה
מתחת לקרון רכבת דוהרת
(בדרכים—ארץ, זוכרת ?)
הפחד בתוך.
האימה בתוך.
החרון בתוך
ובתוכו ההכרה שאין
הוא יכול עוד לברוח
גם מן העמדה הזה
וכשירים את ידיו מקשר האינפוזיה
את זו
ואת זו
באלם של תחנה
אולי ישוב ויראה את הקולות
ומבעד לנוף הריק של איסט ריור
יגלה את מאור פניך

פנימה.

ניו־יורק, עין החורש, חנוכה תשמ"ו.

נוכח השואה

מאת ישראל גלילי

במלאות שנה למותו של ישראל גלילי ראתה אור אסופה מדבריו „במוקדי עשית ההכרעה" (מימי ערב מלחמת העולם השניה ועד לכנס ההבנה־העולמית, ביולי 1981).

מתוך הקובץ, (שהוציאו בהוצאת מרכז ישראל גלילי, יד טבנקין והוצאת הקיבוץ המאוחד) מובאים בזה דבריו של גלילי בעצרת „הנוער נוכח שואת הגולה", בראשית 1943.

– – – גדולה ועמוקה החלחלה, אשר אחזה אותנו בארץ בהגיע אלינו הידיעות מהגולה הטבוחה. נשטפנו בתוגה וחרון ולא ידענו למצוא להם ניב. אנו משועים להצלת יהודים והדרך חסומה. קודרים אנו הולכים תחת לחץ יגוננו עד היום הזה. עוד ימים רבים תאכל אותנו הרגשת המטר־האבנים להושיע. המרחק המוצץ בינינו ובין אחינו מתקלס בנו ומרמה אותנו למתחבאים המביצים מבין הסרכים ורואים בהישחט אחיהם.

מה לעשות? אין זו שאלה לאחרית הימים. זוהי שאלת היום, והיא מופנית לכל יהודי, לזקן ולנער, לאיש ולאשה. מה לעשות להצלת העם? בזה צריכים להיות חלוצי האומה, וזה השבר שצריך להלהל בתנועת הנוער העובד. מעולם לא היה דבר הצלת העם כה חיוני ומשווע כמו בימים האלה. השואה הגיעה לשיאה, ואולי, עדיין אין זה השיא הרי עוד לפני חודשים מספר, כבר בעצם ימי המלחמה, לא שיערנו כי למבורים כאלה יעלה הסבת, והרי – אל אותנו בשפתי – הרי אפשר שהמדור הבא עוד יוסיף לכלות את בני עמנו...

ובימים שכלתה הרעה אל העם, כשהגורל הישראלי מתקלס בנו וידינו כבולות מהושיע, יש מחפשים תשובה חדשה. הן כל מפעלנו בארץ נוסד ומשועבד לשאלת היהודים. הן זהו עיקר הערך של כל מעשינו בארץ. אך בימים כאלה כשאנו רואים עין בעין – המרחק אינו מסתיר כיצד נשמדים יהודים ואין מציל, הננו חדלים להרגיש במעשינו תשובה ישירה לשואת העם ואנו מחפשים פתרונות חדשים. החייל ביחידתו, העובד במשק, החבר בהתיישבות הכיבושית איש ההגנה חולים לראות במפעלם את עוגן ההצלה, באשר הארץ סגורה על מסגר והתוקה מהושיע את העם. הרגשה זו נוקבת עד התהום: אנו נסערים ומודחותים, ויש שאנו נדחפים לבקש פתרונות מדומים, שיש בהם יותר כדי להרגיע את עצמנו ולשכך את המצפון: זקוקים אנו לאמוץ רעיוני ומעשי כדי להתחזק בדרכנו ולבור לעצמנו בתוך מבוכת הימים את המעשה שיש לעשות.

מתוך המשרפות ומתוך הקברות בוקעת פקודה לכל איש מישראל – להיות לכח נוקמת. חלשים אין בה כדי לנקם. אולי יש בה פורקן. יש שמתפרקים מפרי לבם גם בדיבור על נקמה. אך הדבר אשר השואה מצווה עלינו הוא – להיות לכח עברי בארץ־ישראל. כל יום שאנו מתמידים למעש ייתושב, לבנייה באותם מעגנים. הרי עוד המלחמה בתוקפה. גם בהיגמר המלחמה עוד יהיה עמנו מוער וצפוי לפרענות: עוד צפויות מלחמות. כל עוד חיים ואבקים בעולם כרכאים ומרוכאים, עמים שליטים ועמים משועבדים, לא תמנה מלחמות, ובכל המלחמות אנו העשיר המשתלה לעזאזל. אנו הכופר במלחמות עמים ומעצמות. חולשתנו ופיזורנו הם אסוננו. התרכזותנו והתחזקותנו בארץ – בהם גאולתנו. לא נישפט על שלא יכולנו לפתור במהירות את אשר עיזוזנו הדורות. אנו נישפט על כל יום העובר לבטלה, על כל אשר בזבזנו ואיבדנו, ועל כל קורטוב של כח יהודי שלא ריכזנו ולא שיעבדנו לשירות המטרה.

כוחנו הוא קודם כל באנשים היהודים המעצבים את חייהם במטרה להיות כח משחרר וגואל את היהודים. הציונות הסוציאליסטית איננה אלא תנועה להמרת מלוא הכוח לעם מפוזר ועקור, המרכזת כל מעשיה בארץ המכוונים להצלת העם ולחיזוקו, גם אם אין בהם הצלה ישירה לאלתר – [illegible]

[illegible]

הבותק על המבצעים בלי הציונות אין בו כדי לגאול את היהודים. בתוך מיליוני יהודים בעולם התפקיד אמנו לעמוד על משמר גאולת היהודים: כל צעד שלנו צריך להימדד בערכו ושירותו לגאולתנו. אפילו השתתפותנו במלחמה תיבחן לפי שירותה וערכה למפעל גאולת העם היהודי. החייל והמגן, המתיישב והפועל, כל אחד כשלעצמו וכולם כבוותא מתגמרים לאמרת שלהם – להוליל את הכוח העברי.

תנועתנו היתה נאמנה תמיד ליצירת הכוח העברי הכולל. בשעה שאנו מלמדים נער עברי קרוא וכתוב יש בכך תוספת כוח; כשאנו מעודדים בנער את היחס ההוליר־דיות אל הגולה אנו מגבירים כוח. בשעה שאנו מלבנים חברים ליצירת ישובים חדשים לקליטת עולים אנו מגדילים כוח. ואם בימים כתיקונם המתפקנו בכך שלימדנו את בני יעקב הלכות מגן והלכות קרב הרי עתה, בתקופת המלחמה, עלינו להיות מגויסים. הכוח והאנשים שלו צריך להיות מרוכז, מגויס, עומד לפקודת הציונות. [illegible]

בנוער בארץ רוחות התעשתותה על הנוער היהודי בגולה. [illegible]

רואה אני את היושבים כאן וביניהם רבים היכולים לומר: עד שאגיע לגיל? ביום הנני בקיבוץ. אם תבקש ללמוד כמה אנשים בצבא, בחיל־הנוטרים וביחידות ה„חיילי־גיוס הם, תמצאו ביניהם אלפים שאינם חייבי־גיוס עליהם הצו הרשמי, כי אם נמנים בתוקף צו פנימי. החברים שטרם בגרו לגיוס אף הם אינם בני־חורין. הרי לפני מעצמה זו התקיימה המועצה בפתח־תקוה. ישאל את עצמו כל חבר, האם הוא רואה את עצמו מוכן ומאומן להגנת עמו? האם תבוא הרעה לגבולותינו, והמבוא אותו נבון ומוכשר? התשובות שאני עומד לקבל מכם כי „לא קיבלו אותנו" אינן מניחות את דעתי. אילו קמה בנוער העובד תנועה חזקה ומקיפה להתכונן ולהתאמן, היתה תנועה זו מוצאת לה את אפיקה המעשית. גיל הגיוס אינו נתון אסטרטגי בשביל האויב. הסאבים לא יסתיהו עד אשר יתבגר הנוער הגדל בארץ. יצירת ישובים חדשים בעבודה ובהגנה: אף היא מגדילה כוח. והאם רב מספר הנערים השבבים המחלצים להתיישבות? מה טעם מעוט תשובות חדשות לשואת הגולה? התשובות הרוחות על רגלי תנועתנו ומבצעות בהחלטותיה הגדולה התשובות נתמכו מעמקי חיי העם והארץ. אינני מרגיש, כי אכן אוחזת את הנוער העובד התעוררות להוארת הכוח היהודי. כל כיווש של התנועה בימים האלה צריך לסייע לחולל תנועת התגייסות כזו.

אסליח לצדדין להעיר אגב. ידוע אני שגם יש ביניכם חברים אשר יעירו: כלפינו ? שאלה מדוע חל צו הגיוס רק על נערים עובדים ואינו חל על תלמידים כל האומר כך במטרה להטיל את צו הגיוס על כל הנערים בארץ, היזהו משובח. אך כל מי שילמד מן הנערים הלומדים בזירה שווה ויאמר מהתגבה גם את הנערים העובדים, הרי הוא חוטא ומחטיא. אין בפי השבר מספיק לשאלה זו. אולם עלי להדגיש: הנערים הלומדים לא שוחררו מחובת הגיוס. התגייסותם רק נדחתה ליהודים אחרים למען יבצרו את לימודיהם. אכן, הגורל התאכזר אל הנוער העובד וגזל ממנו את האפשרות ללמוד דעת בביה"ס. אולם התגייסותו איננה עונש. הנער העובד אינו צריך לראות עצמו נענש על־ידי־היותו בגיוס. זכות היא להתגרב לעזרת העם. ואני לא על צו היתנר מדבר אלא על צו סבלב, ותוקפו של זה אינו נולש לגרל העובדה שהתגייסותם של הנלמדים נדחתה לחדשים אחדים.

הגיורים העבריים, חיל־הנוטרים ויחידות המגן העצמאיות – אלה רמזי הכוח העברי המגויס. תנועת הנוער החלוצית חייבת את הכיוון להגשמה אישית הדא בהתיישבות העצמית את דשני ההגשמה הציבורית. שהנה בימי המלחמה הבימים הבאים בחיי הארץ והאומה, צריך הנוער החלוצי בארץ לראות ביחידות העבריות כבצבא ובהגנה את שדה ההגשמה האישית מתוך שלימות עם המאמצים שבשטח ההתיישבות. הדרשה החודדה ליצירת צבורת חיים חדשות. ישובי העובדים צריכים להיעשות כשובי הגנה המוכנים לפגוש איוב הבר.

כל איש צבא, כל איש יחידות המגן מתבגע לגזול לתוספת כוח. כל חייל וכל נוטר צריכים לראות את עצמם כשליחי האומה. כולם צריכים לשאת את עינם הגואל. [illegible]

[illegible]

(בעצרת „הנוער נוכח שואת הגולה", ראשית 1943)

הבריה של אין־ברירה

מאת ישראל שמיר

מיכאיל בולגאקוב, „לב של כלב", תרגום: [illegible]; הוצאת [illegible], 1986, 85 עמ'.

מיכאיל בולגאקוב, המחבר הפנטסטי־אליגורי של „שטן במוסקוה" ו„שלג בחצר", אשר סיפורו הארוך „לב של כלב" הופיע עתה בתרגום עברי, השתייך לדור שלעולם לא היה לו סיכוי. זו היא עיסת התרבות ביומר כוראי לחיפוש – לחופרי בני דור ברוסיה ובגולה. ב־1925, כאשר נכתב סיפור במבדק זה, בולגאקוב ואחרים לא ידעו כמה נלכדו במלכודת של היסטוריה, שהם נידונו לשיכחה, להקיעה, לגסיסה ולרעב בגולה או לשירותו של סטאלין בארצם, להיותם של בעלי דעה או בעלי באוה.

אמנם ב־1925 עמדה רוסיה על פרשת דרכים. הממשלה הסובייטית יישמה את התוכנית הכלכלית לבלימת האינפלציה ולעידוד היוצר ונשבע כוכבו, לא כן!? – „נאפ", אשר שמה קץ לתקופה השליטה של „הקומוניזם הצבאי", המהפכה הפכה לשיגרה, הגדיר זאת אליה ארנבורג ב„תולדות דמיוניים", הגיע הזמן לביקורת חברתית בספרות בבקש סדרי תהילה חדשה. באיקובסקי כתב אז את „בית הבהלה", אלכסי טולסטוי – את „הצרים הדולות", ארנבורג – את „מוסקוה 1925", אילף ופטרוב – את „12 כסאות" ובולגאקוב – כבה סיפורים פנטאסטיים, ליטהור „לב של כלב".

באותן השנים טרם ירד מסך הברזל: טולסטוי, ארנבורג, דומיוב עוד לא החליטו האם להישאר ברוסיה או בתפוצות הגולה. הבחירה הזאת עמדה גם בפני מיכאיל בולגאקוב. אך זה היה להישאר ברוסיה. אך זו עבודה בולגאקוב נבאר ברוסיה הסובייטית. לבו עלינו להבין, כיצד מתהפכת עמדה בולגאקוב אשר נבצא את ביטויה ב„לב של כלב" עם ההליכה להישאר.

המהגרים הרוסים של ימינו, דעתם מוצגת נאמנה ע"י נ. הוכבסקין אשר כתבה אחרית דבר לתרגום זה – נוטים להדגיש את ה„אנטי־סובייטיות" של בולגאקוב, הנשבעת בטבר הזר וכחדה של „לב של כלב". כלומר ספרות הסובייטיים הנבה איגור בולה מבטקים לעניות בהחלטת בולגאקוב להישאר ברוסיה ובזכות מוחו שניהל עם סטאלין, לשם ביוזה נשמה ל„לב של כלב".

זוהי אחת משלוש יצירות של בולגאקוב בז'אנר של „מדע בדיוני" ואגב, פופולרי מאד ברוסיה של שנות ה־20, יחד עם „דיאבוליאדה" ו„ביצי הגורל". הסיפור מתעתע מאוד: פרופסור רוסי מאוד נחמד, רופא גדול, הופך כלב רחוב לבן אדם. בן אדם זה, בעל לב של כלב, משתלב יפה בחברה הסובייטית ואף קם על יוצרו כעין בפלצת פראנקנשטיין. רק בקושי מצליח הפרופסור להחזיר את היצור לצורו של כלב. אין מיותר פה בספר הטוב מאוד, אך כתיבתו של בולגאקוב עסיסית מתמיד, תיאורים ססגוניים כבספרים את „שטן במוסקוה", או מזכירים את „הגוורדיה הלבנה", שני הרומנים הגדולים שלו. דוחנת של מוסקוה „נאפית" בנקודת ראות של כלב, ביתו המסודר של הפרופסור, גסויות רוח של איש־כלב, דרכים בבחיקות של הכלבלביקים בדרג הנבוך – כל זה נחמד מאוד, וגם משעשע מאוד. תיאור של שיבת החיים מזכיר ספרים סאטיריים אחרים של התקופה („לזיק ויישפוונגייך" וכו') מהסוד מיוזו, נשאתין וגירודין נערכים בפסטת עצמה, הקומיסרים הבקובים צובנים כוח. איש־כלב בפתה מוכרזת בהבטחת חלק של חדר במוסקוה. איש הועד המקומי תומך באיש־כלב ורואה בו בן מעמד העבלים, הפרופסור מדגים עליונות ואצילות נפש „כיאה לסטודנט מוסקואי", לדבריו.

ובכן, סאטירה נחמדה, שתמצא חן בעיני קוראי „לזיק ויישפוונגייך" וכד'. אולם הסאטירה הזאת מכוונת נגד מטרה בלתי שיגרתית: איננה נגד „נאפ", או נגד מהפכת אוקטובר. בעצם בולגאקוב קורא תיגר על רעיון הדימוקראטיה הצדק המביתי, שהפך את „עבדי", „בלבי השר", לבעלי בית בכל פינות העולם ולהמציא אולי את בורגני והמנגה האריסטוקראטית. הכלב הוא סמל של פלבס, של „המון רוסי, קוסה בזכות דיבור ודיור ברוסיה בעקבות „שני מהפכות. בזהאוי קל להבין את בעצו של בולגאקוב על כך, שהוא, סופר גדול, אריסטוקראט והאינטליגנט רוסי, בלת הארץ, נמצא בעבודה נחותה לעובדת איזה כלב, פקודת של אתמול, נעדר אצילות, תרבות ודעת, אך יודע להסתדר. קשה למצוא שכודבר בבאבן חסר סיכוי יותר מעבדיים לא לקווא „הרווית הזובית" כפיספור זה רק – ותן בהפרופסור – בשירתו האבגים. „לב של כלב" הוא קבלנה של הסופר על כך שהסורהם של אתמול יצאו בכלי עליכה בעולם, שאין יותר סדר ביקום. זאת תחושה מובנת ביותר, אך איננה מובה לכתיבה. היא איננה עולה עוד בכתביו של בולגאקוב אלא ברמז.

מיכאיל בולגאקוב

אנשים בעלי לב כלב לא היו תוצר המהפכה הסוציאליסטית. אותם פגש גיבורו של נאבוקוב („בתת") בברלין המהגרית, עליהם כתבה נינה ברברובה בסיפורה העצוב על חיי המהגרים. הסופרים המהגרים של שנות ה־20 וה־30 חיו בעוני ובדוחק, תלויים באנשים־כלבים. שידעו להסתדר יותר טוב. נסיון של חודסייביץ', אשר התפרנס בעתון מהגרים אצל מיליוקוב היה דומה לנסיונו של בולגאקוב, אשר התפרנס מכתיבה בעתונים סובייטיים (חודסייביץ' חלה כאשר מיליוקוב אמר לו שאין בו צורך, ושאין לשלם לו כסו לבעל סוד נפוק). בדירותה ועוניה של מרינה צבייטאייבה בגלות בפראג הביאו אותה לחזרה לרוסיה ב־1939 ולהתאבדות מהירה. „בגולה לצבייטאייבה לא היו קוראים, לא היו חברים שווי שיעור קומה, לא היה מענה לכתיבתה" – כותבת נינה ברברובה („קורסיב שלי", נ. ברברובה, ניו יורק, 1983).

ב„לב של כלב" מיכאיל בולגאקוב מתייצב לצד אנשים אמידים – לא „עשירים חדשים", אך אנשים בעלי דירות ברווחות ומרווחות, עם משרתים ובאכנים ובסודים, עם ארוחות מתוקנות בזמנן, עם ברק תם. אנשים המסוגלים לתת נקניק לכלב. כל זה לא היה בהיבגיבג יזה במוסקווה, ולא היה גם בתפוצות הגולה הרוסית. חודסייביץ', צבייטאייבה, בונין חיו אף בתנאים גרועים יותר מבולגאקוב ולא יכלו לשיר שיר תהילה לבעלי אבנצעים כפי שניסה מחברו של „לב של כלב". זהו החלק האבסורדי כמסר של הסיפור, ואמנם הבין זאת כאשר הפנה את געגועיו לעבר הלא קיים עוד, ולא לדברים הוגרים חוכיות יותר. הבין זאת גם בולגאקוב הנשאר ברוסיה אף בתקופות הקשות. חייו לא היו חלקים, הוא התנסה בגניזת ספרים, אך הוא ראה את התור לקמת „מואב" – קילוסטר באורך? – שם הציגו את „ימי טורבין" לפי מחזה, וראה את אורח המקכות של סטאלין מבעד לוילון של תאו התיאטראלי.

הספרות האמיתית נכתבת על ידי מטורפים, בתבודדים, כופרים בעיקר, חולמים ומורדים, ולא על ידי פקידים אכינים וחרוצים, אמר בן דורו של בולגאקוב, יבגני זמייטין. השלטונות תמיד מעדיפים את האמצעים, בעלי לב של כלב, הכציתים והמתפקרים. לזהו של בולגאקוב לא היה איפוא כום סיכוי, לא בארצם ולא בהגירה. לזכות בחזי אושר ועושר של הפרופסור האבוד מהסיפור.

רק אחרי מלחמת העולם השניה, אחרי מותו של בולגאקוב, אחרי תהילת „המלחמה הקרה" כאשר הוריחו האמריקאים כספים לתחנות הסידור ולמתביעת בגולה, השתנה המצב, והנגע משמר של הלוקה והפרים רוסים של זמננו אינם עוד מתים מרעב בעשרב. יעקב גרנר, בנו של ברגרבריקלי, משורר רוסי, כותב בזכרונותיו: „פעם העולם היה ריק ומר, ולא חימנו אותו קרני אור של ס"ר אי". זהו התיאור הנכון של תקופתו של בולגאקוב. אם כי מסתפקני שהיה מתפתה ובוחר בתנאי חיים של גיבורו הפרופסור מחוץ לרוסיה, ליד השופת של „ליבוטי" – הלא הוא עזב את הפיאה למען כתיבה וחיי עוני. אולם זה כבר שייך לניחושים.

הקורא ימצא עניין בספר זה, הבראה את הפן האמתי של בולגאקוב, את חיי מוסקוה בימי ה„נאפ", את שלבי ההכנה לקראת „השטן במוסקוה". התרגום של ראובן מירן קלה ונוח לקריאה.

„פעמים" 29

חוברת „פעמים" מס' 29 שבהוצאת „יד יצחק בן־צבי" משלימה סידרה של שלוש יחידות על יהדות ספרד והמזרח בתקופת השואה: הראשונה הוקדשה לקהילות יהודיות שהיו בכיבוש נאצי ונידונו להשמדה השנייה – לקהילות שבשלטון: איטליה ובשלטון צרפת של וישי. החוברת שלפנינו עוסקת בעיקרה בקהילות יהודיות בארצות מוסלמיות עצמאיות וביחסן כלפי היהודים.

שבעת המאמרים שבחוברת 29 מתרכזים בארבע מדינות מוסלמיות: תורכיה, איראן, אפגאניסטאן ועיראק ונכתבו על־ידי אבנר גנג, אבנר לוי, נסים קזז, אורי ב. קשחר שכיד, ברבקון יהושע, שמואל ספקטור ומיכאל זנד.

המאמרים מוכיחים בעליל את מצב הקהילות היהודיות התמונה העולה מהם היא כי בשונה הקהים היהודי ומתיה עדותיו עד היסוד בכל הקהילות ולא רק באלו שהושמדו. תקופה זו היתה הזת טול לקהילות יהודי ארצות המזרח, שכך הוטל צל כבד על עתיד החיים היהודיים בארצות אלו.

לדברי עורך „פעמים" יצחק בזלאל, הרחבת הידיעה על היקף התפוצה היהודית בתקופת השואה עשויה להוסיף את הלקת עיוש ללבור המהפואה: אין מנוך להמשלם את הגבול בין קהילות שהושמדו ובין קהילות שרק משקמות סכנה לקזהן.

„מאזניים" חדש

חוברת כפולה של „מאזניים", בטה הליטונית לתרבות עברית־עברית, ראתה אור בהוצאת אגודת הסופרים העבריים של המדינה, בית כרל.

בשתי האבוררות: הכרים שהוצאו בערב „מאזניים" על „המפגש הבינתרבותי והבעיות לשלום", בהשתתפות שמעון בלס, אמיל חביבי, אהרון אמיר, סאלם ג'ובראן.

כמו כן שירים של [illegible], מריר נקאש, [illegible]

[illegible]

אחת — ושלושה

מאת יעקב אורלנד

הרשוני תחילה להעמיד תודה לעמיתי, הנוטים בכל השנה יפה והבה זו, על שמילאו את ידי להודות בשמם, איש על מתנהו ואיש על דיגלו, למעניקים הנדיבים של מכלול-פרסים. זה, הלא הם החברים המפורסמים על עיני-יהודה בהנהרות מחד-גיסא, וצמותי-השופטים לאמנויות השונות מאידך-גיסא. לשם כך אבקש עכשיו מאת הכלה היחידה היושבת כאן במחיצתנו להעניק לי את רשות-הדיבור בפרהסיא, כדי לקיים את מה שנאמר ב"מדרש-רבה" (ספר "ויקרא") בזו הלשון: "אין חתן נכנס לחופה, אלא אם כן נותנת לו הכלה רשות". — — עכשיו, משניתנה לי הרשות, הריני מבקש להודות בזה מקרב-לב ובענווה רבה, בשם עמיתי ובשמי אני, לחברי ועדות-השופטים השונות, על שמצאונו — לאחר סיקור מוקפד-בירור — מוכים וראויים לפרסים החשובים הללו, איש-בתחום יצירתו.

בשעה אחרת, שאינה שעת-חג, אפשר שראוי היה להרהר שנית בדרך-מתן הכבוד לשמות הנוגעים כל-כך כנתן אלתרמן, יוחנה שרת, חנה רוביגא, ונחום גוטמן — זיכרונם לברכה — מבחירי בניה ובנותיה של תרבות-ישראל המתחדשת, ולתהות שמא הם וכאים ליותר-ייחוד וליותר-מיקוד שימת-הלב בשעת חלוקת פרסים על שמם, ושמא הם ראויים ליותר-איתגור וליתר-נוחי, איש לצלמו ואיש לדמותו ואישה לדיוקנה. מה גם שמסורת קדומה היא ביהדות ליחוד מועדים לשימות, כל זאת לעצינו וכל יום-טוב לשעתו, שכן אפילו בשמונה-ימי-החנוכה מדליקין כל נר ביומו שלו, ואפילו בשלוש-רגלים — שסימנם ביחודיו בירכת-האמונה לעונותיה — נוהגין לחוג פסח באביב, ושבועות לעת קציר, וסוכות לעת אסיף, כדי שלא יהא חג אחד ניכנס משופטו של חברו.

אבל, כאמור, כל זאת אפשר שהייתי אומר בשעה שאיננה שעת-חג, ואילו עכשיו — ששעת-חג היא, ואני מעלה בזיכרוני כל ארבעת השמות המופלאים הללו, שלובי עילוי-מעשיהם ולוי-אישיותם זכינו להתכבד, כל אחד בציציות-שלכנפי טליתם הפרושה עלינו. בתחושת גאווה והתעלות-רוח אני זוכר אותם. כולם היו ידידי, ואת כולם היכרתי מקרוב ומקירוב מאזי עשרות שנים רבות. רק לצורך הציון ולשיבור-האוזן.

אזכיר בקיצור מיוחד זה — שהוא כבר שבעים-דין — תכונה אחת בלבו של כל אחד מהם, מטסיון זיכרונותי שלי.

הנה חנה רוביגא: השנה 1960. לילה באולם "הבימה". חזרות אחרונות על מחזהו של יוג'ין או'ניל "מסע ארוך אל תוך הלילה", שתרגמתי לתיאטרון. רוביגא מגלמת את תפקיד האם הנארקומנית, מארי טיירון. במהלכו האחרון שלפני רדת המסך על ההצגה, נוהרת גיבורת המחזה חולה ומאבדת וחולשה להלוטין מן המציאות. אני יושב באולם על יד רוביגא. עוברים שוב על כמה משפטים להבהרת המשמעות. יש לה שם "רפליקה" על איזו נזירה בשם אליזאבת שגיבורת המחזה אוהבת אותה מאוד. בערך כך: "... אפשר זקש לי הדבר לחטוא, אבל אני אוהבת אותה יותר משאוהבת את אמי". במעט מראשית החזרות היתה מתעכבת אצל "רפליקה" זאת. באותו ערב אמרה פתאום: "אני לא אומר זאת. אני לא יכולה לומר זאת. אין אדם בעולם שאהבתי יותר מאמי. אני שתקתי, וזה נישמע אידיוטי, אני יודעת. אבל תמחוק את זה". האמנה, תחושת-האמת שלה, שאפילו אמן מובהק מדרגתה לא גבר עליה. מחקנו את המשפט מתוך הטקסט.

והנה יוחנה שרת: פגשתי אותו פעם בבית אחיו, משה שרת, בירושלים. שוחחנו על שירי-זמר. גם משה היה איש מוסיקאלי מאוד, השתתף בשיחה. והנה מפזם יוחנה שרת לחן חדש באוזנינו, שחיבר אך אתמול לאחד משירי רחל. אנחנו מקשיבים, ואני רומז לו — דרך-אגב — כי גם "מיסיא" (מרדכי זעירא) חבר השוב לזמר, חיבר אף הוא לחן, הדלא-כבר, לאותו השיר ממש. ואני משמיע לו את השיר. הוא מבקש ממני לחזור ולזמר בשנית, ואני חוזר ומזמר. ואז הוא שוהה רגע ופונה לאחיו: "מה דעתך, משה?" — משה מביט בו ואינו משיב. "טוב", אומר יוחנה שרת בהחלטיות נחרצת, "אז לא כתבתי. השיר של זעירא הוא הרבה-יותר רחל ממה שלי..." [illegible]

והנה נחום גוטמן: השנה 1953. גוטמן עולה אתי ירושלימה, כדי להתבונן מקרוב באחרים שנים, אצל רחוב מאה-שערים ורחוב ממילא, ששימשו רקע להתרחשויות במחזה שלי שחיברתי באותו זמן על ירושלים הנצורה במלחמת העצמאות, שהוצג אחר-כך ב"אהל". נחום היה צייר התפאורה של הצגה זו. פינקס לרישומים היה בידו ועיפרון. הוא רושם מסגד, בית-כנסת, ערבי שעובר ברחוב, יהודי בטלית, חמור עמוס כדים. אני מביט ותוהה: "שלושה קוים, שני קוים, והרי לך מסגד, זה מספיק? מה, אותה חס על העופרת בעיפרון?" הוא שותק קימעה, ואחר-כך שואל אותי: "אתה מבחין שזה מסגד?" "ודאי", אני משיב לו, "הנה הצריח, והנה אפילו גג הבית הסמוך". "אז לשם מה עוד קיומו לשם הרושם? נידמה לי שאפילו הקו השלישי כאן מיותר", והוא מוחק אותו. "הקו הראשון, המתמשך, מוסר כבר את התמונה כולה". אני מזמין אותו לספל קפה. הוא מסרב. "לשם מה הקפה הרי שתינו לפני חצי-שעה. אתה רוצה לשתות? אתה צמא? לא? אז למה לשתות? סתם כבזה מי זה שותה סתם כבזה"... מידת ההסתפקות במועט, של האיש שבו, של האמן. הוא לא הניח לי לקחת טקסי. "ניגש ברגל. זה בריא לכלכל".

ואחרון-אחרון — נתן אלתרמן: עליו שוב איני יודע כבר מה לומר, שכן הרי כל המעלות שמניתי בקודמיו, בנוסף לעוד אותן שהיא נידרה אפילו אצל אמנים גדולים וחכמים משיעור-קומתו. ופתותי: למה שקורין הבריות בשם הוספת-לב. בארבעים שנה התהלכתי עימו, כמו הבה, כמו את, וכבר 17 שנה חלפו מאז נסתלק מעימנו בפתאום, ועדיין אני חי בהרגשה מתמרת, כפיתיות-במעט, שהנה הוא כאן, בקרוב, מציץ במפתיע מאחורי כתפי, לראות מה אני כותב, לשמוע מה אני אומר. לומר לי: "שמע, אורלנד, אולי תגיון לשורה הזאת"... פעם, בראשית שנות ה-50 נידמה לי, הלכנו יחד לשתות כוסית קוניאק אצל מנחם הבולגארי, בסימטא אחת שחוצה את רחוב לוינסקי. הימים ימי העלייה הגדולה מצפון-אפריקה, הלילות — לילות "מארוקאי סכין", כפי שנהגו לכנותם ברחוב ובכלי-התיקשורת, וכבר בנתנו מאז וכבר שכחנו מאז. התחילה איזו מריבה במרזח הנידח, שהפכה לקטטה, שהגיעה עד להנף-סכינים וקללות ודחיפות-מרפק, והופיעו שוטרים — ששון ושימחה. נתן ישב כקפוא בחיוך האפור עשן ה"וינדריין", ראשו בין כתפיו ותודה גדולה מהוירה את קלסתרו. לא יכולנו להסתלק משם בלא שניסתכן בהידחקות אל בין הניצים. היה רבע-שעה כבר כמעשה. דומה היה עלי שהוא חושש שמא ניפגע גופנית בתוך כל האנדרלמוסיה. "מה יהיה" שאלתי אותו בנידודם. "מה מצפה לנו בעתיד מגעש-מיזוגה של העלייה הזאת?" — — לאחר ששקע הרהורו ומיהרנו לחמוק משם, וצעדנו קצת לרחוב העלייה ולעבר אלנבי, התחיל פתאום אלתרמן — כמו ממעמקיה של איזו הקבלה רחוקה — למלמל את השורות הנאצלות שלו מתוך סיפרו "שימחת-עניים", שהופיע כ-12 או 13 שנים לפני כן: "אין גלוי כסכנה,/ואין גלוי מולה כמו פניך./כל הנשמה, בתי, תבוא עד סכינה,/ וצר נשבע אהיה לך סכינך... / — — — יפה בתי בסכינה,/כמו מנורה בזיו קניה,/וכמו כלה באוהבה..."/ — — — וכו' וכו', עד שלא אמר עוד... אהבת-האדם שלו, אהבת-תם, שלא היה להם שיעור. באמת, רבותי, בלא כל מליצה — עד היום איני יודע לומר למי ניתכוון, אם לבתו, אם לבת-השיר, אם לבת-ציון.

אלתרמן, רוביגא, שרת, גוטמן — כולם אנשי-עלייה היו ואנשי תנועת-העבודה היו. תכונותיהם שמניתי בכאן כשיטות מן הים, תכונות אנשי תנועת-העבודה היו פעם: אמת, יושר, הסתפקות במועט, אהבת העם והאדם. האם יכולים אנו גם היום הזה להתפאר בסיסמאות אלו המתנוססות על דיגלנו — הנה השאלה. הבה, איפוא, נתברך הפעם בהעלאת זיכרון-ראשיה ותומר-דרכה של תנועת-הפועלים הגדולה שלנו, ונאחל לעצמנו ששיבתה לא תבייש את אמונת נעוריה.

— ועתה, הרשוני רק עוד משפט אחד, אישי, לשם סיום: אולי אני נרגש מעט — אף כי אין בכך משום חטא — אבל הנה נידמה לי כאילו שב פרופת דמותו של אלתרמן מעל לכתפי, וכאילו הוא מחייך אלי באותה עוית ממורית ומפולאה שלו, וכאילו הוא עצמו מעניק לי את הפרס הקרוי על שמו. [illegible] תודה רבה לכם.

(דברים בשם חתני הפרסים לאמנויות מטעם ההסתדרות)

בשדה עיון

דב בר־ניר

קול קורא לשפיות

אשר מניב: "חולשתו של הכוח"; יד טבנקין, הוצאת הקיבוץ המאוחד, סידרת "קו אדום" 1987; 238 עמ'.

המחשבה העיונית של הליכוד היא מדבר שממה. לעומת זאת, המחשבה העיונית הקרויה "יונית" שופעת. די אם נזכיר, בין השאר, את עבודות אליעזר בארי ז"ל ("ראשית הסיכסוך ישראל-ערב"), את יהושפט הרכבי ("הכרעות גורליות"), את יעקב שבית ("המיתולוגיות של הימין") — ועתה, ספרו של אשר מניב המונח לפנינו, כדי לעמוד על עקרות הימין, שאיננו טורח אפילו להגיב, להתגונן או לעבור להתקפת-נגד, מול שיפעת היצירה של אלה שאגדירם כנציגי התבונה המדינית, ואף השפיות פשוטה כמשמעה, בארץ הכוזה המיוסרת שבה אנו חיים.

אשר לאשר מניב, הוא מעמיק את נתיבו ממכה למכה, וספרו הפעם חורג מן האקסיאולוגיה שבה, רומני, מתמחה הסידרה "קו אדום", והוא יותר מן המועט המחזיק את המרובה: הוא פרי עיון רציני בכתבי הגיריתון העוסקים ביחסי-הגומלין בין כוח לכוח פיסי, כלומר, צבאי) לבין עוצמה אמיתית (שהיא תרכובת כל הפוטנציאל החברתי, המוסרי, הכלכלי, התרבותי, ועוד ועוד, הגלום באומה זו או אחרת). כל אלה אינם אלא רקע ואסמכתא לדיונו העצמאי של מניב בכל הקשור בבעיית המלחמה והשלום בינינו לבין העולם הערבי. ואחרון — יודע מחברנו גם למתוח ביקורת על חבריו, במפלגתו, במערך, על שעבודם, ולעיתים, לדעתם-הם, בעוד שהנסיבות והשפיות דורשות מהם חידוש המחשבה, ויתר העזה רוחנית, כדי להגיע, באמצעות הימים, לשלום באזורנו.

★

אילו העמדתי את כל מישנתו על רגל אחת הייתי מתנגד כמהוה "לגישה שמוקדש לה עיקר ספר זה: זו המאמינה שהכוח יענה על הכל". בדבר אחד אחלוק עליו (לטובתו דווקא) — כאשר הוא אומר, כי כוונתו המפורשת היתה "לספר קטן וצנוע, הכתוב בלשון מובנת לכל אדם ומטכי תוך התייחסות להישגי המחקר בתחום זה, ושפנה לא לקבוצה נבחרה... אלא לכל הציבור שיש לו עניין בשאלה המרכזית הזו בחיינו". זהו בוודאי ספר צלול מאוד, אך הוא איננו שווה לכל נפש, ואין גם צורך בכך.

ניגש עתה לעיקר. כותב מניב: "היחס בין כוח לעוצמה בקרב האומות דומה במשהו ליחס בין כוח לעוצמה אצל בני-אדם כפרטים. הכוח הפיזי של אדם מתבטא בשריריו — אבל לא תמיד יוכל הוא להשיג את מבוקשו בעזרת השרירים: העוצמה שלו הינה סך כל הפוטנציאל שלו להשיג את רצונו". ואשר לאומה כאומה, פוטנציאל זה מתבטא אצלנו "בגורל הלאומי, בטיב המימשל, ביכולתנו האנושית, התעשייתית והטכנולוגית, בגיבושנו החברתי". מאז "השופר" ועד עתה עמד לנו יתרון יהודי-ישראלי זה על יריבינו הערבים — ומכאן מסיק, למשל, רפאל איתן כי הוא יעמוד לנו אפילו ב"מלחמת מאה שנה" הבאה. כל העיסות הצלה הזה מושתת על "איכות מול כמות". ברם — מזהיר אותנו אשר מניב — "אלה הם גורמי עוצמה הניתנים בנקל לשינוי". קודם-כל, אל נא נזלזל בכמות: לא נוכל להשתוות לערבים "בגיאוגרפיה, באוכלוסין, במספר מדינותיהם וביכולת הסחיטה בזירה הבין-לאומית הנובעת מכך, באפשרותם להבצא בעלי-בריות, וכנראה, אפילו לא במשאבים הטבעיים". ואשר לאיכות ולעדיפותנו המכרעת בשטח זה, מתריס בנו מניב, באומרו: "למעשה ניתן להבחין כבר היום בשיפור לא קטן ביכולתם (של הערבים — ד.ב) בתחומים אלה, ולמרבה משענו, במקביל לשיפור אצלם מורגשת הרעה ניכרת אצלנו באותם תחומים אלה, כגון בביצועים כלכליים ובסולידאריות החברתית שלנו".

כלום יש צורך להזכיר לקורא (אם אין הוא מוכה עיוורון-מרעש) מה מידת העגבומיות בקהלנו, מה מידת הירידה מן הארץ מצד צעירינו, מה מידת הריב הפנימי בין זרמים מדיניים ורעיוניים מנוגדים בחברה הישראלית, מה רעוע היה "הקונסנסוס" במתיחות "סדירנר", בעת מלחמת לבנון, ועוד ועוד, לצד "תסמונת הראש הקטן" בצה"ל עצמו? מכאן מסיק מניב מסקנה מדאיגה ומכריעה: "המון עלול לשפל גורבדי". לא לעולם חוסן, לא לעולם נצחון קל, ואף "כבר" על יריבינו, שכן — ואין זו הערה של מה בכך — "תסמונת דוד וגלית" עלולה עכשיו לעבור מאיתנו לצד השני" של המתרס, קרי: העם הפלשתיני. יש אמנם מעין דה-לגיטימאציה של מלחמות בעולם, לאחר שתי מלחמות-עולם הרסניות — אך יש יוצא מן הכלל אחד: מלחמות שחרור, ואם לא תיפתר הבעייה הפלשתינית, על תביעתה להגדרה עצמית, לעצמאות ולריבונות, בצורה זו או אחרת, וב"מלחמות-בררה", תוך החזקת שטחים המאוכלסים בצפיפות נתינים פלשתיניים נפגע עקרון לכל הפורי ולכל שיטה, נהרוס בפוטנציאל המוסרי שלנו, נקפח ונפסיד את אהדת העמים שהיתה נתונה לנו כל עוד עמדנו על נפשנו במלחמות "אין-ברירה" שנכפו עלינו.

יתירה מזו: שיטת הכוח העירום, המומלצת על-ידי הליכוד, לא זו בלבד שאין בה כדי להכריע "סופית" את האוייב עד להשלמתנו, נגיה, עם "ארץ-ישראל השלמה" — כדברי אשר מניב, "בכל שהצבתנות הישראלים היו בוזרים יותר, היו התאוששות של האויבים הערבים, חידושם, הצטיידותם והכנתם למלחמה נוספת מהירים יותר". הקיצור: השיטה הליכודית של הכרעה בכוח, מול פני מאה מליון ערבים וחמש מאות מיליוני מוסלמים, לפיה, כדברי מניב, "תוכל ישראל להשיג את מטרתה "החזובית" (שלום הכוח) באמצעים צבאיים ולכפות על העולם הערבי כולו "כניעה ללא תנאי" — ואת, כמובן, מטרה מנותבת שאין אדם רציני יכול להעלותה כלל על הדעת. הכרעה העומדת בפני ישראל, במצב זה, היא הרה מאוד: או מלחמת נצח (וגם זה, בהנחה שנוכל לשמור על עדיפותנו הצבאית לנצח) — או פשרה". אך מה לעשות כאשר, כדבריו, "הכוח הפרימיטיבי אינו מסוגל לתפוס דבר כזה"? יכולתי להוסיף, מצידי: מה לעשות כאשר המוח הרומאנטי-שוביניסטי "מנגנון, מגאלומאני", של המוח הפרימיטיבי של המונים מסוחררים או משולהבים, שכל מעשה פירוק פלשתיני בא להחפיץ שמן על מדורתו? איני מדבר אפילו על העובדה שכל הכוח הישראלי הוא במידה מרובה, אם לא מכרעת, כוח אמריקאי מושאל. כמילו דרך-אגב כותב מניב כי "היא (ישראל — ד.ב) תלויה תלות כלכלית, מדינית ובטחונית מכריעה בעוצמתה של ארצות-הברית". נניח לרגע כי, מטעמים אלה או אחרים, מחליטה ארה"ב לסגור את כל הברזים של עזרה כלכלית ובטחונית — מה יישאר לפליטה מכל "העוצמה הישראלית" שעליה בונה הליכוד תלי-תלים של עמידה ללא וויתור? הרי תלויים אנו עתה לשבטו ולחסדו באפוטרופסות אמריקאית המיטיבה עתה עמנו — אך לא תמיד היה המצב כך, ולא תמיד יהיה כך. כלום נהמר על כל הקופה של סיוע חיצוני זה שיכול להיפסק, אם לא לנו, ביום מן הימים, "בדרך הישר"?

לכן — כותב מניב בצדק — "מוטב לנצל את תקופת העליונות הצבאית כל עוד ישנה, כדי להגיע למצב שכבר לא יהיה צורך להישען עליה". הוא גם מסתמך על הציפיות שפסקה חלק רב של המחנה הערבי, מול שכרון תקוותיו להכריענו בכוח (במקביל לתורת הליכוד שגם אנו נכריעם בכוח הזרוע) — והוא מטעים בצדק: "יש תנאים שכנו המון פועל דווקא לטובת ישראל — הלא זה תהליך ההשלמה הערבית עם עובדת קיומנו. לשם הזהירות יש להוסיף מיד שאין זה תהליך בטוח. לכן — לדעתו ולדעתי — "זוהי ההזדמנות ההיסטורית, אולי חד-פעמית, שאם נחמיצה, עלול קו ההשלמה לנסות מחדש בחזית הזה כלפי מטה", כלומר, לצד מלחמה ללא תוחלת וללא קץ בין הצדדים. אשר לי, איני מוציא מכלל חשבון — אם נאכזב את מצרים, את מארוקו, את ירדן, את הפלשתינים השפויים, כי ביום מן הימים ייצא כל העולם הערבי והמוסלמי למסע-צלב, למלחמת השמדה נגד מדינת ישראל, עד לנסיון הכחדתה הסופית. אך נניח כי אני רואה צל הרים כהרים — עובדה אחת לא יכולים להיות עליה עוררין: בכוח הזרוע לא נביא את העולם הערבי להשלמה עם ארץ-ישראל השלמה, או להנצחת הסטאטוס-קוו בכיבושים הישראליים — ומה שעושה הליכוד, מטעמי שכנוע עצמי, או מטעמי תנופה להמונים, הוא זריית חול בעיניים לפיה, בתוקף עליונות גרעינית (בעזרת הפצצה הנודעת), או בתמרוני דיפלומטיית-סרק על נכונות למשא-ומתן ישיר, ללא תנאים מוקדמים, תוך הצהרה מראש כי לא נוותר על מילימטר מרובע ביהודה, שומרון וחבל עזה, נקיים סטאטוס-קוו טריטוריאלי לטובתנו לאורך ימים, תוך מלחמות פרטיזניות שבהן ננצח תמיד, כפי שניצחנו בעבר. מזהיר אותנו מניב, בצדק, כי "לעולם אין לדעת מתי תבוא נקודת השבירה. חלומות גדולים לא מעטים נמצאו מופרכים משום שמנהיגים לא גילו תבונה מדינית מספקת שלא לבנות על העוצמה בלבד". עוד עלולה ישראל — אם תתמיד בזרעים את כל שעת-הכושר — לשבור, ביום מן הימים את מפרקתה, לערער כליל את הגורל הלאומי שלה, בעיני קשישה, ומה שמכריע עוד יותר, בעיני צעיריה וחייליה.

★

ידע הקורא: רחוקים אנו במאמרנו מלמצות את עושר ההנמקה של מניב בשטחים רבים ומגוונים, בזירה התיאורטית והמדינית כאחד. יש איפוא לקרוא את הספר כולו קריאה שקדנית. זאת, ביתר שאת, כאשר מחברנו פונה גם למחנה הקרוי שפוי עצמו בדברי אזהרה. מקרים הוא בהערה שלא ציפיתי לה, ביחס לממשלה המחורה העומדת עתה בראש העם: "אצלנו הביאו הנסיות לאחדות לאומית עד כדי אבסורד של ממשלה המאחדת בתוכה את כל הניגודים". חבל שמניב לא הסביר לנו איזה ממשלה אלטרנטיבית אפשר היה להקים ב"תיקו" המספרי והמפלגתי האמלל שנוצר בבחירות האחרונות לכנסת. אך מכאן עובר הוא להערות משמעותיות מאוד שמן הראוי להאזין להם היטב-היטב (אף כי מן הנסיון למדתי כי אנו לומדים מן ההיסטוריה שאין אנו לומדים מן ההיסטוריה — והוא הדין באזהרות הוגים באוזני מדינאים). למעשה, טוען מניב נגד הנהגת המערך כמה טענות כבדות-משקל. הראשונה נוגעת לבעייה הטריטוריאלית-הבטחונית הקשורה בכל משא-ומתן על שלום עם שכנינו. באירוניה כותב הוא: "הנה מתכנסת ועידה מפלגתית... שלא נוחה דעתם של מנסחי המצע עד שלא קבעו בפרטי-פרטים המפורטים ביותר את כל התנאים "המינימאליים" שלפיהם "לעולם" אין לוותר". הרי לכם פגם ראשון. שנית, מתריס הוא בדבר המאפיינים לאותו מרקם: "הנהג הישראלי המקובל להפוך אפילו עמדות טאקטיות לדוקטרינה אסטראטגית (כמו, למשל, בשאלה עם מי לנהל משא-ומתן) — תוך הודעה מראש ש"לעולם לא נישא-וניתן עם אש"ף", אף-כי ידוע שבתנאים מסויימים ייתכן הדבר. בצדק אומר בזירתן אשר מניב: "בשאלה "עם מי לדבר"... זו איננה יכולה להיות שאלה של עקרון מקודש לכל הזמנים ולכל הנסיבות. המדינאי מדבר עם מי שאפשר לדבר, עם מי שמוכן לדבר אתו, עם מי שלפי ההערכה יש טעם לדבר בתנאים הקיימים המשתנים — אבל אף לא אחד פסול מראש בכל התנאים". אין הוא נורם גם עמדה, הנראית לו דוגמאטית וקשה מדי, ביחס לאופיה ומסגרתה של המדינה הערבית שתוקם בשכנותנו, כמוה, כתוצאה של הסכם שלום: "במקום לטעון שבתנאים הנוכחיים הפתרון הירדני-פלשתיני הוא הפתרון הרצוי ביותר לישראל, הם (כלומר, חברי — ד.ב) העלו את הפתרון הזה לדרגה של אידיאולוגיה".

תובע, איפוא, מניב גמישות בשאלת הפארסטר, בשאלת ה"גבולות", בשאלת דרכי פתרון הבעייה הפלשתינית — והצדק, לטעמי, עמו. מה שחסר לי אצלו (והוא לא היה חייב להיענות לשאלותי) הוא קביעת יחס למיפנה שחל בשעתו ברבת-עמון, כאשר חוסיין וערפאת הגיעו לכלל הסכם (שלא בוטל עד עצם היום הזה) והוא: לא מדינה פלשתינית נפרדת, לא מדינה ירדנית-פלשתינית מאוחדת — אלא קונפדרציה ירדנית-פלשתינית של שתי מדינות הקשורות זו בזו בקשר פדראלי. בן חולם אני (מי יאסור עלי לחלום) על פתרון מאוחר יותר, שהיה מחזיר את שלמות הארץ בדרכי שלום, הוא קונפדרציה ישראלית-פלשתינית-ירדנית, כדוגמת "בנולוקס" בשעתו, שסלל את הדרך לקהילייה האירופית המאוחדת. אך מה בצע בכל "קורי-עכביש" אלה, כל חזונות עתיד מסוג זה, כאשר החשש הוא ש"פרגמטיזם" הנוטה למבנה תנועתי משותף נמוך מזה, והתגלגלות לדעת-קהל, לעתים פרימיטיבית מזה, מונעים מן המדיניות להפוך למציאות גדולה ומקיפה. מי יודע: אולי פסימי אני מדי, וכמאמר הצרפתים "הבלתי-אפשרי איננו מלה צרפתית"?...

בעקבות החלון

מאת טליה רפפורט

פנחס אברמוביץ, תערוכת זכרון, "בית האמנים", אלחריזי 7, ת"א.

אגודת הציירים והפסלים ערכה תערוכת זכרון לפנחס אברמוביץ, שנפטר לפני כשנה, שהיה אחד ממייסדי "אופקים חדשים" וגם כיהן כיושב-ראש אגודת הציירים והפסלים במשך שנים אחדות.

התערוכה מתפרשת לאורך קירות האולם העליון הגדול ופורשת לעיני הצופה, באמצעות 35 תמונות שמן, את רצף התפתחותו האמנותית החל בציוריו הראשונים בגיל 17 בקבוצה ועד לדיוקן עצמי שלו שצייר ב-1986, זמן קצר לפני מותו.

אוצרת התערוכה, רחל שבת, בוחרת אשתו של אברמוביץ, בחרה להדגיש מוטיב המשכי עיקרי, שראשיתו בתמונת "אשה בחלון" מ-1972, תמונה עשירת גוונים ודחויית אינטימיות חמימה, שהחלון המלבני מתבלט בה כבר או כצורה מופשטת, שהפך בהמשך לנושא מרכזי ביצירתו.

בתחילת הדרך אפשר לראות אצל אברמוביץ מגוון של השפעות, נסיונות והגוונות. מ-1932 מוצג בתערוכה "טבע דומם" עם כד פרחים, המצוייר בצבעים כהים ודחוסים, בגוונים גסות ובאווירה כמעט אקספרסיוניסטית. משנות הארבעים אפשר לראות כאן, למשל, את "אשה בחלון" בתלים ועגולים אינטנסיביים, המקנים לתמונה אופי הבעתי עז, "אליל כושי" פרימיטיביסטי וילדותי העשוי בטכניקה מחוספסת וכן מופשט אפרורי, רב-שכבתי, סמיך ונמרץ.

לאורך שנות השישים מופיעות, בהשפעת אמנים צרפתים כמו פוטרייה, עבודות בעלות חומריות גבשושית ומודגשת, אך מיטבו של אברמוביץ מתגלה, לדעתי, מאמצע שנות השבעים ואילך בשורת תבניות מופשט המצייניות והסכמתיות, שבנויות על המיתאר הגיאומטרי הפשוט של החלון המלבני ושפע של עיבודים עדינים ודקויות של גוון ובידקם. החלון מספק לציורים שלד צורני מוצק, שבתוכו ומסביבו צפות התרחשויות ציוריות עשירות כמו כתמיות אמורפיות מרפרפת, שריטות, חריטות, קווקווים, רשתות, שורות של נקודות, נזילות ועוד. כל אחד מהחלונות הללו מקרין אווירה שונה לגמרי בהתאם לצבעוניות ולאינטנסיביות הטיפול בו.

פנחס אברמוביץ, "אשה בחלון" (1946)

קו מעניין שמתבלט ברבות מן העבודות המאוחרות הוא העיסוק בשולי התמונה. באיזון או ריכוך למוקד הצורני החזק שבמרכז, מקיים אברמוביץ תסוסת לב בחיזות לקצות התמונה ושם מופיעות התפעות צבעוניות בלתי-צפויות, כגון קריעות שחורות, ארוטות או כתמות להוטות, שמבצבצות מתחת לפני השכבה הך ונחי מכוסות חצי מגולות. יש שהן הופכות לרצועות שלמות ולמסגרות צבעוניות המופיעות זו לצד זו, עולות זו על זו ומדגישות את פורמאט הציור שמקביל בצורתו המלבנית לחלון שתופס את מרכזו. ביצירות היותר מוצלחות נוצר שיווי משקל עדין בין המריחות הצועות הצבע הדינן לבין המבניות המאפתת הסיתוטנת.

התערוכה היא מנחה יפה לזכרו של אברמוביץ ומאפשרת לקהל היכרות מייצגת עם מכלול יצירתו.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

שירה

טעם המקום והזמן

סמטת החצבים/ מאת יעקב אורלנד/ בהגי/ 116 עמ'.

"מקאמה ירושלמית" נכתב בשער הספר הזה כבתרת-משנה, והמשך לכך אמר המחבר: "לא ביקשתי לכתוב ירושלים של זהב... שלפתי לי מבין סבכי איסטרטיזה שלה סימטה אחת ויחידה, צרה מעט, דלה ומעטה, שאין עמה שם-קלסר... וכל זכותי בה שהילכתי לאורכה בלא שיעור-זמן והברת-מקום משך יום יום ושנים שנים הייתי מפולס בה כבתוך עצמי... ספר זה הוילותי בהתיבתו לפני כחמש-עשרה שנה, והבחתיו לקבעיו כשלוש שנים... אבל כאבת כל כשולי הנרדשי לא הבאותים כאן אלא להעציעכם טעמם של מקום וזמן בעיר אחת שאהבתי יותר מכל מקום וזמן אחרים בה". ובפנים מבאנו בדפדוף ראשון על רובינא ועל הנגו ברנמן, על קפה עטרה ועל הבחרות הסוציאליסטית, על שפת אבות ושפת עבים וגם "עלה אד מן הארמה הרותחת". מאייר בציוריו של נחום גוטמן.

מן העיירות

שיר, זיכרון/ מאת אלישע פורת/ ספרית פועלים/ 68 עמ'.

ספר שירי קינה ומצאה במלחמת לבנון ובמלחמות שקדמו לה. בין שיריו קטעי פרוזה שהמחבר, יליד עין החורש ומי שהקדים ופרסם לפני שנים אחדות את "הושניה, המסגר", כתב על לידי העיירות בדרום לבנון. בעיירה, כמתוב בגב הספר, "הרגשת מועקה, צער ותחושת חרדה" נתון בשורות הבאות: "תלים של נחלאים בתים: צבוזים בתוך השלג הפלבין/ ביצנא יעביק, בדוח'ה וברוך/ בנחלים עדים ב-יוזרף מקפיאים: על עין-זחלתא על עיר-צופר/ בבין כפות האורים המשחירים/ התשמורים עוליב על הסלעים/ המלאים בשלג מסליבה/ העשב רשאה-אביב, הדברון,/ מתלים/ צרים על התלים/ צפים לראות אם מי עוד חי/ מתחת לגלים המפשירים".

סיפורת

מן המאה השביעית

היניקא סביצאי/ מאת יהושע בר-יוסף/ הדר/ 168 עמ'.

ביקב אינגה מאה שערים והינוקא שלה איננו פרי של גילוי עריות — כפי שאולי סבור מראש אלה שראו את שם המחבר. תחת זאת יש כאן עיבוד של אגדה עתירת נוטאות שלידתה, לדעת המחבר, בראשית המאה השביעית, ועיקרה בדילמה של האשה רחל היולדת לבעלה הצדיק פנחס תינוק מופלא, משגדל, הוא משכיע רזי תורה ועומד לגלות את מועד ביאת המשיח. מן השמים נרמז לצדיק שדין בנו למיתה או לאלם, והאם בוחרת בגרוע פחות. "האגדה הזאת", כתב בר-יוסף, "עודדה אותי לכתוב מין אגדה דומה קרובה יותר למציאות ההיסטורית והפסיכולוגית של הגיבורים והדמויות... כן השתדלתי... לשמור על הרוח ועל המצב הכללי של החוזי היהודי באותה תקופה... גם ובעיקר כדי לקרב את ארץ-ישראל היהודית של הימים ההם לקורא העברי של ימינו".

ארכיאולוגיה

שלישי בסדרה

החפירות והגלילות/ מאת בנימין מזר/ מוסד ביאליק והחברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה/ 218 עמ'.

כרך שלישי לסדרת המאמרים המקובצים של זקן הארכיאולוגים בישראל (בהמשך ל"כנען וישראל" ול"ערים וגלילות בארץ-ישראל"). בתוכו סקירות מסכמות על חפירותיו הארכיאולוגיות של מזר בירושלים, בעין-גדי ובבית-שערים וכן חמש פרשיות היסטוריות וארכיאולוגיות. בין פרקי הספר: "ירושלים בתקופת בית הורדוס לאור החפירות מדרום ומדרום-מערב להר הבית" (והוא סיפור החפירות בשנים 1968-1975), "אליין רקבור בבית-שריי" והוא סיפורה של עיר הקברים בבית-שערים שזכתה לפופולריות רבה בכל רחבי העולם היהודי), "ההתנחלות הישראלית בתבל ההר", וכן על הכרמל כמרכז פולחן ישראלי. בסוף הספר נספח על שלשלת התפתחותו של הכתב הפניקי-עברי.

התכנון העירוני

שבטה — דמותה של עיר ביזאנטית בנגב/ מאת אברהם נגב/ אוניברסיטת חיפה/ 122 עמ'.

שבטה, השמורה והשלמה ביותר מבין ערי הנגב הקדומות שנחקרו, נחפרה בחלקה הגדול בשנות השלושים. כיוון שתוצאות החפירות הללו לא פורסמו, נותרה העיר הנבטית הזאת כאתגר של ממש לחוקרי התקופה הביזאנטית, ובעיקר לאלה המעוניינים בתכנון עירוני ובארכיטקטורה. להיבט זה בדיוק הקדיש מאמציו של המחבר בשנים 1979-1982. בהתבסס על צילומי-אוויר, על סקר מדוקדק בשטח ועל חפירות בדיקה שוחזרה תבנית העיר כפי שהתפתחה לאורך מאות בשנים, על מוקדיה העירוניים, ביכרותיה והשמשותיה. התוצאות מוצגות בדפי הספר יחד עם שלושה נספחים (משל מחברים נוספים) על תהליך עיצובה של הכבר הנבטית, על תוצאות סקר שנערך במצאה שבטה, ועל השימוש בתצלומי-אוויר למחקר ארכיאולוגי של הנגב. תמונות ודישומים לא יחסרו. הפורמאט אלבומי ומהודר.

מוסיקה

ספר למלחין

בטהובן/ מאת מרטין סקופ/ תרגם מאנגלית עומר שלח/ 263 עמ'; ברהמס/ מאת פיטר לאתם/ תרגם מאנגלית אמיר שלח/ 196 עמ'; מהלר/ מאת מייקל קנדי/ תרגם מאנגלית עומר שלח/ 169 עמ'; מוצרט/ מאת אריק בלום/ תרגם מאנגלית גבי פלג/ 295 עמ' — סדרת גדולי המוסיקה/ כתר.

סידרה בעריכתו של חוי שלח ובהתבסס על סידרה אנגלית ובה חיבורים מקיפים על חייהם ויצירותיהם של מלחינים נודעים — ספר למלחין — במגמה להביא לחובב המוסיקה ולכל שוחר תרבות את סיפור החיים ואת ניתוח היצירות. הניתוח הזה, כך אנו למדים מגב הספרים, אמור להיות רענן וקוהה לכל נפש. סיפורו של בטהובן עובר דרך פרקים כמו "האומלל ביצירה-ישפית של האל", "הגוראל של הבוסקאינג" וחמישה פרקים המנתחים ומבארים את המוסיקה שלו לסוגיה (מסונטות לפסנתר ועד מוסיקה קאמרית). ברהמס מוצג באמצעות עיבוד מחודש של ביוגרפיה שנכתבה בראשית המאה ועל יסוד הקביעות ש"הויכוח על ברהמס הוא עדיין ויכוח עד חזיתי" וש"ברהמס לא עבר להיות נביא של עידן חדש... הוא אחרון הקיסרים הקלאסיים". במהלר נבחן לאור שלוש באמונתיו — על היותו חסר מולדת-גג שלוש פעמים (אחת מהן בגלל יהדותו), על כך ש"אני מוסיקאי. דבר זה אומר הכול", ובן "הסימפוניה היא העולם. על הסימפוניה לחבוק הכול". ובאשר למוצרט, "גם אם לא נותרו עוד עבודות ביוגרפיות חשובות כזיה... שאינן ידועות לנו, הרי תמיד אפשר לנסות לתת פירוש אישי לעובדות הידועות לכל זה זמן רב". בסוף כל ספר נספחים על קטלוג היצירות, לוח האירועים והאישים בחייו של הגיבור.

הכול על הבלדה העברית

מאת צבי קרניאל

שלמה יניב, "הבלדה העברית — פרקים בהתפתחות הז'אנר", הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, 1986.

רק בשנים האחרונות החלו להופיע ספרי מחקר על סוגים ספרותיים שונים בספרות העברית וביניהם ראוי לציין את ספרו של יהודה פרידלנדר על הסטירה, את ספרו על הפליטון העברי האחרון את ספרה של רות שנפלד על הרומן ההיסטורי ואת "הבלדה העברית" מאת שלמה יניב.

הפנייה לחקר סוגים ספרותיים בהיבט היסטורי שולה בעת נבעה, לדעתי, בראש וראשונה מהתמורות שחלו באופנות קהיליות החוקרים בארץ שחדלו לראות באינטרפרטאציה את שיטתם הבלעדית. ואמנם שכללה האינטרפרטאציה את הכלים לפרשנות היצירה הספרותית. הביאה את הקוראים להתבוננות מדוייקת בטקסט, בלמה את השיטה הפוזיטיביסטית והובילה להנאה אסתטית, אך גרמה עם זאת לניתוק היצירה מהרקע ההיסטורי. והרי תפיסה היסטורית, היא תנאי לחקר התפתחותו של כל סוג ספרותי.

חיבור היסטוריה של סוג ספרותי מקשה גם על החוקר הנדרש לבדיקה מקפת ויסודית של החיים הספרותיים בתקופות היסטוריות שונות ובמרחבי תרבות ולשון רבים שבתחומם צמח והתפתח הז'אנר המסויים.

נראה לי, כי מחקרו של שלמה יניב הצליח להתגבר בצורה משכנעת על הקשיים הנערמים בכתיבת תולדותיה של הבלדה. הספר דן בהתפתחות ז'אנר הבלדה מראשית הופעתו ועד להיקלטותו המלאה בספרות העברית. ומגו משתרע על פני מאה שנים מבלדות אנשי-ההשכלה ועד לבלדות משוררי התחיה בדורם של ביאליק ושאול טשרניחובסקי. מבויים בו שלושה מסלולים: מסלול תיאורטי המביא אמות-מידה של מחקר הבלדה בימינו. מסלול טקסטולוגי-ביבליוגראפי הנותן מידע יסודי על כל בלדה בשירה העברית, ומסלול הבוחן בדרך תבניתית את הבלדות העבריות וקובע את מקומן בתולדות הז'אנר.

הנחת היסוד של החיבור, שאומצה בו, היא כי הבלדה העברית היא "ז'אנר מושאל" שלא צמח מתוך מורשת ספרותית עברית אימננטית, אלא מתוך מגמתה של הספרות העברית המשתנה להדמות לספרות האירופית, הבתיבה את הדרכים לחקר התפתחותה. הבלדה העברית נבחנה בספר זה בזיקתה לתבניות היסוד העיקריות של הבלדה העממית והספרותית באירופה: הבלדה האנגלית-הסקוטית המסורתית; הבלדות העממיות של עמי מזרח אירופה; הבלדה ה"רומנטית" האידיאית הגרמנית; והבלדה המודרנית.

לפי ממצאי החיבור, הצינורות העיקריים שהובילו את תבניות הבלדה לשירה העברית היו התרגומים והעיבודים של בלדות אירופיות. בהקשר זה נבחנו השאלות: אילו תבניות בלדיות שימשו מודלים של חיקוי או מקור לבלדה העברית בראשית התפתחותה וליצירה הבלדית שבאה אחריה; אילו תבניות נדחו ולא נקלטו ומה היו אמות המידה לקליטת התבניות הזרות בשירה העברית, או לדחייתן. כמו כן נבחנה המודעות הז'אנרית-התבניתית של המתרגמים, ורובם משוררי בלדות עבריות, ומידת ההשפעה של תבניות הבלדות המתורגמות על היצירה הבלדית המקורית של מתרגמיהן.

הדיון בספר מבליט את יחודה של הבלדה העברית שנוצרה בריכוזים הגדולים של היהודים בגולה. בגלל ניתוק העם ממולדתו אין קורפוס של בלדות עממיות בעברית כדוגמת הבלדות של עמים רבים. הבלדה הספרותית העברית נאלצה לחפש חומרים תחליפים מקוריים שיזינו אותה. מחוסר מאגר של בלדות עממיות היא פנתה לחומרים בעלי איכות בלדיסטית במקורות כתובים, כגון התנ"ך, אגדות התלמוד, הקבלה, ספורי חסידים, וההיסטוריה של עם ישראל. הספר שלפנינו מאתר את המקורות של החומרים האלה ובוחן את השינויים שחלו בהם במעברם מהמקור לבלדה בתואם לדרישות הז'אנר.

בספר חמישה פרקים. הראשון מביא את התשתית התיאורטית של הז'אנר על תבניותיו השונות. עניין מיוחד עורר בי הפרק השני ובו ראיות המפריכות את הדעה שהיו מקובלות עד כה על ראשיתה של הבלדה הספרותית העברית. לפי האנציקלופדיה העברית והלקסיקונים לספרות אבי הבלדה העברית הוא שלמה מנדלקרן. והנה מסתבר, לפי הפרק, כי חמישים וארבע שנה לפניו חיבר לטריס את הבלדה העברית המקורית הראשונה "חד בשדה פלשתים" (1822) המושתתת על המקרא והתלמוד.

הדיון בפרק השלישי על הבלדות של טשרניחובסקי ממש מאלף. לכאורה כבר נכתב הכול על משורר זה. אולם יניב מראה כיצד הגיע אותו ז'אנר מושאל לידי שיאו בתולדות התפתחותה של הבלדה העברית, עד כדי היווצרות ז'אנר עצמאי בספרותנו הלאומית. אגב כך מוכיח יניב, כי הבלדות של טשרניחובסקי הן היהודיות-עבריות הדווח מכל הכל את הגירסה, כי המשורר היה "נטע זר" בשירה העברית. החוקר מראה, כיצד דחה טשרניחובסקי במודע תבניות בלדיות זרות לרוח העברית, למרות קירבתו הרגשית-אמנותית לאחדות מהן בעיקר לסלאביות-רוסית. בפירוט רב מראה הפרק כיצד היו בלדות טשרניחובסקי מפנה מגורמות ההשכלה והציון הדרך לעבר הבלדה העברית החדשה. מכאן ואילך חדלה הבלדה להיות ז'אנר שולי בשירה העברית והפכה לאבן-יסוד בשירתם של משוררי העברית. הפרק על טשרניחובסקי יסייע רבות למגמה המסתמנת באחרונה להחזיר את יצירתו למקום הראוי לה בספרותנו.

הפרק הרביעי — "הבלדה העברית בדורו של ביאליק" — מבליט את היצירה הבלדית של יעקב כהן שלדעתי השכיחו אותה שלא בצדק.

הפרק האחרון מציג קווים כלליים להתפתחות הבלדה העברית העכשווית ומעלה את השאלה הבלתי נבעצת — האם היא ז'אנר מודיאוני בימינו. האם קמו יורשים למיכל, פרישמן, טשרניחובסקי ואלתרמן?

בהקשר זה תמהתי על דבריו של ש. אלוניס שבסקירתו על הספר ("עתון 77", גליון 82-83) קובע, שבימינו אין בלדות בשירה העברית. ראוי שהבלדה העכשווית איננה זהה תבניתית לבלדות טשרניחובסקי וכהן, אך מכאן אין להסיק שהיא איננה קיימת בכלל. וכפי שבלדות ברכט שונות מהבלדות הקלאסיות הגרמניות הן בכל זאת בלדות, כך שונות הבלדות של עמיחי, דיולסיר, גפן ולאגר מהבלדות של המשוררים שקדמו להם ואינן חדלות להיות בלדות. והרי רשימת הבלדות העבריות מדורו של ביאליק ועד ימינו המצורפת כנספח לספר מעידה, כי קיים ז'אנר זה בשירה העברית, אם כי איננו עומד במרכזה.

הכבר הוא, כי הפרק הדן בבלדה העכשווית מצומצם מדי ואינו משקף את מצב הבלדה בימינו ויש מקום לדיון נרחב יותר בתמורות של הבלדה המודרנית.

הספר שצמח, כפי שציין בו, מתוך עבודת מחקר והוראה באוניברסיטת חיפה ובחטיבה האקדמית ב"אורנים" הוא, לדעתי, תרומה חשובה להיסטוריוגרפיה של הז'אנרים הספרותיים בשירה העברית.

ולצערי אי-אפשר בלי הערת ביקורת. ויסלחו לי העורכים של אוניברסיטת חיפה — הספר מתפרק ביד עם הקריאה הראשונה, וספר שיפה כזה, זה ממש חבל.

יומן חיים

(המשך מהעמוד הקודם)

הארם בלהט החרב המתהפכת:
מהין מהירו יהודים... כוף יקר ותהלות פחד
מלאך המות עצמי מהיר כשמבאת את הזכר ונקבה
צו

לפני קו פיתות: חזרה אל הבודד ואל החיוי המשתיק.

אלה דברי א.צ. גרינברג ב"רחובות הנהר". איתמר יעוז קסס חוזר אל הבודר ואל ה"ארמה זו לוקחתי מכבה / ארמה זו, לוקח מכנה אבי ואני שב אליה ללא הדף". "אני עץ הליבנה / אני שיח הסבוך שבעיקול הנהר".

וכך "רזות הקודש הרעועות מחבה השלג, היורד, מבקשות על נפשה שאז תפילה עד שהיא שוב לציגורות מוליכי אש (מבוטס במקורו) ה"כלי הקיבול של הוויתי הם התייבכבת שיוסים עם בריתו בעלה מבוות-איש סמך-המודה — —" זה "ויאנו דה פידס / זה הכבמה שלמה מולכו, בשולי טליתו המצויצת לקאות-איש סמוך-סמוך לבותי, הזה אנשים-אותם הנגב, בהמלכים בן המוקי שבכיבור השוק". "או או עלה על לבי זכר בית הכנסת של עיר-הולדתי אשר היה לאפר, / הנה אבנה את בית-הכנסת של שנות ילדותי שהיו לדפ-נ"ר שבכספרי-זכרון לעצמי / הנה אכתוב את בית הכנסת של שנות ילדותי כמו שכתוב בספרים בכורים לבנים / ובאם לבנה" — —

הפרק האחרון שבספר הוא פרק שירה ביהודי של העבר והעתיד: ר' חיים ויטל חולם על הרהבית, מונולוג של שלמה מולכו לפני עלותו על המוקד וזה בנוקני לעיד על שלמה מולכו שבפרק הקודם בספר) יקור פאציות המחוירות את איתמר יעוז קסס אל הסנהדרין וחושקיו אחרי ההרט, סם. בפתאום, "מכולי הדוד", על עליתו וירידתו של ר' דוד ראובני איש בארץ ישראל, מפיקה השורה "מדוע רועבת תמיד הלהבה ונחשך האור". זהו זכר למהוה של א.צ.ג. "אור הנחשך" שבוטא הוא תיקוע הכתר הנסתר, חיפוש הפלא הנגאל. קיימת הזדהות עם גיבורי האומות ובעיקר עם שלמה מולכו שעליו מעיד א.צ.ג. כמובא לעיל, "דומה אנשים אתם אחגר". שלמה מולכו קורא:

ואת אמי
אשר רצית בתוך כיתך לסמוק
מליט הסובבות את עבדך
ואומר גם שם עברי מכמת מכלי
כומות, אדבת לכסבך והתני הך — אין האבית

במקום "אדמת ליסבון" אפשר היה לכתוב אדמת הונגריה ספינלה והוא "צבי הפלאיית" — זהה פלאיג שהובילה את אבות האומה ההונגרית אל ארצם. "ארץ-הצבי" אב כן, הוא לא ארץ ישראל. כי אם תפילות ש"צילו של פסל הצבי אורך והרים אבד בכפי העיר. והוא זר וחלק, וכאילו נושא בין קרניו את, מראה העיר כולה, מהיר החכים בשל וזה המריצה".

השיר האחרון בפרק הסנהדרין זה הוא "האיש שפנה אל הנהר", הוא יודע כי הוא "היהודי האחרון כאן", והוא מבין את יהודי העיר שאינם:

יבואינא הבתים להשב אל הניתן בשל שיהין לישור והים ומתפציץ?

ובעקד הכל מביטים אל ארמונית הנהר הודים מהם הלאה

אליהו הנביא בעצמו שומתין על סף הדלת / גבב את האפיקומן / למען ילד אחד שלא הגיע", למען הילד פסר, הוא איתמר יעוז קסס, ש"לא ידעתי את רינבת התנים מעודי, בבואם ובצאתם".

לא למעני כיבוי סביבון הילדה בהתיזו את זיקוקי-השכחות,
תעיות גדי ורבין אבא לא באזני נשמעה בקול רם הערה

במלאת שבעה
קם הנער המובב את הבית
כי זכר את "הנוף בעשן הילדות".

— — — — —

ציגורות מוליכי אש הוא ספרו של "חולם ברכת סתיים / בחורף / עולם אבוד / בתוך עולם אבוד יותר / וכבר אין יודע מי משניהם קודם..." כאילו גם בו השתקפה "הבריכה" של ביאליק, "פרושה בן העולם". "החולמה בסתר חלום עולם הפוך" מבלי לדעת כי בשניהם קודם "ויוצר אבן יגלום בה הגיג לבבו הבא בה פתרון לחלום לא הגור"... השרשים ה"דוררים" "תנקים כביכול בתוך הגוע של האילנות של כעלה / כשרשיהם נבים בתוך הקרקע / שפתחת לראי נמתה-הרקע / המבדיל / בין צלם הצוות תבניתם" (ב.ב.)

"ציגורות מוליכי אש" איננו עוד-ספר-שירים-אחד המוסף לעשרות ספרי השירה המופיעים כל שנה בארצנו חובבת השירה הזכור, כפרי עקשותי לשין והגות עדי-לאית ורגש צרוף בכור האינטלקטואלי. זה ספר תולדות אדם שהחוויות האישיות היו לשירה מחוללת בגבבי הנפש, שירה שבכוח האמת שבה, היהה לשירת נפשו של הקורא במכלול היהודי והאנושי כללי כאחד.

ראוי ספר זה שייכתב עליו מחקר מעמיק בכל הבעיות השיריות, החברתיות, הדיקציית הרב-ספרותיות של תודעתנו הלאומית. מה שנכתב לעיל אינו אלא הזמנה לקורא להגות בשירה השופעת ולהוסר להתנחסות על רמיה המודעים והתת-מודעים.

רשימה זאת איננה אלא ציוני דקדוק בציגורות מוליכי האש שבספר.

הביים שהרשמנו ממקומם כדי לא להפוש את הרושמה מן היער המבונן כולה:

1) רק במצב של שכרון רציונאלי, מתוך להט להגיע לפתרון בעיית של נגלבים ברמוע, כיחוד הבוהר האינטלקטואלי עם בדעתיהו וחוה בתרגשת את חבלי הלידה, כביתו בעבר תולד שירים.

2) איתמר יעוז קסס קורא לארץ שנולד בה "ארץ הולדתי". מושג התולדה השתנה בהראה מימי אברהם אבינו שעליו נאמר "לך לך מארצך וממולדתך..." ולא מארץ הולדתך.

3) "למה זה נותנו בלי טלית וקיטל", שאל שלמהקי ב"אבני בהר".

4) זה גם שם אנתולוגיה מן השירה ההונגרית לדורותיה, שתרגם וערך אי. קסס.

5) מתוך "בין שדי הצבי", תמונות מצ-רילה בספר "לפני הנהר, לשון הים".

6) "גם הנהר מתוך לעד נובע מוזר לפעמו", ב"התאבת הנהר" לאורי צבי גרינברג.

مكان الأصل

مطابق للأصل

ללקוחותינו בענף הרכב באזור תל-אביב וגושדן

דרושים:

1. **מנהל עבודה** — מכונאי רכב בעל נסיון רב וכושר בניהול עובדים.
2. **מכונאי רכב**
3. **פחחי רכב**
4. **חשמלאי רכב** — לעבודה על רכב כבד בעלי נסיון 3-5 שנים במקצוע.
5. **צבעי רכב** — בעל נסיון קודם.

משרות קבועות • שכר גבוה • תנאים סוציאליים

קוד קוד שרותי כח אדם

פרישמן 7, תל-אביב. טל. 240208, 03-240207

דור כימיקלים בע"מ — קבוצת דנקנר

דרושים

אלקטרוני - מכשירן

בוגר בי"ס מקצועי ו/או ביה"ס הטכני של חיל האוויר במגמת אלקטרוניקה — לעבודה במכשור ובקרה תעשייתי מתקדם וממוחשב.

טכנאי כימיה/מכונות

או בוגרי 12 שנות למוד במגמה מקצועית — להפעלת מתקני חיוצר במשמרות

* עדיפות לבעלי נסיון
* מגורים באזור חיפה או הקריות

המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הנ"ל

— סודיות מובטחת —

ת.ד. 10036 חיפה, מיקוד 26110

משאויר טעינה אווירית בע"מ

דרושים

* **מלגזנים מקצועיים**
* **עובדים בלתי מקצועיים**

שיוכשרו לעיסוקם בחברה. תנאים טובים למועמדים הכוללים:

- תנאים סוציאליים מלאים
- הסעות
- ביגוד
- ארוחות
- אפשרות לקביעות

נא להתקשר לטלפון: 03-9711696 לפנות לאלימלך

ORS — או.אר.אס שרותי כח אדם

למחלקה המשרדית בתל-אביב דרושים:

* מזכירות עברית אנגלית
* מעבדות תמלילים — על כל סוגי התוכנה.
* חשבת שכר — נסיון מוכח במשכורות במחשב.
* קלדניות — המחויש לעבודה אחה"צ משעה 15.00
* פקידת טלר — עם נסיון בפקידות טלר בבנק.
* כתבניות עברית
* כתבניות עברית אנגלית
* פקיד/ת יבוא

כל המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחום הנ"ל.

תנאים טובים למועמדים המתאימים.

או.אר.אס, כיכר אתרים 134, תל-אביב. מח' משרדית טל. 285077, 202460

לחברה קבלנית לעבודות ציבוריות

דרושים

1. טפסנים
2. בנאים
3. פועלי בניין

לעבודה בסביבות ת"א

נא להתקשר מיום א' לטלפון: 03-807632, 03-807836

לאלקו בע"מ מפעלנו ברמת השרון

דרושים

* **רתכים/מסגרים** — בעלי נסיון וידע בקריאת שרטוט
* **מפעיל גליוטינה** — בעל נסיון רב
* **נגרים מקצועיים** — בעלי רקע בנגרות תעשייתית
* **לפפי שנאים** — בעלי נסיון בליפוף סלילי שנאים
* **מרכיבי שנאים** — בעלי רקע במגמת חשמל.

נא להתקשר מיום א' טלפון 03-484146 שלוחה 258

המרכז הרפואי בליסון דרושים

1. חשמלאי מוסמך + רשיון לעבודות אחזקה
2. מסיק מוסמך
3. טכנאי קירור ומיזוג אויר

לפרטים נא לפנות לטלפון: 03-9268370

Maquette Gpn — למפעלנו בעכו

דרושה

מזכירה אחראית למשרה מלאה

- אנגלית שפת אם - יתרון
- טלקס אנגלית - חובה
- עצמאית ונסיון מוכח - חובה

— תנאים טובים למתאימה —

טלפון: 04-919321 לנורית

— סודיות מובטחת —

עוזר מחקר — דרוש

בוגר או מוסמך במדעי הטבע, לבורנט עם נסיון לפיתוח תכשירים רוקחים

נא לפנות לפרופ' מ. פרידמן 02-428664

בית-ספר לרוקחות עין-כרם ירושלים

למפעל מזון בפ"ת דרושה **פקידת יבוא** בעלת נסיון של מספר שנים

נא להתקשר 03-913191

לרעיון מקורי בתחום ה-C.N.C. מומלץ ע"י פרופסור אברבוך מכון מיטר דרוש

משקיע רציני

לפנות לת.ד. 20 נהריה 2810 עבור "רעיון"

ליחידת בקורת של מוסד ארצי דרוש רואה חשבון מוסמך

לתפקיד ממונה על בקורת פנימית בתחום כספים וחשבונות

כישורים:

- יכולת מלאה להתבטאות בכתב ובע"פ בעברית
- ידיעת שפות אחרות - יתרון
- נסיון קודם בבקורת

המקום עבודה עיקרי - ת"א

נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 14280 ת"א עד יום 6.3.87

עיריית תל-אביב-יפו

מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תשל"ט-1979, מכריזה בזה עיריית תל-אביב-יפו על משרה פנויה באגף החברואה.

מכרז מס': מחי 87 23

התואר המשרה: מנהל/ת חניון

דרגת המשרה: יחידה של הדירוג האחיד

שעור המשרה: משרה אחת

תאור התפקיד:

1. ניהול ארגון המפעלה החניון.
2. ניהול ארגון המפעלה משרד החובלה של האגף.
3. תיכנון וארגון משמרות העבודה.
4. הפעלה שגרתית הבקרה החופשית כלי הרכב.
5. אחריות לשיפור בבטיחות כ"א ורכוש אנשים בחניון.

דרישות המשרה:

1. השכלה תיכונית מלאה, רצוי השכלה אקדמית.
2. נסיון ניהולי מוכח של 3 שנים לפחות.
3. יכולת הבעה בכתב ובע"פ.
4. עבודה לפי הצורך בשעות בלתי רגילות.

בקשות למכרז, בצירוף תולדות חיים והמלצות ... יש להגיש במעטפה סגורה בציון ... לא יאוחר מיום 11 באדר תשמ"ז 1987.

אלי עשת

לשגרירות דרום אפריקה דרושה למחלקה המסחרית

מזכירה/כתבנית

עם נסיון של 5 שנים לפחות, ידיעה מושלמת באנגלית ועברית.

שופר-סל לסניף רמת-אביב ג' רח' אחימאיר 1 (פינת רח' יוסף)

קופאים - קופאיות

* המועמדים יקבלו הכשרה לתפקידם בשכר מלא.
* תנאים טובים + תנאים סוציאליים מלאים.

נא לפנות למנהל הסניף במקום. אוטובוסים: 13, 27, 28.

לחברת תיירות דרושים

- מנהל סניף תיירות יוצאת באיזור המרכז
- פקידי תיירות מורשים ומומחים — בעלי נסיון
- מנהלי מחלקת תיירות פנים
- מקדמי מכירות בתיירות פנים
- שליח עם קטנוע

לפנות לת.ד. 20192 ת"א

היפרכל ראשל"צ אזור התעשיה החדש

דרושים

עובדים כלליים

המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל היפרכל, שדי לישנסקי 63, אזור התעשיה החדש ראשל"צ, מול בית גירון. אוטובוסים: 19, 73.

חוק הודמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי ... המודעות המתפרסמות מנוסחות ... בשני המינים.

דחפון 03-611001

24 שעות שרות מודעות טלפוני של **דחף** לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

"אוריסול" בע"מ

לחברה צעירה העוסקת בפיתוח מוצר חדשני המשלב ידע בינתחומי נרחב

דרושים:

אנשי מקצוע מעולים בתחומים הבאים:

1. **מהנדסי אלקטרוניקה** (משרה OE 001)
6 שנות נסיון בפיתוח מערכות ספרתיות ואנלוגיות משולבות מיקרו-מחשבים. הכרת IBM PC, וידיאו ועבוד תמונה, יתרון.
2. **מהנדסי מכונות** (משרה OM 001)
6 שנות נסיון בפיתוח מערכות הנע והוני מיקום מדוייקים.
3. **מהנדסי תוכנה** (משרה OE 002)
בעלי רקע כמהנדסי אלקטרוניקה עם 5 שנות נסיון לפחות בפיתוח תוכנה בזמן אמיתי, נסיון בפיתוח תוכנה למערכות תיב"מ וגרפיקה למשפחת IBM PC.
4. **מתכנת** (משרה OE 003)
4 שנות נסיון להבנת במימוש אלגוריתמים מתמטיים, אלגוריתמים נומריים וגרפיקה באמצעות שפות תוכנה מתקדמות. נסיון עם מערכות הפעלה בזמן אמיתי ומחשבי IBM PC.
5. **הנדסאי אלקטרוניקה** (משרה OE 004)
5 שנות נסיון בפיתוח מערכות ספרתיות ואנלוגיות מבוקרות מיקרו מחשב. ידע במערכות אנלוגיות מהירות ומעגלי וידיאו.
6. **הנדסאי מכונות** (משרה OM 002)
5 שנות נסיון בתכנון מערכות מכאניות מדוייקות, ידע במערכות הנע וסרוו.

למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר טובים

נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ל: "אוריסול" בע"מ ת.ד. 286 לוד 71188

אדריכל/ית מהנדס/ת בעלי נסיון לשרוד תכנון ...

למוסך מורשה באזור ת"א דרוש **מכונאי רכב** בעל נסיון. תנאים טובים.

הלוח הכללי הטלפון לא מפסיק לצלצל

IPL אינטרפוס מעבדות בע"מ

חברתנו מקבוצת ARES-SERONO העולמית, מפתחת ומייצרת תרופות ייחודיות, עוסקת בהנדסה גנטית ובתחום הביוטכנולוגיה.

פקידת יצוא — בעלת יוזמה ואחריות למשרה מלאה

- נסיון קודם בתפקיד דומה
- ידיעה מושלמת של השפות עברית ואנגלית כולל הדפסה.
- הפעלת טלקס.

פקידה ללשכת מנכ"ל למשרה מלאה

- לאחר שרות צבאי
- שליטה מלאה בשפות אנגלית ועברית כולל הדפסה
- הרגלה ועצמאות
- יכולת עמידה בתנאי לחץ
- בעלת יחסי אנוש טובים

מעונינים באיזור רחובות ... אינטרפוס מעבדות בע"מ ...

לחברת הולדינג שיווק ופירסום דרושים מקדמי מכירות

בעלי נסיון בתחום השיווק והמכירות (לבעלי נסיון בשטח המלונאות יתרון).

תנאים טובים למתאימים. העבודה בכל חלקי הארץ.

נא לפנות למנהל אבי או לפגישה ביום א' 1.3 משעה 12.00 לטלפון 03-426161

סודיות מובטחת

לחברה בת של משרד רואי חשבון גדול שמרכזה בתל-אביב

דרושים

* **מבקרי מערכות מידע ממוחשבות**
* **עובדים לייעוץ וליווי הקמת מערכות מידע ממוחשבות.**

הכישורים הדרושים:

רואי חשבון בעלי ידע ונסיון בתחום עיבוד נתונים ו/או מנתחי מערכות בעלי הכשרה בתחום החשבונאות, המגלים עניין בנושא והשואפים לקידום מקצועי.

בפרטים נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 29323 ת"א 61292

סודיות מובטחת

שריר — איתך בדרכים

לסניף ת"א דרושים

1. **מכונאי/חשמלאי רכב** — סוג 2 לפחות, לעבודה במשמרות. תנאים טובים. טל: 03-7514433
2. **נהגי גרר** — לעבודה במשמרות בתנאים טובים טל: 7514433
3. **פקידת הנהח"ש** — סוג 2 לפחות עם נסיון בהפעלת מחשב. טל: 03-7514450 לציון

מקבוצת הסנה השקעות בע"מ, דלק השקעות ונכסים בע"מ והמניקס חברה לביטוח בע"מ

טל: 03-482121, 04-674476, 02-222448

למשרד אדריכלים בתל-אביב דרושה מנהלת חשבונות — ידע במוכירות למשרה מלאה

כצט תעשיות כימיות בע"מ

דרושים:

כימאים

למפעלנו בקרית מלאכי

כימאים אנליטיקאים

למעבדת ביקורת איכות בעלי נסיון באנליטיקה.

ולמעבדות פיתוח, אשר יעסקו בתחום הפיתוח ...

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ... לפי הכתובת: כצט תעשיות כימיות בע"מ ת.ד. 10, תל-אביב 61000.

— סודיות מובטחת —

נגר צרכי צילום (2000) בע"מ

למעבדת צילום באזור המרכז

דרוש **עוזר למנהל מכירות**

רשיון נהיגה חובה

לפנות לזיו מיום א' טל' 9234289

טלקום — סי.או.אי.סי.

דרוש/ה **נציג/ת מכירות**

הכישורים: נסיון מוכח במכירות למוסדות, בעל/ת רקע בתקשורת מחשבים.

התנאים: תמורה כספית הולמת להצלחה, עבודה עצמאית, הזדמנות לקידום.

מועמדים יפנו בכתב אל ת.ד. 7136, תל-אביב 61071, למנכ"ל החברה.

סודיות מובטחת.

GENERAL ELECTRIC

דרוש

טכנאי שרות לציוד רפואי מתקדם

(רנטגן, אולטראסאונד, מיפוי ממוחשב)

הכישורים הדרושים:

* הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
* רצוי נסיון בביקורי מחשבים ובמעגלי וידאו
* בעל נסיון בתיקונים רנטגן רפואי
* רצוי בעל נסיון קודם ב-C.T.
* שליטה טובה באנגלית — הכרחית.

המועמד המתאים יעבור השתלמות בחו"ל

נא לפנות בכתב, כולל פרוט מלא של קורות חיים, נסיון קודם, פירוט מקומות עבודה קודמים וממליצים וציון כסי טלפון, לניג'ר, ת.ד. 557 הרצליה 46105

— סודיות מובטחת —

בחורה אינטליגנטית — לחברת רם שרותי טלקס בת"א דרושים:

1. **בחורה אינטליגנטית** — בעלת שליטה מוחלטת באנגלית + הדפסה טובה. (רצוי על טלקס או מסוף) שפות נוספות (צרפתית ו/או ערבית) יתרון גדול.
2. **בחור/ה** בעל/ת שליטה מוחלטת באנגלית עם יכולת תרגום מאנגלית לעברית ולהיפך. ידיעת השפה הערבית — יתרון גדול.

משכורת בהתאם לכישורים ... להתקשר לטל' 03-241688, 03-233558

לחברה מסחרית דרוש/ה מוכר/ת בענף הנעליים

נסיון של שנתיים לפחות. על המעוניינים/ות לפנות בכתב יד עם פירוט תולדות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866 ת"א 61008 עבור מס' 634.

א.צ.א. חברה לשירותי תיירות בע"מ

מציעה משרה מענינת ומשתלמת לבעלת הנתונים הבאים:

1. הופעה נאה
2. גיל 20-35
3. פנויה
4. אקדמאית/סטודנטית

לתיאום ראיון לחייג 03-445111 שלוחה 414 מ-1 מארס - 6 מארס בין 09.00-18.00

חוק הודמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד להפלות ... המודעות המתפרסמות מנוסחות ... לשני המינים.

migada — מיגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות

למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד-פעמי דרוש

מנהל מחלקה לאולם הייצור

התפקיד: ניהול קו ייצור עם כ-40 עובדים.

הכישורים: נסיון ניהולי קודם. רצוי בתפקיד דומה. טכנאי ייצור/מכונות או כימיה.

* תנאים טובים למועמד המתאים
* 5 ימי עבודה בשבוע

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 111, רחובות 76101.

סודיות מובטחת.

בטחון אזרחי CITIZENS SECURITY SERVICES

דרושים **בחורים/בחורות** לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן-גוריון

תנאי קבלה:

* בוגרי שרות צבאי
* 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
* מצב בריאותי תקין
* עד גיל 26
* מגורים באזור המרכז — חובה

ערוב קבלה ביום ד' 4.3.87 בשעה 09.00 בנתב"ג, מפגשים בשער מס' 4 ...

אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה ...

תנאים טובים למתאימים

* אבטחה * שמירה * שרותים מיוחדים

סניף נתב"ג — 03-9721286

ישומים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

ביפ BIP

לאחד מלקוחותינו
לאגף השיווק בת"א,
דרושה

מזכירה

בעלת נסיון בהדפסה עברית
ואנגלית, שליטה באנגלית
הכרחית, ידיעת שפות נוספות
— יתרון.
העבודה במישרה מלאה.
תנאים טובים ושכר הולם
למתאימה.

נא לפנות בכתב־יד ל־ביפ
יישומים פסיכולוגיים.
ת.ד. 26004 ת"א 63902
נא לציין ע"ג המעטפה עבור "מזכירה"
— סודיות מלאה מובטחת —

LASER
תעשיות לייזר

למפעלנו דרושים:

כלכלן/ית למח' גזברות

תאור התפקיד: • טפול בנושאי גזברות שוטפים, מימון ונביה.
כישורים: • נסיון קודם בחברה תעשייתית עתירת מדע. • נסיון בעבודה עם מחשב. • יכולת לעבודת צוות ונכונות לעבודה מאומצת.

קניין מכניקה למח' חלוניסטיקה

תאור התפקיד: קניית פריטים מכניים עפ"י שרטוט (בנישה של רכש פרויקטאלי).
כישורים: • הנדסאי טכנאי מכונות. • נסיון של לפחות 3 שנים בתחום.

חרטים־כרסמים למח' ייצור מכני

תאור התפקיד: • עבודה במכונות קונבנציונאליות או מופעלות במחשב.
כישורים: • בוגר בי"ס מקצועי. • נסיון של 5 שנים בעבודות כרסום ו/או חריטה במכונות קונבנציונאליות ו/או N.C.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי, "משאבי אנוש", תעשיות לייזר ת.ד. 13135 תל־אביב 61131.

-סודיות מובטחת-
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר· קרן אור לקידום האנושות

ד ר ו ש

איש מכירות

לבית הזורע שמרת בחיפה
מתבקשים מועמדים בעלי נסיון
במכירות לצבור, יודעי שפות.
העבודה מפוצלת
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון
04-525288

לרשת מלונות בזל
ד ר ו ש י ם

למלון סיטי (* * *)
עובד אחזקה
עם רשיון חשמל
עובד אחזקה
בתחום האינסטלציה
לפנות ליעקב גלנטי טל: 03-245253

מלון קונקורד (* * * *)
טבחים
בעלי נסיון
מלצרים
בעלי נסיון
לפנות לירום לרנר טל: 03-659241
מנהל/ת השבונות
סוג 3
שנתיים נסיון, למשרה מלאה
קלדנית
למשרה מלאה
טל: 03-659241 שלוחה 103

למלון טל (* * * *)
עובד אחזקה
לפנות לדני טבוך
מלצרים
בעלי נסיון
לפנות לשמעון עטיה
מרכזנית
דוברת אנגלית ושפה לועזית נוספת
פקיד קבלה לילה
לפנות לגבי דרור טל: 03-455281

למלון בזל (* * *)
עובדי נקיון מטבח
לפנות לאהרון עמרני טל: 03-244161

ארגמן
תעשיות בע"מ

אזור התעשיה יבנה
ת.ד. 172 מיקוד 70600

הרינו להודיעכם כי נותרו מספר
מקומות למועמדים ל:

"קורס אחראים
חדר בקרה"

החניכים בקורס יוכשרו
כמנהלי עבודה בחדר בקרה
של ציוד מתוחכם

הכישורים:
• כושר בריאות תקין
• נכונות לעבוד ב־3 משמרות
• כושר לנהל צוות עובדים
• יכולת לימודית טובה
• בוגרי 11 שנות לימוד לפחות או השכלה מקבילה

המועמדים מתבקשים לפנות טלפונית
08-437811, לאורית כוכבי
— סודיות מובטחת —
— הסעת סדירה לתושבי האזור

חושב/ת לעבוד בארה"ב?
עכשיו זה הזמן!!!

מוזיאון ישראל, ירושלים

דרושה/ה

אדריכל/ית

יועץ להנהלת מוזיאון ישראל, ירושלים, בכל תחומי הבנין והתכנון. תיאום עבודות, ניהול דיונים, הקמת מאגרי מידע של חומרים. טכנולוגיות ושיטות בניה ותצוגה במוזיאונים.

הכישורים הדרושים:
10 שנות ותק, נסיון מוכח בניהול פרוייקטים, כתיבת פרוגרמות ואחריות מינהלית, שליטה מלאה בעברית ובאנגלית, כושר ניסוח בכתב ובע"פ, כושר ניהול משא ומתן. עדיפות למועמדים בעלי נסיון וידע בתחום המוזיאלי הבינלאומי.

פניות בכתב בציון קורות חיים ופירוט נסיון קודם, יש להעביר למוזיאון ישראל – מח' כ"א, ת.ד. 1299 ירושלים 91012.
תאריך אחרון לפניות: 15.3.87

ה צ ע ה
שאי אפשר לסרב לה

אם את/ה משוחרר/ת צבא
עד גיל 25 בעל/ת חוש מסחרי גבוה
טלפן/י 379969, 03-370722
ותקבל/י
• הכשרה על חשבוננו
• משכורת + אחוזים
• תמריצים מיוחדים
• אפשרות קידום בחברה
• אחת ל־3 חודשים סוף שבוע על חשבוננו
• לאחר 6 חודשים כרטיס טיסה לחו"ל

מנהל
כח
אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

RS
או.אר.אס שרותי כח אדם

דרושים:

★ חרטים/כרסמים

— בעלי נסיון של 5 שנים ומעלה.
— ידע בקריאת שרטוטים ותעודת מקצוע, מטעם משרד העבודה של חרט/כרסם — חובה!

באו.אר.אס, תוכל להרוויח כ־2000 ש"ח ברוטו לחודש.

בנוסף תוכה בכל התנאים הסוציאליים.
★ מוחנה בהתניך האישיים —
נסיון ורמה מקצועית.

לראיון יש לפנות לציפי או אגי בצרוף פנקס מילואים, פנקס שבי ותעודות השכלה כאמור וכן אישורים ממקומות עבודה קודמים.

ניתן לפנות בימים א'-ה'
בין השעות 08.30-16.00
וביום ו' בין השעות 08.30-12.00.

או.אר.אס, כיכר אתרים 134 תל־אביב.
טלפון 03-202460

לחברה מסחרית
בהרצליה פיתוח
דרושה

הנדסאית
כימיה או מכונות

לתפקיד מזכירה טכנית 5 ימים בשבוע.
8.00-17.00
טלפון 052-552616

למפעל מזון בפ"ת דרושה
טכנולוג/ית מזון
בכיר/ה

לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 147 פ"ת 49101

לחברת שיווק צעירה ודינמית
ד ר ו ש י ם / ו ת

רוכשי מודעות נמרצים

בעלי כושר שכנוע
עדיפות לבעלי נסיון.
למתאימים הכנסה גבוהה.
טלפונים 03-838118/9, 057-73118, 057-39512

לדיפולכ"ן די דרושים
חרט, כרסם, ומסגר מכני
בוגרי בי"ס תיכון אחרי שירות צבאי
03-374611
03-374659

למרכז הספורט ומפש ע"ש וייסגלרחובות
דרוש
צולל
לעבודה עונתית.
08-456496, 08-459787
לעמי.

מ.ח.ש שרותי מחשב בע"מ

דרוש

תכניתן
מערכות CICS

* בסביבת MVS
* ידע באסמבלר
* שנתיים נסיון לפחות
לפנות לטלפון 03-642467

לחברה עתירת ידע באזור גוש דן
ד ר ו ש / ה

מהנדס תכנה
(משרה מס' 11/111)

• לעבודה בתכנון ופתוח מערכות משובצות מחשב בזמן אמת.
• לבעל/ת נסיון קודם – יתרון.

מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
ליחידת אבטחת איכות
(משרה מס' 12/112)

• לעבודה בנושאי אבטחת איכות, הכנת תכניות אבטחת המוצר, איסוף ומעקב נתוני ותוצאות בחינה.
• בעל ידע ונסיון בתהליכי ייצור אלקטרוניקה צבאית.
• הכנת דרישות מפרטים צבאיים בנושא אבטחת "יצור המוצר".
• שליטה מלאה באנגלית.

בוחן איכות ויזואלי
(משרה מס' 13/113)

• בעל ידע והבנה בשרטוטי הרכבה וייצור אלקטרוניים.
• שליטה באנגלית טכנית.
• יתרון לבעל נסיון קודם בתחום זה בתעשייה הצבאית.

המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 842 בני ברק.
— סודיות מובטחת —

לחברת יבוא
ד ר ו ש / ה

קלדן/נית מפעיל/ה

למחשב 36"S בעל/ת נסיון.
לפנות בכתב
ת.ד. 17025 ת"א 61170.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

מכרז פומבי

עיריית תל־אביב־יפו

RS
או.אר.אס שרותי כח אדם

בכירים —

לוויית לקוחותינו: מתחנו מחלקה לבי"א בכיר בתחומי ניהול, מחשבים, הנדסה ואקדמאים.

למחלקה דרושים:

★ **מהנדס/ת מערכות**
— שליטה בבקרה. רקע בפיתוח מערכות משובצות מחשב.
— לקציני פרוייקטים בחיל"א, חייו, אמיץ (סגן — סרן יתרון).

★ **מהנדס/ת כימיה/מכונות**
— שתי שנות נסיון בתעשיה הכימית בלבד!
— או הנדסאי כימיה/מכונות, חמש שנות נסיון בתעשיה כימית בלבד!
— חוש מסחרי, יחסי אנוש טובים, יכולת לנהל צוות, מסודר.

★ **מהנדס אלקטרוניקה**
— נסיון מוכח בכתב — טכני (במערכת הבטחון או תקשורת אליה).
— בעל טוב באנגלית.
— ידע בתכנות ובחומרה.
— חורה ל־41 שנה — אפשרות לקליטת קבע.

★ **מהנדס/ת נכונות ייצור**
— עד שתיים נסיון.
— רקע בפיוטק או כימיה.
— הבנה טכנית, כושר פיתוח, המצאה והכוון.

נא לבוא עם קורות חיים בשני העתקים.

או.אר.אס, כיכר אתרים 134 ת"א
טל. 03-202460 — אסתר.

דרושים

כימאים/מהנדסי כימיה

הכישורים: בוגרי אוניברסיטאות
בתחומים: כימיה והנדסת כימיה
(תואר ראשון או שני)
גיל: עד 30

נכונות להשתלב בצוות עובדים במעבדה, לחברה ולימוד מן היסוד נושאי כימיה הקשורים בתהליכי ייצור צבע
על המועמדים לפנות בכתב בצרוף פירוט קורות חיים לאגף כ"א ת.ד. 2238 עכו 24101 עבור 1/87

טמבור
50 שנות יצירה

לצבע עם צבע

ארגמן
תעשיות בע"מ

אזור התעשיה יבנה
ת.ד. 172 מיקוד 70600

למפעלינו דרושים/ות:

1. חשמלאים תעשייתיים

• הכרת מערכות פיקוד
• ידע ונסיון בקריאת תוכניות
• רשיון מוסמך
• נכונות לעבוד במשמרות

2. פקידה כללית

• ידע בהנה"ח
• נסיון בעבודה, רצוי במפעל תעשייתי
— 5 ימי עבודה בשבוע
— סודיות מובטחת
— הסעה סדירה לתושבי האזור

המועמדים/ות מתבקשים לפנות ל־08-437811, לרינה

לחברה קבלנית ותיקה בירושלים
בתחום מערכות צנרת, אינסטלציה
סניטרית ומיזוג אויר
דרוש:

מהנדס לניהול פרוייקטים (נסיון הכרחי)

לפנות לטלפון
02-722706
• סודיות מובטחת

סנוקרסט (שיווק) 1980 בע"מ
לסניפינו בירושלים
דרוש

מחלק גלידה עצמאי

1. בעל משאית 6.5 טון
2. ערבויות מתאימות
3. עדיפות לתושבי ירושלים והסביבה

נא לפנות לטל: 03-9243222
או 03-9242333

ד ר ו ש ו ת

1. אחיות
טיפול נמרץ

עם נסיון בכירורגית לב וחזה.
לפרטים נא לפנות לבית חולים "אסותא", 03-240185 שלוחות 251, 238,
(לבקש את גבי רוני).

2. אחיות.
3. כוחות־עזר.

לפרטים נא לפנות לבית־חולים "אסותא"
03-240185 משרד אחות ראשית.

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

דרושים:
רוקחים/ות
לבתי מרקחת בת"א, פ"ת
למשרה מלאה או חלקית
טל. 413919, 9311067

לחברת אלותרם בע"מ
דרוש

איש תחזוקה

הכישורים הדרושים:
• נסיון בניהול צוות עובדי תחזוקה.
• נסיון מכונאות ומסגרות.
• רצוי ידע בחשמל תעשייתי.
תנאים טובים למתאים.
לפרטים נא לפנות לטל: 03-352731-2

מכרז פומבי

עיריית תל־אביב־יפו

מכרז מס': מח/24/87
תואר המשרה: רכז/ת תקנים

דרושים
לחברת בנזה בחולון
דרוש
מהנדס ביצוע

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1575 חולון 58115.

למפעל תעשייתי חדיש בראשל"צ
ד ר ו ש י ם

1. חשמלאי מוסמך
2. מכונאים (למשמרות)

03-9612919
לאורים בין 8:30-15:00

לחברה מסחרית בתל־אביב
העוסקת במערכות
ממוחשבות
ד ר ו ש :

מהנדס אלקטרוניקה / תוכנה
כשותף פעיל

סכום ההשקעה $50,000
נא לפנות באמצעות פרטים לת.ד. 46028 תל־אביב.
סודיות מובטחת.

לחברת תקשורת דרושים:

1. מפעיל/ות מחשב
בעלי נסיון

2. מזכירה/שוזרת
בעלת נסיון בהפעלת מחשב אישי ומע"ו עם לקוחות

3. שליח
עם טוסט
בצהריים נא לפנות לטל: 03-299161
לאודיק

דרושים במכתשים

למפעליה בבאר־שבע ברמת חובב

מהנדס כימאי

לתפקיד מנהל
מחלקת תהליך

הכשורים הדרושים:
נסיון של 10 שנים לפחות בתפעול
מחלקה מנהלה/מחשב
יכולת טיפול בהנדסה/מחשב ומבנה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.

מכתשים

דירות

וילות ובתים

חוק הזדמנות שווה בעבודה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

שרון

דן

ת"א–יפו

בגבעתיים, גבעת הכרם (שטח 9) נמשכת ההרשמה לעמותת דיירים לבניה עצמית. חיסכון ניכר, תנאי תשלום נוחים, אפשרות למשכנתא. "תושבות" בלפור 31א' תל-אביב, (28456) 03-200408

בשכונת דירות לאכלוס מיידי 5 חדרים, ברחוב לוי אשכול 40, לפרטים חברת "אביב" (28746) 03-7512203

בפתח-תקוה דירות לאכלוס מיידי 4 חדרים ברחוב ועשילד 20 18 לפרטים: לחברת "אביב" 03-7512203 (28749)

קבלנים מציעים

למכירה דירות נופש חלומיות בנות 2–4 חדרים "במגדל-הצוק" ההולך ומוקם על שפת הים בהרצליה-פיתוח (בין מלון השרון ומלון דניאל). מסירה ביולי 1988. לפרטים לפנות ל"אבן זיו" בע"מ לויה, 03-235275 (28703) 03-237217

חולון–בת-ים

דירות בשכירות

עסקים

דירות להחלפה

ביקוש דירה

דרושה בשכ"מ דירה 3, 4 חדרים באזור הרצליה (26581) .053-53740

למכירה עסק סיטונאי בענף המזון עם תנו לקר... (26418) 057-72027

מוצרי פרסום מקצועיים ובילבוקים. להחבה רצי... 052-77992 (26143)

חדרים ודרושים

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

בנין יוקרתי גינון ותעשיה בדרך ז'בוטינסקי בין ר"ג לפ"ת 2000 מ"ר להשכרה ביחידה אחת (28693) 03-799131

מגרשים

מבני תעשיה

להשכרה 100 מ"ר משרדים באזור התעשיה גבעתיים 03-779131 (26174)

חברת שיווקי דיור מ' עוניות בבעלי יוזמה, חנויות ומשקיעים. באזורים: ירושלים חיפה ואי' לת לפתיחת סוכנויות למוצריה בהצעות. 03-9230136 03-9242212 (19652)

להשכרה בבית מגורים, בירושלים אלנבי, קומה... 400 מטר... 03-204705 413 שלוחה 03-295222 03-630440-1-2 (19588)

קונה ומוכר פסוקים מכל סוג ובכמות +מפעלים (19493) 03-371268

דרוש משרד בשיכון... (18973) 03-294791

"מיכרזים" ארציים ובינלאומיים לכל הענפים הזהו "מיכרזים" 20 שנה בדרך פ"ת 7 (18942) 03-612192

בנין יוקרתי גינון ותעשיה בדרך ז'בוטינסקי בין ר"ג לפ"ת, 2000 מ"ר, להשכרה ביחידה אחת 03-799131 (28737)

פועלים/ות חרוצים/ות לעבודה מיידית, תנאים מצויינים "א.נ.ת." (28744) 03-203052-3

לשלושי מקוף בבתים דרושים עובדים. (28731) 03-5510070

ל"א.נ.ת" דרושים ... תנאים מצויינים (28606) 03-203052-3

(28610) 08-244768

052-70248 (28600)

(28587) 03-735981

04-758288 (28580) 04-758201

לעבודת אומנות ... (28576) 03-379718

מבוגרי בי"ס מקצועי באלקטרוניקה / מכניקה ... "א.נ.ת" (28545) 03-203052-3

(28539) 03-914238

03-222171 (28463)

(28487) 03-358423

"א.נ.ת" (28060) 03-203052-3

03-221214 (28061)

מכונאי אחזקה מנוסה, ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה למפעל בשרון תנאים טובים (28443) 03-221214

מודדי מכונות מנוסים לעבודה במפעל מתקדם באזור השרון תנאים טובים למתאימים "תגבור" (28431) 03-221214

למפעל מבוקשים ידוע במסגרות מנוף בעל נסיון. 03-7516891 (26602)

מתנשא לאחזקה בעלות נסיון בחיווט עדין וקריאת שרטוט עם אופי וקבועים טובים ... "תגבור" (26599) 03-221214

בוגרי 12 שנות לימוד/ ל בוגרים מאשיותים להכשרה ועבודה במבקרי איכות ביצור תנאים מצויינים "א.ז.ת" (26459) 03-203052-3

20 ש"ח לשעה מיוחד לפועלים לצעירים/ות "בבינלאומית" "דולגני" 128 ת"א (26437)

לדואל מבואים יוצאי חיל האויר לעבודה במשמרת במפעל בחולון באזור אשדוד, 055-33644 (26306) 055-32221

150.- ש"ח ליום 5 ימי עבודה, לצעירים/ות מ... (26280)

מנוקו יוצא חיל האויר תנאים טובים והסעות. 055-32221 (26270) 055-33644

לדואל צבעי תעשייתי בעל נסיון מוכח לאזור יבנה. 055-32221 (26112) 055-336444

לדואל כרסם +קריאת שרטוט מעולה תנאים טובים והסעות. 055-32221 (26109) 055-33644

לשלטים עבודי דרושים צעירים, קבלנים עצמאים בעלי רכב ובושר גופני, להדבקת שלטים, עבודה קבועה לאזורים. 03-799133 (החל מיום ראשון) (24202)

לדואל חבים יוצא חיל האויר תנאים טובים והסעות. 055-32221 (24136) 055-33644

מסגרי בנין +מסגרי זיווד (ידע בציפוי ועירגול והיתוך גז) קריאת שרטוט, תנאים טובים למתאימים "תיגבור" (19839) 03-296846

לסניף מודד בת"א ימודשנאי חלפים לרכב. לאחר שרות צבאי מי"ש או מבוצע כלי רכב יודרון. 03-333221 לאנף (19455) בנ אדם

למכירת לרהיט אמיתי סטודנטים, ובוגרי צבא מכל רחבי הארץ 100 ש"ח ליום שעות עבודה 17.00–21.00 בערב 03-321806 (19445)

צעיר חרוץ ואחראי, בעל רקע טכני, לעבודה הכוללת טיפול בלקוחות והכנת הזמנות. בחברה בת"א. ענין רב ושכר הולם. עמליה 774 משרה 03-297741 (19450)

פתוח רכב בעלי נסיון, לעבודה מיידית תנאים טובים למתאימים "תיגבור" 03-296846 (19411)

מכונאי אחזקה מנוסה, תנאים טובים מאוד "א.ז.ת" 03-203052-3 (19408)

32.- ש"ח לשעה "מולי" דקאנט 9 רמת אביב ג' מ-9.00 17.00 (19392)

לדואל רתך ארגון לעבודה באזור יבנה. 055-33644 (19379) 055-32221

צעיר אוהב ים, חרוץ ואחראי, לניהול מועדון ימי בת"א. שעות אחדבות ועבודה עצמאית ורבת אתגר. "ינגרו" 693 משרה 03-295694 (19362)

30.- ש"ח לשעה, 5 שעות ביום, לצעירים/ות משוחררים/ות "עידנים" הנגב 4. (19302)

1,250.- ש"ח לחודש משכורת קבועה למשוחררים/ות "עידנים" הנגב 4. (19279)

בעל/ת מקצוע: ראה הצעותינו ב"לוח קריירה" בעיתון זה (19812)

מנהלי עבודה מנוסים, רצוי קודם של המכון לפריון העבודה, תנאים מעולים! "א.ז.ת" (19793) 03-203052-3

לאשנת מהל משרד לשיווק מפל גיל 25 03-624179 (להתקשר גם בשבת) (19774)

לדואל מבקר אבות מכני מנוסה, הסעות תנאים טובים. 055-3221 (19531) 055-33644

בוגרי בי"ס מקצועי להכשרה ועבודה, שכר הולם בתקופת הלימוד "א.ז.ת" 03-203052-3 (19508)

למועצה אזורית "חוף עזה" דרושים מצילי ים לעונת הרחצה הקרובה פרטים: ימי עבודה: 051-47233 בית: 051-899234 (19476)

דרושה אשת מכירות לחברה לכח אדם לתפקיד ישום כח אדם! נסיון בעבודה הכרחי! (19038) 03-247727

בדואל למתאימים שכר גבוה במיוחד ותנאים סוציאליים הכוללים: חופש, הבראה, ימי-חג, מתנות, ביגוד, ביטוח מנהלים ועוד. 055-32221 (19039) 055-33644

בגבעתיים דרוש בחור לסמל במכבי להתקשר אחה"צ 03-723006 (18935)

לא גומרים/ות את החודש?! אצלנו בשעות הפנאי הכנסה גבוהה ואמנ. 03-731160 (18937)

מחוסים לחנות חשמל נסיון קודם לאיזור חולון 03-240207-8 (18826)

קופאים/ות לסופרמרקטים לאזורים: קריאון, רמת"ג, פתח-תקוה והרצליה. 03-231958 (18359)

לשלטים עבודי דרושים צעירים קבלנים עצמאיים, בעלי רכב ובושר גופני להדבקת שלטים. עבודה קבועה לאזורים 03-799133 (החל מיום א') (18287)

קופאים/ות לרשת שווק לאזורים: חולון, בת-ים (אחה"צ) רמת-אביב. (18286) 03-240207-8

לי"א.ז.ת" דרוש מרכיב מכני מנוסה, תנאים טובים. 03-203052-3 (18226)

לחברה בשותף כח אדם עוכנת מנוסה דינמית ועצמאית +רכב (18187) 03-222874

1250.- ש"ח לחודש משוחררים/ות "עידנים" הנגב 4. (18165)

דרוש מנהל עבודה לעבודות צבוריות, עם נסיון בגמר ושלד, באזור ת"א ובאר-שבע, (18156) 03-659251-2

להשדירי שיווק, פירסומות ופוסטרים ילדים ורא' אים/ות עד 40 623048 (18123)

פנסיונר בעל רקע טכני למשרה חלקית בטלפון. (18073) 820096

פקידים/ות

לחברת ביטוח גדולה דרושה/ת תגמ/ת בעל/ת ידע ומניין בכל ענפי הפוליסות ... (29069)

ב"שדוטל" מתמחים קרידים: קלדנות תמלילות כתבנות תל-אביב 03-624144 כפר-סבא (28919) 052-444342

דרושות כתבניות עברית מנוסות לעבודה מיידית +תנאים טובים "תגבור" בן-יהודה 100 ת"א שעות קבלה 9.00–14.00 03-221214 (28854)

לא.ב.א מזכירת כ"א +נסיון במפעל גדול+ המלצות לעבודה קבועה (28825) 03-282487

למשרד עו"ד פקידה לעבודות חוץ לאזור שרות צבאי נסיון הכרחי. 03-268480 (28709) 03-258035

לימוד תמלילנות, כתבנות, מזכירות והנהח"ש בבי"ס "שגיא" 03-774212 03-774931 (28704)

הדפסת מכתבים מעבר זרת גמר במחשב. אנגלית +העתק 03-774931 (28699) 03-774212

לחברת יבואי משון פקידה לקורספונדנציה אנגלית +טלקס. (28658) 03-556858

לחברת די.סי.אל. דרושה מזכירה +ידע באנגלית 03-7517421-6 למשמרת. (28556)

לי"א.ז.ת" דרושים: 1. כתבניות דו לשוניות 2. מעבדות תמלילים רצוי "לניר" 3. פקידות כלליות מנוסות!! (28440) 03-203052-3

למשרד עו"ד מזכירה /כתבנית זריזה לשעות אחה"צ +יום ו' 03-258035 (26578) 03-268480

לחברת יבוא פקידה עם נסיון, הדפסה הכרחית. ת.ד. 9204 תל-אביב (26527)

בעל/ת מקצוע: ראה הצעותינו ב"לוח קריירה" בעיתון זה (19865)

למוד מקצוע נדרש קורסים בעיבוד תמלילים וכתבנות מנהלים השבוע. שיטה אורקולית בלעדית שיעור לדוגמא חינם. "קייס אנד סאונד" 03-658454 מיום א' 03-656022 (19786)

פקיד/ה משפה לעבודה עצמאית במשרה מלאה בחברה מבוססת בת"א. רקע בהנהח"ש וידיעת אנגלית- יתרון. שכר נאה למתאים/ה. "יהודה" 442 משרה 03-295694 (19494)

תמלילניות/קלדניות מנוסות לעבודה מיידית לפי שעות תנאים טובים. 03-282257-8 "תיגבור" (19467)

מזכירה +נסיון במעבד תמלילים לעבודה מיידית. (יום מלא) "תגבור" (19454) 03-282257-8

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

פקידה עם ידע באנגלית ברמת שפת אם, יכולת עבודה עם מסוף. ליום עבודה ארוך ולתקופה ממושכת, באזור הרצליה. שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א ב'-ה' 8.00-14.00 (19269) 03-298877

מיידי! מזכירה מנוסה ועצמאית. הדפסות בעברית ובאנגלית למשרה מלאה, תנאים טובים. 03-9230136 (19248)

פקיד/ת יבוא ידע בהליכי יבוא לחברה בת"א (18931) 03-240207-8

כתבניות מנוסות עברית ו/או אנגלית לעבודה זמנית מיידית לפי שעות "תיגבור" 03-282257-8 (18932)

רכזת כ"א לעבודה קבועה באיזור ראשל"צ נסיון קודם בכ"א (18538) 03-240207-8

כתבניות אנגלית+ טלקס אנגלי לעבודה זמנית מיידית לפי שעות, "תיגבור" 03-282257-8 (18552)

פקידת מודיעין לחברה גדולה בת"א עלירת לשעבר 03-240207-8 (18380)

1. פקידה כתבנית עברית אנגלית כולל ניסוח בשתי השפות, למשרה מלאה. 2. פקידת קבלה+ הדפסה עברית אנגלית לחצי משרה "פרטנל" דיזינגוף 203, (18392) 03-234440

המזכירה האידיאלית +שפות (3 בשבוע) ת.ד. 6131 ת"א. (18213)

מחשבים

מפעיל מחשב (4341) (4381) מערכת וי.אם. דוס/ וי.אס.אי. עבודה ב-3 משמרות. "תיגבור" (19673) 03-296846

מכירות

למכון לקמת רמת השרון דרושות מטפלות של: 471211-2, 484883 (28771)

דרושה עוזרת נקיון מסודרת ומסודרת לעבודה בשעות 8.00–14.00 במועדון לאשה אהבת ציון 7 ת"א (מאחורי בית החייל) 453253 (28758)

"לגומקס" דרושים: גזרן מקצועי למחלקת הלבשה, תופרות מקצועיות כל התנאים הסוציאליים. (26587) 03-337725

לדינה דרושות תופרות מקצועיות ועובדות לאריזה בת"א רח' הרצל 119 03-839151, וברמלה רח' ויצמן 8 (26184) 08-228877

למתפרת טריקו בת"א למשרה מלאה תופרות לזינגר, אוברלוק, ואפרס שכר גבוה למתאימות (19783) 03-659672

לג'ורג' נחנגים למכנסיים תנאים מצויינים. 03-838944 (19221) 03-812573

"לאופנת ניו-יורק" דרושה מודליסטית לבגדי ילדים +נסיון 03-382822-3 למני (19190)

לג'ורג' תפרים/ים זיגר ואוברלוק ועובדות ידיים, תנאים מצויינים, 03-838944 (18910) 03-812573

טבחים – קונדיטורים

גזירה תפירה

דרושים/ות תופרים/ות מעולים/ות לקו ייצור של זקטים 03-375186 (28913)

הנהלת חשבונות

חשב שכר מנוסה כולל עבודה עם מחשב, לתקופה ממושכת, ליום עבודה מלא, האזור חולון. תנאים טובים למתאימים. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, ב'-ה' 08:00–14:00 (19498) 03-298877

למפעלי "טעמקס" דרושות תופרות מקצועיות, השעה מאורגנת מהבית: בני-ברק (03-706342) רמלה– (03-706158) קרית– (08-246290) מלאכי (055-81866) אשדוד (055-23079) (28529)

הדפסאים

דרוש טכנאי/ הנדסאי אלקטרוניקה למעבדה לתיקון קופות ממוחשבות לפנות לטלפון 03-611473 לצדוק. (28542)

לקיבוץ עין-דור שבגליל התחתון דרושים: 1. הנדסאי או טכנאי מכונות מנוסה, בעל ותק של לפחות 5 שנים. 2. הנדסאי או טכנאי מכונות בעל ותק של לפחות שנתיים לעבודה מעניינת במחלקת אחזקה מכנית של מפעל גדול ומתפתח במגמת קליטה בקבוץ. לפנות לחוד 06-768111 בערב 06-768137 או בכתב לועדת קליטה, קבוץ עין-דור 19335 (19561)

שרטוט וגרפיקה

חשמל ואלקטרוניקה

לי"א.ז.ת" דרושים: 1. חשמלאי מוסמך 2. עוזר חשמלאי מנוסה (28879) 03-203052-3

בוגרת בי"ס מקצועי/ בעלת רקע במיקרואלקטרוניקה, לניהול צוות עובדים, נסיון חשוב 03-203052-3 "א.ז.ת" (28757)

לטליעד בע"מ מקבוצת תדיראן דרושים חשמלאי רכב סוג 2 או 3. ומכונאי רכב. לפנות לדוד הנגה 16 חולון בין השעות 14.00–18.30 או טלפונית 03-5576298-9 (28609)

חשמלאי רכב בוגרי בי"ס מקצועי, לעבודה מיידית, תנאים טובים למתאימים. "תיגבור" (19853) 03-296846

לחברה קבלנית לעבודות חשמל דרושים חשמלאים בעלי רישיונות למוסמך ועוזר מאזור המרכז עם נסיון בתעשיה במבני ציבור (19505) 03-614776

עוזרי חשמלאי תעודה לעבודה קבועה למוסד גדול בת"א (18581) 03-240207-8

עובדי יהלומים

טייפרים כל הגודלים דרושים, קבלנים, פועלים זוגות המעוניינים בתנאי קבלן. (18409) 03-346111

ספרים/ות

גננים

נהגים

נהגים רישיון ג' להלוקת סחורה במפעל בת"א (18591) 03-240207-8

מתכנאים

לי"א.ז.ת" דרושים: 1. מהנדס בכיר 2. מהנדסאי מנוסה למוכון במוחשב הנצרה גמורה ... (28561) 03-203052-3

מחסנאים ניסיון קודם לעבודה קבועה באיזור ראשל"צ 03-240207-8 (18554)

מוסכים

מובחר עם רקע באומנות לחנות למערכות שולחן יוקרתיות בדיזנגוף פנטר לקבלה לפרטים (28721) 03-323854

לחנות מחנות מדיזנגוף עובד מוכרת למשרה מלאה נסיון +המלצות. (24095) 03-260091

דרושים רוכבי מודעות מוטים לפרוייקט פרסומי באזור ראשל"צ רחובות 03-454442 (28729)

סוכן עצמאי הכנסה גבוהה במוצרי לחיק! רכב+ נסיון חובה! (28681) 03-625925

חברת יבוא מזון מעוניינת באנשי ווכנים מבירה עדיף בענף המזון. לירון 03-5566058 (28652)

למפעל להומרי ניקוי דרושים סוכנים עצמאיים ומכולים +רכב לאזורים: השרון, רמת-גן והסביבה, דרום וירושלים. 03-347359 (26232)

ילולה נאה+ רכב למשרה מלאה בענף [illegible] 9613216 (19759)

למקדמי מכירות בעלי יוזמה הכנסה טובה (גד) 03-232156 (18465)

مكان الأصل

קאזי׳ימוז'

"יהושע" חלפים מ־שומשים. קניית רכב ל־תיקון ולבדוק (26503) 03-370249

הצעות תיווך

אריקה, פיאסטה, רנו 9, 1982. אסקורטים, רו־מים, סימקה +אחריות "מוסף־מדף" (17701) 03-254641

דנו

ביאט

פורד

ג'י.אל.אף 1982 1800 אוטומטית +מזגן ראשו־נה מרקית בחול מיכאלי (17719) 03-849783

במחיר הזדמנות סובארו 1800 סטיישן ג'י.אל.אף דגם אמריקאי סוף 1983 אוטומטית +מזגן ראשו־נה חדשה לחלוטין 18,800." ש"ח אפשרות החלפה לזולה (10269) 03-858102

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

מיוחדת במינה! ספורט 1979 אוטומטי דגם ש"ח 8,500 (19306) 03-392706

סיטרואן

תווך משאיות עוקשורים ועגורים בחיפה והצפון מגרש למשאיות קניה מ־כירה והולמה על. במג־רש. 04-714173 (24094)

"ספיגל" השכרת רכב טרנזיטים מודל 1985 (19743) 03-810245

אוטוביאנקי

פרבוס

טנדרים

אופל

ב.מ.וו

רוצים לקנות

אופנועים וקטנועים

רהיטים

ממלכת דנקאני מניעים אראנה המובחרה איט־ליאנה המלך הוא כאסר אמעמעי על בעולם הר־כב. פריטים ומחירים סלע אפטרים המעולים 03-723570 (17796)

בהזדמנות סט סלון 3+2+1 סגנון אנגלי (19398) 03-455197

איתור רכב גנוב

"גלגלים" איתור רכב גנוב 50 ש"ח פרס למוו־צא (28756) 03-625160

מקררים

ביקוש רכב

השכרת רכב

בתי"ס לנהיגה

וידאו טייפ

בתי"ס ושיעורים

חלפי רכב משומשים

מערכות קול

פיזו

במחיר הזדמנות קורטי־נה סטיישן 1981 או־טומטית + טסט כחו־שה. 03-886993 (19506)

סימקה־קרייזלר

פולקסווגן

מנועים משופצים באחריות, לכל סוגי פולקסוגן, כולל הרכבה, מבבדים כרטיסי אשראי (28850) 08-467856

1800 סטיישן השכרה לשעבר 82 19,500.-" ש"ח 03-5566386 (17936)

מרצדס

סובארו

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בסובארו חו־לון" מורשה יבואנים (28915) 03-805050

לנציה

מיני מינור

מסחריות

למכירה מכולה דרושה משאית נקיה (לייבר) מעל שנתון 1980 עבו־דה קבועה באיזור המרכז 17.00־8.00 03-776159 (28753)

ג'יפים

דייהטסו

הילמן

וולבו

אסקונה 1984 1300 אס. לוקס+ מזגן אוטומ־טית ראשונה!! 03-221607 03-247043 (17747) 03-238960

אינוסנטי

אלפא רומיאו

אמריקאיות

מוסכים

ל"הכדיביק" חידוש חלקי רכב נהג+ רשיון וספה 03-337743 (28686)

קיבוץ ניר־דוד מופש אחות מוסמכת (אפשרי עם משפחה) מגורים במ־קום. טלפון 06-583909 התחלת 06-533711 עבודה מיידית (19478)

ל"הכדיביק" חידוש חל־קי רכב נהג+ רשיון וספה (19176) 03-377744

האם ניסית למכור את מ־כוניתך המשומשת לא הצלחת? אנו נקנה ממך את מכוניתך ותיבא עבו־דך מכוניה חדש. אפש־רית התשלומים כל סוגי המכוניות 1987 בהספ־קה מהירה. "אילן" בע"מ בוגרשוב 70 ת"א 03-283984 293003 (28759)

דרושים

פקיד/ת מכירות דינא־מי/ת בנוסה באולם תצוגה עבודה מעניינת ידיעה טובה באנגלית (19305) 03-260780

פועלים

שותפים

שליחים

עובדי ניקיון

עובדי מתכת

עובדי משרד

עבודה

פועלים לסופרמרקט לצ־פון ת"א ורמת־אביב ובתים 03-240207-8 (18520)

ל"א.ו.ת" דרושים: מסג־רים רתכים מנוסים. תנ־אים מצוינים (25876) 03-203052-3

בעל/ת מקצוע! דאה הצעותינו ב"לות קריי־רה" בעיתון זה (19546)

חרטים בעלי נסיון לע־בודה קבועה באיזור השרון 03-240207-8 (17741)

מסגרים קוראי שירטוט נסיון קודם לעבודה קבועה בת"א (16515) 03-240207-8

ל"קידום" חרטים מנו־סים +מבלטן בייסוק ש"ח +מסגרים במוני (18203) 03-225545

"סמייה" ההכרה הגדולה בישראל לניבוא אישיו: לג׳ קוני המכוניות מגרש ... (18191) 03-... בן יהודה

מבנאי רכב בניין ... בוגרי בי"ס מקצועי לע־בודה מיידית, תנאים טובים. "היהבורי" (19680) 03-296846

דרושים מכונאי רכב בעלי נסיון למוסך באזור לתייצחק בעבודה בבית: 03-216153 (19215) 319192

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

"הסנה" קבוצת הביטוח הגדולה בישראל מעוניינת לצרף לשורותיה אנשים טובים לתפקיד

ניהול שווק ומכירות

שיעסקו בגיוס אנשי מכירות, הדרכתם והפעלתם. המועמדים שיימצאו מתאימים לאחר מיון ותקופת הכשרה בשכר במשך חצי שנה יופעלו במערך השווק של הקבוצה.

למתאימים הכנסה גבוהה, רכב צמוד

אם הינך בגיל 25-40, בעל השכלה תיכונית מלאה (אקדמאית עדיפה), מנוסה בעבודה עם אנשים ואוהב לעבוד עם אנשים נחוש ודבק במטרה פנה אלינו מייד לקביעת פגישה:

חגב' לבנה שלום, האגף לביטוח חיים
טלפון: 200020

בימים א' — ה' בשעות 15:00—18:00.
ביום ו' (בשעות היום 10:00—13:00)

הסנה

לחברה גדולה
ד ר ו ש / ה

איש ארגון בתחום הרפואה להקמת פרוייקט חדש בנושא שירותים רפואיים

כישורים נדרשים:
1. איש ארגון וניהול
2. נסיון בשיווק
3. יכולת ניהול משא־ומתן

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 48134 תל־אביב.

דרושים במכתשים
למפעליה באר־שבע ונאות חובב

מהנדסי מכונות

מהנדסי מכונות להשתלבות במערך האחזקה של שני האתרים (באר שבע ונאות־חובב)

לתפקידי אחזקה ושיפורים במתקנים כימיים

דרוש נסיון בתעשיה כימית

תיחכך עבודה גם בשעות לא מקובלות (נסיון קודם (עד שנתיים) — יתרון.

מועמדים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע 84100

סודיות מובטחת

מכב

נתיב 4
מתח מחשוב תעשיות ופיננסים בע"מ

דרושים

מועמדים לעבודה
פקידותית ומיון דואר

* העבודה מתנהלת במשמרות.
* על המועמדים להיות בעלי השכלה של 12 שנות לימוד.
* מקום המגורים — תל אביב והסביבה.

לפרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לגב' שרונה ולנעמה טל. 838169־03, 899256־03 בין השעות 09:00-14:30.

דרושים

מכונאי אחזקה
לתפקיד מגוון ואחראי, בעל נסיון של 3 שנים לפחות באחזקת מכונות תעשייתיות לעיבוד שבבי ופח.

חשמלאי תעשיה מוסמך
לחזוקה מפעל תעשייתי, נדרש נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה.

פקידת משלוחי יצוא
להכנת מסמכי יצוא, אשראים, דוקומנטים, קשר עם עמילי מכס ועוד.
נדרשת שליטה טובה באנגלית (שפה נוספת — יתרון) ונסיון בעבודה עם מחשב.
העבודה במשרה מלאה 5 ימים בשבוע.

נא לפנות למנינה לטלפון 437911־08

רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

הלוח הכללי
הטלפון לא מספיק לצלצל

אם אתה

1. בוגר מכניקה / מכניקה עדינה
2. או — חשמלאי בעל רשיון / בעל תעודת עוזר חשמלאי
3. או — אלקטרונאי בעל ידע בחשמל
4. או — בוגר בי"ס טכני בתחום האחזקה

אנו מציעים:
* עבודה קבועה המחייבת עבודה במשמרות
* 6 ימי עבודה
* שכר גבוה + תגמול גבוה לשעות נוספות
* תנאים סוציאליים מעולים
* ארוחות + הסעות

מגורים: באזור השרון, פתח תקוה, תל־אביב, גוש דן.

בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים: 231988־03, 240207־03

למפעל מזון גדול
בדרום הארץ
ד ר ו ש

טכנולוג מזון
לניהול מחלקת
בקרת איכות.

הכשורים הדרושים: תואר אקדמאי בטכנולוגיה של מזון, ביוכימיה או ביולוגיה.
תנאים טובים וניתנו למועמד המתאים
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 512 אשקלון עבור טכנולוג

תלמה

לסניף תמכירות ברמת־גן
ד ר ו ש ו ת

מדגימות
לקידום מכירות

באזורים: חולון, בת ים, רחובות, תל־אביב.
ההעסקה חינה בהיקף של 1/2 משרה.
ובימים א'—ה' בשעות אחה"צ.

★

ORS
(אורס) שרותי כח אדם

דרושות:
★ מחווטות/ מלחימות

— בעלות נסיון רב, ידע בקריאת שרטוטים של מעגלים אלקטרוניים.
— ליוצאות צבא — עדיפות.

לעבודה במרכז הארץ, בשכר גבוה במיוחד ובתנאים סוציאליים מלאים.

לראיון יש לפנות לציפי או אבי בצירוף אישורים על שרות צבאי ומקומות עבודה קודמים

בימים א'־ה' בין השעות 08.30-16.00
וביום ו' בין השעות 08.30-12.00.
או.אר.אס, כיכר אתרים 134 תל־אביב.
טלפון 202460־03

לחב' אמניר
דרושים

* מנהל מחסן מרכזי:
נסיון של מספר שנים בניהול מחסן גדול ומורכב, ידע בהפעלת מסוף מחשב + רשיון נהיגה ב', ידע בהנהלת חשבונות — יתרון.

* סדרן עבודה בתחבורה:
כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים. הפעלת צי רכב בהיקף סידור עבודה. גיל עד 40.

אזור מגורים: נתניה, חדרה והסביבה.

נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים לאמניר ת.ד. 142 חדרה.
(ליד אחוד ברדוח)

עיריית תל־אביב־יפו

ד ר ו ש י ם

עובדים קהילתיים לאגף
לשרותי רווחה עיריית ת"א־יפו

תאור המשרה: ארגון והפעלת תושבים, פיתוח מנהיגות שכונתית, קשר ותאום עם שרותים.

הכישורים: עובדים סוציאליים (רצוי בהתמחות קהילתית) אפשר בוגרי מדעי החברה שימצאו מתאימים.

תנאי עבודה טובים

נא לפנות דוד צימר - טל 438344
או בבית - 913139

למפעל תעשייתי חדיש בראשל"צ
ד ר ו ש

מרכז נושא כח־אדם

* בוגר מדעי ההתנהגות
* עד גיל 35
* תושב האזור
* מוכן להתמודד עם אתגר
* יכולת לקיים קשר עם אנשים ונסיון קודם רצוי.

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 81 בני ברק 51100.
סודיות מובטחת

MF
לחברת ישראלית למובילים בע"מ
דרושים

אנשי מכירות מעולים
לקיבוצים

לאזורים: צפון ומרכז הארץ

הכישורים הדרושים:
* מרכז משק או מרכז ענף מלחה
* בעל ידע מעשי בהפעלת טרקטורים גדולים וכלי עיבוד
* נסיון קודם במכירות — יתרון
* בעל רשיון נהיגה לטרקטורים ורכב
— סודיות מובטחת —

למפעל מתקדם בתחום האלקטרוניקה
ד ר ו ש

מחסנאי טכני
(מפי"ט)

נסיון בשטח האלקטרוניקה הכרחי + רשיון נהיגה

לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל ת.ד. 6846 תל־אביב

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפרסום מודעה!

דחף סוכנות
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

טלפון 03-611001

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

לוח העבודה
חברה ארצית לשרותי כח־אדם

* **מהנדס כימיה/ הנדסאי** בעל 5 שנות נסיון ביטוח הטוון
* **מכונאי תעשיה ואחזקה**
* **חשמלאי מוסמך בתעשיה**
* **הנדסאי חשמל**
* **כרסמים/ חרטים**
* **קונבנציונאלים**

תל אביב רח' תל־חי 7
טל. 297840, 282257/8־03

הדרך הטובה לעבודה!

נוסבאום בע"מ

אשת מכירות נמרצת

עם רקע ורגש בעיצוב פנים
יום עבודה מלא.
ת.ד. 1132 ת"א

עובדת סוציאלית
משרה חלקית לפיתוח עבודה עם סמך מקצועיים
לאיזור בת־ים — חולון

להברה העוסקת בפרסום חוצות
בהיקף ארצי רחב

ד ר ו ש

מנהל
אדמיניסטרטיבי

לריכוז והפעלת צוותי עבודה בכל הארץ.
העבודה כרוכה בהעסקה בשעות הערב והלילה ובסופי שבוע.

כישורים נדרשים:
* כושר ארגון וידע בהפעלת מערכת ממוחשבת
* כושר לניהול מו"מ עם גורמי חוץ
* ידע בבדיקת חשבונות
* נכונות לשעות עבודה ארוכות ברחבי הארץ

המשרה מתאימה לאנשי צבא שעסקו במערכות תובלה, אספקה וכדומה, בהיקפים גדולים.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 440 ת"א 31333.

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים

לביה"ח בהר הצופים
1. רוקחים
2. פסיכולוג קליני לטיפול יום, רצוי נסיון שקומי של 5 שנים לפחות.
3. טכנאות רפואית רחצי משרה

לביה"ח בעין כרם
1. רוקחים לחלוקה ויצור.
2. טכנאי רנטגן מוסמכים למשרות מלאות או חלקיות
3. עובדי מעבדה למשרות מלאות או חלקיות.
4. מגישי אוכל לחולים עבודה במשמרות בוקר ואחה"צ כולל שבתות וחגים
5. מזכירה רפואית בחצי משרה תשעות הצהרים.

קריירה
שרותי כח אדם

דרושים/ות

* **בוגרי מתמטיקה/ מדעי המחשב**
* **בוגרי מדעי המחשב**
* **מהנדסי אלקטרוניקה**
* **כתבים טכניים**

סודיות מובטחת

תעשיות אלקטרוכימיות
(פרוטארום) בע"מ אזור התעשיה
הרומי, עכו, ת.ד. 2357
דרושים

1. **טכנאי חשמל**
— לאחזקה במתקנים כימיים
* נסיון בתעשיה של לפחות 4 שנים.

2. **חרט**
— לאחזקה במתקנים כימיים
* נסיון בעבודות חרטות של 6 שנים לפחות.

נא להתקשר טלפונית 812231־04 מ־08:30 עד 14:00 ולבקש את שוש מאחזקה.

CICS, IDMS, ADABAS, DB2, PL/I

We are Looking for talented individuals possessing any one or combination of the above skills for assignments in the NYC area.
Excellent salary and benefits are offered. Our DataRich representative will be in Tel-Aviv March 3rd – March 10th. To schedule an interview time please call Esther on March 1st or 2nd (9:00 A.M. - 5:00 P.M.) at 04-704040 or if unable to Mail send resume to DataRich, 1170 Broadway, NY, NY 10001

למפעל פלסטיק גדול בבני ברק
ד ר ו ש י ם

אחראי משמרת
(למחלקת החזרקה)

* נסיון קודם בהזרקה פלסטיק
* העבודה בשלוש משמרות.

לפנות 741873־03
לחברה: אז' מיכל בין 8:30-14:30

לעבודה במערב אפריקה
בארץ דוברת צרפתית

ד ר ו ש י ם

מנהלי עבודה מנוסים
לעבודת שלד וגמר

הכישורים:
* נסיון בניהול וביצוע בניינים רבי־קומות ברמה בינלאומית.
* נסיון מוכח של לפחות 10 שנים.
* יועדפו מועמדים השולטים בשפה הצרפתית.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 44494 חיפה
למח' כ"א

שופר-סל

לסניפי החברה באזור המרכז
דרושים מועמדים לתפקיד

מנהלי
מחלקות בשר

המועמדים יעברו הדרכה (בשכר מלא) שתכשירם לתפקידים, ולאחר מכן יוצבו בסניף.
תנאי שכר משופרים + תנאים סוציאליים מלאים.
פגישת הסברה וראיון למעוניינים תיערך ביום א' 1.3.87 בשעה 09:00 בבית שופרסל, רחוב שלוש 79 פתח־תקוה.
אוטובוסים: 66, 62, 51, 50

"ליקרא ודע" — להפצת מוצרים בלעדיים
ד ר ו ש י ם

1. מנהל/ת מכירות מעולה, בעל נסיון בעבודה עם וועדי עובדים, ובעל רכב.
2. אנשי מכירות מעולים, בעלי רכב.

הלוח הכללי
הטלפון לא מספיק לצלצל

שופר-סל
דרושים/ות

קצין/ת ביטחון
לאזור גוש דן

מועמדים בוגרי תיכון ובעלי רכב פרטי מתבקשים לפנות אישית אל שופרסל בע"מ, רח' רוטשילד 79, פ"ת, למחלקת הביטחון, ביום ראשון 1.3.87, בין השעות 10.00-13.00, 16.00-18.00.

מכון אדם
יועצים לכח־אדם

עבור אחד מלקוחותינו
חברה בתחום התעשיה והשיווק
במרכז הארץ
דרוש:

מנהל
מחלקת בקרה

התפקיד:
בקרה ממוחשבת על נתוני שיווק וכספים ונתוחם, ניהול צוות מקצועי בתחום חשבונות, השתלבות בחברה דינמית ופרוגרסיבית, קידום.

הכישורים הדרושים:
* בוגר כלכלה/חשבונאות.
* נסיון 2-3 שנים בתחומי התפקיד.
* גיל עד 35.
* נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.

נא לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה למכון אדם, רח' פינסקר 12 תל־אביב 63421.
סודיות מובטחת

סינטקס קלקולייטינג (ישראל) בע"מ
חברת בת של האריס
מרחיבה את פעילותה לתמיכה בלקוחותינו בישראל, אנו זקוקים לך:

* **עורך מעגלים**
מודפסים מנוסה
(כולל עבודה עם תוכנ"ם)
* רצוי נסיון ב־SCICARDS

תנאים טובים למתאימים.
לתאום ראיון נא להתקשר לטלפון מס. 471437־03

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפרסום מודעה!

דחף סוכנות
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

טלפון 03-611001

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الأصل

חיים בקצב „הקונטרבאס". הצגת יחיד/מירי פז

התהילה כחזיון שווא

התזמורת היא משל על החברה האנושית. אלה שממילא מבצעים את העבודה המהורבנת ביותר גם סובלים מן הזלזול של האחרים. מחוננים ובני מזל יגיעו לדרגת כנר־כוכב. נגן הקונטרבאס יישאר במקום שהיה, בלי הזוהר והתהילה

במשך כ־100 דקות עומד שחקן יחיד על במה ומגולל באירוניה שמעבר ליאוש את תסכוליו, שנאותיו וחרדותיו, זועק את בדידותו הגדולה, את השאיפות המסתתרות והתשוקות המיותמות. איש בגיל הביניים. הוא כבר לא יעשה את זה. מה שיכול היה להיות – לא יהיה. העתיד, כפי שמשנים לעצמם אנשים בני־גילו, כבר מאחוריו. נותרה רק יבבה חרישית על הכשלון, ההתבוססות, ההחמצה שאין לה תיקון.

השחקן הוא שמואל עצמון. את הטקסט במונודרמה „הקונטרבאס" יכול היה לכתוב בעצמו. פטר זיסקינד, מחזאי גרמני צעיר, שם את המלים בפיו. ההזדהות של עצמון עם „הקונטרבאס" היתה מיידית ושלמה. „המחזה דיבר אלי כבר בקריאה ראשונה", הוא אומר. „אני מודה שהמחזה הוא גם הסיפור שלי. הוא מדבר על התיסכולים שלי. העבודה עליו – אני לא חושש לומר זאת בגילוי לב – היא אמצעי להתגבר על התסכול.

„המחזה ריתק אותי בקריאה ראשונה. נתתי אותו לקריאה לאשתי. גם היא קראה בנשימה עצורה ופסקה: ,את זה חייבים לעשות. זה בשבילך'. בכלל ה,קונטרבאס', הוא פרויקט משפחתי. כשהחלטתי שאני הולך עליו העלתי את זה במועצת המשפחה בארוחת השבת. הילדים התלהבו. כל אחד הציע לעזור. את יכולה לפגוש את הבן שלי מאחורי הקלעים ועונה עזרת־ביחסי ציבור. מאז ערב ברכט, שאותו התחלתי להריץ לפני שבע שנים, לא עשיתי ערב יחיד. ובתיאטרון שלי כבר אינני מצפה ל,תפקידים'".

לעצמון קרה מה שקרה לכמה מבני דור הוותיקים ב„הבימה", אלה שהיו פעם הכוכבים או ההבטחות הגדולות. בשנות ה־70 כמעט שלא ראו אותם על בימת התיאטרון. חלקם – עצמון ביניהם – חיפשו ומצאו במות אחרות ואף הצליחו. אך בלב נותרה מרירות על תיאטרון הבית. אחד מהם אמר ספק בלעג, ספק בכאב, „מי אמר שאני לא מופיע, בכל ראשון בחודש יש לי פרמיירה. אני בא לקחת את המשכורת", ובכך סיכם את יחסיו עם התיאטרון. עצמון אומר שהכל החל „בעידן האופל של התיאטרון הלאומי". „עידן האופל", בפיו, הוא מלה נרדפת לדוד לווין, שהיה עד לפני כשנתיים מנהלו האמנותי של התיאטרון. ללווין לא היו, כלשון המעטה, סופרלטיווים לתאר את כשלונם של הוותיקים. פינקל חבט בו ללא רחם בספרו ולווין השיב בקביעה על ההיגיינה הנפשית של פינקל.

עצמון, בן 56, עלה לישראל מפולין. אחרי שירותו בפלמ"ח הצטרף לסטודיו האחרון של האוהל. תפקידו הראשון היה ב„המשוגעת משאייו", שבו גילם חרש־אילם. ד"ר גמזו גמר את ההלל על משחקו. כעבור שנתיים בדיוק הוזמן לשחק ב„הבימה". ב־1958 שנת המשבר בתיאטרון הלאומי, פרש והקים את תיאטרון „זוית", שהיה אחד הפרקים היפים בתולדות התיאטרון הישראלי. „בדלתיים סגורות" ו„ביבר הזכוכית" הן רק כמה מן הפנינים של „זוית", אותן זוכרים עד היום. במסגרת מדיניות איחוד התיאטרונים נבלע „זוית" ב־1968 ב„הבימה". ב־1968 שהה עצמון בארה"ב בהשתלמות במימון קרן פורד. כשחזר ל„הבימה" עוד הספיק לשחק ולביים את „מול בתולה" עם נחום בורמן ומרים זוהר. עד שהגיעו דוד לווין ו„שבע השנים הרעות", כדבריו. התפקידים הגדולים לא באו והרפרטואר של לווין לא נראה לו. לעתים קרובות סרב בעקשנות למלא תפקידים שלווין הציע לו. כשעמרי ניצן הגיע לתיאטרון הוא הבטיח להחזיר למסלול את המשמרת הוותיקה. ההבטחה מתקיימת רק בחלקה. בשנה האחרונה לוהק עצמון בהצגת הילדים „המלך מתיא הראשון". פנייתו אל ניצן להפיק את „הקונטרבאס" נדחתה.

גד קינר, מומחה למחזאות גרמנית חדשה, שתרגם את המחזה מגרמנית, אומר ש„הקונטרבאס" היה במשך שלוש שנים המחזה המוצג ביותר באירופה. „המחזה פונה לצופה אירופאי תרבותי בעל רקע מוסיקאלי עשיר. זוהי טרגיקומדיה הקוסמת לרבים בגלל עיסוקה במשבר גיל הביניים והכל באמצעות מערכת אנלוגיות, שבה הכלי הוא המטפורה לכל מערכות היחסים שמקיים אדם בחייו".

המחזה הועלה בהצלחה רבה ברוב ארצות אירופה ואף בכמה מארצות הגוש הקומוניסטי. בפולין הוענק לו פירוש פוליטי. עצמון הציע את המחזה ל„הבימה". ההנהלה סירבה וטענה שהוא מיועד לקהל צר מדי, אליטיסטי. נודע לי ש„קונטרבאס" הגיע גם לידיהם של מנהלי תיאטרונים אחרים בארץ ולאחר שהתעכב מושכבת במגירותיהם, נזרק באין דורש. לבד מן הרתיעה שיש לרוב ההנהלות האמנותיות ממונודרמות, ייתכן מאוד שסיבת הדחיה נעוצה באי הרלוונטיות שלו, במושגים מקומיים. אין קונפליקט יהודי־ערבי, אין מתח חילוני־דתי; „סתם" אמירה על החיים שווה בהומור אירוני דק מן הדק לא תדבר – כך חששו אולי המנהלים – לקהל המורגל במהלומות פטיש.

„הקונטרבאס" הוא מחזה יחיד שכתב פטר זיסקינד, סופר ומחזאי גרמני צעיר ומצליח מאד (הרומאן היחיד שלו „בושם" הוא רב־מכר). זהו מונולוג של נגן קונטרבאס בתזמורת הממלכתית. כלי שהוא מנגן עליו הוא בעייתי. מנגן הקונטרבאס נדרש לא פחות משנדרש מן הכנר, הצ'לן או הפסנתרן: אימונים מפרכים, משמעת ברזל והשכלה מוסיקלית רחבה. מחוננים ובני מזל יגיעו לדרגת כנר־כוכב. הטובים מאוד יגיעו לדרגת כנר־ראשון. נגן הקונטרבאס יישאר במקום שהיה בלי הברק המסנוור של התהילה.

לנגן במחזה אין שם. כל הוויתו מתממשת באמצעות הכלי. המונולוג כולו בנוי סביב המוסיקה. בהפקות הגרמניות היה האיש ללא־שם כלוא במהלך כל ההצגה בחדרו המבולגן של איש בודד. בהפקה הישראלית נטע הבמאי יוהאן טאוב את האיש־ללא־שם בחלל ריק, כמו להדגיש את האנונימיות והניכור המוחלטים, אולי גם את האוניברסליות. האיש־ללא־שם הוא מעין תמצית כל־אדם. סתוף כשלונות ואכזבות, הוא מתבוסס בהוויתו על חוסר המשמעות ואי־הכדאיות. את המלה „קונטרבאס" במחזה אפשר להחליף ב„חיים" או ב„כשלון". „לקונטרבאס באמת לא נולדים", אומר האנטי־גיבור של זיסקינד. „הדרך אליו רצופה במקריות ובאכזבה. אני יכול לומר בבטחון, שאצלנו בתזמורת הממלכתית מתוך שמונה קונטרבאסיסטים אין אפילו אחד, שאותו החיים לא סידרו וקיפחו, ושהמהלומות שספג מהם לא חרוטות אצלו בפנים עד היום".

התזמורת, על־פי בעל המונולוג, „היא העתק של החברה האנושית. משום שפה, שמו שם, אלה שממילא מבצעים את העבודה המהורבנת ביותר, עוד סובלים מן הזלזול מצד האחרים... כאן שולטת ההיראכיה המפלצתית של היכולת... ההיראכיה הבלתי־מעורערת, הטבעית, הפיסיקאלית של התנודות והטונים"...

באמצעות המוסיקה מעביר זיסקינד גם כמה אמירות היסטוריוסופיות על פוליטיקה, חברה, פסיכואנליזה („היא מתה מזמן וגם היא יודעת שמתה") ומסנן בשוליים גם אמירה על נאצים ויהודים. „היטלר היה לכל היותר ואגנריאני... ואגנר מבחינת מיומנותו המקצועית הוא חמישית־תיכון. המוסיקאי המקצועי חש עצמו קרוב יותר אצל מנדלסון, שלא לדבר על שוברט. אגב, מנדלסון היה, כבר לפי השם, יהודי. היטלר לא הבין במוסיקה פרט לוואגנר כמעט כלום, וגם לא שאף מעולם להיות מוסיקאי... מידה כזאת של ביקורת עצמית עוד היתה בו למרות המופקרות הכללית...".

התסכול במחזה הוא של מי שמודע לבינוניותו, לחוסר התקווה שלו, להיותו „גאון שכיר עד מוות, המנגן קונטרבאס בתזמורת הממלכתית... מגרד קצת על כלי שאני לא סובל, כך שהאחרים לא ירגישו עד כמה אני גרוע". הוא יודע גם שהוא „פקיד בשכר קבוע וחמישה שבועות חופשה וביטוח מחלה. כל שנתיים העלאה אוטומטית במשכורת. אחר־כך פנסיה. אני מבוטח מכל הכיוונים... זה לפעמים כל־כך מפחיד אותי עד שאני כבר לא מעז לצאת מן הבית מרוב בטחון... יש לי פחד מטורף מפני הבטחון הזה, זה כמו קלסטרופוביה, פסיכוזה של הקביעות".

עצמון אומר שהקלסטרופוביה הזאת משותפת לו ולכמה מעמיתיו, ש„מרוב בטחון פוחדים לצאת מן הבית" ויש לו גם כמה חברים שמתהלכים בהרגשה שהם מתים. „אני לא רציתי להיכנע לתסכול". ה„קונטרבאס" בשביל עצמון הוא אולי הזעקה שמחלחלת גם מפי גיבורו: אני עוד חי.

פסיכוזה של קביעות

מלחמה גרעינית. סרט מצויר/דליה שרון. לונדון

כאשר הרוח נושבת

זהו סיפורם של בני־הזוג בלוגס ו„הפצצה" בסרט מצויר [illegible] היוצר של [illegible] שעשה, בין היתר, את „צוללת צהובה". הילדה וג'ימי הם זוג תמים, שאינו מרחיק ראות, אך ממלא אחרי הוראות משרד הפנים. „הפצצה" מוצאת אותם מוכנים ואחר־כך מתים

מקלט תת־קרקעי זנוח מימי מלחמת העולם הראשונה, בעומק של 40 מ' מתחת למרכז לונדון, אשר שימש בזמנו כמטהו של הגנרל איזנהאואר, אירח בשבוע שעבר אירוע מיוחד במינו – קבלת פנים לכבוד הצגת הבכורה של הסרט הבריטי המצויר, „כאשר הרוח נושבת" – בהשתתפות יותר מ־300 אורחים, שחקנים, במאים ואנשי ציבור.

הסרט, שנעשה על־פי ספרו המצויר של ריימונד בריגס, עוסק בשואה הגרעינית. „כאשר הרוח נושבת", ספרו הראשון של בריגס למבוגרים, תורגם לתשע שפות ונמכר בעשרות אלפי עותקים. ההצלחה הרבה לה זכה כאשר יצא לאור לפני כחמש שנים הפתיעה גם את ריימונד בריגס עצמו. בריגס, מחבר ספרי „קומיקס" לילדים, היה בטוח כי קומדיה „שחורה" כזו תעניין, אולי, אנשים ספורים כגון חברי תנועות למען השלום ודומיהם. הוא סבר, כי הנגיעה בנושא זה תביא בעקבותיה מחאה והתנגדות יותר מאשר שבחים ותפוצה כה רבה. אך מאז ראה אור, זכה הספר גם לעיבוד כמחזה רדיו ואף להיות מוצג בתיאטרון.

הספר נולד במוחו של בריגס כתגובה על החוברת „הגנה והישרדות" שראתה אור בהוצאת משרד הפנים הבריטי. ספרון זה היה אמור להיות מופץ חינם בכל בית כדי לקדם פני סכנת מלחמה גרעינית. בסופו של דבר נמכרה, בשנת 1980, תמורת חצי ליש"ט, בספריות העירוניות. כתגובה, ספרו של בריגס נלקחה מאחד המשפטים בהקדמה לחוברת זו: „הנשורת הרדיו־אקטיבית הנופלת, כאשר הרוח נושבת, עשויה להביא עמה סכנות רבות..."

„כאשר נושבת הרוח" מספר על ג'ים והילדה בלוגס, פלוני ופלונית, זוג פשוט ו„מרובע", לג'ים ולהילדה, שזה עתה עברו לגור בכפר אחרי פרישתו של ג'ים לגימלאות (כיתם נקרא „ג'ימילדה") אין כל מושג מהי נשורת גרעינית ומהן תוצאותיה. כאשר הפצצה מתקרבת הם – בעיקר ג'ים – הילדה ממשיכה לנהן ולבשל – ממלאים בדייקנות [illegible] עושים זאת באדיקות פטריוטית ובמסירות נוגעת, לעשות כל שביכולתם כדי שלא לאכזב את המלכה והמולדת. במסעם הארוך אל תוך הלילה הגרעיני משתמש הזוג במושגים השאולים ממלחמת העולם השניה – האויב היה היטלר ואילו הרוסים, המטילים עתה את הפצצה, היו בעלי הברית. הפצצה מותירה אחריה אדמה חרוכה והזוג החביב, המסור, ומלא התקווה מוצא את מותו האיטי, כאשר תוצאות הלוואי של הקרינה פועלות עליהם.

שהדברים שברומו של עולם אינם מגיעים אליהם וגם כשמדובר במלחמה גרעינית אין כאן שואה עולמית, מיליוני קורבנות או נאומים פוליטיים. מדובר בשני אנשים שלווים תמימים, חיוביים ואופטימיים, הנשארים בחיים אחרי הפצצה, ותוהים – עד הסוף המר – בישימון שהיא מותירה. משום כך הודות לקולותיהם הנפלאים של ג'והן מילס (ג'ים) ופגי אשקרופט (הילדה), קרובות הדמויות המצויירות ללבנו יותר מאשר קורבנות הפצצה בהירושימה.

הסרט הופק על־ידי המפיק ג'והן קוטס והבמאי ג'ימי מורקאמי שרשימת הסרטים שהפיקו ב־30 השנים האחרונות כוללת את „צוללת צהובה" ו„איש השלג". הרעיון ל„כאשר נושבת הרוח" עלה במוחו של המפיק ג'והן קוטס לפני חמש שנים, כאשר קיבל מהוצאת הספרים עותק של הספר, חמישה חודשים לפני פרסומו. קוטס, שחלה אז בשפעת, חשב, כי הספר ישפר את מצב רוחו. כעבור מחצית השעה זלגו דמעות מעיניו וגמלה בו ההחלטה לפנות לג'ימי מוראקמי, הבמאי, ולהפיק סרט מצויר. בהכנת הסרט, שהפקתו נמשכה יותר משנתיים, השתתפו למעלה ממאה מאיירים והיא הסתיימה בערוץ 4 של הטלוויזיה העצמאית.

[illegible] לאחר פרישתו של ג'ים [illegible] „ראש הממשלה מסר היום את ההודעה הבאה: לאור ההידרדרות במצב הבין־לאומי מוזהר הציבור מפני אפשרות של פריצת מעשי איבה. מלחמה עלולה לפרוץ בכל עת תוך 2–3 ימים". ג'ים אינו משתהה ומתחיל למלא את ההוראות על־פי העלון לזמן חירום שהפיצה הממשלה לכל דורש בספריות העירוניות. הוא בונה מקלט שהקיר הפנימי שלו, על־פי ההוראות, הוא בזווית של 60° ומשוחח על כך בטלפון עם בנו.

ג'ים: „הלו בן. מה נשמע? איך הילדה?

„שמע, אני בונה עתה את המקלט על־פי ההוראות בעלון שנתתי לך עותק ממנו. מה דעתך, איך בדיוק צריך להיות הקיר בזווית של 60°?... מה? אינך מתכוון לבנות מקלט? אל תתחיל לשיר: מה זאת אומרת, שכולנו נלך כאשר יגיע הזמן. זו אחריותנו לקיים את הוראות הממשלה. אל תצחק! אתה כבר אב לילד ועליך להיות אחראי".

לאחר שקרא את עתון הבוקר על המתיחות הבין־לאומית והאפשרות למלחמה אומר ג'ים להילדה: „נשמע עתה מגוחך שהם היו בצד שלנו במלחמה".

הילדה: „מי, יקירי?"

ג'ים: „הרוסים, עם ג'ו סטלין קשישא".

בני הזוג מעלים זכרונות נוסטלגיים מתקופת מלחמת העולם. ג'ים: „היה נחמד בזמן המלחמה: המקלטים... והאפלות... ספלי התה לאחר צפירת ההרגעה... נאומי צ'רצ'יל ברדיו. שירי ורה לין..."

מה שמפחיד הוא הדרך בה מקפיד ג'ים על מלוי ההוראות לשעת חירום שפרסמה הממשלה. הוא מכין מלאי מזון ל־14 יום וצובע את החלונות בלבן כדי להחזיר את הקרינה. הילדה מזהירה אותו שלא ילכלך את הוילונות. האהבה בין בני הזוג טוב הלב, חוסר ראיית המצב לאשורו, התמימות שבה הם מקבלים את התופעות החדשות, האופיינית לעיתים אף לאנשים משכילים וחכמים, כאשר הדברים האיומים נוגעים להם, כל אלה מרכאים הרבה יותר מאשר אילו אחז בבני הזוג יאוש ובהלה. גם ההומור הדק, השחור, השזור לאורך הסרט, גורם לצופים לבכות.

כאשר מגלה הילדה כתמים כחולים על רגליה אומר ג'ים: „אין מקום לדאגה. אלו כתמים אופייניים לגילך... השתדלי להסתכל על הדברים השמחים. אולי זוהי תוצאה של אכילת יתר של מזון משומר..."

הילדה: „אולי נשיר כדי להסיח את דעתנו מזה?"

ג'ים: „כן, מה הטעם לדאוג? דאגה לא עוזרת לאיש... שימי את דאגותיך בסל [illegible]..."

הילדה: „אתה מלכלך את חולצתך".

ג'ים: „סליחה. מעט דם מהחניכיים נזל על חולצתי. אקפוץ בבוקר לבית־המרקחת, לקנות תכשיר לשטיפת החניכיים. מעניין אם הרוקח יוכל למכור לנו גם מים".

הילדה: „אני הולכת לישון... אחרי הרפתקאות הפצצה היום אני זקוקה למנוחה... אוי, שערותי נושרות..."

ג'ים: „אל תדאגי. את הרי יודעת שנשים אינן מתקרחות."

זהו סרט על אנשים תמימים ההולכים, אף־על־פי שמילאו את הוראות משרד הפנים, לקראת מותם מפצצה גרעינית.

נז'ינסקי וזכה של עידן הווידיאו־קליפים / גבי אלדור

ילד רע עכשיו

מה שמדהים ביצירותיו הוא לא התוכן הסנטימנטלי־מודרני, לא התפאורה וההתלבשות, לא ההומוסקסואליות והמיניות הבוטה, אלא העובדה שכל זה מתרחש תוך כדי ריקוד בלט קלאסי

מה שמדהים ביצירותיו הוא לא התוכן הסנטימנטלי־מודרני, לא התפאורה וההתלבשות שכל צופה ממוצע בווידיאו־קליפ מכיר או יכול להזות, לא ההומוסקסואליות והמיניות הבוטה, אלא העובדה שכל זה מתרחש תוך כדי ריקוד בלט קלאסי, ומייקל קלארק עצמו, עם או בלי כל התלבושים, הוא רקדן בעל נוכחות וכשרון אדירים.

הדברים הללו נכתבים על סמך צפיה בסרט וידיאו מעולה שנעשה על יצירתו האחרונה „בהיותם אין יציאת מרום", עם מוסיקת רוק של להקת THE FALL מבריטניה. הסרט מתחיל בצילום של עבודות הריו מעל פוסטרים של להקת הבלט של „סדלרס וולס", וממשיך בצילום ציורים עתיקים של מחול המקשטים את קירות המבוא, כאשר ציור של מין ליצן או להטוטן, שמסביבו, מכבסת וסלו מציצים ברווזים ועופות אחרים ארוכי צוואר, זוכה למבט ממושך, וכנראה משמעותי.

מיד אחר כך אנו רואים נשיקה ממושכת – אולי בצחות – בין שתי דמויות מלאכיות, משורטטות בדיו חומה ודהויה. באולם החזרות נראים מייקל קלארק וחבריו עובדים קשה כמו כל להקת מחול בעולם. ואז מתעכבת המצלמה על פניו של קלארק עצמו. הוא יפה ומיוחד, ויחד עם זאת מזכירים פניו פנים אחרות – אפו הגולגולת עם השיער הקצוץ מזכירים את ז'נה בצעירותו. השושנות הכבות בעורפו מזכירים את ניז'ינסקי, וכך גם שפתיו ומשהו בעיניו הגדולות, בהבעה הרכה אך עם זאת נוקשה.

כאשר רואים אותו רוקד, יש לרגע מין זעזוע, בגלל היופי, גודל התנועות, הדיוק העוצמה הדינמי. המחול עצמו הוא מין תיאטרון תנועה. החזרות הן וואריאציות מודרניות של תפקידים מסורתיים בבלט – שוטרים עם קסדות ואלות מופיעים בתלבושות מהודרות ומלאות הומור כמו רכבים או משרתים הדורים של מאה אחרת, ורקדנית־שדה עם קרניים קטנות על ראשה לובשת את ה„טוטו" השקוף, רב השכבות מתחת לזרועותיה במקום על מתניה. קלארק לוקח מכל הבא ליד, מכל הסגנונות והאיכויות האפשריים. הפאנק הוא מסגרת נוחה המקבלת בברכה כל גוהה, האוהבת שפע ואת כל הצירופים האפשריים והלא־אפשריים. גם הכעס הוא מסגולותיו של הפאנק המרקד המומר, אולי אפילו יותר מן הכאב.

ובתוך כל זה, כפות הרגליים המתוחות, הפירואטים המהירים, הזרים, תנועות הזרועות המעוגלות: כל אלה מציצים מבין התלבושות הפרועות, התנועות המשונות, הזרות, כמו איזה סדר, רשת בטחון, עמודי תווך עם יסודות עמוקים וחזקים. קלארק הוא ראי של תקופה, והוא עכשווי ואפילו אופנתי במובן הקיצוני של המלה. אבל, כך כתוב באחד המאמרים, היתה לו ילדות מאושרת, המתנה הזו מוליכה אותו בדרך שהוא הופך אותה לדרך המלך.

בסרט יש צילומים מקרוב של כף הרגל מלאת הביטוי, של עיניו וזרועותיו של קלארק. יש אפקטים וצילומים מלאי עירפול והשתקפויות, לעיתים רואים את הרקדנים מלמעלה. מה מכל זה נמצא על הבמה נדע רק בהופעה. יש להניח שהקבוצה הפותח את הסרט לא יתרוצץ על במת היכל התרבות. מן הסתם יופיע ברבותו של נסיך מבושי הבאב, שנסיך אשר נשקו על מצחו.

מייקל קלארק הוא בן 28, חי ועובד בלונדון. הוא נולד באברדין, ומגיל ארבע למד מחול סקוטי. הוא יועד למלא את מקומו של מנהל בית־הספר המקומי, במקום זה נסע ללונדון. בגיל 13 התקבל לבית־הספר של ה„סדלרס וולס" ובמהרה פילס את דרכו למעלת רקדן ראשי בלהקה זו וב„בלט רמברט" הידוע. זמן קצר לאחר מכן החל ליצור כוריאוגרפיות, פרש

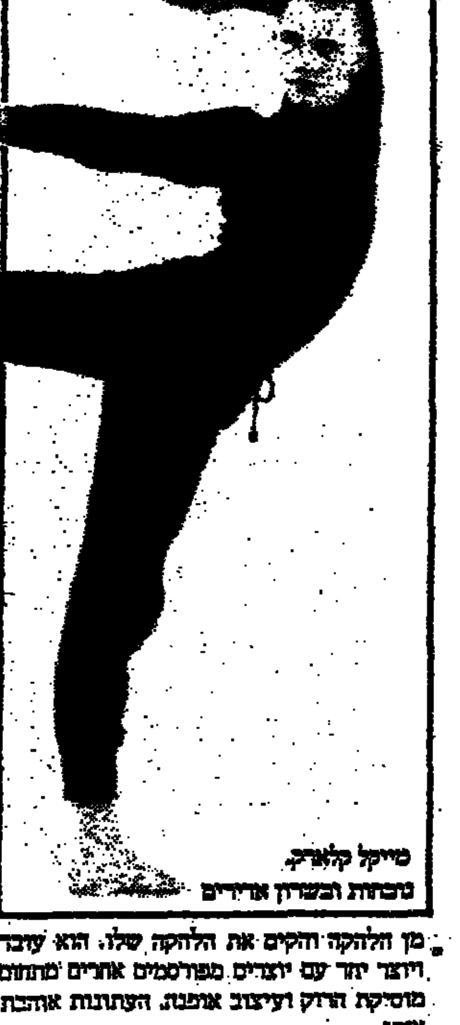

מייקל קלארק. נוכחות וכשרון אדירים

מן הלהקה והקים את הלהקה שלו. הוא עובד ויוצר יחד עם יוצרים מפורסמים אחרים מתחום מוסיקת הרוק ועיצוב אופנה. העתונות אוהבת אותו.

כבר אין בורגנות, אבל אלה שתפסו את מקומה אוהבים להיות מזועזעים, והם גם מאמינים שדברים מסוימים, בעיקר בשטח האמנות, נעשים במיוחד כדי להרגיז אותם. מייקל קלארק נחשב לילד הרע התורן של עולם המחול, אך הוא בעצם ממשיכו של זרם קיים באמנות, וריקודיו הם תוצאה טבעית של קיומו, של חייו בתוך שכבה תרבותית מסוימת.

שישי־אישי / אהוד מנור

אני אהיה הליצן שלך

ליהודה, בר המצוה, באהבה

אֲנִי אֶהְיֶה הַלֵּיצָן שֶׁלְּךָ,
אַתָּה מַלְכִּי וַאֲנִי שׁוֹטֶה מֻשְׁלָם.
אֲנִי אֶהְיֶה הָרַקְדָן שֶׁלְּךָ
בָּרְחוֹבוֹת וּבַגַּנִּים, עַל שְׂפַת הַיָּם.
אֲנִי אֶהְיֶה הַשַּׂחְקָן שֶׁלְּךָ
בַּהַצָּגָה הֲכִי מוֹתַחַת בָּעוֹלָם.

אַתָּה הַבֵּן, אֲנִי הָאָב –
זֶה לֹא פָּשׁוּט
לַמְרוֹת שֶׁזֶּה נִשְׁמָע מוּבָן מֵאֵלָיו.
הֵן רַק עַכְשָׁו
אֲנִי מֵבִין
בַּמָּה שֶׁאָבִי אוֹתִי אָהַב.

תצלום – עפרה מנור

אֲנִי אֶהְיֶה הַזַּמָּר שֶׁלְּךָ,
כָּל גַּרְגּוּרֶיךָ [illegible] בְּלַחְנַי.
אֲנִי אֶהְיֶה [illegible] שֶׁלְּךָ,
אָז קַח בִּשְׁתֵּי יָדֶיךָ [illegible] תָּבוֹאִי.
אֲנִי אֶהְיֶה עֵץ־תָּמָר שֶׁלְּךָ,
בּוֹא וְטַפֵּס עָלַי, אֱחֹז בְּסַנְסִנַּי.

אַתָּה הַבֵּן, אֲנִי הָאָב –
זֶה לֹא פָּשׁוּט
לַמְרוֹת שֶׁזֶּה נִשְׁמָע מוּבָן מֵאֵלָיו.
הֵן רַק עַכְשָׁו
אֲנִי מֵבִין
בַּמָּה שֶׁאָבִי אוֹתִי אָהַב.